

เครือข่ายศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย
Thailand University
Art and Culture Network

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ

เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย
ครั้งที่ 12 ประจำปี พ.ศ. 2565

*The 2nd National and the 12th International Conference on
Arts & Culture Network University of Thailand*

“Guidelines for sustainably economic, social and cultural development in the era of the post-Covid-19 pandemic.”

ICAC 2022
Phuket Rajabhat University,
Phuket, Thailand

Message Form the President Phuket Rajabhat University

Phuket Rajabhat University has intended to serve society. We have carried out our missions engaged in social responsibility. Phuket Rajabhat University, a regional international standard university, has provided educational services and quality research. Pursuing the goal of improving quality of life, tourism, information technology, environmental management, and Andaman art and cultural heritage conservation and reconstruction, we have completed our missions through quality education, academic and professional supports. Our missions are in line with the local context in order to meet the needs of communities, local areas and societies.

In 2022, Phuket Rajabhat University was honored by Arts and Culture Network of University of Thailand to host a national & international academic conference on arts and culture “Guidelines for Sustainable Economic, Social and Cultural Development in the Era of the Post-Covide-19 Pandemic”. It was held on the 19th -21st of June 2022. The academic conference opened doors for the article presentation and creative work presentation. It aimed to promote the potential of art and cultural advancement and share their explicit knowledge of contemporary art and culture in all aspects of ways of life, tradition, and local wisdom.

We were delighted to host this event at Phuket Rajabhat University. We hope that this cooperation would contribute the advancement of art and culture and local wisdom in all aspects of multicultural societies and continue to strengthen the cultural values in the country.

We would like to thank Arts and Culture Network of University of Thailand and all organizations which were ones of the parts of this event. We hope that you would have a successful presentation with us.

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'H' followed by a checkmark-like flourish.

Asst. Prof. Dr. Hiran Prasarnkarn
President of Phuket Rajabhat University

Message Form the President Rajamangala University of Technology Krungthep

Rajamangala University of Technology Krungthep has a vision and purpose to be the excellent university of Asia in innovation and creative technology by developing manpower, curriculum and instruction with advanced and international standards, developing research, providing creative academic services, and preserving arts and culture.

The aforementioned characteristic of the RMUTK is to be in accordance with the government policy to lay the foundation of long-term national development, by means of developing Economic and competitiveness; establishing an urgent policy on preparing Thai citizens for the 21st century, culminating in laying the foundation of long term national development. In order to develop “Stability, Prosperity and Sustainability Thailand”, the economic structural reform, research and development, and educational reform which utilized technology, creativity, and innovation are obligatory.

Rajamangala University of Technology Krungthep is ready to develop continuously with knowledge and creativity in an attempt to generate competent graduates in theoretical and practical capability, creativity, and culture, which will be crucial power to sustainably develop the country.

A handwritten signature in blue ink that reads "P. Janmanee". The signature is stylized with a long, sweeping underline that extends to the right.

Assoc. Prof. Pichai Janmanee, Ph.D.

Acting President of

Rajamangala University of Technology Krungthep

Message from the President of Kanchanaburi Rajabhat University

On behalf of Kanchanaburi Rajabhat University, I am very pleased that we are involved with the 12th International Conference on Arts and Cultures in Sustainable economic, social, and cultural development guidelines in the context of the post-COVID-19 in cooperation with the Thailand University Art and Culture Network, to be held during June 19-21, 2022.

In addition to the presence of the conference theme this year, we are immensely hopeful that identity, difference, diversity, and acceptance in terms of arts and cultures will be exhibited in this international event by all presenters and audiences as for publicizing new knowledge findings to worldwide academic community via oral and poster presentation.

On this occasion, special thanks are extended to Thailand University Art and Culture Network and all colleagues who are the wind beneath the wings attempting to strive to offer plenty of academic and networking opportunities. Without whom, this conference would never have been possible.

Asst.Prof.Dr.Photjanee Sukchaona
President of Kanchanaburi Rajabhat University

Message from the President of Kamphaeng Phet Rajabhat University

Kamphaeng Phet has a long history of more than 660 years. The prosperity of this great city can be dated back to the Dvaravati Kingdom. Within the vicinity of the old town of KPP, it was evident that ancient cities, including Chakangrao, Nakonchum, Tritrueng, Khontee, and Tepnakorn, had thrived along with the main city. The significance of Kamphaeng Phet was so obvious to the rulers of the Siam Kingdom that in 1916 Kamphaeng Phet was given the status of province.

The solid proof of how prosperous Kamphaeng Phet was in the past is Kamphaeng Phet's historical park, which stands right in the heart of the modern city. The park sits on the east bank of the River Ping, an ideal location for both economic and self-defense aspects. It is divided into two separate sites. The palace site is believed to include the palace and temples where the royal family and high-rank officers performed their activities. Therefore, within 503 Rais (around 198.81 acres), we can see ruins of important temples and the spot believed to be where the palace was built. The Aranyik site covering the area of 1611 Rais (around 636.75 acres) houses temples and places of worship for town people to perform their religious activities. Kamphaeng Phet historical park, considered one of the most important historical and archaeological sites, was registered a world heritage site by UNESCO on 12th December 1995, along with its neighboring ancient cities of Sukhothai and Srisatchanalai.

Kamphaeng Phet, Kamphaeng Phet Rajabhat University, as the leading higher education institute, has set, as one of its core missions, its commitment to conserving and maintaining the greatness of this world heritage as well as the artworks, cultures, and wisdom that are unique to the people of Kamphaeng Phet. The Office of Arts and Culture founded several projects to run the mission, which aim at conserving and publicizing artworks, cultural heritages, and local wisdom that have been launched so far. After a long period of creating and developing with help from experts, the dance finally gained popularity and acceptance nationally and internationally.

In the year 2022, Kamphaeng Phet Rajabhat University by the Office of Arts and Culture participated in national and international academic conferences Art and Culture Network of the University of Thailand for the year 2022, "Guidelines for sustainable economic, social and cultural development in the context of the post-Covid-19 outbreak at Phuket Rajabhat University in order to exchange knowledge on contemporary arts and culture of various localities in terms of way of life traditions, mottos, beliefs, history Local development, education, language, arts and culture, and local wisdom and creating them to add value to the economy in the modern era has significantly changed both from social impacts. Politics and the Covid-19 Crisis, there will be a forum for exchanging cultural performances, contests, and exhibitions to show cultural ways and local wisdom. It leads the knowledge of arts and culture to create sustainable added value.

Asst.Prof.Dr.Preeyanuch Prompasit

Acting President of Kamphaeng Phet Rajabhat University

Message from the President of Dhonburi Rajabhat University

On behalf of Dhonburi Rajabhat University, it is a great honor and pleasure to have this opportunity to contribute and participate in the International Conference on Art and Culture Network 2022 on “Sustainable economic, social and cultural development guidelines in the context of the post-COVID-19.” This important event is a national platform for networking and promoting a knowledge-based society by presenting academic works on lifestyles, customs, traditions, beliefs, histories, education, language, culture, and local wisdom.

Dhonburi Rajabhat University, a government university with over 70-year history, has played a vital role in providing education to serve society by focusing on art, culture, and local wisdom promotion. The university is located in the center of the historic district of Thailand which contains many spectacular attractions such as religious places, Santa Cruz Church, National Museum of Royal Barges, Baan Kudichin Museum, Taling Chan Floating Market, et cetera. These places are valuable for historical, architectural, religious, cultural and tourism reasons. In addition, for the maximum benefit of the participants, Dhonburi Rajabhat University has arranged a special exhibition about “Khanom Farang.....Fung Thonburi” or a foreign snack at Thonburi. The exhibition displays the identity of the food wisdom heritage that has existed in the Kudichin community in the Thonburi area for more than 250 years to preserve, promote, and present the art and culture of the local wisdom to the public.

At last, Dhonburi Rajabhat University would like to express appreciation and admiration to the Office of Art and Culture of Phuket Rajabhat University for organizing and making this conference worthwhile.

Asst. Prof. Dr. Yuwalak Vejwitayaklung
Acting President
Dhonburi Rajabhat University

Message from President of Phranakhon Rajabhat University

The Office of Arts and Culture of Phranakhon Rajabhat University (PNRU) is a vital institution tasked with preserving, promoting, and disseminating cultural arts information and expertise to national and international audiences. In Thailand and other nations, there have been collaborations and aid for local development involving universities, local communities, local governmental agencies, and other groups. Since 2012, PNRU has been a member of the Thailand University Arts and Culture Network. It is one of the universities that has placed a high value on the network and has worked closely with the other members to organize activities centered on the arts, culture, and research. The Office of Arts and Cultures of PNRU, in collaboration with affiliated universities known as the Thailand University Arts and Culture Network, jointly hold the 2nd National and 12th International Conference on Arts and Culture in Phuket in 2022.

This is to demonstrate the university's research capacity in order to achieve acceptance in the academic community, as well as to demonstrate the university's academic advancement. Another goal of the presentations is to exchange knowledge in the arts and culture of many local communities, particularly in terms of way of life, customs and traditions, beliefs, history, local development, education, language, arts & culture, and local intelligence, so that there can be creative ways to use these things to add economic value in a time when society has undergone so many changes as a result of social and political effects, as well as the COVID-19 pandemic situation. All of this is to demonstrate to the participants that there is a phenomenon occurring in arts and culture that has the potential to grow.

Associate Professor Preang Kitratporn, Ph.D.
Acting, President of Phranakhon Rajabhat University

Message from President of Rambhai Barni Rajabhat University

Rambhai Barni Rajabhat University is the Leading Higher Education Institution to develop the local community of the East and Nation which commits to manage education, research, and creative innovation including, maintains the local arts and culture to respond to the Royal policy of H.M. King Maha Vajiralongkorn Phra Vajiraklaochaoyuhua under the vision “Wisdom of East Leads to Internationalization” and Rambhai Barni Rajabhat University's mission is to provide academic services and pass on technology to the community, local, and society based on the integration of teaching and learning management to strength and sustainability in accordance with the Royal Initiatives in Philosophy of Sufficiency Economy, maintains the local arts and culture, creates a network and collaborates with communities area to elevate a uniqueness of the local arts and culture way has valuables continuously.

Rambhai Barni Rajabhat University is a member of Thailand University Arts and Culture Network willing to support the organization of national and international academic conferences art and culture network University of Thailand for the year 2012, titled "Guidelines for sustainable economic, social and cultural development in the context of the post-COVID-19 outbreak. To promote academic works and works of art and culture to be widely accepted. which will lead to the development of the country.

Finally, May the Triple Gem power please bless this conference success all purposes.

Asst.Prof. Waigoon Thongaram

The President of Rambhai Barni Rajabhat University

Message from the President of Thepsatri Rajabhat University

Thepsatri Rajabhat University (TRU) is a university for local development and the operation on conservation, promotion and continuation of Thai arts and culture is one of the major missions of the university. To conserve, promote and continue the Thai arts and culture, the university emphasizes on integration with teaching, learning, research and academic services leading to the continuation of the creation knowledge, understanding of both Thai and Foreign Arts and Culture according to the potential and identity of the university. The outcomes of Arts and Culture Management cause of pride in being Thai, create opportunities and values, increase income for students, families, local communities and nations including building a cooperation network of all sectors for local development. Furthermore, the university's goals to disseminate Arts, Culture and local wisdom include promoting, preserving, inheriting, creating and developing both locally and internationally.

The National and International Academic Conference on Arts and Culture Network of the University in Thailand in 2022 will be held during 19 - 21 June 2022 at the Andaman Panerai Convention Center at Phuket Rajabhat University under the topic of "Guidelines for Developing Sustainable Economic, Social, Arts and Culture in the context of the post-Covid-19 (Covid-19) epidemic". It is an exchange of academic learning, education management, organizing Arts and Cultural activities, creating new innovations to drive contemporary Arts and Culture which create economic and social values including organizing exhibitions to disseminate knowledge on Arts and Culture and local wisdom.

Thepsatri Rajabhat University is very pleased to attend this event and we sincerely wish that the effort will create beauty in the Arts and Culture as well local wisdom. Then it will improve the quality of life and society in the future.

I am deeply grateful for the Arts and Culture Network University of Thailand and those involved which make this cooperation happen. I hope the National and International Academic Conference on the Arts and Culture Network of the University in Thailand is successful in achieving all its objectives.

Assist. Prof. Dr. Kanya Barndt
Acting President of Thepsatri Rajabhat University

President's Remark Suratthani Rajabhat University

Arts and culture are national heritages of the people in the country. They have been created and transmitted from the past to the present. Moreover, they perfectly represents the root of the nation's prosperity.

Having worked together with the Thailand University Art and Culture Network over the past 6 years, Suratthani Rajabhat University has continuously developed and driven approaches to promote and conserve arts and culture, religion, Thai and local wisdoms as well as a way of life which tells and connects history to the present.

Although the current situation of the corona virus epidemic has partially impacted art and cultural promotion and conservation, the university still has a clear goal in conserving, restoring, disseminating and developing cultural resources in the local community. In addition, arts and culture can be transformed into economic and social values with dignity and sustainability to perfectly become an innovative university for local community development in the southern region in the near future.

Wattana Rattanaprom

Asst. Prof. Dr. Wattana Rattanaprom
Acting President
Suratthani Rajabhat University

Message from the President of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi is honored to attend and organize a project for a national and international academic conference of Art and Culture Network University of Thailand for the year 2022 under the topic "Sustainable Economic, Social and Arts and Cultural Development Guidelines in the context of post Covid-19". The personnel of the university are truly pleased to have the opportunity to exchange knowledge of local arts and culture, both in terms of way of life, traditions, mottos, beliefs and wisdom including the creation to add economic value in the present era as well as to organize a forum to exchange cultural performances and cultural exhibitions and local wisdom of each institution between 19-21 June 2016 at Phuket Rajabhat University. These activities are considered to promote the preservation of religion, art and culture, and environmental conservation which is one of the missions of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi.

This national and international academic conference is expected to foster academic cooperation among faculty members, academics, researchers, personnel, alumni, students and interested people both in the country and abroad. The participants are encouraged to exchange knowledge and experiences with each other and apply the obtained knowledge to develop agencies, society and the nation in a sustainable manner.

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi would like to thank Art and Culture Network University of Thailand, universities and all involved people who are aware of the importance of arts and culture together with cooperation in organizing this conference to make the concrete result according to the objectives. The university sincerely hopes that the Art and Culture Network University of Thailand will strengthen the relationship and remain with love for art and culture forever.

A blue ink handwritten signature, appearing to be 'Pramuk Unahalekhaka', written in a cursive style.

Assoc.Prof.Pramuk Unahalekhaka, Ph.D.

President of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

Letter from the President of Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Phranakhon Si Ayutthaya is one of the world's key historic cities, constructed on the fertile land of Suvarnabhumi, the "golden land." This area is known as the "land of plenty" not only for its natural resources but also for the resources of culture, art, and wisdom maintained by the ancestors over the years. Since King Ramathibodi I established Phranakhon Si Ayutthaya as a kingdom in 1893 B.E. (1350 C.E.) up to 2565 B.E. (2025 C.E.), a total of 672 years, the city became a valuable heritage for mankind of learning resources in history, arts, and culture, accepted among academics. Moreover, the city includes rich historic sites and a way of life encompassing a variety of beliefs, nationalities, and religions following the society of multiculturalism under His Majesty's bounty, which is the significant mechanism for Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University to maintain the heritage of cultural wisdom to this day. As a result, Phranakhon Si Ayutthaya has become the "land of friendliness and smiles", ready to welcome tourists from all over the world to experience its beauty.

According to the crisis of the COVID-19 epidemic that occurred around the world during the past period, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University has become aware of and attached importance to preserving art, culture, and wisdom to continue to exist without being lost. Moreover, we have changed the process of preserving art and culture to be ready for the social disruption of the world.

On behalf of Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, I would like to express my gratitude to Phuket Rajabhat University for being the host of the 12th Conference in 2022. and would appreciate that the event was organized under the concept of "Sustainable economic, social, and cultural development guidelines in the context of the post-COVID-19". I greatly hope that Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University will join as a member of the university art and culture conference network at this moment. It will reinforce the academics', researchers', lecturers' and citizens' recognition of the value of Thai art and culture as well as develop academic works that are creative from the knowledge of wisdom. This will enrich the local community and ensure that Siam's art and culture are preserved.

Associate Professor, Dr. Chusit Pradabpet
President of Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

สารจากอธิการบดี

ในนามของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ขอแสดงความยินดีที่มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตเป็นเจ้าภาพในงานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ประจำปี ๒๕๖๕ ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๕ ณ ศูนย์ประชุมอันดามันพารณราย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีความรู้สึกยินดีที่ได้เป็นเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมแห่งประเทศไทยที่มีความมุ่งหมายจะพัฒนา ส่งเสริม องค์กรความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมด้านต่างๆ รวมทั้งเพื่อยกระดับผลงานด้านศิลปวัฒนธรรม และเชื่อมโยงเครือข่ายให้เกิดพลังในการสร้างสรรค์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มหาวิทยาลัยในเครือข่ายในรวบรวมไว้ เป็นข้อมูลที่มีค่าและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรมต่อไป ทั้งนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ด้านศิลปวัฒนธรรมในด้านต่างๆ อีกทั้งเป็นโอกาสอันดี ที่ได้พบปะสานสัมพันธ์กันระหว่างเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เปิดโอกาสให้คณาจารย์ นักศึกษา นักเรียนได้เยี่ยมชมนิทรรศการ การแสดงศิลปวัฒนธรรมจากมหาวิทยาลัยต่างๆ และกิจกรรม เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวทางการคิดในการจัดงานครั้งนี้ และจะนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ประจำปี ๒๕๖๕ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่มีความท้าทายและเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งการนำเสนอมรดกจากภูมิปัญญาจากที่ต่างๆ หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากการสร้างสรรค์ผลงาน หรือผลิตภัณฑ์ที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรม นำไปสู่ผลงานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพิ่มศักยภาพ ขับเคลื่อนผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมให้ก้าวหน้าในอนาคต

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณคณะทำงานทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลา พุ่มเท และขับเคลื่อนการทำงานไปสู่ความสำเร็จ ขออวยพรให้คณะกรรมการจัดงานและผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน จงประสบแต่ความสุขความเจริญ และขอให้การจัดงานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ประจำปี ๒๕๖๕ นี้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนาะ กลิ่นงาม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กำหนดการงานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ประจำปี 2565 “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืน ในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid -19)”	1
TENTATIVE PROGRAM SCHEDULE The 2 nd NATIONAL AND THE 12 th INTERNATIONAL CONFERENCES ON ART AND CULTURE NETWORK UNIVERSITY OF THAILAND	3
International Creative Group Exhibition “ANBD 2022 Phuket Special Exhibition” 20 June – 7 July 2022 Arts and Culture Center, Phuket Rajabhat University Phuket Thailand	12
การนำเสนอบทความวิจัย	
การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมอพื้นบ้านกับการรักษาโรค ในเขตอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด	22
มธุริน ถิ่นชาญ / แสงสิทธิ์ กฤษฏี / สิริภา แหยมมี / สลิลทิพย์ ต้นปัน / วลีรัตน์ ศิริวงศ์	
หลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) : พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์แห่งเมืองศรีสะเกษ	30
ฉันทพงศ์ สารรัตน์ / กิตติธรา พวงธนะสาร / ชนกพงศ์ ราตรี3 / อธิวัฒน์ กันยาสาย	
สยามกับการใช้อานาจละมุนเป็นเครื่องมือในการผนวกอาณาจักรล้านนา	51
ปัจฉัย ปิยะชน	
บทความวิชาการเรื่อง กระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเตกา จังหวัดสงขลา	61
อรทัย ไพยรัตน์	
กระบวนการสร้างแผนที่วัฒนธรรมร่วมกับชุมชน : กรณีศึกษาอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี	69
วงศ์ นัยวินิจ / จริยาภรณ์ อุ๋นวงษ์ / คำลำ มุสิกกา / วดิน โภมท / จักเรศ อธิรัตน์ / วิชุลดา พิไลพันธ์ / อินทิรา ซาฮีร์	
การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้า ของกลุ่มบริษัท ที่ - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19	84
ศิริมา แก้วเกิด / ภาพล สุรินทร์โรจน์ / ศตวรรษ ดวงตา / และไสว เทศพันธ์	
การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนด้านการขนส่งสินค้า กรณีศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด อุษยาขนส่ง	98
ศิริมา แก้วเกิด / ภาพล สุรินทร์โรจน์ / ณัฐกานต์ ยั่งยืน	
คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงซักฟอกไฮโดรเจล กรณีศึกษา : บริษัท ไทย - โลซาท จำกัด	110
สุวรรณี หงส์วิจิตร / รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริมา แก้วเกิด / ปทุมมา กำลาภอนันต์	
สื่อ Boy-Love กับความนิยมของแฟน ๆ ผู้หญิงในประเทศไทย	124
Chaowarit Panthong / Tawan Phimphet / Kamonlak Paman	
Krittagan Charlie Dhoppupa	

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การจัดการความรู้ผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายสอนหลาน อมรรัตน นาคะโร / ภาชิตา วันเส็ง	136
นัยสำคัญของหงส์ฟ้าที่ปรากฏบนเครื่องประดับเจ้าสาวจีนจังหวัดภูเก็ต ณัฐริณี สว่างภพ / วิกรม กรุงแก้ว	148
Local identity with tourism development on the basis of income distribution to the community A case study of Ban Dong Huai Luang Community, Ban Than Subdistrict, Ban Lat District, Phetchaburi Province Worophon Sangpud / Bampen Maitreesophon / Thanasin Janthadech / Orawan Iamsriwan / Mujalin Panomchon	158
Creative tourism under the framework of Happy Model Thanasin Janthadech / Bampen Maitreesophon / Worophon Sangpud	167
Learning and opening the world to experience Phuket culture through the series “I told sunset about you”. Thanasin Janthadech / Naisara Kullavanijaya / Ariporn Jarrunakorn / Pacapon Robkob	175
พระนครคีรี สถานที่สำคัญแห่งการเปลี่ยนแปลง นันทวัฒน์ ธาณินทร์เดชาพันธ์ / ธนสิน จันทเดช	185
ความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 : กรณีศึกษา อำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวงและอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชนิกันต์ ผลเจริญ	196
ภูมิวัฒนธรรมบ้านย่านอ่างทอง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พัทธ์ แต่งพันธ์	208
วัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทยภายใต้สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่ Krittagan Charlie Dhoppupa / Chawakit Thongnuipram / Tiwaporn Krinkrom / Sirigon Intakong	219
Local Market Cultural Transformation in the New Normal Age Bampen Maitreesophon / Thanasin Janthadech	227

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
นาฏกรรมกับประเพณีประทีปตีนกา ริสสวัณ อรชุน / พิสิษฐ์ บัวงาม	237
อโยธยานาฏยวิจิตร : การสร้างสรรค์ดนตรีและนาฏศิลป์ไทยที่ได้รับแรงบันดาลใจ จากร่องรอยทาง ประวัติศาสตร์และศิลปกรรมอยุธยา อุมภรณ์ กล้าหาญ	250
การแสดงสร้างสรรค์ ชุด “ถงไถยวน” ธิติมา อ่องทอง	256
นาฏยประดิษฐ์รำคู่ ชุด สาวเครือฟ้าชมสวน พิมพ์ิกา มหามาศย์	258
นาฏยประดิษฐ์ ชุด สักขัตริย์ทรงเครื่อง ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม	261

กำหนดการงานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ
เครือข่ายศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ประจำปี 2565
“แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืน
ในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid -19)”

ระหว่างวันที่ 19 - 21 มิถุนายน 2565

ณ ห้องขุนเลิศโกศารักษ์ ศูนย์ประชุมอันทามันพรณราย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

19 มิถุนายน 2565 ณ ห้องขุนเลิศโกศารักษ์ ศูนย์ประชุมอันทามันพรณราย	
13.00 น.	- ลงทะเบียนสมาชิกเครือข่าย พร้อมเข้าพื้นที่เพื่อจัดนิทรรศการ
16.00 น.	- ประชุมมหาวิทยาลัยเครือข่ายศิลปวัฒนธรรม
18.00 น.	- รับประทานอาหารเย็น
19.00 – 21.00 น.	
20 มิถุนายน 2565 ณ ห้องขุนเลิศโกศารักษ์ ศูนย์ประชุมอันทามันพรณราย	
08.30 – 09.30 น.	- ลงทะเบียน
09.30 – 12.00 น.	- พิธีเปิดงาน และลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
	- ประธานในพิธีเดินทางมาถึง
	- อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ผศ.ดร.หิรัญ ประสารการ กล่าวต้อนรับ
	- วิดีทัศน์ : งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติเครือข่าย
	ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ประจำปี 2565
	- ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ผศ.ดร.คาร์วี พยุงพันธ์ กล่าวรายงาน
	- รองผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำนาจ พิณสุวรรณ กล่าวเปิดงาน
	- การแสดงพิธีเปิด ระบายพัตราภรณ์ยอนยา”
	- บรรยายพิเศษ หัวข้อ “มุมมองการขับเคลื่อนจังหวัดภูเก็ตด้วยวัฒนธรรมพื้นถิ่น ในบริบทหลังการระบาดโควิด-19” โดย รองผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำนาจ พิณสุวรรณ
	- บรรเลงดนตรี โดย บ้านดนตรีเสนาะ
	- พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเครือข่ายด้านศิลปวัฒนธรรม
	มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ประจำปี 2565
	- มอบของที่ระลึกแก่สมาชิกเครือข่าย
	- ประธานในพิธีและสมาชิกเครือข่ายร่วมเยี่ยมชมนิทรรศการ
12.00 – 13.00 น.	- รับประทานอาหารกลางวัน
การนำเสนอบทความวิชาการและผลงานสร้างสรรค์ ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 4	
13.00 – 17.00 น.	- การนำเสนอบทความวิชาการและผลงานสร้างสรรค์
	- ด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การจัดการ การท่องเที่ยว และ เศรษฐกิจสร้างสรรค์
	- ด้านภาษา ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น
	- ด้านการพัฒนาท้องถิ่น นวัตกรรมการศึกษา และเทคโนโลยี

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

พิธีมอบรางวัลเหรียญ ณ ห้องบอลรูม โรงแรมเฟิร์ล ภูเก็ต	
18.00 น.	- ลงทะเบียน
18.30 น.	- อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ผศ.ดร.ทริฎฐ ประสารการ กล่าวต้อนรับ
18.35 น.	- นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต นายเรวัต อารีรอบ กล่าวเปิดงาน
18.40 น.	- ขบวนอัญเชิญตราพระราชลัญจกร และธงสัญลักษณ์เครือข่าย
18.50 น.	- พิธีส่งมอบรางวัลภาพถ่ายให้กับเจ้าภาพจัดงานในปีถัดไป
19.00 น.	- การแสดงรับธง โดยเจ้าภาพจัดงานปีต่อไป
19.15 น.	- แลกเปลี่ยนของที่ระลึกระหว่างมหาวิทยาลัยเครือข่าย
19.30 – 21.00 น.	- รับประทานอาหารเย็น
21 มิถุนายน 2565	
08.30 – 11.00 น.	- เยี่ยมชมนิทรรศการผลงานสร้างสรรค์ด้านทัศนศิลป์และการออกแบบระดับนานาชาติ ณ หอศิลป์พรหมเทพ และศึกษาสถาปัตยกรรม อาหาร และวิถีชีวิตพหุวัฒนธรรม ย่านเมืองเก่าภูเก็ต
11.30 น.	สมาชิกเครือข่ายเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ
หมายเหตุ :	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม 2. รับประทานอาหารว่าง เวลา 10.30 น. และ 14.30 น. 3. การแสดงผลงานสร้างสรรค์ด้านทัศนศิลป์และการออกแบบระดับนานาชาติ จะจัดแสดงตั้งแต่วันที่ 20 มิถุนายน – 7 กรกฎาคม 2565 ดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> - Group Exhibition ณ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต - Solo Exhibition ณ หอศิลป์พรหมเทพ ถนนพังงา

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

TENTATIVE PROGRAM SCHEDULE

for NATIONAL PRESENTATIONS

The 2nd NATIONAL AND THE 12th INTERNATIONAL CONFERENCES ON ART AND
CULTURE NETWORK UNIVERSITY OF THAILAND

Venue : Phuket Rajabhat University Date: 20th June 2022

Organized By 		In association with 	
Registration and Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Inauguration Function at 09.30 AM.	Research Presentation Session Start at 13.00 - 17.00 PM	Venue : PKRU, Thailand ROOM : ห้องประชุม Conference อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 2
Session : History, Geography, Management, Tourism, Creative Languages and Communication, Religious, Arts and Culture, and Local Wisdom			
กลุ่มหัวข้อ : ภาษาและการสื่อสาร ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น			
Session Chair : 1. รศ.ดร.สาวิตร พงศ์วัชร 2. ดร.สมโภชน์ เกตุแก้ว 3. ดร.วชิราภรณ์ ชนะศรี			
Session Secretary :			
No.	Paper ID/Reg.ID	Paper Title	Author (s)
1.	ICAC 2022-00222	อโยธยานาฏยวิจิตร : การสร้างสรรค์ดนตรีและ นาฏศิลป์ไทยที่ได้รับแรงบันดาลใจ จากร่องรอยทาง ประวัติศาสตร์และศิลปกรรมอยุธยา Ayothaya Nadhayavijitra : Creative of Thai Music and Dancing Art Received Motivation from Ayutthaya Historical and Fine Arts Vestige	อุมารณ กกล้าหาญ
2.	ICAC 2022-00212	การแสดงสร้างสรรค์ ชุด “ธงไทยวน” The creation of performance “Thong Thai Yuan	ธิติมา อ่องทอง
3.	ICAC 2022-00213	นาฏยประดิษฐ์รำคู่ ชุด สาวเครือฟ้าขมสวน	พิมพ์ิกา มหามาตย์
4.	ICAC 2022-00214	นาฏยประดิษฐ์ ชุด สีกันทรีย์ทรงเครื่อง The choreography: Si Kasatri Song khruen	ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม
5.	ICAC 2022-00218	นาฏกรรมกับประเพณีประทีปตีนกา Dramatic Performance and Prateep Teenka Tradition	ริสสวัณ อรชุน พิสิษฐ์ บัวงาม

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

TENTATIVE PROGRAM SCHEDULE

for NATIONAL PRESENTATIONS

The 2nd NATIONAL AND THE 12th INTERNATIONAL CONFERENCES ON ART AND
CULTURE NETWORK UNIVERSITY OF THAILAND

Venue : Phuket Rajabhat University Date: 20th June 2022

Organized By 		In association with 	
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue : PKRU, Thailand
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start at 13.00 - 17.00 PM	ROOM : ห้องประชุม มจรูดา อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 4 (ห้องหน้าห้องแคสเสด 3 - 4)
Session : History, Geography, Management, Tourism, Creative Languages and Communication, Religious, Arts and Culture, and Local Wisdom			
กลุ่มหัวข้อ : ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การจัดการ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภาษาและการสื่อสาร ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น			
Session Secretary : 1. ผศ.ดร.รุ่งรัตน์ ทองสกุล 2. ผศ.ดร.ภาณุวัฒน์ เสี่ยงม 3. ดร.จารุณี คงกุล			
Session Secretary :			
No.	Paper ID/Reg.ID	Paper Title	Author (s)
1.	ICAC 2022-00183	การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมอปั้นบ้านกับการรักษาโรค ในเขตอำเภออามารจังหวัดร้อยเอ็ด A STUDY OF WISDOM IN TREATMENT OF FOLK MEDICINE IN AMPUR AT-SAMAT ROI-ET PROVINCE	มจรูริน ถิ่นชาญ แสงสิทธิ์ กฤษฏี สิริภา แหยมมี สลิลทิพย์ ต้นปิ่น วลีรัตน์ ศิริวงศ์
2.	ICAC 2022-00194	หลวงพ่อบุรพพุทเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) : พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์แห่งเมืองศรีสะเกษ Luang Pho Phraphutthachao Yai (Phrachao Phuet): Sacred Buddha Statue of Sisaket Province	ฉันทพงษ์ สารรัตน์ กิตติธรา พวงธนะสาร ธีรวัฒน์ กันยาสาย

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

TENTATIVE PROGRAM SCHEDULE

for NATIONAL PRESENTATIONS

The 2nd NATIONAL AND THE 12th INTERNATIONAL CONFERENCES ON ART AND CULTURE NETWORK UNIVERSITY OF THAILAND

Organized By 		In association with 	
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue : PKRU, Thailand
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start at 13.00 - 17.00 PM	ROOM : ห้องประชุม มธรรดา อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 4 (ห้องหน้าห้องแคสเสด 3 - 4)
Session : History, Geography, Management, Tourism, Creative Languages and Communication, Religious, Arts and Culture, and Local Wisdom			
กลุ่มหัวข้อ : ประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์ การจัดการ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภาษาและการสื่อสาร ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น			
Session Secretary : 1. ผศ.ดร.รุ่งรัตน์ ทองสกุล 2. ผศ.ดร.ภาณุวัฒน์ เสงี่ยม 3. ดร.จารุณี คงสกุล			
Session Secretary :			
No.	Paper ID/Reg.ID	Paper Title	Author (s)
3.	ICAC 2022-00210	สยามกับการใช้อำนาจละมุนเป็นเครื่องมือในการผนวกอาณาจักรล้านนา How Siam using its soft power to merge Lanna	ปัจฉัย ปิยะชน
4.	ICAC 2022-00217	กระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 The process of developing local government organizations in the 4.0 era.	อรทัย ไพยรัตน์
5.	ICAC 2022-00199	กระบวนการสร้างแผนที่วัฒนธรรมร่วมกับชุมชน : กรณีศึกษาอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี Collaborative Cultural Mapping Process with Local Community : Khemarat, Ubon Ratchathani	วรงค์ นัยวินิจ จริยาภรณ์ อุ่นวงศ์ คำล่า มุสิกกา วศิน โภมุต จักรเรศ อธิรัตน์ วิชุดา พิไลพันธ์ อินทิรา ซาฮีร์

TENTATIVE PROGRAM SCHEDULE
for NATIONAL PRESENTATIONS
The 2nd NATIONAL AND THE 12th INTERNATIONAL CONFERENCES ON ART AND
CULTURE NETWORK UNIVERSITY OF THAILAND

Organized By		In association with	
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue : PKRU, Thailand
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start at 13.00 - 17.00 PM	ROOM : ห้องประชุม แคนแสด 3 อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 4
Session : History, Geography, Management, Tourism, Creative Languages and Communication, Religious, Arts and Culture, and Local Wisdom			
กลุ่มหัวข้อ : ประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์ การจัดการ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภาษาและการสื่อสาร ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น			
Session Secretary : 1. รศ.ดร.ชิววัฒน์ นิจนตร 2. ดร.ปิยภร ณ ตะกั่วทุ่ง 3. ดร.ธีรกานต์ โพธิ์แก้ว			
Session Secretary :			
No.	Paper ID/Reg.ID	Paper Title	Author (s)
1.	ICAC 2022-00200	การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 The Affects of Perceived Product Quality and Perceived Service Quality to Brand Loyalty of T-One Metalic Group under the Circumstances of COVID-19	ศิริมา แก้วเกิด ภคพล สุนทรโรจน์ ศตวรรษ ดวงดำ ไสว เทศพันธ์
2.	ICAC 2022-00201	การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนด้านการขนส่งสินค้า กรณีศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง Cost and return analysis for freight transportation A case study of Ayutthaya Transport Limited Partnership	ศิริมา แก้วเกิด ภคพล สุนทรโรจน์ ณัฐกานต์ ยั่งยืน

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ "แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)"

TENTATIVE PROGRAM SCHEDULE
for NATIONAL PRESENTATIONS
The 2nd NATIONAL AND THE 12th INTERNATIONAL CONFERENCES ON ART AND
CULTURE NETWORK UNIVERSITY OF THAILAND

Organized By		In association with	
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue : PKRU, Thailand
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start at 13.00 - 17.00 PM	ROOM : ห้องประชุม แคนแสด 3 อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 4
Session : History, Geography, Management, Tourism, Creative Languages and Communication, Religious, Arts and Culture, and Local Wisdom			
กลุ่มหัวข้อ : ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การจัดการ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภาษาและการสื่อสาร ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น			
Session Secretary : 1. รศ.ดร.ชิววัฒน์ นิจนตร 2. ดร.ปิยภร ณ ตะกั่วทุ่ง 3. ดร.ธีรภานต์ โพธิ์แก้ว			
Session Secretary :			
No.	Paper ID/Reg.ID	Paper Title	Author (s)
3.	ICAC 2022-00202	คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ กรณีศึกษา : บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด BRAND EQUITY AFFECTED PURCHASING DECISION ON ZINC OXIDE A CASE STUDY OF THAI – LYSAGHT CO., LTD.	สุวรรณี หงษ์วิจิตร ศิริมา แก้วเกิด ปทุมมา กำลาภอนันต์

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ "แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)"

TENTATIVE PROGRAM SCHEDULE
for NATIONAL PRESENTATIONS
The 2nd NATIONAL AND THE 12th INTERNATIONAL CONFERENCES ON ART AND
CULTURE NETWORK UNIVERSITY OF THAILAND

Organized By		In association with	
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue : PKRU, Thailand
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start at 13.00 - 17.00 PM	ROOM : ห้องประชุม เทียนสิรินธร (แคแสด 2) อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 4
Session : History, Geography, Management, Tourism, Creative Languages and Communication, Religious, Arts and Culture, and Local Wisdom			
กลุ่มหัวข้อ : ประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์ การจัดการ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภาษาและการสื่อสาร ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น			
Session Secretary : 1. ผศ.ดร.วัชรีย์ หิรัญพันธ์ 2. ผศ.ดร.นิพนธ์ บริเวรานันท์ 3. ผศ.ดร.วรพงศ์ ไชยฤกษ์			
Session Secretary :			
No.	Paper ID/Reg.ID	Paper Title	Author (s)
1.	ICAC 2022-00180	ศิลปะการพูดสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีแก่ผู้รับบริการ	Chaowarit Phanthong Tawan Phimphet Kamolnak Paman Krittagan Charlie Dhoppupa
2.	ICAC 2022-00203	การจัดการความรู้ผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน Knowledge Management of the Elderly from the Ta Yai Sorn Lan Facebook Fan Page	อมรรัตน นาคะโร ภาษิตา วันเส็ง
3.	ICAC 2022-00204	นัยสำคัญของหงส์ฟ้าที่ปรากฏบนเครื่องประดับเจ้าสาวจีนจังหวัดภูเก็ต The significance of swan in Phuket Chinese Bride Accessories.	ณัฐฉิณี สว่างภาพ วิกรม กรุงแก้ว

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

TENTATIVE PROGRAM SCHEDULE

for NATIONAL PRESENTATIONS

The 2nd NATIONAL AND THE 12th INTERNATIONAL CONFERENCES ON ART AND CULTURE NETWORK UNIVERSITY OF THAILAND

Organized By 		In association with 	
Registration and Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Inauguration Function at 09.30 AM.	Research Presentation Session Start at 13.00 - 17.00 PM	Venue : PKRU, Thailand ROOM : ห้องประชุม เทียนสิรินธร (แคแสด 2) อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 4
Session : History, Geography, Management, Tourism, Creative Languages and Communication, Religious, Arts and Culture, and Local Wisdom			
กลุ่มหัวข้อ : ประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์ การจัดการ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภาษาและการสื่อสาร ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น			
Session Secretary : 1. ผศ.ดร.วัชรีย์ หิรัญพันธ์ 2. ผศ.ดร.นิพนธ์ บริเวรานันท์ 3. ผศ.ดร.วรพงศ์ ไชยฤกษ์			
Session Secretary :			
No.	Paper ID/Reg.ID	Paper Title	Author (s)
4.	ICAC 2022-00205	Local identity with tourism development on the basis of income distribution to the community A case study of Ban Dong Huai Luang Community, Ban Than Subdistrict, Ban Lat District, Phetchaburi Province	Worophon Sangpud Bampen Maitreesophon Thanasin Janthadech Orawan Iamsriwan Mujalin Panomchon
5.	ICAC 2022-00207	Creative tourism under the framework of Happy Model	Thanasin Janthadech Bampen Maitreesophon Worophon Sangpud
6.	ICAC 2022-00209	Learn and open the world to experience Phuket culture through the series “I told sunset about you”.	Thanasin Janthadech Naisara Kullavanijaya Ariporn Jarrunakorn

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ "แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)"

TENTATIVE PROGRAM SCHEDULE
for NATIONAL PRESENTATIONS
The 2nd NATIONAL AND THE 12th INTERNATIONAL CONFERENCES ON ART AND
CULTURE NETWORK UNIVERSITY OF THAILAND

Organized By		In association with	
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue : PKRU, Thailand
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start at 13.00 - 17.00 PM	ROOM : ห้องประชุม สุพรรณนิภา (ห้องประชุมสภา) อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 4
Session : History, Geography, Management, Tourism, Creative Languages and Communication, Religious, Arts and Culture, and Local Wisdom			
กลุ่มหัวข้อ : ประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์ การจัดการ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภาษาและการสื่อสาร ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น			
Session Secretary : 1.ผศ.ดร.ชิตชนก อนันตมงคลกุล 2.ดร.ราชรด ปัญญาบุญ 3. ผศ.ดร.ชุติมา ประมวลสุข			
Session Secretary :			
No.	Paper ID/Reg.ID	Paper Title	Author (s)
1.	ICAC 2022-00206	พระนครคีรี แลนด์มาร์คแห่งการเปลี่ยนแปลง Phra Nakhon Khiri Landmark of Change	นันทวัฒน์ ธาณินทร์เดชาพันธ์ ธนสิน จันทเดช
2.	ICAC 2022-00220	ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ส่วนเชื่อมต่อวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวงและ อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา Cultural Link from National Highway No.33 : A Case Study of Bang Pahan District, Nakhon Luang District and Pachi District, Phranakhon Si Ayutthaya Province	ชนิกันต์ ผลเจริญ
3.	ICAC 2022-00219	ภูมิวัฒนธรรมบ้านย่านอ่างทอง อำเภอผักไห่ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา Cultural landscape of Ban Yan Angthong, Phak Hai District, Phranakhon Si Ayutthaya Province	พัทธ์ แดงพันธ์

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

TENTATIVE PROGRAM SCHEDULE
for NATIONAL PRESENTATIONS
The 2nd NATIONAL AND THE 12th INTERNATIONAL CONFERENCES ON ART AND
CULTURE NETWORK UNIVERSITY OF THAILAND

Organized By		In association with	
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue : PKRU, Thailand
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start at 13.00 - 17.00 PM	ROOM : ห้องประชุม สุพรรณนิภา (ห้องประชุมสภา) อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 4
Session : History, Geography, Management, Tourism, Creative Languages and Communication, Religious, Arts and Culture, and Local Wisdom			
กลุ่มหัวข้อ : ประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์ การจัดการ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภาษาและการสื่อสาร ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น			
Session Secretary : 1.ผศ.ดร.ชิตชนก อนันตมงคลกุล 2.ดร.ราชรถ ปัญญาบุญ 3. ผศ.ดร.ชุติมา ประมวลสุข			
Session Secretary :			
No.	Paper ID/Reg.ID	Paper Title	Author (s)
4.	ICAC 2022-00216	วัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย ภายใต้สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่ Culture of Teaching and Learning in Thailand under New Normal Life	Krittagan Charlie Dhoppupa Chawakit Thongnuipram Tiwaporn Krinkrom Sirigon Intakong
5.	ICAC 2022-00208	Local Market Cultural Transformation in the New Normal Age	Bampen Maitreesophon Thanasin Janthadech

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

International Creative Group Exhibition
“ANBD 2022 Phuket Special Exhibition” 20 June – 7 July 2022
Arts and Culture Center, Phuket Rajabhat University
Phuket Thailand

Organized By		In association with	
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue :
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start 21 June 22 – 7 July 2022	Arts and Culture Center PKRU, Thailand
Session : Art and design			
No.	Artwork Title	Name	Region
	Good Morning !!	Anantasanta, Rongkakorn	Bangkok
2.	The heart of Asia Tropical forest	Boonyadacho, Naddawadee	Bangkok
3.	"Lotuses and Buddhist rinciples."No.3	Burapatanin, Pichet	Bangkok
4.	Growth	Jaroennet, Srichana	Bangkok
5.	Life Cycle	Khiaomnag, Khriangsak	Bangkok
6.	Sappaya: The remained area	Likitmarnon, Wannuchad	Bangkok
7.	colors of Asia	Maleephan, Kitti	Bangkok
8.	Merge	Monphrom, Raphiphat	Bangkok
9.	Fishing boat	Naksena, Noppasak	Bangkok
10.	Two Mind	Payungphan, Khan	Bangkok
11.	I Will Survive*	Phueaknamphol, Kanlayanee	Bangkok
12.	Caryota mitis Lour	Phuwarichsitta, Phungkate	Bangkok
13.	The Acculturation of Gudee Chin	Pojvibulsiri, Theerawat	Bangkok

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

International Creative Group Exhibition
“ANBD 2022 Phuket Special Exhibition” 20 June – 7 July 2022
Arts and Culture Center, Phuket Rajabhat University
Phuket Thailand

Organized By		In association with	
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue :
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start 21 June 22 – 7 July 2022	Arts and Culture Center PKRU, Thailand
Session : Art and design			
No.	Artwork Title	Name	Region
14.	"Elephant" the great wildlife of Asia	Pradab, Suwadee	Bangkok
15.	Serenity	Rattanawongul, Suriya	Bangkok
16.	Thai Taxi	Sangiam, Panuwat	Bangkok
17.	Sea-Wave-Bubble	Saitum, Waiyawat	Bangkok
18.	THA-CHA-LOM	Sakda, Pornpimon	Bangkok
19.	Co-Identities of Asia	Saramart, Orathaya	Bangkok
20.	Coexistent nest 2022	Seo, Miyoung	Bangkok
21.	embrace : woven bamboo coffee dripper	Suntrayuth, Rasa	Bangkok
22.	Table of Peace	Suwan-on, Chaiwat	Bangkok
23.	Coexistence of Mind by Religion	Thanavanichagul, Chumnong	Bangkok
24.	Sea of Mind	Thongdee, Paithoon	Bangkok
25.	Untitled	Chang, Fei-Man	Taipei
26.	Coexistence 2022	Chen, Guang-Dah	Taipei

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

International Creative Group Exhibition
“ANBD 2022 Phuket Special Exhibition” 20 June – 7 July 2022
Arts and Culture Center, Phuket Rajabhat University
Phuket Thailand

Organized By		In association with	
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue :
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start 21 June 22 – 7 July 2022	Arts and Culture Center PKRU, Thailand
Session : Art and design			
No.	Artwork Title	Name	Region
27.	Harmony Asia	Chen, Ching-Yi	Taipei
28.	Link	Cheng, Chien-Hua	Taipei
29.	ASIA-Being	Chuang, Kuo-Min	Taipei
30.	The Great Wave	Hou, Chun-Chun	Taipei
31.	Coexist	Jue, Wu-Haw	Taipei
32.	Peacock fanning brings good luck and happiness	Kuo, Yueh-Chih	Taipei
33.	Coexistence	Kuo, Yu-Ling	Taipei
34.	The Peace	Lin, Chien-Hua	Taipei
35.	Line Link	Lin, Yu-Sheng	Taipei
36.	Happy Dog	Su, Ya-Fen	Taipei
37.	rhythm	Hsu, ChiungChu	Tainan
38.	Planet	Cheng, MingChiu	Tainan
39.	Suspended Fluid Field of View	Huang, ChienFang	Tainan

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

International Creative Group Exhibition
“ANBD 2022 Phuket Special Exhibition” 20 June – 7 July 2022
Arts and Culture Center, Phuket Rajabhat University
Phuket Thailand

Organized By 		In association with 		
Registration and Opening Ceremony Start at 08.30 AM.		Inauguration Function at 09.30 AM.	Research Presentation Session Start 21 June 22 – 7 July 2022	Venue : Arts and Culture Center PKRU, Thailand
Session : Art and design				
No.	Artwork Title	Name	Region	
40.	Diary of a pregnant mother 6	Wu, TingHuan	Tainan	
41.	life bus stop	Chung, SuiLan	Tainan	
42.	Analogy 6	Kim, DongPyo	Tainan	
43.	Dancing	Chen, HanLing	Tainan	
44.	Creative Artistic Conception	Lin, ShunChing	Tainan	
45.	Coexistence of Asia_2022	Kim, SunHwa	Tainan	
46.	combine_00	Tak, YoungHwan	Tainan	
47.	No.1	Kim, KiYoung	Tainan	
48.	rebirth	Chen, HsiangLing	Tainan	
49.	Coexistence BOX	Hayashi, Mitsuo	Tokyo	
50.	Excitement beyond coexistence	Torimiya, Naomichi	Tokyo	
51.	Coexitence of Asia	Kasai, Noriyuki	Tokyo	
52.	A SPARKLE of LIFE in a BUD	Shimoguchi, Miho	Tokyo	

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

International Creative Group Exhibition
“ANBD 2022 Phuket Special Exhibition” 20 June – 7 July 2022
Arts and Culture Center, Phuket Rajabhat University
Phuket Thailand

Organized By		In association with	
			
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue :
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start 21 June 22 – 7 July 2022	Arts and Culture Center PKRU, Thailand
Session : Art and design			
No.	Artwork Title	Name	Region
53.	Coexistence of Asia 2022	Shinohara, Toshiro	Tokyo
54.	supporting each other	Takahashi, Nobumasa	Tokyo
55.	A story about ...	Ichikura, Yoroko	Tokyo
56.	Live & let Live	Nakajima, Chie	Tokyo
57.	Pause	Ishii, Toshiwo	Tokyo
58.	The far distant memory	Kurita, Eriko	Tokyo
59.	YIN-YANG	Oshima, Naoki	Tokyo
60.	String Tea House	Horiba, Eri	Tokyo
61.	Coexistence	Kawabata, Miyu	Tokyo
62.	Blessing	Serizawa, Misaki	Tokyo
63.	enemy	Kamei, Tsukiha	Tokyo
64.	Coexistence of Asia	Kim, Jeehyun	Seoul
65.	Work of 2022_I	Lee, Jungjin	Seoul

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

International Creative Group Exhibition
“ANBD 2022 Phuket Special Exhibition” 20 June – 7 July 2022
Arts and Culture Center, Phuket Rajabhat University
Phuket Thailand

Organized By		In association with	
			
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue :
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start 21 June 22 – 7 July 2022	Arts and Culture Center PKRU, Thailand
Session : Art and design			
No.	Artwork Title	Name	Region
66.	Yellow Folding	Song, Gyaeyoung	Seoul
67.	Coexistence	Jeong, Jihong	Seoul
68.	Optical Luminous_Digital40	Min, Jihye	Seoul
69.	Coexistence of Asia	Coexistence of Asia	Seoul
70.	listen	Shim, Bokseob	Seoul
71.	Dawn	Lee, Minsun	Seoul
72.	bella luna	Seol, Jihyoung	Seoul
73.	The texture5	Yeom, Hyesoo	Seoul
74.	Coexistence of Asia 2022	Um, Sohee	Seoul
75.	Healthy Tiger Year	Song, Jungyu	Seoul
76.	Brush touch	Lee, Heangwoo	Seoul
77.	Aqua Vase 2204001	Kang, Hyundae	Seoul
78.	Buddhism and Confucianism within Chinese	Kim, Jaehong	Seoul

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

International Creative Group Exhibition
“ANBD 2022 Phuket Special Exhibition” 20 June – 7 July 2022
Arts and Culture Center, Phuket Rajabhat University
Phuket Thailand

Organized By 		In association with 		
Registration and Opening Ceremony Start at 08.30 AM.		Inauguration Function at 09.30 AM.	Research Presentation Session Start 21 June 22 – 7 July 2022	Venue : Arts and Culture Center PKRU, Thailand
Session : Art and design				
No.	Artwork Title	Name	Region	
79.	The Trace	Kim, Heegyun	Seoul	
80.	bird's flat	Moon, Jungmook	Seoul	
81.	Disorder I	Park, Moonhee	Seoul	
82.	Untitled	Lee, Geonman	Seoul	
83.	fly bird	Chung, Bhunghun	Seoul	
84.	Crossover Hanbok	Cha, Sujoung	Seoul	
85.	Color of Asia	Ha, Sooknyung	Seoul	
86.	texture of time	Ha, Jiyon	Seoul	
87.	Coexistence 2022	Park, Jaehong	Seoul	
88.	coexistence2204	Yang, Leen	Seoul	
89.	together	Shin, Yoonjhin	Seoul	
90.	island	Jeon, Shinjong	Seoul	
91.	Coexistence	Siow, YinYoong	KL	

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

International Creative Group Exhibition
“ANBD 2022 Phuket Special Exhibition” 20 June – 7 July 2022
Arts and Culture Center, Phuket Rajabhat University
Phuket Thailand

Organized By		In association with	
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue :
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start 21 June 22 – 7 July 2022	Arts and Culture Center PKRU, Thailand
Session : Art and design			
No.	Artwork Title	Name	Region
92.	Harmony in Chaos	Goh, ChengOon	KL
93.	Melting in Time-space #1 (Sandwiched of 29 Plein Air Works)	Liew, TingChuang	KL
94.	Breathe	Choo, ChoiSan	KL
95.	Peace / War	Chok, FookYong	KL
96.	Asi saare ik haan (we are the same)	Tan, MinWei	KL
97.	One World-One Heart	Wong, WaiTheng	KL
98.	Laputa	Yap, AiLing	KL
99.	Love • Connection	Yee, TuckKein	KL
100.	Home Sweet Home	Leow, ShyirMei	KL

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

International Creative Group Exhibition
“ANBD 2022 Phuket Special Exhibition” 20 June – 7 July 2022
Arts and Culture Center, Phuket Rajabhat University
Phuket Thailand

Organized By		In association with	
			
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue :
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start 21 June 22 – 7 July 2022	Arts and Culture Center PKRU, Thailand
Session : Art and design			
No.	Artwork Title	Name	Region
101.	Nature's Textures: Synchronization of Chaos	Liaw, Arthur Ik Han	KL
102.	Peacefulness	Cheang, Karen PohKim	KL
103.	Let's Hurdle Through the Difficult Times Together	Choong, Rubiana KeanSin	KL
104.	Blossoms After the RAIN	OuYong, Yvonne YuetFoong	KL
105.	ReStart	Teh, ChunBoey	KL
106.	Coexistence and Cultural in Asia	Chia, Nicsson	KL

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

International Creative Group Exhibition
“ANBD 2022 Phuket Special Exhibition” 20 June – 7 July 2022
Arts and Culture Center, Phuket Rajabhat University
Phuket Thailand

Organized By		In association with	
Registration and	Inauguration	Research Presentation	Venue :
Opening Ceremony Start at 08.30 AM.	Function at 09.30 AM.	Session Start 21 June 22 – 7 July 2022	Promthep Art Exhibition Hall, Phuket Thailand
Session : Art and design			
No.	Artwork Title	Name	Region
1.	Coexistence_A Solo Exhibition	Park, Hyunjoo	Seoul
2.	CRY ME A RIVER_SONGJIHOO 4th Solo Exhibition	Song, Jihoo	Seoul
3.	2022 Wen Chih-Wei Solo Exhibition Happiness in Kinmen	Wen, Chih-Wei	Taipei

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ "แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)"

การนำเสนอ บทความวิจัย

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมอพื้นบ้านกับการรักษาโรค ในเขตอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

A STUDY OF WISDOM IN TREATMENT OF FOLK MEDICINE IN AMPUR AT-SAMAT ROI-ET PROVINCE

มธุริน ถิ่นชาญ¹ แสงสิทธิ์ กฤษณี² สิริภา แหยมมี² สลิลทิพย์ ตันปิ่น² วลีรัตน์ ศิริวงศ์³

¹นักศึกษาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

³สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน ศึกษาการรักษาโรค ความรู้ความชำนาญและเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ของหมอพื้นบ้าน ในเขตอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้วยวิธีการการสัมภาษณ์ สืบเนื่องมาจากการแพทย์พื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชุมชน ได้มีการสืบทอดภูมิปัญญาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมาซึ่งตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้านที่ยังคงใช้องค์ความรู้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยของชุมชน จากผลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าหมอพื้นบ้านที่คัดเลือกมาทั้งหมด 8 ท่าน เป็นเพศชายทั้งหมด มีอายุประมาณ 46-75 ปี มีการประกอบอาชีพเกษตรกร รับราชการ และนักบวช จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และปริญญาตรี มีประสบการณ์การรักษาตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป โดยการเรียนรู้ศาสตร์ของหมอพื้นบ้านส่วนมากเป็นการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ องค์ความรู้การรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นการรักษาด้วยการเป่า การนวด และการจ่ายยาสมุนไพร โดยโรคที่ทำการรักษามากที่สุดคือ ริดสีดวงทวาร กระดูกหัก งูสวัด และพิษสัตว์กัดต่อย

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น, หมอพื้นบ้าน, แพทย์แผนไทย

Abstract

This research study is a specific qualitative research. To study the body of knowledge in treating diseases of traditional healers Study the process of disease treatment, knowledge and expertise in treating diseases and to gather knowledge of traditional healers. In the district At Samat district Roi Et Province With the method of interviewing This is due to traditional medicine, which is a culture that is closely related to the community. The researcher realized the value of the wisdom of traditional healers who continue to use the knowledge to benefit the health of the community. From the results of interviews and from the analysis It can be concluded that all 8 of the selected folk healers are male, approximately 46 - 75 years old, with occupations divided into farmers, government officer and monk. All of them have experience of treatment

in the past 15 Years up by learning the science of traditional healers, most of them are inherited from their ancestors. The knowledge and treatment of local healers They are mostly blow therapy, massage and herbal medicine. The most treated diseases are hemorrhoids, fractures, shingles, and venomous bites.

Keyword: Local wisdom, Thai folk medicine, Thai traditional medicine

1. บทนำ

สังคมไทยในการดูแลสุขภาพสภาพในปัจจุบันนี้ ไม่ได้มีเพียงการเข้ารักษาที่แพทย์แผนปัจจุบันเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีการรักษาที่แพทย์ทางเลือกใหม่ ไม่ว่าจะเป็น แพทย์แผนไทย แพทย์แผนจีน แพทย์แผนตะวันออก แขนงอื่นๆ หรือการบำบัดรักษาด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น วารีบำบัด สุนทรบำบัด ดนตรีบำบัด เป็นต้น ในบรรดาการแพทย์แต่ละระบบของแต่ละสังคมสร้างขึ้น เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ สืบทอดภูมิปัญญามาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง จนทำให้สามารถดำรงอยู่คู่กับการเปลี่ยนผ่านหลาย ๆ ยุค หลาย ๆ สมัย หมอพื้นบ้านในปัจจุบันมีความจำเป็น ต้องมีการปรับบทบาท และปรับรูปแบบวิธีการรักษา บทบาทในการรักษาของหมอพื้นบ้านในขณะนี้ลดลงเหลือเพียงการรักษากลุ่มอาการโรคบางกลุ่มเท่านั้น อาจจะเป็นเนื่องด้วยเหตุผลด้านทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อการดำรงบทบาทของหมอพื้นบ้าน

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้านที่ยังคงใช้องค์ความรู้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยของชุมชน ความนิยมและการเข้ารักษาที่หมอพื้นบ้านมีเพียงโรคบางโรคเท่านั้น รูปแบบการรักษาและโรคที่หมอพื้นบ้านทำการรักษาในเขตอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ในส่วนมากจะเป็นการรักษาไปในรูปแบบ และวิธีการใด และโรคที่ทำการรักษามากที่สุดคือโรคไต่บ้าง มีความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด จึงเป็นที่มาของงานวิจัยในครั้งนี้ที่มุ่งหมายจะรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาหมอพื้นบ้านให้เกิดประโยชน์มากที่สุดในปัจจุบัน และสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา รวบรวมไว้เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการรักษาทางการแพทย์พื้นบ้านต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน ในอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษากระบวนการการรักษาโรค ความรู้ ความชำนาญในการรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน ในอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ของหมอพื้นบ้าน ในอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตงานวิจัย ศึกษาองค์ความรู้และภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้านในเขตอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 ตำบล ระหว่างเดือนเมษายน 2564 – ตุลาคม 2564 โดยการเลือกใช้งานวิจัยเชิงคุณภาพแบบเฉพาะเจาะจง โดยการวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เลขที่ COA.1-064/2020 (Approval Date: 14/02/2021, Expiry Date: 14/01/2022) Study Code: 63-056-1-2

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อศึกษาภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านในเขตอำเภอ
อาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบและขอบเขต
ของระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย ตลอดจนเหตุผลประการสำคัญของการนำระเบียบวิธีการวิจัยหรือ
กระบวนการวิจัย ดังกล่าวข้างต้น มาใช้ในการดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้สำรวจรายชื่อและที่อยู่หมอพื้นบ้าน ในอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จากการขอขึ้นทะเบียน
หมอพื้นบ้านไว้กับโรงพยาบาลอำเภออาจสามารถ ซึ่งมีจำนวน 14 ท่าน ได้ทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อมา
ทำการสัมภาษณ์ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

1. หมอพื้นบ้านต้องมีประสบการณ์การรักษาน้อย 15 ปี
2. ต้องเป็นผู้ที่สามารถติดต่อได้
3. เป็นผู้ที่ยินยอมเปิดเผยข้อมูลการรักษา และวิธีการรักษา

ซึ่งผู้วิจัยได้ติดต่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้นและทำการคัดเลือก เหลือหมอพื้นบ้านที่เข้าเกณฑ์สัมภาษณ์ 8
ท่าน เนื่องจาก มีหมอพื้นบ้านที่มีคุณสมบัติไม่ตรงตามเกณฑ์ แบ่งเป็นหมอพื้นบ้านที่มีประสบการณ์การรักษาน้อย
กว่า 15 ปี จำนวน 3 ท่าน และไม่สามารถติดต่อได้ จำนวน 3 ท่าน รวมเป็น 6 ท่าน จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการ
ประสานงานไปยังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลและลงพื้นที่สัมภาษณ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview form) และแบบ
ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview form) โดยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยคำถามจะใช้ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาสำรวจแหล่งข้อมูล ค้นหาหมอพื้นบ้านที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่
เจาะจงไว้ โดยการสำรวจหาข้อมูลเบื้องต้น ใช้วิธีการสอบถามข้อมูลหมอพื้นบ้านในเขตอำเภออาจสามารถ จังหวัด
ร้อยเอ็ด จากโรงพยาบาลประจำอำเภอ และคัดเลือกหมอพื้นบ้านที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วจึงทำการนัด
สัมภาษณ์เพื่อลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล ในการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ สังเกตและการ
สัมภาษณ์ โดยมีเครื่องมือช่วยในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์ กล้องถ่ายภาพ กล้องถ่ายวิดีโอ และเครื่องบันทึกเสียง
ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตจากหมอพื้นบ้านที่ถูกสัมภาษณ์ไว้แล้ว ซึ่งใช้ระยะเวลาการเก็บข้อมูล ตั้งแต่ ระหว่าง
เดือนเมษายน 2563 – ตุลาคม 2563 โดยใช้รูปแบบการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลโดยตรงไปยังหมอพื้นบ้านที่ได้ทำการคัดเลือกไว้ ซึ่งเป็นบุคคลที่
อาศัยอยู่ในอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด แจ้งวัตถุประสงค์กรอบการศึกษาวิจัยเพื่อประสานความร่วมมือใน
ตลอดระยะเวลาของการดำเนินการวิจัย

2. ประสานและขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ กรอบ การศึกษาวิจัย
รวมถึงแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะดำเนินการในลักษณะที่เป็นภาพรวมเท่านั้น ดังนั้น การให้ข้อมูลของหน่วย
ตัวอย่างจะถูกปกปิดเป็นความลับ และจะไม่เกิดผลกระทบต่อหน่วยงาน

3. การสัมภาษณ์แบบลึก (In-Depth Interview) เช่น สถานภาพ บทบาทของหมอพื้นบ้าน การสืบทอด
องค์ความรู้ วิธีการรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน รวมทั้งกลุ่มการรักษา ทำการสัมภาษณ์กับหมอพื้นบ้านที่ได้คัดเลือกไว้
โดยวิธีเฉพาะเจาะจง ตรงตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยตรง พร้อมทั้งจับบันทึกตามแบบสัมภาษณ์ บันทึกภาพ เสียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์และสังเกตจากหมอพื้นบ้าน
เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้มีการนำข้อมูลมาจัดเป็นระบบและเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย จากนั้น

ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก นำเสนอผลการวิจัยในลักษณะการบรรยายเป็นข้อความ หรือรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ สอบถาม และการจดบันทึก จากนั้นจึงจะนำข้อมูลไปสรุปและอภิปรายผลการศึกษา

4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมอพื้นบ้านกับการรักษาโรคในอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การเป็นหมอพื้นบ้านเกิดจากการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น สืบทอดองค์ความรู้มาจากบรรพบุรุษ จากความใฝ่เรียนรู้ชวนขยายของตัวหมอและจากความเมตตากรุณาของครูบาอาจารย์ที่ทำการถ่ายทอดวิชาความรู้มาให้ อาชีพหลักของหมอพื้นบ้านส่วนมากคืออาชีพเกษตรกร รับจ้าง และรับราชการเพียงบางท่าน ส่วนมากหมอพื้นบ้านไม่ได้ยึดการรักษาแบบภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านเป็นอาชีพหลักเพียงแต่ใช้องค์ความรู้และศาสตร์การรักษาแบบภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านช่วยในการรักษาเยียวยาคนในชุมชนและระแวกใกล้เคียง ไม่เรียกร้องค่ารักษาเพียงแต่รับเป็นสินน้ำใจของผู้ที่มาปรึกษาเท่านั้น ขั้นตอนและรูปแบบการรักษาจะเริ่มทำการจตุรปูบอกรกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หมอแต่ละท่านจะมีสวดประจำตัวของตนเอง หลังจากนั้นจะทำการให้ผู้ที่มาปรึกษาชกขันธบูชาครูก่อนทำการรักษา แล้วจึงทำการวินิจฉัยโรค และรักษาโรคจนกว่าอาการเจ็บป่วยจะหายไป แล้วจึงทำพิธีการปลงศพเป็นอันสิ้นสุดการรักษา องค์ความรู้การรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน ส่วนมากจะเป็นการรักษาด้วยการเป่า การนวด และการจ่ายยาสมุนไพร ตำรับยาและการจ่ายยา ส่วนมากจะเป็นตำรับยาเฉพาะตัวของหมอแต่ละท่าน ลักษณะของการรักษาด้วยยาสมุนไพรจะเป็นยาต้ม และยาฝน โดยโรคที่รักษาจะเป็นกลุ่มอาการ ริดสีดวง กระจุกหูก ภูสวด พิษสัตว์กัดต่อย และการรักษาโรคทางกล้ามเนื้อ ส่วนมากไม่มีการจดบันทึกการรักษาและติดตามผลการรักษา ผลการวิจัยดังกล่าวได้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยในอดีตของผู้วิจัยต่อไปนี้

จากการสัมภาษณ์และจากการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่าหมอพื้นบ้านทั้งหมด 8 ท่าน เป็นเพศชาย อายุประมาณ 46-75 ปี มีการประกอบอาชีพเกษตรกร 6 ท่าน รับราชการ 1 ท่าน และเป็นนักบวช 1 ท่าน จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาจำนวน 5 ท่าน มัธยมศึกษา 2 ท่าน และปริญญาตรี 1 ท่าน มีประสบการณ์การรักษาตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป อยู่ในพื้นที่อำเภออาจสามารถ โดยแบ่งเป็น เทศบาลอาจสามารถ 1 ท่าน ตำบลอาจสามารถ 2 ท่าน ตำบลหนองขาม 3 ท่าน และตำบลโหรา 2 ท่าน ที่มาของการเรียนรู้ศาสตร์ของหมอพื้นบ้านมาส่วนมากจากการสืบทอดจากบรรพบุรุษ และส่วนหนึ่งมาจากการได้สัมผัสและคลุกคลีอยู่กับการรักษาของบิดา มารดา ปู่ย่าตายาย การติดตามไปดูการรักษา ไปเก็บสมุนไพร ค่าใช้จ่ายในการรักษาส่วนมากจะเป็นค่าครุค่าคาย 6 บาท 12 บาท 24 บาท และการยกขันธ 5 ในขันธ 5 จะมี ดอกไม้ 5 คู่ เทียน 5 คู่ ค่ารักษานอกเหนือจากค่าครุ ส่วนมากจะเป็นค่าสมุนไพรที่ผู้มารับการรักษาซื้อออกไปรับประทาน ไม่เกิน 150 บาท ส่วนค่าสมนาคุณหมอพื้นบ้านทุกท่านไม่เรียกร้องใดใดแล้วแต่ผู้ที่มาปรึกษาจะเห็นสมควร

องค์ความรู้การรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน ส่วนมากจะเป็นการรักษาด้วยการเป่า การนวด และการจ่ายยาสมุนไพร โดยรักษาโรค ริดสีดวง กระจุกหูก ภูสวด พิษสัตว์กัดต่อย และการรักษาโรคทางกล้ามเนื้อ โดยส่วนมากไม่มีการจดบันทึกประวัติและการรักษา

ขั้นตอนและรูปแบบการรักษาจะเริ่มทำการจตุรปูบอกรกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หมอแต่ละท่านจะมีสวดประจำตัวของตนเอง หลังจากนั้นจะทำการให้ผู้ที่มาปรึกษาชกขันธบูชาครูก่อนทำการรักษา แล้วจึงทำการวินิจฉัยโรค

และรักษาโรคจนกว่าอาการเจ็บป่วยจะหายไป แล้วจึงทำพิธีการปลงศพเป็นอันสิ้นสุดการรักษา ไม่มีการติดตามการรักษา แต่จะมีการรักษาต่อเนื่องในรายที่ผู้มารับการรักษากลับมาหาอีกครั้ง

การปฏิบัติตัวของผู้ที่มารับการรักษา ส่วนมากจะไม่มีข้อห้ามและข้อปฏิบัติใดใด แต่จะห้ามในส่วนการรักษาโรคแตกต่างกันไปในแต่ละโรค เช่น การรักษาขุสวัต ส่วนมากจะห้ามการรับประทานปลาไหล ปลาหลด ปลา ร้า ไก่ กุ้ง ปลาชิว และการดื่มสุรา ถ้าในส่วนของโรคกระดูกและกล้ามเนื้อ หมอจะห้ามการรับประทานหน่อไม้ไป ก่อนในระยะการรักษา

ตำรับยาและการจ่ายยา ส่วนมากจะเป็นตำรับยาเฉพาะตัวของหมอแต่ละท่าน ลักษณะของการรักษาด้วย ยาสมุนไพร จะเป็นยาต้ม และยาฝน ยาต้มจะเป็นยาต้มรักษาโรคผิวหนัง กลากเกลื้อน และในส่วนของ ยาฝนจะเป็นยาที่มีฤทธิ์เย็น ใช้ในการรักษาไข้ ไข้รากสาด เป็นต้น

การเก็บยาสมุนไพร ส่วนมากจะมีพิธีกรรมที่คล้ายๆกัน เข้าเก็บยาในช่วงที่เงาไม้ทับตัวยา มีบทสวดขอขมา เช่น การปราบพญาราช การปลุกตัวยา การเรียนรู้อย่างสมมุติส่วนมากมาจากการติดตามบิดาหรือปู่ไปเก็บในป่า ป่า ที่เก็บยาสมุนไพรส่วนมากจะเป็นป่าชุมชนและชุมชนใกล้เคียง และตัวยาที่ขาดหรือหาไม่ได้หมอพื้นบ้านจะทำการซื้อ ตัวยาจากสถานที่ขายสมุนไพรแห้ง

สภาพภูมิศาสตร์และการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ในส่วนพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ส่วนมากจะเป็นที่ราบ ลุ่มเหมาะแก่การทำเกษตรและการเพาะปลูก การอยู่อาศัยเป็นการอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกัน และส่วนมากใน หมู่บ้านจะเป็นกลุ่มเครือญาติ การจัดตั้งบ้านเรือนมีทั้งแบบจัดตั้งอย่างหนาแน่น การการจัดตั้งบ้านเรือนแบบกระจัด กระจาย ความห่างของบ้านแต่ละหลังค่อนข้างอยู่ไกลกัน วิถีชีวิตยังเป็นแบบวิถีชีวิตของคนอีสาน การไปทำไร่ทำนา และเลี้ยงสัตว์ตั้งแต่เช้าและกลับเข้าหมู่บ้านในช่วงพลบค่ำ หมอพื้นบ้านทุกท่านเป็นบุคคลที่ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นกันเอง และต้อนรับทุกคนที่มาเยือนตั้งเป็นญาติมิตรและเป็นลูกเป็นหลานของท่านเอง ลักษณะหมู่บ้านส่วนมากเป็นลักษณะ หมู่บ้านของท้องถิ่นชนบท มีถนนคอนกรีตสลักกับหินลูกรังเป็นช่วงๆ บำรุงเรือนเป็นแบบบ้านยกใต้ถุนสูงแบบบ้าน ตามชนบทอีสาน มีการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้แทบทุกบ้าน และมีการปลูกสมุนไพรไว้ในบริเวณบ้านของหมอ พื้นบ้านทุกท่าน ค่านิยมยังเป็นค่านิยมสมัยเก่า มีความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ และการกระทำที่ดีจะส่งผลดีต่อ ตนเอง คนที่มีอายุน้อยจะเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่และผู้เฒ่าผู้แก่เสมอ การอยู่อาศัยส่วนมากจะอยู่รวมกันเป็น ครอบครัวใหญ่ สร้างบ้านอยู่ในบริเวณพื้นที่เดียวกัน ผู้คนในหมู่บ้านยังมีความเชื่อและศรัทธาในด้านศาสตร์การรักษา ด้วยองค์ความรู้ของหมอพื้นบ้านอยู่น้อย หมอพื้นบ้านกับวิถีชุมชนจึงเป็นการพึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือและเห็นอก เห็นใจซึ่งกันและกัน

5. ข้อเสนอแนะ

1. หมอพื้นบ้านหลายท่านเป็นบุคคลที่มีอายุมากเกิน 60 ปีแล้ว อุปสรรคในการสื่อสารจึงมีมาก การสื่อสาร เกิดความลำบากและติดขัด
2. การรักษาของหมอพื้นบ้านส่วนมากไม่มีการจดบันทึกข้อมูลการรักษา จึงยากต่อการเก็บสถิติและการ รวบรวมข้อมูลผู้ที่มาทำการรักษา อัตราส่วนการรักษาหาย อาการดีขึ้น หรือไม่เห็นผล
3. ควรมีการจัดทำข้อมูลและทะเบียนหมอพื้นบ้านและการรักษา ในแต่ละตำบล ที่สามารถสืบค้นหาได้ จากเว็บไซต์ และคลังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
4. ควรมีการศึกษาแรงจูงใจของผู้ที่มารับการรักษา ด้วยภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน

5. ควรมีการศึกษาความเชื่อ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีผลต่อการตัดสินใจมารับการ รักษาด้วยภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน

6. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ให้การสนับสนุน ขอขอบคุณสาขาวิชาการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และขอขอบคุณหมอพื้นบ้านที่ให้ความ อนุเคราะห์

7. บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ มรุทธร. (2544). *ภูมิปัญญาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. หายป่วยด้วยหมอพื้นบ้าน 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์แสงดาว จำกัด.
- กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2555). *ทฤษฎีพื้นฐานทางการแพทย์แผน ไทยประยุกต์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ดี.เอ.พรินท์ติ้ง.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2559). แผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560-2564, 90-110.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2562). ว่าด้วยการรับรองหมอพื้นบ้าน พ.ศ. 2562 ราชกิจจานุเบกษา, 2556 (เล่ม 163 ตอนพิเศษ 146ง), 1-13
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). *ความหมายของภูมิปัญญา*. สืบค้น 18 กุมภาพันธ์ 2563, <http://www.ipesp.ac.th/learning/thaistory/content1.html>.
- กิตติ ลีสยาม. (2554). *ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย*. สืบค้น 18 กุมภาพันธ์ 2563, <https://www.stou.ac.th/schools/shs/booklet/book544/thai.html>.
- ทิพพา ลุนเณร์. (2562). รูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นหมอพื้นบ้าน ด้านสมุนไพร จังหวัดมหาสารคาม. วารสารบัณฑิตศึกษปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 7(2), 1-16. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org>
- ทิพย์วารี สงนอก , นนทिया จันทรเนตร. (2561). ภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอยาพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารชุมชนวิจัย, 12(3), 125-135. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org>
- ธนิดา ชุนบุญจันทร์ และคณะ. (2556). *นิยามศัพท์*. ประสิทธิภาพของหมอพื้นบ้านในการรักษาผู้ป่วย กระดูกหัก. นนทบุรี : สำนักการแพทย์พื้นบ้านไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.
- บุญศรี เลิศวิริยจิตต์. (2554). คลังภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านกับสมุนไพรชุมชนภาคอีสาน. *ประเทศไทย*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- ปิยานุช ยอดสมสวย, สุพิมพ์ วงษ์ทองแท้. (2552). การศึกษาภูมิปัญญาของหมอฟันบ้านในอำเภอ
องครักษ์จังหวัดนครนายก. ประเทศไทย. (โครงการวิจัย). นครนายก : มหาวิทยาลัยศรีนคริน-
ทรวิโรฒ องค์กรักษ์.
- พจนานุกรมไทยออนไลน์. (2556). *ความหมายของคำว่าสืบทอด*. สืบค้น 18 กุมภาพันธ์ 2563,
<https://พจนานุกรมไทย.com/42-2428-ความหมาย-สืบทอด.html>
- พระมหาทองจันทร์ ทิพย์วัฒน์. (2543). ภูมิปัญญาหมอฟันบ้านในการรักษาโรคกระดูก อำเภอธวัชบุรี
จังหวัดร้อยเอ็ด. ประเทศไทย. (โครงการวิจัย). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พิมพ์ชนก วรณแจ่ม และคณะ. (2560). รูปแบบการดูแลสุขภาพสภาพโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน
การแพทย์พื้นบ้าน ในอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอ-
ลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12(3), 129-139. สืบค้น
จาก <https://so06.tci-thaijo.org>
- ภัทรธิรา ผลงาม. (2561). กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาหมอฟันบ้านในการใช้สมุนไพรเพื่อการ
รักษาสุขภาพในชุมชนจังหวัดเลย. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 26(52),
1-27. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org>
- สุพรรณษา เชื้อชัย. (2561). การศึกษาภูมิปัญญาหมอฟันบ้านในการรักษาโรคมะเร็ง กรณีศึกษาหมอ
พื้นบ้านภาคกลาง. ประเทศไทย. (รายงานการวิจัย:การศึกษาภูมิปัญญาหมอฟันบ้านในการ
รักษาโรคมะเร็ง กรณีศึกษาหมอฟันบ้านภาคกลาง). สมุทรสงคราม: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน
สุนันทา.
- แสงสิทธิ์ กฤษฏี (2558). เบาหวาน (มธุเมโห) ตามหลักการแพทย์แผนไทย. รายงานการประชุม
วิชาการและนำเสนอผลการวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 6 กลุ่มระดับชาติ ด้าน
วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, Vol 1, No 6 (2015). สืบค้นจาก
<http://58.181.147.25/ojsjournal/index.php/5-01/article/view/326>
- เอกศักดิ์ เองสุโข และคณะ. (2561). รูปแบบการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการดูแลสุขภาพและ
การใช้ประโยชน์จากสมุนไพรของกลุ่มสมุนไพรจังหวัดบึงกาฬ. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 6(1), 278-293. สืบค้นจาก
<http://ojs.mbu.ac.th>

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวมธุรีน ถิ่นชาญ	
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักศึกษา	
วัน เดือน ปี เกิด	26 ตุลาคม 2542	
ที่อยู่ปัจจุบัน	111/1-3 สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม	
เบอร์โทรศัพท์	034 773 904 - 5	
เบอร์โทรสาร		
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	06 5363 6830	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

หลวงพ่อพระพุทธรเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) : พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์แห่งเมืองศรีสะเกษ Luang Pho Phraphutthachao Yai (Phrachao Phuet): A Sacred Buddha Statue of Sisaket Province

ธัญพงษ์ สารรัตน์¹ กิตติธรา พวงธนะสาร² ชนกพงศ์ ราตรี³ และ อีรววัฒน์ กันยาสาย⁴

¹สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

โทรศัพท์ 0810731516 อีเมล thanyapong.s@sskru.ac.th

²สาขาวิชาการสอนภาษาจีน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

โทรศัพท์ 0844575171 อีเมล kittithara.p@sskru.ac.th

³สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

โทรศัพท์ 0950466640 อีเมล ohgeorgegod@hotmail.com

โรงเรียนบ้านหนองขอน อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

โทรศัพท์ 0817302584 อีเมล Teerawat540@gmail.com

บทคัดย่อ

วัดบ้านเมืองจันทร์ อำเภอมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นสถานที่ประดิษฐานหลวงพ่อพระพุทธรเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) พระพุทธรูปโบราณที่มีความสำคัญและมีความศักดิ์สิทธิ์อีกองค์หนึ่งของจังหวัดศรีสะเกษ จากการศึกษาพบว่า ภายใต้อิทธิพลของวัดบ้านเมืองจันทร์เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อพระพุทธรเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) ในฐานะเป็นพระประธาน พระพุทธรูปองค์นี้เป็นพระพุทธรูปโบราณปูนปั้น ปางมารวิชัย ศิลปะล้านช้างฝีมือช่างพื้นบ้าน สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ 23-24 หลวงพ่อพระพุทธรเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) เป็นพระพุทธรูปโบราณที่มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านบ้านเมืองจันทร์และชาวเมืองศรีสะเกษอีกองค์หนึ่ง ปัจจุบันวัดบ้านเมืองจันทร์จึงเป็นสถานที่สำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา และการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดศรีสะเกษ ที่ถือเป็นแหล่งความรู้ เป็นศูนย์กลางจตุรรมของจิตใจที่มีคุณค่า จึงมีส่วนสำคัญในการช่วยสืบสานพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นมาได้จนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: ชุมชนโบราณ ประวัติศาสตร์ พุทธศิลป์ บ้านเมืองจันทร์ เมืองศรีสะเกษ

Abstract

Wat Mueang Chan or Mueang Chan Temple, Mueang Chan District, Sisaket Province, houses Luang Pho Phraphutthachao Yai (Phrachao Phuet) which is the significant ancient sacred Buddha statue of Sisaket Province. According to the past studies, Luang Pho Phraphutthachao Yai (Phrachao Phuet) is enshrined as the principal Buddha statue inside the hall of Wat Mueang Chan. It is the ancient stucco Buddha statue seated in a meditative posture, created by local craftsmen in the style of Lan Xang. Many assumed that the statue was invented around the 23rd-24th Buddhist century. Luang Pho Phraphutthachao Yai (Phrachao Phuet) is one of the most respected by Mueang Chan locals and Sisaket natives. Now, Wat Mueang Chan is an important Buddhist site and Buddhist and Cultural tourism attraction in Sisaket Province. Considered the

valuable knowledge hub and mind center, it has played an essential role in the preservation and prosperity of Buddhism until now.

Keyword: Ancient community, History, Buddhism Art, Mueng Chan, Sisaket

1. บทนำ

วัดบ้านเมืองจันทร์ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ เดิมชื่อวัดธรรมเจดีย์เมืองจันทร์ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2534: 5) เป็นสถานที่ประดิษฐานหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) ซึ่งเป็นพระพุทธรูปโบราณที่สำคัญและมีความศักดิ์สิทธิ์องค์หนึ่งของจังหวัดศรีสะเกษ (ศิริ ฮามสุโพธิ์, 2543 และ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552: 12-13) ทั้งบริเวณที่ตั้งชุมชนบ้านเมืองจันทร์ยังคงเป็นชุมชนโบราณที่มีความเจริญอยู่คู่กับชุมชนโบราณเมืองจันทร์ มีวัดบ้านเมืองจันทร์เป็นศูนย์กลางของชุมชน เนื่องจากวัดแห่งนี้จะอยู่บริเวณด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน สภาพของวัดจะมีต้นไม้ขนาดใหญ่ คือ ต้นมะขาม เป็นจำนวนมาก มีศาสนสถานและศาสนวัตถุที่สำคัญได้แก่ พระธาตุเมืองจันทร์ สิม พระพุทธรูป พระอารามหรือพระอุโบสถ พระพุทธรูปไม้ ตูพระธรรม ใบลาน และที่แตกต่างจากวัดทั่วไปที่พบเห็นจะมีศาลผีบรรพบุรุษตั้งอยู่ในวัด วัดบ้านเมืองจันทร์ตั้งมานานจนไม่สามารถหาข้อมูลการตั้งวัดครั้งแรกได้ นอกจากอาศัยคำบอกเล่าและการสืบทอดประเพณีที่ยังคงปฏิบัติจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้และที่สำคัญคือ ปุชนิยบุคคลในชุมชนนี้ได้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง และเป็นผู้บุกเบิกในการก่อตั้งวัดที่สำคัญในจังหวัดศรีสะเกษอีกหลายวัด (ธงชัย เมืองจันทร์, 2549: 119) อย่างไรก็ตามก็ถือได้ว่าปัจจุบันวัดบ้านเมืองจันทร์ถือเป็นสถานที่สำคัญทางด้านพระพุทธศาสนาและการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดศรีสะเกษ เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของผู้คนหลากหลายวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) และวัดบ้านเมืองจันทร์ ได้เป็นอย่างดี

แต่ที่ผ่านมามีข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดีและศิลปกรรมของหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) ยังไม่ได้รับการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักของชาวศรีสะเกษและประชาชนทั่วไปมากนัก อีกทั้งวัดบ้านเมืองจันทร์ยังคงเป็นชุมชนโบราณมาก่อน ซึ่งจากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ายังไม่มีการศึกษาด้านนี้โดยตรง มีเพียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ งานของธงชัย เมืองจันทร์ (2549) เรื่อง “คติธรรมไทยจากประเพณีการไหว้พระธาตุเมืองจันทร์” งานของพระมหาเดช มีภาพ (2556) เรื่อง “พิธีกรรมและความเชื่อของชาวกูย ตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ” งานของธัญพงศ์ สารรัตน์ (2564) เรื่อง “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ภูมิศึกษา วัดบ้านเมืองจันทร์ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ” ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถานและศาสนวัตถุในพื้นที่บางส่วน ซึ่งทำให้ได้รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์พระพุทธรูปในบางส่วน และงานของธัญพงศ์ สารรัตน์ และคณะ (2563) เรื่อง “ประวัติและลักษณะรูปแบบพุทธปฏิมา “หลวงพ่อด” วัดมหาพุทธาราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ งานของธัญพงศ์ สารรัตน์ (2563) เรื่อง “ประวัติ รูปแบบศิลปกรรม และความสัมพันธ์กับหลักฐานด้านประวัติศาสตร์ของพุทธปฏิมา “หลวงพ่อด” วัดเขียนบูรพาราม อำเภออุทุมพร จังหวัดศรีสะเกษ งานของธัญพงศ์ สารรัตน์ และคณะ (2564) เรื่อง “ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับพระพุทธรูปหลวงพ่อดสองพี่น้อง : ภูมิศึกษาอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. งานของธัญพงศ์ สารรัตน์ (2564) เรื่อง “รูปแบบทางศิลปกรรมของพระพุทธรูปศิลปะพื้นถิ่นอีสาน : ภูมิศึกษา หลวงพ่อดวัดบ้านจอมพระ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ” และงานของธัญพงศ์ สารรัตน์ (2564) เรื่อง

“บทบาทของผู้หญิงและผู้ชายในตำนานการสร้างพระธาตุเมืองจันทร์และปราสาทบ้านปราสาท” ที่กล่าวเน้นถึงเฉพาะพุทธศิลป์ของหลวงพ่อดำที่ประดิษฐานภายในจังหวัดศรีสะเกษ รวมถึงงานศึกษาเชิงพุทธศิลป์โดยรวม เช่น งานของพระมหาวิเชียร สิริวฑฒโน และ ฎริทัต ศรีอร่าม (2560) เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ประวัติและลักษณะพุทธศิลป์ของพระพุทธรูปสำคัญในสังคมไทย” เช่นเดียวกันกับงานของพระครูสารภีทริกกิจ (พานิช ดวงมณี) เรื่อง “ศึกษาคติการสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ในสังคมไทย : กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ” ซึ่งทำให้ได้รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์พระพุทธรูปในบางส่วน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาวิธีการวิจัยเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลวงพ่อดำพระพุทธรูปเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) วัดบ้านเมืองจันทร์ และชุมชนโบราณวัดบ้านเมืองจันทร์จากเอกสาร และหลักฐานประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่มีอยู่ค่อนข้างจำกัด และนำข้อมูลเหล่านั้นมาเรียบเรียงในรูปแบบบทความ เพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้พี่น้องชาวจังหวัดศรีสะเกษและผู้คนทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้ อันจะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษต่อไป และสามารถพัฒนาเป็นข้อมูลเพื่อการนำชมวัดได้อีกทางหนึ่งด้วย รวมถึงเป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการในการศึกษาค้นคว้าประวัติและลักษณะพุทธศิลป์ของพระพุทธรูปสำคัญในสังคมไทยต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นถือเป็นการศึกษาศิลปะเพื่อพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นสื่อที่ให้ความรู้ ถ่ายทอดความรู้สู่สาธารณชน นำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนในแนวทางที่อิงตามหลักพระพุทธศาสนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

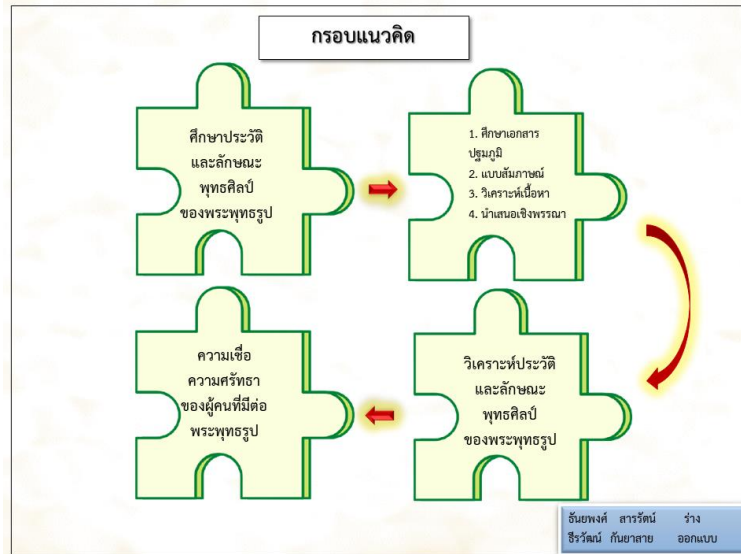
1. เพื่อศึกษาประวัติและลักษณะพุทธศิลป์ของหลวงพ่อดำพระพุทธรูปเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) ในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของท้องถิ่นและพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของเมืองศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาความเชื่อความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อหลวงพ่อดำพระพุทธรูปเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด)

3. วิธีดำเนินการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาและลักษณะศิลปะตามยุคสมัยของพระพุทธรูปสำคัญในสังคมไทย โดยคัดเลือกพระพุทธรูป 1 องค์ คือ หลวงพ่อดำพระพุทธรูปเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ลักษณะศิลปะตามยุคสมัย ผ่านการลงพื้นที่ และมีการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ให้ข้อมูลเป็นเจ้าของอาวาส ผู้นำชุมชน โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) แล้วนำมาวิเคราะห์พร้อมทั้งแยกแยะจับประเด็น อีกทั้งตัดคำพูดบางคำที่ไม่เหมาะสม และไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาออกไป เพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพต่อไป และนำข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มาวิเคราะห์และประมวลผลออกมาในลักษณะของการพรรณนา ซึ่งจะนำไปสู่คำตอบในการศึกษาและสรุปตามหลักวิชาการประกอบการเขียนรายงานการศึกษาเพื่อชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการของการสร้างพระพุทธรูป ประวัติและลักษณะพุทธศิลป์ของพระพุทธรูปต่อไป

4. กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย
ที่มา : คณะผู้วิจัย

5. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

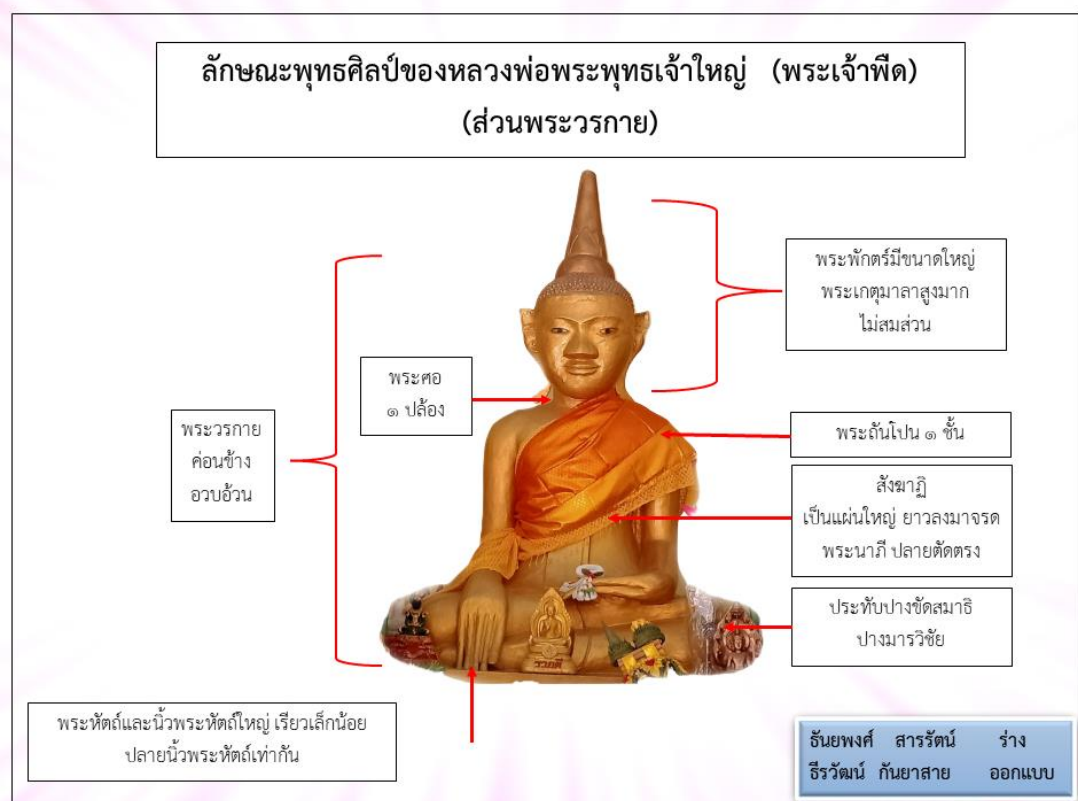
1. ลักษณะทางพุทธศิลป์ของหลวงพ่พระพุทเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด)

หลวงพ่พระพุทเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย ขัดสมาธิราบ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของพุทธปฏิมาลุ่มน้ำชี (กิตติสันต์ ศรีรักษา และ นิยม วงศ์พงษ์คำ, 2557: 24) พระพุทธรูปขนาดเล็กที่สร้างขึ้นด้วยวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น โดยอาจเป็นช่างชาวบ้านที่ร่วมกันสร้างหรือช่างที่หาได้ในบริเวณใกล้เคียง ที่ถือเป็นงานสร้างในรุ่นหลังราวพุทธศตวรรษที่ 25 ถึงปัจจุบัน (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2555: 56, สงวน รอดบุญ, ม.ป.ป.: 19, และ ประภัสสร ซูวิเชียร, 2557: 52) มีขนาดหน้าตักกว้าง 1.10 เมตร สูง 1.20 เมตร (ทศพล จังพานิชย์กุล, 2547: 16) ปัจจุบันประดิษฐานเป็นพระประธานในโบสถ์วัดบ้านเมืองจันทร์ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

หลวงพ่พระพุทเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) มีพุทธลักษณะพระพักตร์กลม พระปรางและพระหนุค่อนข้างอูมใหญ่ เม็ดพระศกห่างกันเป็นแบบวงก้นหอยแบบนามขุ่นเหมือนพระพุทธรูปสมัยอยุธยา (สันติ เล็กสุขุม, 2548: 17) พระเกตุมาลาเป็นยอดแหลมสูงเหมือนปล้องไฉนของเจดีย์ ค่อนข้างแข็งกระด้าง ประดับด้วยลวดลายปูนปั้นกลีบบัวตามแบบศิลปะพื้นบ้านล้านช้าง พระกรรมยาว มีการประดิษฐ์ขมวดม้วนแบบต่างๆ อย่างอิสระ และกางออกเช่นเดียวกับพระพุทธรูปที่พบทั่วไปในวัฒนธรรมลาว พระขนงโก่ง หัวพระขนงชิดติดกัน พระเนตรเรียวยาวเหลือบลงต่ำ พระพักตร์แบบหน้าเด็ก เป็นความงามในการสร้างสรรค์แบบไร้เดียงสา (Creative innocence) (อดุลย์ หลานวงศ์ และคณะ, 2563: 156) พระพักตร์อูมใหญ่จนไม่เห็นปล้องพระศอ พระอังสาค่อนข้างเล็ก พระอุระไม่กว้างใหญ่ดูจกรราชสีห์ พระถันโปนขึ้นเดียว มีพระวรกายที่ผิดหลักกายวิภาค โดยพระวรกายจะมีลักษณะอวบอิม พระหัตถ์และพระบาทจะใหญ่กว่าพระพุทธรูปโดยทั่วไป ซึ่งสันนิษฐานว่าช่างต้องการสะท้อนถึงความเป็นสังคมอีสาน ซึ่งเป็นวิถี

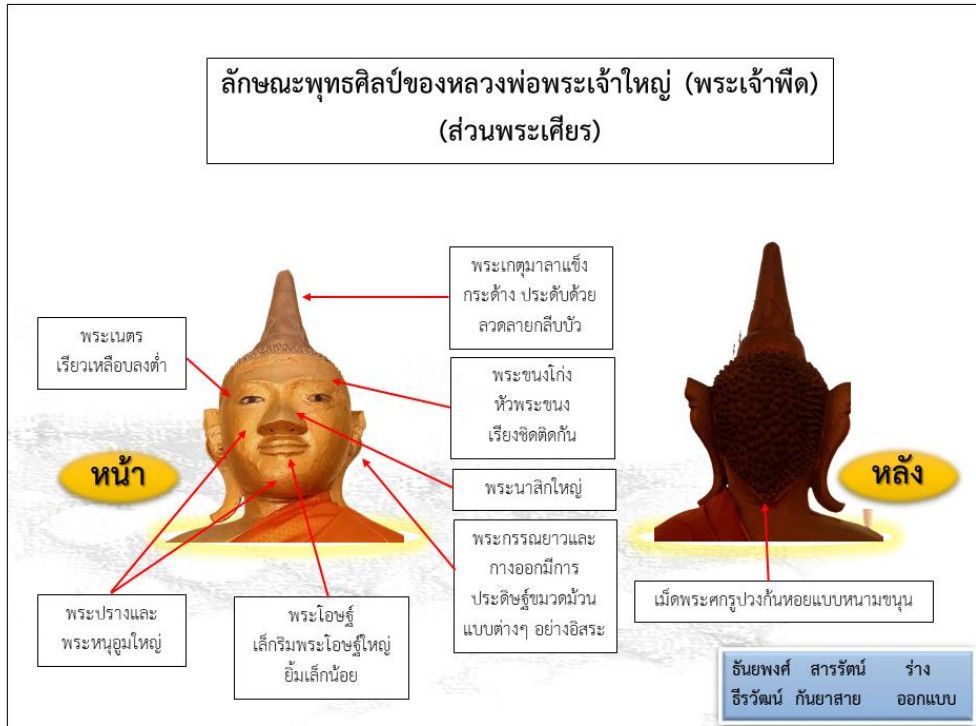

สังคมเกษตรกรรมที่ทำไร่ ทำนา ที่ต้องใช้มือเท้าเป็นสำคัญ ดังนั้นมือเท้าต้องแข็งแรง ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นตัวอย่างลักษณะของท้องถิ่น ซึ่งจะพบเห็นอยู่ในกลุ่มงานช่างพื้นบ้านเป็นส่วนใหญ่ (ตึก แสนบุญ, ม.ป.ป.: 16) พระนาสิกใหญ่ พระศอกเป็นปล้อง 1 ปล้อง พระโอษฐ์เล็ก ยิ้มเล็กน้อย ริมพระโอษฐ์ใหญ่ พระหัตถ์และนิ้วพระหัตถ์ใหญ่ เรียวเล็กน้อย และปลายนิ้วพระหัตถ์เท่ากันคล้ายกับศิลปะสุโขทัย (สันติ เล็กสุขุม, 2547: 9) ดังที่พระครูสารภีทรกิจ (พานิช ดวงมณี) ให้ข้อสรุปว่า พระพุทธรูปในจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่จะนิยมสร้างเลียนแบบศิลปะสุโขทัย ผสมผสานกับศิลปะแบบพื้นถิ่น (พระครูสารภีทรกิจ (พานิช ดวงมณี), 2562: 99-100) สังฆาฏิเป็นแผ่นใหญ่ ยาวลงมาจรดพระนาสิกและปลายตัดตรง พระวรกายค่อนข้างอวบอ้วน พระพักตร์และพระเกตุมาลา มีขนาดใหญ่ดูไม่สมส่วนกับพระวรกาย ตลอดทั่วทั้งพระวรกายทาหัตถ์ด้วยสีทอง ประทับนั่งเหนือฐานชุกชีขนาดเล็กที่รองรับเพียงแค่องค์พระและอยู่เหนือฐานชุกชีขนาดใหญ่ ซึ่งมีการทำขึ้นใหม่ภายหลังเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัยอีกสององค์ขนาดใหญ่ใกล้เคียงกับองค์พระประธานโดยมีการสร้างเลียนแบบพุทธศิลป์แบบสุโขทัย (พระเกตุมาลาเป็นเปลวเพลิง) และพุทธศิลป์แบบล้านนา (พระเกตุมาลาเป็นทรงดอกบัวตูม) (กิตติสันต์ ศรีรักษา และ นิยม วงศ์พงษ์คำ, 2557: 6, กวินวัฒน์ หิรัญบุรณะ, 2562: 96 และ ชาวลิต อธิปัตยกุล, 2559: 43-44) ซึ่งมีคนนำมาถวายเป็นพุทธรูปบูชาภายหลังแทนที่พระพุทธรูปปางประธานพรองค์เล็กหลายองค์ที่มีอยู่ก่อนหน้านี้

ภาพที่ 2 ลักษณะพุทธศิลป์ของหลวงพ่พระพุทธเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) (ส่วนพระวรกาย)

ที่มา : คณะผู้ศึกษา

ภาพที่ 3 ลักษณะพุทธศิลป์ของหลวงพ่พระพุทเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) (ส่วนพระเศียร)
 ที่มา : คณะผู้ศึกษา

ภาพที่ 4 ด้านหน้าและหลังขององค์พระประธาน
 ที่มา : คณะผู้ศึกษา

เมื่อพิจารณาจากรูปแบบพุทธศิลป์ที่ปรากฏในปัจจุบัน พระพุทธรูปหลวงพ่พระพุทธรเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) มีลักษณะทางพุทธศิลป์ใกล้เคียงกับพระพุทธรูปปูนปั้นในศิลปะล้านช้าง แต่มีความเป็นฝีมือช่างพื้นบ้านค่อนข้างสูง สันนิษฐานว่าหลวงพ่พระพุทธรเจ้าใหญ่สร้างขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ 23-24 และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลทั่วไปของพระพุทธรูปโบราณที่พบในเขตชุมชนโบราณเมืองศรีสะเกษพบว่า หลวงพ่พระพุทธรเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) ถือเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นที่มีขนาดเล็กใกล้เคียงกับหลวงพ่โตวัดบ้านจอมพระ อำเภอขามเฒ่า จังหวัดศรีสะเกษ แต่มีสภาพศิลปกรรมที่ค่อนข้างสมบูรณ์ เป็นที่เคารพสักการะของผู้คนชาวเมืองศรีสะเกษมาช้านาน

2. ประวัติความเป็นมาของหลวงพ่พระเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด)

หลวงพ่พระเจ้าใหญ่ไม่ปรากฏหลักฐานการสร้างที่ชัดเจน ที่บริเวณขอบประตูหน้าโบสถ์มีแผ่นหินทราย ศิลาลาจารึกหรือใบเสมาฝังอยู่ ลักษณะราบเรียบ แต่ไม่ปรากฏร่องรอยของตัวอักษรจารึก มีความเป็นไปได้ว่าแผ่นหินทรายนี้อาจเป็นศิลาลาจารึกมาก่อน แต่ภายหลังแผ่นหินด้านหน้าอาจถูกร่อน ทำให้ตัวอักษรเลือนรางก็เป็นได้ (ทศพล จันทนิษฐ์กุล, 2547: 17)

พระครูสุวัจนันท์คุณ เจ้าอาวาสวัดบ้านเมืองจันทรูปปัจจุบันซึ่งเป็นชาวบ้านเมืองจันทรโดยกำเนิดได้ให้ข้อมูลว่า ผู้เฒ่าผู้แก่เคยเล่าให้ฟังว่าแต่เดิมบริเวณวัดเป็นดงหญ้าการกัญญาในเขตป่าช้า ต่อมาจึงเกิดไฟป่าลามมาจนถึงบริเวณโบสถ์วัดในปัจจุบันที่ตั้งอยู่ใกล้กับธาตุเจดีย์ ไฟป่าล้อมบริเวณดังกล่าวจนเกิดเป็นดอนหญ้านาค ชาวบ้านสงสัยจึงเข้ามาดู ปรากฏว่าบริเวณดังกล่าวมีซากโบสถ์เก่า และมีพระพุทธรูปปูนปั้นจากดินเผา หรือปูนปั้นศิลาที่สลักจากศิลาแลงเพื่อทำเป็นโคลน (การขึ้นปูนเป็นเค้าโครงอย่างกว้างๆ แล้วขึ้นปูนทับ) มีต้นไม้เถาวัลย์ปกคลุม และในขณะที่ชาวบ้านมาเห็นพระพุทธรูปองค์นี้พบว่า มีรอยคล้ายรอยน้ำพระเนตรไหลออกจากพระเนตรทั้งสองข้างด้วย โดยเชื่อว่าพระพุทธรูป พระพุทธรูปร้องไห้เนื่องจากฝ่ายชายบ้านตาโกนไปช่วยฝ่ายหญิงบ้านปราสาทสร้างปราสาทสามหลังสำเร็จจนครบ 3 หลัง ส่วนของตนเองสร้างไม่สำเร็จ (อินยพงศ์ สารรัตน์, 2564: 45) ต่อมาชาวบ้านจึงช่วยกันเกี่ยวหญ้านาคที่อยู่ในบริเวณนั้นมาถักเป็นตับแล้วทำเป็นเพิงมุงหลังคาให้กับองค์พระพุทธรูป พร้อมทั้งได้ตัดถางต้นไม้ ทำความสะอาดรอบบริเวณให้โล่งเตียน พระพุทธรูปองค์นี้ชาวบ้านในอดีตเรียกว่า “พระพุทธรเจ้าใหญ่” “พระเจ้าพืด” หรือ “พระเจ้าพืด” ภาษาส่วยเมืองจันทรแปลว่า “ใหญ่” หรือแปลว่า “พระเจ้า” “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” (สภาวพัฒนาธรรม ตำบลเมืองจันทร, 2561: 26-27) และต่อมาก็พัฒนาจากวัดร้างจนกลายเป็นวัดที่มีพระภิกษุจำพรรษา (พระครูสุวัจนันท์คุณ, สัมภาษณ์)

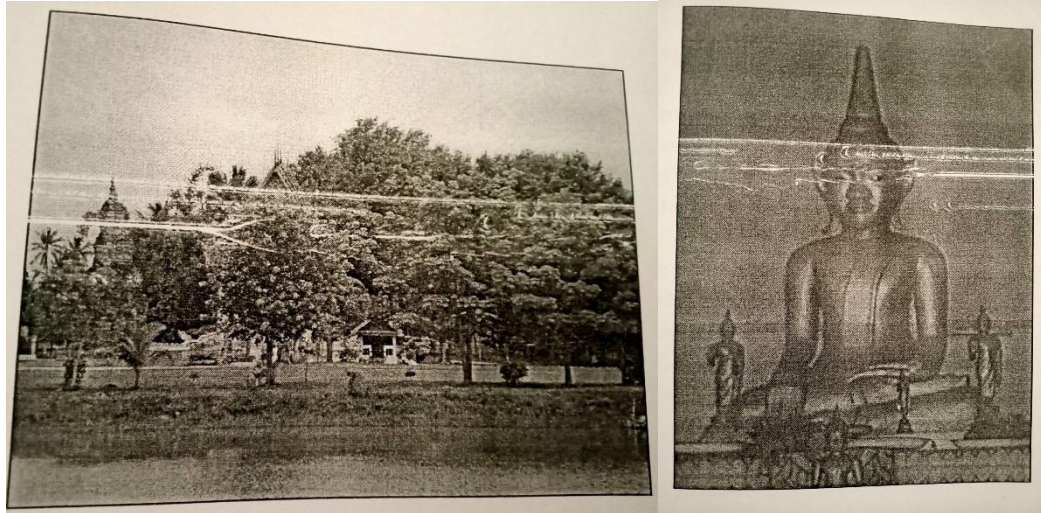
จากข้อมูลที่ปรากฏในป้ายประวัติวัดบ้านเมืองจันทรที่ด้านหน้าโบสถ์ ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลของชุมชนพบว่า อารามหรือโบสถ์แห่งนี้มีการสร้างครอบองค์พระเมื่อราว พ.ศ.2512 โดยทดแทนของเดิม กล่าวคือ ได้มีชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธาที่จะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา โดยการนำของนายบุญมี สัมโย ผู้ใหญ่บ้านเมืองจันทร นายทอง แซ่โซว และพระอาจารย์บุญเรือง อินทิมโม่ ได้ประชุมชาวบ้านและตกลงที่จะรื้อพระอารามหลังเก่า โดยชาวบ้านได้ช่วยกับบริจาคหลังคาละ 500 บาท แล้วสร้างอุโบสถหลังปัจจุบันทับที่เดิม มีขนาดกว้าง 8 เมตร ยาว 12 เมตร ไว้ เพื่อการประดิษฐานพระเจ้าใหญ่ในฐานเดิม โดยมีพระเทพรัตนโมลี เจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร เป็นบุคคลที่มีคุณูปการอันสูงยิ่งในการจัดหาทุนมาบูรณปฏิสังขรณ์อุโบสถ ตลอดจนถาวรวัตถุอื่นๆ จนกระทั่งก่อสร้างพระอุโบสถเสร็จเรียบร้อย

หลวงพ่พระพุทธรเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) เคยได้รับการบูรณะครั้งใหญ่เมื่อประมาณ พ.ศ.2480 – 2490 โดยหลวงพ่เกษ เจ้าอาวาสวัดบ้านเมืองจันทรคนที่ 2 ร่วมกับนายทองเปลว สิงห์ชัย ข้าราชการในเขตเมืองศรีสะเกษ ได้เป็นผู้นำในการบูรณปฏิสังขรณ์ ซึ่งสันนิษฐานว่าได้มีการบูรณะในส่วนพระเศียรเป็นหลัก โดยบูรณะในส่วนของพระเกตุมาลาทรงกลีบบัวและพระกรรณด้านขวาที่เคยหักชำรุด จนมีเรื่องเล่าของชาวบ้านว่า การบูรณะพระ

กรรมของหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่ของนายทองเปลว นั้น ได้ทำให้นายทองเปลวถึงกับพิการ หูหนวก และมีอาการปวดศีรษะตลอดชีวิต เชื่อกันว่าเกิดจากการที่นายทองเปลวได้ให้ช่างทำการบูรณะโดยไม่แสดงอาการอันเคอะพอนบ น้อมต่อหลวงพ่อบุญรอด ทั้งโดยการป็นปายบริเวณพระพาทา การทำอุปลกรรมซ่อมวางทิ้งไว้บริเวณพระหัตถ์ เป็นต้น (ภราดร ศรปัญญา และคณะ, 2558: 17 และ นายบำรุง บัวไข, 2564: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 5,6 อาณาบริเวณวัดบ้านเมืองจันทร์และองค์หลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่ในอดีต
ที่มา : ธงชัย เมืองจันทร์ (2549), น.96,98

ส่วนที่มาของชื่อหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) ไม่ทราบที่มาแน่ชัด แต่เป็นชื่อที่ชาวบ้านใช้เรียกควบคู่กับ “พระเจ้าพืด” หรือ “พระเจ้าพืด” ในภาษาส่วย ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เด่นในท้องถิ่นแถบนี้ และถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งที่อาศัยในเขตอีสานใต้ตอนล่างมาก่อนกลุ่มอื่นๆ (บุรณ์เชน สุขคุ้ม, 2564: 5) ในภาพถ่ายเก่าที่มีอายุราว 60 ปีมาแล้ว และวัดดุมงคลเหรียญรุ่นแรก พ.ศ.2513 ก็มีการเรียกชื่อว่า “หลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่วัดบ้านเมืองจันทร์” แล้วนอกจากนี้ยังปรากฏข้อมูลจากทางราชการที่ข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากนักวิชาการส่วนกลางที่มีการเรียกชื่อหลวงพ่อบุญรอดนี้ว่า “พระพุทธรูปเมืองจันทร์” หรือ “พระพุทธรูปธรรมเจดีย์” (คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2544: 12, กระทรวงมหาดไทย, 2529: 47, กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544: 64, สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษและภาคีเครือข่าย, 2549: 47 และ สภาวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ, 2548: 12) แต่ชื่อนี้ไม่เป็นที่นิยมเรียกขานในหมู่ชาวบ้าน

3. วิถีศรัทธาและปาฏิหาริย์หลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด)

หลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่นอกจากจะเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นโบราณที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และพุทธศิลป์แล้ว พระพุทธรูปเจ้าใหญ่ยังเป็นที่ยศรัทธาจากชาวบ้านเมืองจันทร์และชุมชนใกล้เคียงอย่างมาก โดยในการประกอบพิธีกรรมมักจะทำควบคู่กับประเพณีการไหว้พระธาตุด้วย (ธงชัย เมืองจันทร์, 2559: 91) ทั้งนี้เนื่องจากหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ มีเรื่องเล่าถึงอิทธิปาฏิหาริย์ และยังมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและความเชื่อของชุมชนบ้านเมืองจันทร์ด้วย

เรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์และปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่เริ่มขึ้นพร้อมๆกับการค้นพบองค์พระที่อยู่ท่ามกลางป่าห้วยคาที่ไม่ถูกไฟไหม้ ทั้งที่ห้วยคาเป็นเชื้อเพลิงอย่างดี ขณะที่ชาวบ้านมาพบพระพุทธรูปองค์นี้ก็มีรอยคล้ายรอยน้ำพระเนตรไหลออกจากพระเนตรทั้งสองข้างด้วย เพราะชุมชนแห่งนี้ชื่อเดิมคือ “บ้านตาโกน” ผู้ชายบ้านตาโกนไปช่วยผู้หญิงบ้านปราสาทเพราะโดนหลอกล่อ ทำให้ธาตุของตนเองสร้างได้เพียงองค์เดียว เพราะเมื่อเทียบกับผู้หญิงแล้วมีทั้ง 3 องค์ รวมไปถึงการซ่อมแซมพระเกตุมาลาและพระกรรมฐานขวาของหลวงพ่อบุญรอดที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้นายทองเปลว ข้าราชการเมืองศรีสะเกษต้องหุนหวนและปวดศีรษะตลอดชีวิต ซึ่งนำมาสู่ความศรัทธาของชาวบ้านเป็นอย่างมาก (บำรุง บัวไข, สัมภาษณ์)

เช่นกันกับในคราวที่เกิดจากอุบัติเหตุจากอุบัติเหตุจากความศักดิ์สิทธิ์ขององค์หลวงพ่อบุญรอดในวันที่เป็นวันพระขึ้น 15 ค่ำ ขณะเวลาค่ำคืนผู้คนละแวกนั้นมักจะได้ยินเสียงพิมพ์อ้ออยู่ในวิหารคล้ายเสียงสวดมนต์ ครั้นเมื่อเข้าไปดูก็ไม่พบเห็นผู้ใดอยู่ในนั้นเลย นอกจากพระพุทธรูปหลวงพ่อบุญรอดที่ประดิษฐานอยู่ด้วยพระพักตร์อ่อนโยนและแยมพระโอษฐ์อย่างผ่องใส จนผู้คนที่พบเห็นเข้าไปดูเกิดความศรัทธาและอัศจรรย์ใจเป็นอย่างยิ่ง และกล่าวขานกันว่าในบางคราวพระภิกษุและสามเณรภายในวัดมักจะพบเห็นพระภิกษุชราห่มจีวรเก่าคร่ำคร่า ในมือถือไม้เท้าเดินออกมาจากวิหารและยืนสงบนิ่งเพื่อทำสมาธิอยู่หน้าวิหารนั่นเอง ผู้พบเห็นต่างพากันประหลาดใจว่าเป็นพระภิกษุมาจากที่ใดจึงรวมตัวกันมาดู และหลังจากนั้นพระภิกษุชรารูปนั้นก็เดินหายไปใต้อาคารขององค์หลวงพ่อบุญรอด (สมศักดิ์ บัวไข, 2564: สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ ชาวบ้านเล่าว่าเหตุดาที่คุ้มครองรักษาขององค์หลวงพ่อบุญรอดคนทีชื่อสัตย์และรักษาคำพูด ดังนั้นเมื่อเกิดเรื่องราวต่างๆ ขึ้นในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการลักขโมยหรือทำผิด ไม่ว่าจะด้วยกายหรือวาจาอันกระทำให้คนอื่นเดือดร้อน ผู้นำชุมชนหรือคู่อริมักจะมาทำการตั้งสัจจะอธิษฐานตีม่านน้ำสาบานกันที่หน้าองค์หลวงพ่อบุญรอดอยู่เสมอ ชาวบ้านยังเล่าต่อว่าคนที่กระทำความผิดหลังจากตีม่านน้ำสาบานไปแล้วมักจะเสียชีวิตด้วยอาการประหลาดและอุบัติเหตุอันผิดธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสบอุบัติเหตุและมีอาการท้องบวม ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นผลจากการตีม่านน้ำสาบาน (สุพจน์ เมืองจันทร์, สัมภาษณ์) และยังมีข้อมูลจากเอกสารบางเล่ม และข้อมูลจากจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดอุบลราชธานีระบุว่าก่อนการปฏิรูปการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 หลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่คงใช้เป็นพระประธานในพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเจ้าเมืองเช่นเดียวกับศาลหลักเมืองอำเภออุทุมพรพิสัยในบริเวณใกล้เคียง สำหรับขุนนางท้าวเพี้ย และข้าราชการแถบพื้นที่ชุมชนเมืองจันทร์ด้วย (จดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดอุบลราชธานี, เอกสารกระทรวงมหาดไทย จังหวัดศรีสะเกษ เรื่องข้าราชการถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาเบื้องหน้าพระเจ้าใหญ่เมืองจันทร์ 157/258. วันที่ 10 ธันวาคม 2474. เอกสารไมโครฟิล์ม) และ คณะกรรมการเอกสารจดหมายเหตุ, 2544: 59)

เช่นเดียวกันกับอีกกรณีเกี่ยวกับบ่อนิหารและความศักดิ์สิทธิ์แห่งองค์หลวงพ่อบุญรอด คือ ในสระน้ำขนาดใหญ่ตรงข้ามวิหาร มักจะมีผู้พบเห็นปลาเงินปลาทองหรือตะเพียนเงินปลาตะเพียนทองขนาดใหญ่ 2 ตัว ปรากฏให้เห็นลอยเล่นน้ำคึกก่นอยู่ในสระนั้น ซึ่งอันที่จริงแล้วสระน้ำนั้นไม่เคยมีปลาตะเพียนมาก่อนเลย ด้วยนิมิตอันดีนี้ทางวัดจึงได้จัดทำปลาตะเพียนเงินปลาตะเพียนทองไว้สำหรับร้านค้าและบ้านเรือน เพื่อนำไปสักการบูชาเพื่อให้ประสบลาภผลอย่างดียิ่งในการประกอบสัมมาอาชีพ การค้าขาย และโชคลาภ ประชาชนที่ศรัทธาต่างเชื่อถือว่าปลาตะเพียนเงินปลาตะเพียนทองคู่นี้เป็นปลาคู่บารมีของหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่ด้วย ซึ่งมีผู้คนต่างนำไปบูชามากมายจนประสบผลกำไรอย่างล้นหลาม (บุญจง ชันติวงษ์, 2564: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 7 วัตถุมงคลเหรียญหลวงปู่พระพุทเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) รุ่นแรก พ.ศ.2513
 ที่มา : คณะผู้ศึกษา

ความศักดิ์สิทธิ์ที่แสดงผ่านปาฏิหาริย์ต่างๆ ทำให้ชาวบ้านที่ประสบความเดือดร้อน มีทุกข์ มีโศก มีโรคร้าย ใช้เจ็บบ่ที่ยากต่อการรักษา หรือมาขอบนบานศาลกล่าว ซึ่งชาวบ้านจะเรียกว่า “บะ” หรือ “บ่า” ได้ประสบความสำเร็จหายทุกข์หายโศกตามที่ขอบนบานไว้อย่างน่าอัศจรรย์เป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหายจากอาการเจ็บป่วยด้วยโรคร้ายไข้เจ็บที่แม้แต่แพทย์ยังวินิจฉัยว่ายากที่จะรักษาให้หายเป็นปกติได้ หรือการสอบแข่งขันเข้ารับราชการหรือเข้าทำงานในหน่วยงานต่างๆ จนเป็นที่เลื่องลือของชาวบ้าน การบนบานศาลกล่าวจะนิยมนำ “ธูปเทียนแพ” และ “ขัน 5” ซึ่งประกอบด้วยดอกไม้และเทียนอย่างละ 5 คู่ มาลัย พร้อมทั้ง “ดอกไม้หมก” ในวัฒนธรรมชาวส่วย พร้อมบอกกล่าวต่อหน้าองค์พระหรือเขียนเรื่องที่ต้องการบนใส่ในกระดาษวางใส่พานหรือจากที่ใส่ขัน 5 แล้วนำไปวางบนฐานชุกชีหรือบนหน้าตักขององค์พระ นอกจากนั้น หลวงปู่ยังได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เจ็บป่วยทั้งหลายที่มาบอกเล่าบนบานกราบนมัสการองค์หลวงปู่พระพุทเจ้าใหญ่ บางท่านได้นำน้ำมนต์ขององค์หลวงปู่ไปเพื่อเป็นสิริมงคลและเป็นกำลังใจในการรักษาโรคร้ายไข้เจ็บ และได้ปรากฏว่าโรคร้ายไข้เจ็บที่เป็นนั้นกลับหายวันหายคืน (สงวน ธิพล, 2564: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 8,9 ธูปเทียนแพ บายศรีดอกไม้หมก และมาลัย พร้อมคำบอกกล่าวบนบานหรือขอพรที่ถูกลำนำไว้
 เบื้องหน้าองค์พระประธาน
 ที่มา : คณะผู้ศึกษา

เมื่อเรื่องที่เดือดเนื้อร้อนใจหรือเรื่องที่บนบานศาลกล่าวสำเร็จผลแล้ว ชาวบ้านก็จะมาทำการถวายเครื่องบูชาหรือแก้บนตามที่ได้แจ้งปวารณาต่อหลวงพ่อก่อน การแก้บนมักจะมาทำการแก้บนเป็นการส่วนตัว ส่วนใหญ่มักจะนิยมแก้บนด้วยดอกบัวตูม 9 ดอก พวงมาลัยดอกไม้สด 9 พวง ผลไม้ 9 อย่าง และน้ำ 3 สีส นอกจากนั้น ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี ยังมีพิธีแก้บนใหญ่ซึ่งจะมีพิธีบวงสรวงบูชาและแก้บนหลวงพ่อก่อนเป็นประจำทุกปี ตอนเช้าจะเป็นพิธีทำบุญตักบาตร ตอนสายจะเป็นพิธีถวายเครื่องบูชาและเครื่องแก้บนต่างๆ ตามที่ได้บนบานไว้ เมื่อถวายของแก้บนแล้ว ชาวบ้านก็จะมาทำการบนบานต่อเพื่อให้ชีวิตมีความสุข สุขภาพแข็งแรง ค่าขายร่ำรวย เจริญในหน้าที่การงาน แคล้วคลาดปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวงในรอบปีต่อไป ซึ่งในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ของปีถัดไปก็จะมาแก้บนและบนบานในลักษณะเช่นเดียวกันนี้ต่อไปอีก สิ่งของที่นำมาถวายแก้บนนั้น พระสงฆ์ในวัดบ้านเมืองจันทร์ก็จะทำการสวดเจริญพระพุทธมนต์และบทสวดต่างๆ เป็นพุทธบูชาและเป็นการแจ้งให้เทวดาอารักษ์ที่คุ้มครองรักษาหลวงพ่อดำรงรักษาและร่วมอนุโมทนาเป็นเวลา 3 ค่ำติดต่อกัน นอกจากนี้ช่วงงานแก้บนใหญ่ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 แล้ว ช่วงเทศกาลวันขึ้นปีใหม่และเทศกาลสงกรานต์ก็จะมีชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงเดินทางมาสักการะขอพรและแก้บนเป็นจำนวนมาก จนทำให้ผู้คนแน่นขนัดเต็มลานวัดบ้านเมืองจันทร์เลยทีเดียว

การมากราบไหว้ขอพรหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่ก็จะมีคำบูชาที่มีผู้รู้ท่านหนึ่งแต่งขึ้นไว้ เริ่มต้นจากการตั้งนะโม หรือกล่าวบทนมัสการ 3 จบ แล้วตามด้วยคำกล่าวซึ่งเป็นคาถาภาษาบาลีว่า “นะโม พุทธายะ นะชาลิตี นิมาmani ชัยยะ ชัยยัง มหาลาภัง ภาวันตุ เต” ชาวบ้านเชื่อกันว่าใครมีรูปภาพหรือวัตถุมงคลหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่ให้กราบไว้และสวดคาถานี้ก่อนเข้านอนทุกๆ คืน จะเป็นสิริมงคล ศัตรูหมู่มารจะแพ้พ่ายไป ความสวัสดี มีชัยด้วยลาภยศ สรรเสริญ จะเกิดมีเพิ่มพูนแก่ผู้กราบไหว้นั้น

ความศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏนำมาซึ่งการสร้างวัตถุมงคลหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่รุ่นแรกขึ้น เป็นเหรียญโลหะหลายชนิด สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2513 ในครั้งนั้นกล่าวกันว่านอกจากจะมีพระเกจิอาจารย์ที่อยู่ในละแวกชุมชนเมืองอุทุมพรพิสัยมาร่วมพิธีพุทธาภิเษกแล้ว ยังมีหลวงปู่มุ่ม แห่งวัดปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง หลวงปู่หมื่น วัดบ้านจาน อำเภอกันทรารมย์ หลวงปู่เครื่อง วัดปราสาทสระกำแพงใหญ่ ที่เดินทางโดยรถสามล้อมาร่วมอธิษฐานจิตในพิธีพุทธาภิเษกวัตถุมงคลด้วย (เวิน พุทธสุข, 2564: สัมภาษณ์)

วัตถุมงคลเหรียญหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่รุ่นแรกนั้น ได้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ให้เป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลที่นำไปบูชาติดตัวมานับไม่ถ้วน ทั้งด้านแคล้วคลาดปลอดภัย โชคลาภและการค้าขายเป็นที่เลื่องลือทั่วไป เช่น เกษม พิทักษ์ชัย ชาวบ้านเมืองจันทร์ได้ประสบอุบัติเหตุขั้วรถยนต์ตกลงไปในคลอง น้ำเข้าไปในท้องผู้โดยสาร ไม่สามารถเปิดประตูรถได้ จึงได้นำเหรียญหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่รุ่นแรกที่ห้อยคออยู่มาประนมมือและอธิษฐานขอให้รอดปลอดภัย ปรากฏว่าเมื่อน้ำท่วมเข้ารถมากขึ้น คุณเกษมก็กล้าขาดใจก็มีความรู้สึกว่าเหมือนมีอะไรสักอย่างมาดึงร่างออกจากรถ พอรู้สึกตัวได้คุณเกษมก็ตะเกียกตะกายขึ้นมาอยู่บนกอไม้เหนือผิวน้ำ ซึ่งเชื่อว่าเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่ (เกษม พิทักษ์ชัย, 2564: สัมภาษณ์)

คุณสงวน รีพล ชาวบ้านบ้านเมืองจันทร์เล่าว่า เคยมีชายชาวบ้านเมืองจันทร์คนหนึ่งไปทำงานเป็นพ่อค้าเร่ที่กรุงเทพมหานคร ต่อมาได้ถูกคนร้ายใช้มีดจี้ชิงทรัพย์ ชายคนดังกล่าวก็ยื่นกระเป๋าเงินซึ่งมีเงินอยู่ประมาณหนึ่งพันกว่าบาทให้พร้อมกับการร้องขอชีวิต ในระหว่างนั้นก็ให้นำเหรียญหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่รุ่นแรกที่ห้อยคออยู่มาประนมมือแล้วอธิษฐานขอให้มีชีวิตรอดปลอดภัย ปรากฏว่าคนร้ายเปิดกระเป๋าเจอเฉพาะธนบัตรใบละ 100 บาท และใบละ 20 บาท เมื่อหยิบเอาธนบัตรดังกล่าวแล้วก็โยนกระเป๋าเงินคืนให้แล้วหลบหนีไป โดยที่คนร้ายไม่เห็นธนบัตรใบละ 1,000 บาทที่ซ่อนอยู่อีกช่องทางหนึ่ง เหตุการณ์นี้ชาวบ้านก็เชื่อว่าเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อบุญรอดเจ้าใหญ่ (สงวน รีพล, 2564: สัมภาษณ์)

ตัวอย่างความเชื่อเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์เหล่านี้ทำให้หลังจากนั้นก็มีการสร้างวัดอุ้มงคหลวงพ่อพระพุทธรเจ้าใหญ่รุ่นอื่นๆ ออกมาอีกหลายรุ่น ทั้งที่เป็นเหรียญและรูปหล่อลอยองค์ แต่ละรุ่นก็จะมีผู้ศรัทธามาทำบุญเข้าไปบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคลจนหมดภายในเวลาไม่นาน

อภิปรายผล

หลวงพ่อพระพุทธรเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) ถือเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ที่คู่กับชุมชนโบราณบ้านเมืองจันทร์เป็นเวลากว่า 300 ปีมาแล้ว วัดบ้านเมืองจันทร์ยังเป็นอารามสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ชุมชนโบราณบ้านเมืองจันทร์และชุมชนโบราณบ้านปราสาท แม้เวลาผ่านไปกว่า 300 ปีมาแล้ว แต่ความเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่ชุมชน ทำให้หลวงพ่อพระพุทธรเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) ยังเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนชาวบ้านบ้านเมืองจันทร์ ชาวจังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดใกล้เคียงมาโดยตลอด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศรัทธาความเชื่อทางพระพุทธศาสนาหรือความศักดิ์สิทธิ์ที่ถูกปลูกฝังและถ่ายทอดจากบรรพชนมาจนถึงปัจจุบัน ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดลย์ หลานวงศ์ และ คณะ (2563ก) เรื่อง “พุทธศิลป์ : คุณค่าและอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ที่ว่า พระพุทธรูปจะส่งผลต่อความเชื่อความเลื่อมใสศรัทธาของคนในชุมชนยึดถือเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของพื้นที่นั้นๆ ทำให้เกิดความสันติสุขสงบเย็นเกิดขึ้นในชุมชนและสังคม เกิดความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชน เกิดจิตอาสาในการร่วมกันช่วยทำงานบุญประเพณีที่จัดขึ้นทุกปี เกิดรายได้จากการขายของชำร่วย ของที่ระลึก และการจ้างคนในชุมชนขึ้นเพื่อช่วยจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว เกิดการท่องเที่ยวกันเป็นผลจากวัฒนธรรมประเพณีที่มีการจัดติดต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นผลให้เศรษฐกิจในท้องถิ่นนั้นมีรายได้หมุนเวียน ประชาชนมีพื้นที่เลี้ยงชีพนอกเหนือจากอาชีพหลักด้านเกษตรกรรม เช่นเดียวกับกับงานของพระครูสารภีทรกิจ (พานิช ดวงมณี) (2562) เรื่อง “ศึกษาคติการสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ในสังคมไทย : กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ” ที่กล่าวว่า การสร้างพระพุทธรูปได้สะท้อนถึงความเจริญของพระพุทธศาสนาและยังบ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองในสมัยนี้ได้เป็นอย่างดี

หลวงพ่อพระพุทธรเจ้าใหญ่จึงมีความสำคัญ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและถือว่าเป็นแหล่งโบราณคดีของชุมชนที่มีความเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมาที่เป็นประโยชน์ทางด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี ที่ควรคู่ต่อการศึกษา อนุรักษ์ และพัฒนาอย่างยิ่ง องค์ความรู้หรือข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปกรรมและความเชื่อเกี่ยวข้องกับพระพุทธรเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) วัดบ้านเมืองจันทร์ และชุมชนโบราณบ้านเมืองจันทร์ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ชาวบ้านบ้านเมืองจันทร์ควรนำไปต่อยอดขยายผลและบูรณาการโดยแปลงองค์ความรู้เหล่านั้นมาเป็น “ทุนทางวัฒนธรรม” เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นให้มั่นคงและยั่งยืน และมีส่วนสำคัญในการช่วยสืบสานพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นมาได้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทนิภา ดวงวิไล (2549) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ตำนานพระพุทธรูปในชุมชนชายแดนไทย-ลาว : การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมและบทบาทการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม” พบว่า ตำนานพระพุทธรูปเป็นเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ที่กล่าวถึงประวัติความเป็นมา อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ ตลอดจนประเพณี พิธีกรรม อันเกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปสำคัญที่ประดิษฐานอยู่ในชุมชนชายแดนไทย-ลาว ซึ่งคนในชุมชนให้ความเคารพศรัทธาและเชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์แทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธรูปนอกจากจะสื่อความหมายทางวัฒนธรรมแล้ว พระพุทธรูปยังมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชนชายแดนไทย-ลาว อีกทั้งยังสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมพุทธศาสนาในชุมชนอุษาคเนย์

แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากความขาดแคลนของเอกสารหลักฐานประวัติศาสตร์และข้อมูลทางด้านโบราณคดี ผลการวิเคราะห์ศึกษาของผู้เขียนที่ปรากฏในประเด็นการศึกษาวิเคราะห์ปฏิมากรรมหลวงพ่อพระพุทธรเจ้าใหญ่ (พระเจ้าพืด) ในฐานะพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์แห่งเมืองศรีสะเกษนี้ จึงยังไม่ใช่อายุติทางวิชาการ และจำเป็นที่จะต้องศึกษาค้นคว้ากันต่อไปตามระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี และอาจเชื่อมโยงกับประเด็นความสัมพันธ์กับชุมชนให้มากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1) การศึกษาพัฒนาการของการสร้างพระพุทธรูปสำคัญในสังคมไทยในปัจจุบัน ควรศึกษามิตด้านการสร้างพระพุทธรูปตามศรัทธาที่แตกต่างกันไปจากสมัยก่อน มีการสร้างเพื่อชำระหนี้สงฆ์ สะสมบุญ และเกี่ยวเนื่องกับการเจริญสมาธิภาวนาในพุทธานุสติกรรมฐาน เป็นต้น

2) การศึกษาประวัติและลักษณะพุทธศิลป์ของพระพุทธรูปสำคัญในสังคมไทย ควรศึกษาพระพุทธรูปสำคัญองค์อื่นและพระพุทธรูปสำคัญร่วมสมัยในปัจจุบันร่วมด้วย ซึ่งอาจเห็นบริบทการเคลื่อนย้ายของประชากรที่มีผลต่อรูปแบบพุทธศิลป์ของพระพุทธรูปได้อีกทางหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาในครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาพัฒนาการของการสร้างพระพุทธรูปสำคัญในสังคมไทยตามคติความเชื่อเพื่อชำระหนี้สงฆ์ สะสมบุญ และเกี่ยวเนื่องกับการเจริญสมาธิภาวนาในพุทธานุสติกรรมฐาน

2) ควรศึกษาพัฒนาการพุทธศิลป์ของพระพุทธรูปท้องถิ่นในสมัยรัตนโกสินทร์องค์อื่นๆ หรืออาจเปรียบเทียบองค์ที่ประดิษฐานต่างจังหวัดใกล้เคียงในวัฒนธรรมไทยลาว และเปรียบเทียบเชื่อมโยงในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบในรูปแบบเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ วิดีทัศน์ เว็บไซต์ เพื่อนำมาเผยแพร่สู่สาธารณชน และเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่อไป

3) ศึกษาคุณค่า เรื่องราว ความหมาย ความเกี่ยวข้อง และวัตถุประสงค์ที่แฝงอยู่ในผลงานพุทธปฏิมาในแง่ประวัติศาสตร์ ความเชื่อความศรัทธามนสิเรนสืบ วัฒนธรรม ประเพณี การเมืองการปกครอง วรรณคดี นิทานพื้นบ้าน และคุณค่าที่สามารถสะท้อนเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ทั้งธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการใช้ภูมิปัญญาในการปรับตัวตามยุคสมัยของพุทธศาสนิกชนในท้องถิ่น

4) ควรมีการทบทวนใหม่เกี่ยวกับพัฒนาการของการสร้างพระพุทธรูปสมัยต่างๆ เนื่องจากอาจมีหลักฐานเพิ่มเติมที่สามารถให้คำอธิบายที่แตกต่างและเป็นประโยชน์ต่อไปได้

7. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการนี้สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตากรุณาของพระครูสุวัจน์จันทคุณ เจ้าอาวาสวัดบ้านเมืองจันทร์ คณะผู้เขียนขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.สมชาติ มณีโชติ และ ผศ.สาวตรี พิสนพงศ์ ที่ได้ประสาทความรู้ เป็ดโลกทัศน์ และชี้แนะแนวทางการศึกษาด้านโบราณคดีแก่ผู้เขียน ขอขอบคุณลูกศิษย์ธีรวัฒน์ กัญญาสาย ที่ช่วยออกแบบภาพประกอบบทความอย่างเต็มใจ ขอขอบคุณลูกศิษย์ธงชัย ชานิกุล อัญญา พิศนอก ศรชัย กันทอง ภัคพล ทวี ที่เป็นกำลังใจในการทำงานตลอดมา ซึ่งคุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากบทความนี้ ผู้เขียนขอถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์หลวงพ่พระพุทธรเจ้าใหญ่ในฐานะพุทธปฏิมาศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดศรีสะเกษ และขอมอบเป็นเครื่องบูชาบิดา มารดา

ที่เลี้ยงดูลูกมาอย่างเต็มความสามารถ ตลอดจนบูรณาการทุกท่านที่ได้ให้การศึกษา อบรมสั่งสอนให้เกิดสติปัญญา และคุณธรรมทั้งหลาย อันเป็นเครื่องชี้ทางส่องสว่างไปสู่ความสำเร็จในชีวิตของผู้เขียน

8. บรรณานุกรม

เอกสาร

- กิตติสันต์ ศรีรักษา และ นิยม วงศ์พงษ์ดำ. (2557). อัตลักษณ์ทางสุนทรียภาพของงานพุทธปฏิมาลุ่มลำชี. *วารสารงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ปีที่ 1*, 1-22.
- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2534). *ประวัติวัดที่วราชอาณาจักร เล่ม 10*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นศรีสะเกษ*. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงมหาดไทย. (2529). *ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดศรีสะเกษ*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย.
- กวินวัฒน์ หิรัญบุรณะ. (2562). ร่องรอยของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพระพุทธศาสนาในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ สมัยก่อนพุทธศตวรรษที่ 23. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 5*, 115-132.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). *ศรีสะเกษ*. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวฯ.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาจังหวัดศรีสะเกษ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จันทน์ภา ดวงวิไล. (2556). *ตำนานพระพุทธรูปในชุมชนชายแดนไทย-ลาว : การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมและบทบาทการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ขวลิต อธิปัตยกุล. (2559). *งานศิลปกรรมเมื่อแรกครั้งพุทธศาสนาเข้ามาในอีสาน*. อุดรธานี : สำนักพิมพ์เต้าโล่.
- ติก แสนบุญ. (ม.ป.ป.). *ลักษณะอีสาน : ว่าด้วยเรื่องศิลปะและวัฒนธรรม*. อุบลราชธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ทศพล จังพานิชย์กุล. (2547). *พระพุทธรูปลุ่มลำชี*. กรุงเทพมหานคร : คอมม่า.
- ธงชัย เมืองจันทร์. (2549). *คติธรรมไทยจากประเพณีการไหว้พระธาตุเมืองจันทร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธัญพงศ์ สารรัตน์. (2564). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาวัดบ้านเมืองจันทร์ อ.เมืองจันทร์. จ.ศรีสะเกษ. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ เนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปี การสถาปนาสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 91-114.
- ธัญพงศ์ สารรัตน์ (2564). รูปแบบทางศิลปกรรมของพระพุทธรูปศิลปะพื้นถิ่นอีสาน : กรณีศึกษาหลวงพ่อโตวัดบ้านจอมพระ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารที่ทัศนวัฒนธรรม สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีที่ 20*, 121-145.

- ฉันทพงษ์ สารรัตน์ ดร.คณิศชัย วิริยะสุนทร และปิยวรรณ กันทอง. (2563). ประวัติและลักษณะรูปแบบพุทธปฏิมา “หลวงพ่อดโต” วัดมหาพุทธาราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ. *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 : สังคม หล่อหลอม สร้างสรรค์มรดกทางวัฒนธรรมเพื่อลูกหลาน สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 97-115.
- ฉันทพงษ์ สารรัตน์ (2563). ประวัติ รูปแบบศิลปกรรม และความสัมพันธ์กับหลักฐานด้านประวัติศาสตร์ของพุทธปฏิมา “หลวงพ่อดโต” วัดเขียนบูรพาราม อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ. *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 : พลังภาคประชาสังคมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน พลังกลุ่มพลังชุมชนสู่การปรับตัวที่ยั่งยืนในสถานการณ์ New Normal*. 164 – 193.
- ฉันทพงษ์ สารรัตน์ อติศักดิ์ งามอาจ ธวัชชัย ครอบงำ และศิวกร อร่ามเรือง. (2564). ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับพระพุทธรูปหลวงพ่อดโตสองพี่น้อง : กรณีศึกษาอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. *การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ศิลปวัฒนธรรมในวิถีสร่วมสมัย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*. 328-339
- ฉันทพงษ์ สารรัตน์ (2564). บทบาทของผู้หญิงและผู้ชายในตำนานการสร้างพระธาตุเมืองจันทร์และปราสาทบ้านปราสาท. *การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*. 125-142.
- บุรณิชน สุขคุ้ม. (2564). *เรื่องเล่าของชาวกูย*. ศรีสะเกษ : หนังสือที่ระลึกงานศพคุณแม่เสมอ สมณาค 13-18 เมษายน 2564 ณ บ้านอาวู ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์.
- ประภัสสร ชูวิเชียร. (2557). *ศิลปะลาว*. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- พระครูสารภักตกิจ (พานิช ดวงมณี). (2561). *ศึกษาคติการสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ในสังคมไทย : กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเดช มีภาพ. (2556). *พิธีกรรมและความเชื่อของชาวกูย ตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระมหาวิเชียร สิริวาทโน (ไกรฤกษ์ศิลป์) และ ภูริทัต ศรีอร่าม. (2560). *การศึกษาวิเคราะห์ประวัติและลักษณะพุทธศิลป์ของพระพุทธรูปสำคัญในสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร.
- ภราดร ศรีปัญญา และคณะ. (2558). *ศรีสะเกษ จังหวัดของเรา 1 : ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม*. อุบลราชธานี : ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป.
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2555). *เจดีย์ พระพุทธรูป ฮูปแต้ม ลิม ศิลปะลาวและอีสาน*. กรุงเทพมหานคร : มิวเซียมเพรส.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). *สังคมวิทยาการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2561). *พุทธศิลป์ไทยในอาเซียน*. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- สงวน รอดบุญ. (ม.ป.ป.). *พุทธศิลป์ลาว*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ..
- สภาวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ. (2543). *ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์จังหวัดศรีสะเกษ*. ศรีสะเกษ : ม.ป.พ..
- สภาวัฒนธรรมตำบลเมืองจันทร์ (ม.ป.ป.). *คำศัพท์ภาษากูยเมืองจันทร์เทระมอฮาย*. ม.ป.ป. : ม.ป.พ..
- สันติ เล็กสุขุม. (2547). *ศิลปะสุโขทัย*. กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ.สันติ เล็กสุขุม. (2548). *ศิลปะอยุธยา*. กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ.
- สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษและภาคีเครือข่าย. (2543). *ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น : ประวัติอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ของจังหวัดศรีสะเกษ*. ศรีสะเกษ : ศรีสะเกษการพิมพ์.

หอบจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ อุบลราชธานี. เอกสารกระทรวงมหาดไทย จังหวัดศรีสะเกษ. เรื่อง
ข้าราชการถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาเบื้องหน้าองค์พระเจ้าใหญ่เมืองจันทร์ 157/258. วันที่ 10 ธันวาคม
2474. (เอกสารไมโครฟิล์ม).

อดุลย์ หลานวงศ์ และคณะ. (2563ก). พุทธศิลป์ : คุณค่า และอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ. *Journal of Buddhist Education and reseach JBBER* ปีที่ 6, 265-272.

อดุลย์ หลานวงศ์ และคณะ. (2563ข). พุทธศิลป์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : แนวคิด พัฒนาการ อัตลักษณ์สำคัญ
ของพระพุทธรูปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ . *Journal of Buddhist Education and reseach JBBER*
ปีที่ 6, 286-290.

สัมภาษณ์

เกษม พิษิตชัย. (14 ธันวาคม 2564). ประชาชนท้องถิ่น อำเภอมือจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ. สัมภาษณ์.

บุญจง ชันติวงษ์. (14 ธันวาคม 2564). ประชาชนท้องถิ่น อำเภอมือจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ. สัมภาษณ์.

บำรุง บัวไข. (20 ธันวาคม 2564). ประชาชนท้องถิ่น อำเภอมือจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ. สัมภาษณ์.

พระครูสุวัจนันท์คุณ. (20 ธันวาคม 2564). เจ้าอาวาสวัดบ้านเมืองจันทน์ อำเภอมือจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ.
สัมภาษณ์.

เวิน พุทธสุข. (14 ธันวาคม 2564). ประชาชนท้องถิ่น อำเภอมือจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ. สัมภาษณ์.

สงวน ธิพล. (14 ธันวาคม 2564). ประชาชนท้องถิ่น อำเภอมือจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ. สัมภาษณ์.

สุพจน์ เมืองจันทน์. (14 ธันวาคม 2564). ประชาชนท้องถิ่น อำเภอมือจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ. สัมภาษณ์.

สมศักดิ์ บัวไข. (14 ธันวาคม 2564). ประชาชนท้องถิ่น อำเภอมือจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ. สัมภาษณ์.

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นายธัญพงศ์ สารรัตน์
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์
วัน เดือน ปี เกิด	วันอาทิตย์ที่ 2 กุมภาพันธ์ 2529
ที่อยู่ปัจจุบัน	257 ม.15 ต.ขามใหญ่ อ.เมืองฯ จ.อุบลราชธานี 34000
เบอร์โทรศัพท์	-
เบอร์โทรสาร	-
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	081-0731516

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2551	ศศ.บ.	ประวัติศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับ2)	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2557	ศศ.ม.	ประวัติศาสตร์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2551-2553	นักวิชาการสังคมศึกษา	บริษัท สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ อจท.จำกัด
2557-2558	กองบรรณาธิการ	บริษัท ชนนิยม จำกัด
2558-ปัจจุบัน	อาจารย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่สำเร็จแล้ว

ธัญพงศ์ สารรัตน์. (2564). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาวัดบ้านเมืองจันทร์ อ.เมือง จันท์. จ.ศรีสะเกษ. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ เนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปี การสถาปนาสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 91-114.

ธัญพงศ์ สารรัตน์ (2564). รูปแบบทางศิลปกรรมของพระพุทธรูปศิลปะพื้นถิ่นอีสาน : กรณีศึกษา หลวงพ่อโตวัดบ้านจอมพระ อำเภอขามเฒ่า จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารที่ศึกษวัฒนธรรม สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีที่ 20, 121-145.

ธัญพงศ์ สารรัตน์ ดร.คณิงชัย วิริยะสุนทร และปิยวรรณ กันทอง. (2563). ประวัติและลักษณะรูปแบบพุทธปฏิมา “หลวงพ่โต” วัดมหาพุทธาราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 : สังคม หล่อหลอม สร้างสรรค์มรดกทางวัฒนธรรมเพื่อลูกหลาน สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 97-115.

ธัญพงศ์ สารรัตน์ (2563). ประวัติ รูปแบบศิลปกรรม และความสัมพันธ์กับหลักฐานด้านประวัติศาสตร์ของพุทธปฏิมา “หลวงพ่โต” วัดเขียนบูรพาราม อำเภออุษาคเนย์ จังหวัดศรีสะเกษ. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 : พลังภาคประชาสังคมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน พลังกลุ่มพลังชุมชนสู่การปรับตัวที่ยั่งยืนในสถานการณ์ New Normal. 164 – 193.

ธัญพงศ์ สารรัตน์ อติศักดิ์ งามอาจ ธวัชชัย ครอบงุม และศิวกร อร่ามเรือง. (2564). ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับพระพุทธรูปหลวงพ่โตสองพี่น้อง : กรณีศึกษาอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ศิลปวัฒนธรรมในวิถีร่วมสมัย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. 328-339

ธัญพงศ์ สารรัตน์ (2564). บทบาทของผู้หญิงและผู้ชายในตำนานการสร้างพระธาตุเมืองจันทร์และปราสาทบ้านปราสาท. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 125-142.

ธัญพงศ์ สารรัตน์ (วิจัยร่วม). (2560). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ตามรอยโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

ธัญพงศ์ สารรัตน์ (วิจัยร่วม). (2562). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ปราสาทพระวิหาร ความทรงจำของผู้คนบนแนวตะเข็บชายแดนไทย-กัมพูชา พ.ศ.2502 – 2506. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

ธัญพงศ์ สารรัตน์ และนันทพร บุญพรหม. (2562). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การพัฒนาห้องสมุดสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. ศรีสะเกษ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

ธัญพงศ์ สารรัตน์ (2563). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การศึกษาสถานภาพความรู้ประวัติศาสตร์เมืองศรีสะเกษเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับการท่องเที่ยว. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

-การพัฒนาระบบสารสนเทศฐานข้อมูลผ้าแล้วพื้นเมืองศรีสะเกษ (ปีงบประมาณ 2565) (ทุน ววน) (วิจัยร่วม)

-สังเคราะห์องค์ความรู้จากวิจัยคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ประจำปีงบประมาณ 2562-2563 (ปีงบประมาณ 2565 ทุนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ)

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวกิตติธรา พวงธนะसार	
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์	
วัน เดือน ปี เกิด	24 พฤษภาคม 2533	
ที่อยู่ปัจจุบัน	517 ม.18 ถ.อุบล-ตระการ ต.ไร่น้อย อ.เมืองฯ จ.อุบลราชธานี	
เบอร์โทรศัพท์	-	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	084-4575171	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2560	M.A.	Linguistics and Applied Linguistics	Tianjin University (China)
2554	ศศ.บ.	ภาษาจีน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2560- ปัจจุบัน	อาจารย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

-

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

ชื่อหัวข้อวิจัย : การพัฒนารูปแบบฝึกทักษะการใช้คำภาษาจีนกลาง ‘bu’ และ ‘mei (you)’ สำหรับนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการสอนภาษาจีน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นาย ชนกพงศ์ ราตรี	
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์	
วัน เดือน ปี เกิด	21 กันยายน พ.ศ. 2530	
ที่อยู่ปัจจุบัน	32 ซ.หลวง 2 ถ.หลวง ต.ในเมือง อ.เมืองฯ จ.อุบลราชธานี	
เบอร์โทรศัพท์	0950466640	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	0950466640	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2555	ดุริยางคศาสตร์ บัณฑิต	แขนงดนตรีแจ๊ส	มหาวิทยาลัยรังสิต
2565	ดุริยางคศาสตร์ มหาบัณฑิต	ดนตรีศึกษา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2564	อาจารย์พิเศษ	มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น(UMT)

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

การพัฒนาชุดการสอนเทคนิคคอมพิวเตอร์ไวรัสเซชันแซกโซโฟนแจ๊ส ตามแนวคิดของ ชาร์ลี ปาร์คเกอร์

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นายธีรวัฒน์ กัญญาสาย
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครูผู้ช่วย
วัน เดือน ปี เกิด	วันอาทิตย์ที่ 23 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2540
ที่อยู่ปัจจุบัน	307 ม.15 ต.บุเปือย อ.น้ำยืน จ.อุบลราชธานี 34260
เบอร์โทรศัพท์	-
เบอร์โทรสาร	-
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	081-7302584

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2553	ประถมศึกษาปีที่ 6	-	โรงเรียนบ้านเก่าขาม
2559	มัธยมศึกษาปีที่ 6	สายวิทย์-คณิต	โรงเรียนน้ำยืนวิทยา
2564	ปริญญาตรี	คบ.การประถมศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2564	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านหนองขอน อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

ฉันทพงษ์ สารรัตน์ ธีรวัฒน์ กัญญาสาย บัญชาพล ไยแสง และ สติത്യ จอมใส. (2563, กรกฎาคม – ธันวาคม). การศึกษาวิเคราะห์ทัศนคติความเชื่อของประชาชนชาวศรีสะเกษที่มีต่ออนุสาวรีย์แม่ศรีสระम्म อำเภอมือง ๆ จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 3(2); 1 – 21.

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

สยามกับการใช้อำนาจละมุนเป็นเครื่องมือในการผนวกอาณาจักรล้านนา

How Siam using its soft power to merge Lanna

ปัจฉัย ปิยะชน¹

¹หัวหน้าหลักสูตรการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี
โทร 027694000 ต่อ 3030 อีเมล patjai.piyachon@stamford.edu

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีการกล่าวถึงคำว่า soft power กันอย่างแพร่หลายในทุกวงการ รวมถึงภาครัฐและภาคเอกชน ยังส่งเสริมให้ใช้ soft power เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศโดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยว และการส่งออกสินค้าของไทย ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว การใช้ soft power เป็นเครื่องมือทางด้านรัฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจปรากฏให้เห็นมาเป็นระยะเวลาหลายร้อยปีแล้ว โดยเฉพาะประเทศตะวันตกที่เป็นประเทศผู้ล่าอาณานิคม นอกจากจะใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่จัดอยู่ในประเภทของ hard power เช่น กำลังทหาร หรือกำลังทางเศรษฐกิจ ในการปกครอง หรือควบคุมประเทศอาณานิคมของตนแล้ว ประเทศเจ้าอาณานิคมเหล่านี้ ยังใช้ soft power ผ่านรูปแบบต่าง ๆ เช่น ศาสนา การศึกษา การสร้างสาธารณูปโภค และวัฒนธรรม ควบคู่กันไปอีกด้วย สยามในอดีตซึ่งมีประเทศราชอยู่เป็นจำนวนมาก ก็นำเอารูปแบบของ soft power มาใช้ร่วมกับ hard power ในการปกครองประเทศราชด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะกับอาณาจักรล้านนา ซึ่งถือว่าเป็นอาณาจักรที่ใหญ่ และอยู่ค่อนข้างไกลจากศูนย์กลางการปกครองของสยาม ซึ่งการใช้ soft power ของสยามในขณะนั้นจึงมีความสำคัญมาก และก็ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ทั้งในระยะสั้นคือสามารถรวมอาณาจักรล้านนาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย และระยะยาว โดยดูได้จากในปัจจุบัน ประเทศไทยไม่มีปัญหาเรื่องความมั่นคง หรือการเรียกร้อง การขอปกครองตนเอง การแบ่งแยกดินแดน ของจังหวัดต่าง ๆ ที่เคยอยู่ในอาณาจักรล้านนาเลย ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าจะศึกษาว่า สยามมีกระบวนการ และกรรมวิธีในการใช้ soft power อย่างไรในขณะนั้น

คำสำคัญ: สยามกับล้านนา soft powerของสยาม การผนวกล้านนา

Abstract

Many nations use soft power as a political and economical tool to take advantage from other countries. Some governments may think that this is a new and efficiency method to promote their countries especially for economic purpose such as to promote their tourisms and exported goods. Nevertheless, the soft power is not a new tool. It was normally used to control or merge colonies for several hundred years ago. The good example is the soft power using by Siam in order to control and eventually merge its colony- Lanna. This is because this kingdom can control and merge the Lanna perfectly and smoothly. Nowadays, there is no significant sign

to show that Lanna people would like to be independence. Hence, it is interesting to know that how Siam using its soft power at that time.

Keyword: Siam and Lanna, Siam's soft power , Merging Lanna

บทนำ

Soft power หรือ อำนาจละมุน เป็นแนวคิดที่รับการพัฒนาและเผยแพร่โดยศาสตราจารย์ Joseph S. Nye นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 (ชิษณุพงศ์ ด้วงสุข และคณะ, 2553) เป็นที่ได้รับความสนใจจากทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนอย่างมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกรณีของนักร้องสาว น.ส. ดนุภา คณิศกร หรือ มิลลิ ที่ได้ไปแสดงการขับร้องบทเวที “โคลเซลลา 2022” พร้อมทั้งสาธิตการกินข้าวเหนียวมะม่วง ทำให้ข้าวเหนียวมะม่วงได้รับความนิยมทั้งชาวต่างประเทศ และชาวไทยภายในช่วงข้ามคืน มีการหยิบยกประเด็นดังกล่าวขึ้นมาพูดถึงว่า เป็นรูปแบบหนึ่งของ soft power ที่ประเทศไทยควรจะต้องทำการส่งเสริมเพื่อที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม หากเรากล่าวถึงความหมายของคำว่า soft power หรือที่นักวิชาการแต่ละท่านได้ให้คำจำกัดความไว้ บางท่านถึงกับบัญญัติศัพท์ไว้ว่า “อำนาจละมุน” นั้น มีความหมายค่อนข้างจะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือหมายถึงรูปแบบการใช้อำนาจ หรือ เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการโน้มน้าวหรือชักจูงให้ประเทศใดประเทศหนึ่ง รวมถึงประชาชนในประเทศนั้น ๆ ปฏิบัติตามความต้องการ และ/หรือ นโยบายของประเทศเรา เพื่อผลประโยชน์ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม หรืออาจจะหมายถึงรูปแบบการใช้อำนาจหรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่ทำให้ประเทศอื่น ๆ ปฏิบัติตามความต้องการโดยสมัครใจ หรือ เป็นการใช้อำนาจในเชิงดึงดูดให้คล้อยตามมากกว่าการใช้อำนาจในเชิงบีบบังคับ หรือขู่เข็ญ (รญาภรณ์ สุคนธ์ทรัพย์, 2561)

แต่หากเราพูดถึงกระบวนการ หรือเครื่องมือที่จะทำให้เกิด soft power แล้วนั้น มีกระบวนการ วิธีการ หรือเครื่องมือที่ค่อนข้างจะหลากหลาย แต่รูปแบบที่เป็นที่นิยมในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาก็คือ การส่งออกวัฒนธรรม ผ่านสื่อต่าง ๆ ในรูปของบทเพลง ภาพยนตร์ หนึ่งในประเทศที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการส่งออกวัฒนธรรมคือ ประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งได้นำมาใช้ในช่วงเวลา 20 ปีที่ผ่านมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยเป็นการส่งออกวัฒนธรรมร่วมสมัยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ละคร ภาพยนตร์ ดนตรีและเพลง อีกทั้งยังมีการส่งออกวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นไปในรูปแบบของการส่งเสริมอาหารเกาหลี เครื่องแต่งกายประจำชาติ ซึ่งเป็นการส่งออกวัฒนธรรมโดยภาคเอกชน แต่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาลเกาหลีใต้ ผ่านนโยบาย Korea: Culture, Creativity and content

อย่างไรก็ตาม ในอดีตหรือในช่วงสองสามทศวรรษที่ผ่านมา รูปแบบของการใช้ soft power ของประเทศหนึ่งต่ออีกประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะประเทศเจ้าอาณานิคมกับประเทศอาณานิคมของตนนั้น นิยมใช้รูปแบบของการเผยแพร่ความเชื่อทางศาสนา การส่งเสริมการศึกษา รวมถึงการส่งออกเทคโนโลยี การสร้างความเจริญทางด้านโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าการส่งออกวัฒนธรรมผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งก็เป็นเรื่องที่เราเข้าใจได้ไม่ยาก เพราะในช่วงเวลาในขณะนั้น การคมนาคมขนส่ง และการสื่อสารระหว่างประเทศเป็นไปด้วยความยากลำบาก และล่าช้า ซึ่งการใช้ soft power ของชาติตะวันตกกับประเทศอาณานิคมของตนเองในอดีตที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งดูได้จากหลังจากเสร็จสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง ประชาชนในประเทศอาณานิคมต่าง ๆ ของอังกฤษและฝรั่งเศส ได้เรียกร้องเอกราชจากประเทศแม่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในช่วงที่อังกฤษและฝรั่งเศส พยายามใช้ soft power ควบคู่กับการใช้ hard power หรืออำนาจทางการทหารกับประชาชนในประเทศอาณานิคมของตน ไม่สามารถที่จะ

หลอมรวมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างประชาชนในประเทศอาณานิคมกับประเทศแม่ได้แต่อย่างใด ผิดกับการที่สยามในอดีตสามารถใช้ soft power ควบคู่ไปกับการใช้ hard power ในการปกครอง และผนวกดินแดนประเทศราชต่าง ๆ ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกับอาณาจักรล้านนา ซึ่งถือว่าเป็นอาณาจักรที่ใหญ่ ซึ่งการที่สยามจะใช้ hard power แต่เพียงอย่างเดียวในการปกครองอาณาจักรล้านนานั้น อาจจะไม่เพียงพอเพราะนอกจากจะอยู่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานคร ที่เป็นศูนย์กลางอำนาจและการปกครองของสยามในขณะนั้น ชาติตะวันตกโดยเฉพาะอังกฤษซึ่งได้ยึดพม่าเข้ามาเป็นอาณานิคมของตนได้แล้ว ก็มีความต้องการที่จะผนวกอาณาจักรล้านนาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของตนด้วย

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่า สยามประเทศในขณะนั้น มีวิธีการ เครื่องมือ และรูปแบบในการใช้ soft power อย่างไรในการปกครองอาณาจักรล้านนา และท้ายที่สุดสามารถผนวกอาณาจักรล้านนาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของตนได้อย่างเบ็ดเสร็จและราบรื่น ซึ่งประเทศไทยในปัจจุบันสามารถถอดบทเรียนการใช้ soft power ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เป็นนโยบายในการส่งเสริมเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการท่องเที่ยวและส่งเสริมการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยได้เป็นอย่างดี

รูปแบบของการใช้ soft power ของประเทศเจ้าอาณานิคมในอดีต

หากจะกล่าวถึงประเทศที่เป็นต้นแบบของประเทศเจ้าอาณานิคม ก็คงจะต้องกล่าวถึงประเทศในยุโรปเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ ฝรั่งเศส โปรตุเกส หรือสเปน ซึ่งประเทศเจ้าอาณานิคมส่วนใหญ่เหล่านี้ มีประเทศอาณานิคมของตนอยู่ในเกือบทุกทวีป ตั้งแต่อเมริกา แอฟริกา ไม่เว้นแม้แต่ในทวีปเอเชียซึ่งรวมถึงประเทศเพื่อนบ้านของสยามในอดีตอย่างเช่น พม่า และอินเดีย

อย่างไรก็ตามก่อนที่จะเราจะทำการศึกษาถึงรูปแบบในการใช้ soft power ในการปกครองประเทศอาณานิคมของบรรดาประเทศเจ้าอาณานิคมเหล่านี้ เราควรจะต้องทำความเข้าใจถึงมูลเหตุ หรือ เหตุจูงใจที่บรรดาประเทศมหาอำนาจยุโรปในอดีตต้องแสวงหา และออกล่าอาณานิคมในประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกลคนละทวีป ช่วงเวลาที่ประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ในทวีปยุโรปออกล่าอาณานิคมกันมากที่สุดคือเริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 จนถึงศตวรรษที่ 19 โดยมีมูลเหตุที่สำคัญคือ การที่โครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในยุโรปในขณะนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมเป็นผลสืบเนื่องมาจากปฏิวัติอุตสาหกรรม (ศักราชที่ 1750-1850) ซึ่งผลพวงจากการที่โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวทำให้เกิดแรงกดดันต่อประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ในทวีปยุโรปอยู่ 2 ประการ ประการแรกคือ ต้องหาวัตถุดิบและแรงงานเป็นจำนวนมากมาป้อนให้กับโรงงานอุตสาหกรรมของตน ซึ่งวัตถุดิบที่สำคัญนอกจากถ่านหินที่ใช้เป็นแหล่งเชื้อเพลิงหลักในโรงงานอุตสาหกรรมในช่วงระยะเวลาดังกล่าวแล้ว สินแร่อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นสินแร่เหล็ก ทองแดง ดีบุก ก็มีความต้องการไม่น้อยเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าต่าง ๆ รวมถึงประเทศยุโรปยังต้องการพื้นที่เพาะปลูกจำนวนมาก เพื่อใช้ในการเพาะปลูกธัญพืชอาหารต่าง ๆ อาทิเช่น ข้าวสาลี ข้าวโพด มันฝรั่ง เพื่อใช้ป้อนโรงงานอุตสาหกรรมของตนและการบริโภคในประเทศอีกด้วย ซึ่งแหล่งวัตถุดิบ แรงงาน และพื้นที่เพาะปลูกในประเทศของตนไม่เพียงพอ จึงเป็นแรงกดดันให้ต้องออกสำรวจและแสวงหาแหล่งวัตถุดิบในประเทศอื่น ๆ ประการที่สอง คือ แรงกดดันที่ต้องหาตลาดใหม่ ๆ ในต่างประเทศเพื่อใช้เป็นแหล่งระบาย แหล่งรับซื้อสินค้าอุตสาหกรรมที่ประเทศตนผลิตได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตในรูปแบบที่แตกต่างจากการผลิตสินค้าในระบบเศรษฐกิจแบบสังคมเกษตรกรรม กล่าวคือ การผลิตแบบอุตสาหกรรมทำให้สามารถผลิตสินค้าต่าง ๆ

ได้เป็นจำนวนมาก และต้นทุนในการผลิตลดลงเป็นอย่างมากอีกด้วย ดังนั้นประเทศต่าง ๆ ในยุโรปที่ทำปฏิวัติอุตสาหกรรมแล้วมองประเทศในทวีปเอเชียเป็นตลาดที่สำคัญของสินค้าตน เนื่องมาจากมีประชากรเป็นจำนวนมาก มีความมั่งคั่ง รวมถึงมีทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่ธาตุ ป่าไม้ และสินค้าเกษตรต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาแลกเปลี่ยนสินค้าอุตสาหกรรมที่ตนเองผลิตได้เป็นอย่างดี

จากแรงกดดันทั้งสองแรงกดดันข้างต้น เป็นผลให้ประเทศมหาอำนาจยุโรปในขณะนั้น แข่งขันกันเข้ายึดครองประเทศต่าง ๆ ทั้งในทวีปแอฟริกา และเอเชียเข้าเป็นอาณานิคมของตน ซึ่งในการเข้ายึดครองประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นอาณานิคมของตนนั้น ก็โดยอาศัยกำลังเข้าบังคับ หรือการใช้ hard power นั้นเอง ในการใช้ hard power เข้ายึดครองประเทศอื่น ๆ ของชาวยุโรปนั้น เป็นไปโดยไม่ลำบากมากนัก เนื่องจากมีศักยภาพในด้านการทหารที่เหนือกว่าประเทศต่าง ๆ ในแอฟริกา และเอเชีย แต่หลังจากเข้ายึดครองประเทศอื่นเป็นอาณานิคมของตนแล้วนั้น ประเทศเจ้าอาณานิคมเหล่านี้ ก็ตระหนักว่า การที่จะปกครองประชาชนในดินแดนอาณานิคมนั้น ไม่สามารถใช้ hard power แต่เพียงอย่างเดียว จำเป็นต้องใช้ soft power ควบคู่กันไปด้วย โดยรูปแบบการใช้ soft power ควบคู่ไปกับการใช้ hard power ในการปกครองประชาชนในประเทศอาณานิคมที่เป็นแบบอย่างให้สยามใช้ในการปกครองอาณาจักรล้านนาในอดีตก็คือ การใช้ soft power ของอังกฤษในการปกครองอินเดีย และพม่า เนื่องจากอินเดียและพม่านั้นอยู่ในใกล้สยาม ทำให้รัฐสยามสามารถรับรู้ และเรียนรู้รูปแบบที่อังกฤษใช้ในการปกครองดินแดนอาณานิคมของตนแห่งนี้ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งในช่วงระยะเวลาดังกล่าว อังกฤษกับสยามก็มีความสัมพันธ์ต่อกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และการทูตอีกด้วย

รูปแบบของ soft power ที่อังกฤษนำมาใช้ในการปกครองประชาชนในอินเดียและพม่าในอดีตอาจจะจำแนกได้ตามมิติต่าง ๆ ที่ใช้การทำ soft power ได้ดังนี้

1.) มิติทางเศรษฐกิจ

สำหรับรูปแบบของการทำ soft power ในมิติทางเศรษฐกิจของประเทศอังกฤษในช่วงระยะเวลาดังกล่าว จะมีจุดมุ่งหมายในการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนอินเดียและพม่าให้สูงขึ้น ซึ่งนอกจากจะทำให้ภาพลักษณ์ของอังกฤษดูดีขึ้นในสายตาของประชาชนในดินแดนอาณานิคมแล้ว อังกฤษยังใช้ประเด็นนี้เป็นข้ออ้างในการเข้ายึดครองประเทศอาณานิคมต่าง ๆ อีกด้วย โดยข้ออ้างหนึ่งที่ว่าอังกฤษมักจะหยิบยกขึ้นมาใช้สร้างความชอบธรรมให้ตนเองในการยึดครองประเทศอื่น ๆ ก็คือ ต้องการนำความเจริญมากระดับมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างทางรถไฟในประเทศอินเดีย ที่อังกฤษใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองแล้ว ยังแสดงให้เห็นว่าประชาชนอินเดียมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เปรียบเสมือนอังกฤษนำอารยะมาให้

การปรับปรุงพัฒนาการคมนาคมขนส่งในประเทศอาณานิคม โดยการสร้างทางรถไฟเชื่อมต่อเมืองสำคัญเมืองท่าต่าง ๆ ซึ่งนอกจากคนอินเดียและพม่าจะได้ประโยชน์จากการคมนาคมขนส่งที่สะดวกขึ้นแล้วนั้น อังกฤษเองก็ยังได้ใช้ประโยชน์จากทางรถไฟในการส่งเสริมการค้าของตน และเป็นเครื่องมือในการปกครองอีกด้วย เพราะการที่คนอังกฤษในฐานะเจ้าอาณานิคม สามารถติดต่อสื่อสาร และเดินทางระหว่างหัวเมืองต่าง ๆ ในอาณานิคมของตนได้สะดวกก็มีส่วนช่วยในการบริหาร การปกครอง และการทหารของอังกฤษเป็นไปด้วยความราบรื่น นอกจากนี้รูปแบบการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่มาพร้อมกับการสร้างทางรถไฟก็คือ ระบบโทรเลข และโทรเลข ทั้งนี้เนื่องจากอังกฤษสามารถวางสายโทรเลขขนานไปกับทางรถไฟ ซึ่งประหยัดค่าใช้จ่ายในการลงทุนและบำรุงรักษา นอกจากนี้รถไฟยังถูกนำมาใช้ในการขนส่งจดหมายและพัสดุอีกด้วย

2.) มิติทางสังคม

ในด้านมิติทางสังคม อังกฤษทราบว่า วิถีชีวิตของคนพื้นเมืองในอินเดีย และพม่ายึดโยงเข้ากับศาสนาอย่างแนบแน่น และเป็นเรื่องยากที่เจ้าอาณานิคมจะทำลายความสัมพันธ์ดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามการใช้ soft power ของอังกฤษต่อชาวพม่าในมิติทางสังคม ที่พอจะเห็นอยู่บ้างก็คือเรื่องการนำระบบการศึกษาแบบใหม่เข้าไปในยังประเทศดังกล่าว ผ่านโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนของเหล่ามิชชันนารี โดยมีมูลเหตุสำคัญคือ อังกฤษต้องการที่จะผลิตคนงานท้องถิ่นชาวพม่า เพื่อใช้เป็นกำลังแรงงานให้กับโรงงานอุตสาหกรรม และธุรกิจการค้าต่าง ๆ ของชาวอังกฤษและชาวยุโรปในพม่า ซึ่งระบบการศึกษาของชาวพม่าในช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่สามารถตอบสนองกับรูปแบบการค้าและการทำธุรกิจสมัยใหม่ได้ทันนัก

นอกจากนี้ระบบการศึกษาที่นำเข้ามาสู่ประเทศพม่านั้น ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงชาวพม่าได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนของพม่าในรูปแบบดั้งเดิมนั้นคือ โรงเรียนวัด ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่เปิดรับสตรีเข้าศึกษา ดังนั้นในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ผู้ปกครองของเด็กหญิงในพม่าจึงนิยมส่งบุตรสาวของตนเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน หรือโรงเรียนของมิชชันนารี โดยหวังว่าลูกหลานของตนจะได้มีโอกาสเข้ารับราชการ และทำงานในธุรกิจการค้าต่าง ๆ โดยเฉพาะในเมืองย่างกุ้ง ซึ่งการส่งเสริมการศึกษาในรูปแบบใหม่ของอังกฤษข้างต้นนั้นยังผลให้เกิดความเสื่อมศรัทธาของประชาชนชาวพม่าต่อศาสนาพุทธเป็นอย่างมาก คือทำให้ศาสนาพุทธ หรือโรงเรียนวัดดูเหมือนว่าจะหมดความสำคัญในการสั่งสอนเด็ก ๆ ชาวพม่าบางคนถูกพระสงฆ์ด้วยว่ายังยึดคำสอนแบบเดิม ทำให้ความเคารพ ความศรัทธาที่เยาวชนมีต่อพระพุทธศาสนาลดน้อยลงไปด้วย

ในอีกแง่มุมการที่ชาวพม่ายอมรับระบบการศึกษาสมัยใหม่ของอังกฤษ รวมถึงชาวพม่าบางคนเริ่มหันมานับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งเป็นผลมาจากการได้คำอบรมสั่งสอนจากการเผยแพร่ศาสนาของเหล่ามิชชันนารีในโรงเรียน และการที่ชาวพม่าบางส่วน เริ่มเสื่อมศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาก็อาจมองได้ว่า การศึกษาและการเผยแพร่ศาสนาเป็นรูปแบบหนึ่งของ soft power ที่อังกฤษใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองพม่าในยุคนั้น เป็นเสมือนหนึ่งเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของอังกฤษ และทำลายความเชื่อ ความศรัทธาดั้งเดิม พร้อม ๆ กับการที่อังกฤษสามารถใช้เป็นอีกข้ออ้างหนึ่งในการยึดครองพม่า

สยามกับอาณาจักรล้านนาในสมัยรัชกาลที่ 5

ก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 อาณาจักรล้านนา ซึ่งถือเป็นประเทศราชของสยามมีอิสระในการปกครองตนเองในระดับที่สูงมาก มีการจัดเก็บภาษีเป็นของตนเอง เพียงแต่จะมีหน้าที่ส่งบรรณาการให้สยามทุก ๆ สามปี หรือ หากทางการสยามต้องการสิ่งใดก็จะมีคำสั่งแกลงไปให้ทางอาณาจักรล้านนาปฏิบัติตามเป็นครั้ง ๆ ไป เช่น เกณฑ์ไพร่พลไปช่วยสยามรบ หรือ ส่งไม้ซุงมาช่วยสร้างพระเมรุ เป็นต้น ซึ่งการปกครองรูปแบบดังกล่าวนี้ อาจเรียกได้ว่าเป็นรูปแบบการปกครองแบบเจ้าสนามหลวง

รูปแบบการปกครองแบบเจ้าสนามหลวง หรือรูปแบบที่คล้ายกันนี้เป็นรูปแบบที่อาณาจักรต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ใช้ปกครองประเทศราชของตนมาเป็นระยะเวลาหลายร้อยปี โดยเป็นรูปแบบการปกครองที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะเข้าครอบครอง หรือยึดเอาดินแดนประเทศราชมาเป็นของตนอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ทั้งนี้ก็อาจจะเนื่องมาจากอาณาเขตของแต่ละประเทศก็ไม่สามารถระบุ หรือมีเส้นแบ่งได้อย่างชัดเจนเหมือนเช่นปัจจุบัน อีกทั้งความมั่งคั่งของอาณาจักรใดอาณาจักรหนึ่ง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดกว้างใหญ่ของพื้นแผ่นดินของแต่ละอาณาจักร แต่ความมั่งคั่งมักจะมีวัดหรือขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรว่ามีมากน้อยเพียงใด ดังนั้นวัตถุประสงค์หลัก

ในการที่ประเทศหนึ่งประเทศใดเข้ายึดครองอีกประเทศหนึ่งนั้น ก็เพื่อที่จะป้องปรามประเทศราชไม่ให้ทำการแข็งข้อหรือเป็นภัยคุกคามประเทศของตนในอนาคต

อย่างไรก็ตามในสมัยรัชกาลที่ 5 สถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เริ่มเปลี่ยนไปจากการเข้ามาของจักรวรรดินิยมตะวันตก โดยเฉพาะอังกฤษและฝรั่งเศส โดยเฉพาะเมื่อพม่าเป็นฝ่ายแพ้สงครามกับอังกฤษบ่อยครั้ง ทำให้อังกฤษเริ่มที่จะเข้ามีบทบาทในการทำไม้ในอาณาจักรล้านนามากขึ้น ซึ่งไม้สักในอาณาจักรล้านนา ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีมูลค่ามหาศาลในสมัยนั้น ไม้สักของล้านนา ส่งออกไปขายในเมืองท่าต่าง ๆ ที่อยู่ในการปกครองของอังกฤษ อย่างเช่นเมืองท่ามะละแหม่ง

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้สยามต้องทำการปรับเปลี่ยนรูปแบบการครองในอาณาจักรล้านนาเสียใหม่ โดยมีเหตุผลหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

1.) เพื่อที่จะแสดงให้เห็นจักรวรรดินิยมตะวันตกเห็นว่า อาณาจักรล้านนาเป็นส่วนหนึ่งของสยาม เพราะในขณะนั้น อังกฤษก็มีความต้องการที่จะเข้าครอบครองอาณาจักรล้านนาหลังจากที่ยึดพม่าเป็นส่วนหนึ่งของตนแล้ว เนื่องจากต้องการเข้ามาทำไม้สักในอาณาบริเวณดังกล่าว ซึ่งไม้สักเป็นที่ต้องการของอังกฤษเป็นอย่างมาก เนื่องจากอังกฤษต้องการไม้ที่ใช้ในการต่อเรือที่ใช้ในการพาณิชย์และการทำศึกสงคราม ซึ่งแต่เดิมอุตสาหกรรมการต่อเรือของอังกฤษใช้ไม้โอ๊คเป็นหลัก อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาไม้โอ๊คเริ่มขาดแคลน และเริ่มมีการค้นพบว่า ไม้สักซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็งนั้นมีคุณสมบัติหลายอย่างที่เหมาะสำหรับการใช้ในการต่อเรือแทนไม้โอ๊ค กล่าวคือ มีความคงทนแข็งแรง ยืดหยุ่นและติดไฟได้ยากกว่าไม้ประเภทอื่น ๆ ซึ่งการที่ไม้สักติดไฟได้ช้าจึงเป็นไม้ที่เหมาะสมมากในการใช้ต่อเรือรบ (อารยา ฟาร์ริงสูง, 2564)

2.) สยามเริ่มที่จะมีการปรับโครงสร้างรัฐจากรูปแบบรัฐจารีต มาเป็นรัฐชาติสมัยใหม่แบบเดียวกับประเทศตะวันตก ซึ่งการปรับโครงสร้างรัฐดังกล่าวนี้ การสะสมทุนหรือรายได้ของรัฐมีความสำคัญมาก สยามจึงมองว่าทรัพยากรไม้สักในดินแดนล้านนานั้น น่าจะเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของสยามในขณะนั้นได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากมีการคำนวณกันว่า ปริมาณไม้สักในอาณาจักรล้านนามีจำนวนมากกว่าปริมาณไม้สักในพม่าและอินเดียนรวมกันเสียอีก ซึ่งการปกครองอาณาจักรล้านนาในรูปแบบเดิมนั้น ค่าสัมปทานป่าไม้ของบริษัทชาวตะวันตก จะตกอยู่กับเจ้าผู้ครองนครต่าง ๆ เป็นเสียส่วนใหญ่

การใช้ soft power ควบคู่กับ hard power ในการผนวกอาณาจักรล้านนา

กระบวนการในการผนวกอาณาจักรล้านนาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศสยามอย่างสมบูรณ์ สยามดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเริ่มตั้งแต่รัชสมัยของรัชกาลที่ 5 เรื่อยมา โดยสยามใช้อำนาจทั้ง 2 รูปแบบคือ hard power หรือการใช้อำนาจทางการเมืองและการทหาร การใช้อำนาจในรูปแบบ hard power ของสยามนั้น มีการใช้ในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการส่งข้าหลวงจากทางกรุงเทพฯ ขึ้นไปปกครองหัวเมืองต่าง ๆ ในล้านนา หรือการจัดเก็บภาษีอากรเข้าส่วนกลาง ไม่ให้เจ้านายของทางล้านนาจัดเก็บเองอีกต่อไป หรือแม้แต่กระทั่งการใช้กำลังทหารและตำรวจเข้าปราบปรามกบฏหรือผู้ที่มีความคิดจะแยกตัวเป็นอิสระ ดังมีตัวอย่างที่เห็นเด่นชัดก็คือ การปราบกบฏเจ็ยเมืองแพร่ในสมัยรัชกาลที่ 5

อย่างไรก็ตามสยามตระหนักดีว่า การให้ hard power แต่เพียงอย่างเดียวในการปกครอง และผนวกอาณาจักรล้านนานั้น อาจจะไม่เพียงพอ ดังเช่นในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงทราบถึงปัญหาดังกล่าวที่ว่า มีความรู้สึกแปลกแยกระหว่างคนสยามหรือที่คนท้องถิ่นนิยมเรียกว่า คนไทย กับชาวล้านนาพื้นเมือง หรือคนเมือง

ตั้งนั้นรัชกาลที่ 5 จึงได้ทรงกำชับให้ข้าราชการชาวสยามปฏิบัติและให้ความเป็นธรรมต่อคนเมืองแขกเช่นเดียวกับคนไทย ด้วยเหตุนี้เอง สยามจึงใช้อำนาจในรูปแบบของ soft power ควบคู่กันไปด้วยในการปกครอง และค่อย ๆ ผนวกอาณาจักรล้านนาเป็นดินแดนของตนอย่างสมบูรณ์ในเวลาต่อมา

เครื่องมือและรูปแบบในการใช้ soft power ของสยามต่ออาณาจักรล้านนา อาจจะแบ่งได้เป็น 2 มิติเหมือนเช่นที่จักรวรรดินิยมอังกฤษนำมาใช้ในการปกครองพม่าและอินเดียนั้นเอง

1.) มิติทางด้านเศรษฐกิจ

สยามพยายามที่จะยกระดับชีวิตความเป็นอยู่และเศรษฐกิจโดยรวมของประชาชนในอาณาจักรล้านนาให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาด้านการคมนาคมและการสื่อสารต่าง ๆ ที่ให้ได้อย่างเด่นชัดก็คือ การทางสร้างทางรถไฟสายเหนือจากหัวลำโพง มายังจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นเส้นทางรถไฟที่สร้างได้ยากที่สุดของสยามในขณะนั้น เนื่องจากต้องตัดผ่านหุบเขา และหน้าผาที่สูงชันโดยเฉพาะช่วงระหว่างจังหวัดลำปางและเชียงใหม่ ที่จะต้องทำการเจาะอุโมงค์เพื่อลอดผ่านภูเขาขุนตาน ซึ่งเฉพาะการเจาะอุโมงค์ขุนตาลก็ใช้เวลานานถึง 11 ปี โดยทางการรถไฟสามารถเจาะอุโมงค์ขุนตาลให้แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2461 อย่างไรก็ตามหลังจากทางรถไฟสามารถเชื่อมต่อระหว่างกรุงเทพฯ ที่เป็นศูนย์กลางอำนาจการปกครองของสยามกับเชียงใหม่ที่เปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนาได้สำเร็จ ก็ทำให้เศรษฐกิจของเชียงใหม่ และหัวเมืองต่าง ๆ ที่เส้นทางรถไฟพาดผ่านดีขึ้นเป็นอย่างมาก การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ค่าขนส่งสินค้าถูกลง และนำมาซึ่งการท่องเที่ยวในเวลาต่อมา

สิ่งที่มาพร้อมกับทางรถไฟก็คือ ระบบโทรเลข และการขนส่งไปรษณีย์ที่รวดเร็วขึ้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า หากการสื่อสารพัฒนาขึ้นก็จะทำให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจไปด้วย จึงทำให้สยามกับอาณาจักรล้านนาในขณะค้าขายกันได้สะดวกมากขึ้น และชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในอาณาจักรล้านนาก็ดีขึ้นไปโดยปริยาย

2.) มิติทางด้านสังคม

ทางรถไฟไม่เพียงแต่จะใช้ในการขนส่งส่งสินค้าระหว่างสยามกับอาณาจักรล้านนาเท่านั้น ยังทำหน้าที่หลักที่สำคัญคือ การขนส่งผู้คนระหว่างอาณาจักรล้านนากับกรุงเทพฯ หรือแม้แต่ระหว่างหัวเมืองต่าง ๆ ในอาณาจักรล้านนาเอง การมาถึงของทางรถไฟสายเหนือ ทำให้เกิดการเดินทางที่สะดวกขึ้นระหว่างเชียงใหม่ ลำปาง แพร่ หรือเมืองอื่น ๆ ในล้านนากับกรุงเทพฯ จากเดิมการเดินทางโดยใช้เรือหางแมงป่องระหว่างเชียงใหม่กับกรุงเทพฯ อาจจะต้องใช้เวลาหลายสัปดาห์ แต่การเดินทางโดยรถไฟใช้เวลาเพียงชั่วโมงสั้น ดังนั้นเมื่อการเดินทางสะดวกขึ้น ผู้คนก็เดินทางไปมาหาสู่กันมากขึ้นตามไปด้วย คหบดีชาวเชียงใหม่และลำปาง นิยมส่งบุตรหลานของตนไปเรียนต่อในกรุงเทพฯ คนกรุงเทพฯ และหลายจังหวัดในภาคกลางเริ่มเข้าทำมาหากิน ตั้งรกรฐานในภาคเหนือมากขึ้น และในทางกลับกันคนเมือง หรือคนล้านนาก็เข้าไปหางานทำหรือตั้งรกรากในกรุงเทพฯ มากขึ้นด้วยเช่นกัน ปรากฏการณ์ข้างต้นก็อาจจะกล่าวได้ว่า สยามได้ใช้ทางรถไฟไปในการส่งออกวัฒนธรรมของตนไปยังล้านนา หรือใช้เป็นเครื่องมือในรูปแบบของ soft power ในการกลืนอาณาจักรล้านนาอย่างช้า ๆ ค่อยเป็นค่อยไป

ส่วนรูปแบบอื่น ๆ ของการใช้ soft power ของสยามกับ อาณาจักรล้านนาที่เห็นได้เด่นชัดก็คือ การส่งเสริมให้คณะมิชชันนารีชาวตะวันตกเข้าไปเผยแผ่ศาสนาในอาณาจักรล้านนา ซึ่งการเผยแผ่ศาสนาของคณะมิชชันนารี มักจะมาพร้อมกับการนำมามากซึ่งระบบการศึกษาและการรักษาพยาบาลแบบตะวันตก มีการก่อตั้งโรงเรียนที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบตะวันตก รวมถึงการสร้างโรงพยาบาลต่าง ๆ ด้วย โดยตัวอย่างหนึ่งที่ดีในกรณีนี้ก็คือโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นโรงพยาบาลแผนปัจจุบันแห่งแรกของจังหวัดเชียงใหม่ ก่อตั้งโดยคณะมิชชันนารีชาวอเมริกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2410 และในปี พ.ศ. 2463 ได้ย้ายที่ตั้งพร้อมทั้งก่อสร้างอาคารแห่งใหม่ โดยมีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงอดิศรอุดมเดช เป็นผู้ทำพิธีวางศิลาหัวมุม (corner stone) ซึ่งการที่สมาชิกในราชวงศ์

พระองค์ใดพระองค์หนึ่งเสด็จมาทรงเป็นประธานในพิธีดังกล่าว อาจจะแสดงให้เห็นว่าสยามในยุคนั้น ให้ความสำคัญของการสนับสนุนกิจการงานต่าง ๆ ของคณะมิชชันนารีเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นในเรื่องของระบบการศึกษาทางสยามเองก็ได้มีการส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนแบบสมัยใหม่ ใช้หลักสูตรจากส่วนกลาง ยกเลิกการสอนโดยใช้ภาษาพื้นเมือง และจัดตั้งโรงเรียนประจำจังหวัดขึ้นอีกด้วย

ที่กล่าวมาข้างต้นดูเหมือนว่าสยามจะเลือกใช้ soft power ที่เป็นรูปแบบใหม่ที่อังกฤษนำมาใช้กับพม่าและอินเดีย แต่รูปแบบและจารีตดั้งเดิมก็ถูกนำมาใช้ด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงานระหว่างสองราชวงศ์ เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ทางเครือญาติซึ่งกันและกัน หรือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองสงฆ์ให้มีลักษณะแบบเดียวกับที่สยามใช้เป็นต้น ซึ่งหากเปรียบเทียบกันระหว่างการใช้ soft power ของสยามกับอังกฤษต่อประเทศอาณานิคมหรือประเทศราชของตนนั้น ดูเหมือนว่าสยามจะประสบความสำเร็จมากกว่า ทั้งนี้อาจจะสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการไม่ว่า จะเป็นรูปแบบของการใช้ soft power ที่เป็นการผสมผสานวิธีดั้งเดิมเข้ากับวิธีสมัยใหม่ที่กล่าวไปแล้วในตอนต้น หรืออาจจะเป็นเพราะเรื่องด้วยชาวสยามกับชาวล้านนามีความใกล้ชิดกันทางด้านชาติพันธุ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อทางศาสนามากกว่าชาวอังกฤษกับชาวอินเดียหรือชาวพม่า ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมากในด้านชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษาและความเชื่อต่าง ๆ นั้นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาเรื่องการใช้อำนาจในรูปแบบของ soft power ของสยามต่ออาณาจักรล้านนาในอดีตนั้น เราจะพบว่า สยามมีการหยิบยืมรูปแบบส่วนหนึ่งมาจากเจ้าอาณานิคมอย่างประเทศอังกฤษ และรูปแบบการใช้อำนาจบางส่วนสยามก็เลือกที่จะใช้แบบจารีตประเพณีดั้งเดิม ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี สยามสามารถผนวกอาณาจักรล้านนาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสยามหรือประเทศไทยในปัจจุบันได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ปรากฏว่ามีความขัดแย้งหรือรู้สึกแบ่งแยกระหว่างผู้คนในภาคเหนือตอนบนกับภาคกลางหรือภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยอย่างชัดเจน

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาและทำการวิจัยเชิงลึกเพิ่มเป็นอย่างยิ่ง เราจะสามารถถอดบทเรียนในการใช้ soft power ของสยามในอดีตมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศในปัจจุบันได้อย่างไรบ้าง

บรรณานุกรม

- รญาภรณ์ สุนทรชัยพย์. (2561). การบริหารจัดการทรัพยากร Soft Power ของไทย. วารสารรัฐศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 60 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2561.
- ชัยพงษ์ สำเนียง. (2553). การสร้างตำแหน่งแห่งที่สอง “เมืองแพร่” ในประวัติศาสตร์ “ชาติไทย” : จากเมืองกบฏสู่เมืองที่จงรักภักดี. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2563.
- ชิษณุพงศ์ ด้วงสุข และปรีลักษณ์ กลิ่นช้าง. (2563). อำนาจละมุน (Soft Power) ที่สะท้อนในภาพยนตร์เยอรมัน Good Bye, Lenin! : การใช้มุมมองทางรัฐศาสตร์วิเคราะห์ภาษาและสัญลักษณ์ในภาพยนตร์. วารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2563.
- ทินกฤต สิริรัตน์. (2564). สมมติว่ามี “ล้านนา”: พื้นที่ อำนาจ-ความรู้ และมรดกของอาณานิคมสยาม. วารสารประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2564).
- ศักดิ์ภัท เขาวนัถ์สกุล และสุภัทรา อำนวนยศสวัสดิ์. (2560). สยามกับการล่าอาณานิคมสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2511 -2453). วารสารช่อพะยอม ปีที่ 28 ฉบับที่ 1 (มกราคม - พฤษภาคม) พ.ศ. 2560.

ศรัญญา ประสพชิงชนะ. (2563). การขยายตัวของเมืองกัลกัตตาและการสร้างสถาปัตยกรรมภายใต้อิทธิพลของ
อังกฤษตั้งแต่ ค.ศ. 1690-1911. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีที่
28 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2563.

อารยา ฟาร์รุ่งsang. (2564). ไม้สัก : ลัทธิจักรวรรดินิยม และบทบาทของอังกฤษในความสัมพันธ์ระหว่างสยาม –
ล้านนาก่อน พ.ศ. 2442. มนุษยศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2564.

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	ปัจจัย ปิยะชน	
ตำแหน่งปัจจุบัน	หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัย นานาชาติแอสตมฟอร์ด วิทยาเขตชะอำ จ. เพชรบุรี	รูปถ่าย
วัน เดือน ปี เกิด	8 มิถุนายน 2515	
ที่อยู่ปัจจุบัน	1458 ถนนเพชรเกษม ต.ชะอำ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี	
เบอร์โทรศัพท์	027694000 ต่อ 3030	
เบอร์โทรสาร		
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	0869147799	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2539	ศ.บ.	เศรษฐศาสตร์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2549	M.I.B.	International Business	University of Tasmania

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2557 –ปัจจุบัน	อาจารย์	มหาวิทยาลัยนานาชาติแอสตมฟอร์ด

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

Jarujan Songsakul, Maturros Mathurasai & Patjai Piyachon (2018). The factors Effecting Foreigner How to Choose Restaurants in Hua-hin. Proceedings of RTUNC 2018 the 3rd National Conference Ubonratchathani. Ubonratchathani University May 25, 2018. 1028-1037.

ปริญญา บรรจงมณี เรวิตา สายสุด และ ปัจจัย ปิยะชน. (2562). การรับรู้และพฤติกรรมการตัดสินใจใช้ของผู้บริโภคที่มีต่อ ATV Sport Park ในพื้นที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 14 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม พ.ศ.2562. หน้า 272-284.

บทความวิชาการเรื่อง กระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0

กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปริก อำเภอเสเดา จังหวัดสงขลา

The process of developing local government organizations in the 4.0 era.

A case study of Prik Sub-District Municipality, Sadao District, Songkhla Province.

อรัทัย ไพยรัตน์

Orathai Paiyarat

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา 90000

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 และปัจจัยของกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 ของเทศบาลตำบลปริก อำเภอเสเดา จังหวัดสงขลา โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกพื้นที่การวิจัยแบบเจาะจง การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร และคำให้สัมภาษณ์ของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลปริกผ่านช่องทางยูทูบ (Youtube) บนหน้าเว็บไซต์ของทางเทศบาลตำบลปริกเป็นหลัก เนื่องจากการศึกษาในเชิงเอกสาร และนำมาข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา ให้เห็นกระบวนการและปัจจัยจากกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 พบว่ากระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) กระบวนการพัฒนาภายในองค์กร ด้วยรูปแบบไตรพลังอนุภาคแห่งความยั่งยืน (2) การพัฒนาองค์กรร่วมกับภาคีเครือข่าย บนฐานของแนวความคิดในการสานพลังของภาคประชาชน ภาคีหุ้นส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สมาชิกสภาทุกคน ฝ่ายบริหาร ตลอดจนข้าราชการและพนักงานทุกคน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนา คือ 1) ผู้นำมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเทศบาลตำบลปริก 2) เทศบาลตำบลปริกให้ความสำคัญกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ระดับโลกลงมาจนถึงระดับพื้นที่ในการพัฒนาองค์กร 3) ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร 4) คำนึงถึงเป้าหมายการนำนโยบายเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติ ข้อเสนอแนะคือ เทศบาลตำบลปริกควรมีการพัฒนาศักยภาพโดยการสนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการคิด และวางแผนนโยบายที่มีความรอบด้านและเท่าทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาองค์กรและการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

คำสำคัญ: กระบวนการ, การพัฒนา, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ยุค 4.0

ABSTRACT

The objectives of this study were to study the process of developing local government organizations in the 4.0 era and the factors of the development process of local government organizations in the 4.0 era of Prik Sub-District Municipality, Sadao District, Songkhla Province. Using

qualitative research, select a specific research area. Preliminary data collection from documents and interviews of the mayor of Prik Subdistrict Municipality mainly via YouTube channel (Youtube) on the website of Prik Subdistrict Municipality. Because it is a documented study and use the data to analyze the content to see processes and factors from the development process of local government organizations in the 4.0 era. It was found that the development process of local government organizations in the 4.0 era is divided into 2 parts: (1) internal development processes; with the Sustainability Tri-Particle Model (2) Organization development with network partners Based on the concept of empowering the people's sector various partners both public and private All members of the council, the administration, as well as all government officials and employees. The factors affecting the development process are; 1) Leaders play an important role in the development of Prik Sub-District Municipality. 2) Prik Subdistrict Municipality focuses on the context that has changed from the global level down to the local level of organizational development. 3) The importance of human resource development in the organization 4) Take into account the goals of implementing the linkage policy into practice. The suggestion is Prik Subdistrict Municipality should develop potential by supporting and promoting the thinking process. and planning policies that are well-rounded and keep pace with the situation as a guideline for organizational development and creating future change leaders.

Keywords: Process, development, Local government organization, 4.0 era

บทนำ

การพัฒนาองค์กรมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศมาอย่างยาวนาน เนื่องจากองค์กรเป็นหน่วยงานพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับผู้คนมากมาย การบริหารและการพัฒนาองค์กรจึงเป็นศิลปะอย่างหนึ่งในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้การบริหารหรือการพัฒนาองค์กรขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบ เช่น ความยืดหยุ่น การสื่อสาร สภาพแวดล้อม คนในองค์กร การบริหารจัดการ รวมทั้งเรื่องของเทคโนโลยี (ณัฐพันธ์ เขจรนนท์, 2551) ทั้งนี้การพัฒนาองค์กรส่วนใหญ่เริ่มต้นในส่วนของภาคเอกชนเป็นหลักเพื่อนำองค์กรสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการพัฒนาองค์กรได้ขยายแนวคิดมาสู่ภาครัฐมากขึ้น เพื่อให้ภาครัฐมีสมรรถนะสูงรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องตลอดเวลา เพราะฉะนั้นกระบวนการพัฒนาองค์กรภาครัฐจึงมีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อให้องค์กรมีการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรภาครัฐต้องมีการปรับสภาพการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบันที่สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อให้องค์กรมีมาตรฐานในการบริหารจัดการ ทั้งนี้องค์กรต่างๆ ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น

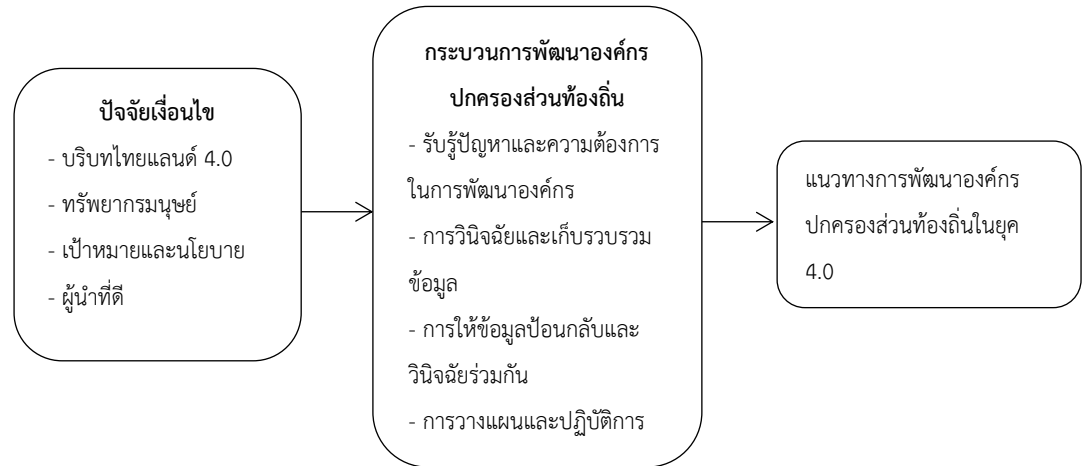
การแข่งขันที่สูงขึ้นระหว่างหน่วยงานหรือองค์กร ความจำเป็นในการยกระดับการทำงาน และสร้างความโปร่งใสในการทำงาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ (พีรพล ไทยทอง, 2560) เพื่อมุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชนและประเทศชาติ แต่อย่างไรก็ตามการบริหารงานภาครัฐนอกจากยึดหลักธรรมาภิบาลแล้ว จำเป็นต้องเน้นกระบวนการพัฒนาองค์กรเพื่อให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันองค์กรภาครัฐต่างต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทุกมิติ ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อด้านบวก คือ ทำให้หน่วยงานมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับยุคสมัย และทำให้ระบบการพัฒนาองค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ในทางกลับกันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคนทำงานในองค์กร และจำเป็นต้องมีการปรับตัวโดยการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน วิธีการทำงาน และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคนในองค์กร (สุนันทา เลาหนันท์, 2551) ดังนั้นด้วยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกองค์กร จึงนำมาสู่การตั้งคำถามว่ากระบวนการพัฒนาองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 มีกระบวนการพัฒนาอย่างไร เพื่อให้การพัฒนาองค์กรสอดคล้องกับบริบทการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรภาครัฐในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปริก อำเภอเสเดา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยของกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปริก อำเภอเสเดา จังหวัดสงขลา

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และศึกษาปัจจัยเงื่อนไขของการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 ซึ่งภายใต้กระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนเพื่อให้เห็นการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ โดยมีปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้นำ (Ibarra et al., 2011) บริบทไทยแลนด์ 4.0 (เพ็ญประภา ศรีประสม, 2563) ทรัพยากรมนุษย์ เป้าหมายและนโยบาย เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 ทั้งนี้กรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าวเป็นกรอบการศึกษาเบื้องต้น ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ในพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยในการศึกษาเบื้องต้นครั้งนี้ เลือกพื้นที่การวิจัยแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากความรู้ ความสามารถของผู้นำในการพัฒนาองค์กร ผู้นำมีวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ในการนำพาองค์กร และมีผลงานเชิงรูปธรรมในการพัฒนาองค์กร เช่น การมีแผนหรือยุทธศาสตร์แบบบูรณาการระหว่างประเทศและพื้นที่ รวมทั้งสามารถนำกลยุทธ์ไปปรับใช้กับพื้นที่ได้ การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร (Documentary Collection) (สารต้นปรริก, 2564) และคำให้สัมภาษณ์ของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลปรริกผ่านช่องทางยูทูบ (Youtube) บนหน้าเว็บไซต์ของทางเทศบาลตำบลปรริกเป็นหลัก (เทศบาลตำบลปรริก, 2565) เนื่องจากเป็นการศึกษาเบื้องต้น และประกอบด้วยสถานการณ์โควิดที่ส่งผลต่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และนำมาข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ให้เห็นกระบวนการและปัจจัยจากกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 ที่สอดคล้องกับดำเนินงานขององค์กรในบริบทปัจจุบัน

ผลการวิจัย

กระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 ของเทศบาลตำบลปรริกมีความมุ่งมั่นในการสร้างองค์กรโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาในแต่ละมิติ เพื่อขับเคลื่อนไปสู่การสร้างสังคมสันติสุขให้เกิดขึ้นร่วมกัน บนค่านิยมของคำว่า “ท้องถิ่นเป็นธรรม สังคมเป็นสุข” ทั้งนี้ในกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) กระบวนการพัฒนาภายในองค์กร ด้วยรูปแบบไตรพลังอนุภาคแห่งความยั่งยืน (2) การพัฒนาองค์กรร่วมกับภาคส่วนต่างๆ บนฐานของแนวความคิดในการสานพลังของภาคประชาชน ภาคีหุ้นส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สมาชิกสภาทุกคน ฝ่ายบริหาร ตลอดจนข้าราชการและพนักงานทุกคน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) กระบวนการพัฒนาภายในองค์กร

1.1 การรับรู้ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาองค์กร โดยการพัฒนาเทศบาลตำบลปรริกให้เป็นองค์กรธรรมาภิบาล อาศัยรูปแบบไตรพลังอนุภาคแห่งความยั่งยืนขององค์กรที่มีกลุ่มพี่เลี้ยง (Coaching) เพื่อน

หนุนพื้หน้า (Tandem) และภูมิบุตตรา (Bhumi-Buttra) เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน รวมทั้งการใช้นวัตกรรมการบริหารจัดการและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Management and Development) ด้วยกระบวนการพัฒนาศักยภาพให้กับคนในองค์กร การจัดการอบรม หรือฝึกอบรมเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ข้าราชการและพนักงานปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน วินัยข้าราชการ เสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมบริการสาธารณะ โดยองค์กรมีบทบาทในเชิงยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ พัฒนากำลังบุคลากร องค์กรความรู้ในการแก้ไขปัญหา พัฒนาพื้นที่ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และมิติอื่นๆ ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นที่คำนึงถึงผลประโยชน์และความต้องการของพลเมืองเทศบาลตำบลปริกเป็นสำคัญ

1.2 การวินิจฉัยและเก็บรวบรวมข้อมูลขององค์กร เทศบาลตำบลปริกให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ความรู้ (Knowledge Management) ให้กับบุคลากรในองค์กร โดยการอบรมหรือฝึกอบรม การสร้างและพัฒนาบุคลากรให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกแห่งการบริการ (Service Mind) เป็นคนเก่งมีความรู้ ความสามารถในการทำงานรับใช้พี่น้องประชาชน และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส ช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ มีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า เพื่อให้ประชาชนและผู้รับบริการทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส ประชาชนสามารถเข้าถึงได้หลากหลายช่องทาง ตรวจสอบได้ ไม่มีข้อจำกัดของเวลา พื้นที่ เสียค่าใช้จ่ายน้อย เช่น การให้บริการสาธารณะด้านต่างๆ บนเว็บไซต์หลักของเทศบาล และพัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการบริการสาธารณะ เป็นต้น พัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ความสามารถ ทำงานในเชิงรุกและสามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ ได้

1.3 การให้ข้อมูลป้อนกลับและวินิจฉัยร่วมกัน เทศบาลตำบลปริกมีเป้าหมายการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดความผูกพันและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน โดยถือว่าประชาชนเป็นศูนย์กลางในการได้รับการบริการจากเทศบาลตำบลปริก และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการสาธารณะ พัฒนาเมืองให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน เป็นเมืองแห่งนวัตกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานและการบริการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดผ่านยุทธศาสตร์ นโยบายของเทศบาล วิธีการทำงาน ตลอดจนแผนงานโครงการให้สอดคล้องกับการพัฒนาเมืองไปสู่ความยั่งยืน ทั้งนี้มีการให้ข้อมูลป้อนกลับโดยการประเมินความพึงพอใจในการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลปริก ซึ่งประกอบด้วยประเด็น 1) การกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการให้บริการแก่ประชาชน 2) การให้บริการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กำหนดไว้โดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติ 3) การเลือกใช้ช่องทางการให้บริการที่เหมาะสมกับการให้บริการ 4) การจัดให้มีช่องทางและกลไกในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชน 5) การจัดทำระบบข้อมูลทางสถิติและสรุปผลการให้บริการแก่ประชาชน โดยผลการประเมินในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาองค์กรที่มีความชัดเจนในด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ นโยบาย วิธีการทำงาน ตลอดจน

แผนงานโครงการ รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรที่ทางเทศบาลให้ความสำคัญ ส่งผลให้ได้
ข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรในระยะต่อไป

1.4 การวางแผนและปฏิบัติการ เทศบาลตำบลปรักให้ความสำคัญกับนโยบายที่สามารถนำไปสู่
การปฏิบัติได้ โดยทำให้เกิดความสอดคล้องเชื่อมโยงจากระดับล่างขึ้นสู่ระดับบน (Bottom up) และระดับบนลง
ด้านล่าง (Top down) และสอดคล้องประสานกับทิศทางการพัฒนาประเทศชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 12 และฉบับที่ 13 ที่กำลังจะมีขึ้น ในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20
ปี นโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาล นโยบายระดับจังหวัด นโยบายของอำเภอเสเดา และนโยบายสาธารณะ
จากพี่น้องประชาชน รวมทั้งประการสำคัญคือ การน้อมนำเอาแนวพระราชดำริที่ว่าด้วย “ปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง” มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่และเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลปรักที่บูรณาการกับแนวคิด
ในระดับสากล คือ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ซึ่งอาศัยกรอบ
ดังกล่าวมองการพัฒนาทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้มีความเชื่อมโยงกัน เพื่อให้การวางแผนและ
การปฏิบัติดังกล่าวเป็นทิศทางการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนต่อไป

2) การพัฒนาองค์กรร่วมกับภาคส่วนต่างๆ บนฐานของแนวความคิดในการสานพลังของภาคประชาชน
ภาคีหุ้นส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สมาชิกสภาทุกคน ฝ่ายบริหาร ตลอดจนข้าราชการและพนักงานทุกคน
เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change Agent) ในการขยายผลความร่วมมือ โดยชักชวนหัวหน้า
ส่วนราชการ พนักงานเทศบาล คณะครูโรงเรียนเทศบาลปรัก มาร่วมกันเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาสังคม
เทศบาลตำบลปรักตามรูปแบบการทำงานบนฐานความร่วมมือ สานพลังเพื่อชุมชนท้องถิ่น (Collaborate
Connected Community)

ปัจจัยของกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0

1. ผู้นำมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเทศบาลตำบลปรัก เนื่องจากผู้นำมีลักษณะเป็นผู้นำเชิงการ
เปลี่ยนแปลง (Change Agent) คือสามารถปรับเปลี่ยนตนเองและพัฒนาบุคลากรในองค์กรไปตามสภาพแวดล้อม
หรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ โดยผู้นำพยายามให้การสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรในด้าน
ต่างๆ เพื่อให้บุคลากรมีจิตสำนึกแห่งการบริการ ซึ่งผู้นำมีการแสดงเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านทุจริต
สร้างมาตรฐานการใช้ดุลยพินิจในการใช้อำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good
Governance) นอกจากนั้นผู้นำของเทศบาลนครปรักยังมีลักษณะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) คือ
เป็นผู้นำที่มองการณ์ไกลถึงสิ่งที่จะต้องเผชิญในอนาคต มีการวางวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ นโยบาย
วิธีการทำงาน ตลอดจนแผนงานโครงการที่สอดคล้องกับการพัฒนาเมืองไปสู่ความยั่งยืน รวมทั้งมีลักษณะผู้นำใน
ปัจจุบันคือเป็นผู้นำที่ส่งเสริมความร่วมมือ (Collaborative Leadership) ให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมพัฒนาพื้นที่
ร่วมกัน

2. บริษัทไทยแลนด์ 4.0 (ผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่สามารถเชื่อมโยงมิติต่างๆ ในระดับท้องถิ่นสู่ระดับโลกได้ หรือรู้เท่าทันโลก) เทศบาลตำบลปรักให้ความสำคัญกับบริษัทที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ระดับโลกลงมาจนถึงระดับพื้นที่ในการพัฒนาองค์กรโดยเฉพาะบุคลากรในองค์กรให้เท่าทันกับสถานการณ์ พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรของเทศบาลในทุกมิติ เพื่อให้สามารถรองรับการบริการให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเท่าทันสถานการณ์

3. ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่องค์กรให้การสนับสนุนและส่งเสริม เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานหลักจะช่วยเสริมการทำงานของเทศบาลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ดังนั้นองค์กรจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรทุกๆ ด้าน เพื่อรองรับทิศทางของนโยบายและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่และระดับประเทศ

4. คำนี้ถึงเป้าหมายการนำนโยบายเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติ ปัจจัยความสำเร็จอีกประการของกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 คือการวางนโยบายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาตินโยบายของจังหวัด และนโยบายสาธารณสุขของพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 มีกระบวนการเกิดขึ้นทั้งกระบวนการภายในองค์กร และการพัฒนาองค์กรร่วมกับภาคส่วนต่างๆ บนฐานของแนวความคิดในการสานพลังของภาคประชาชน ภาคีหุ้นส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สมาชิกสภาทุกคน ฝ่ายบริหาร ตลอดจนข้าราชการและพนักงานทุกคน ทั้งนี้กระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 ของเทศบาลตำบลปรักยังมีปัจจัยเงื่อนไขที่น่าสนใจหลายประการในกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในครั้งนี้ ซึ่งจะยกประเด็นมาอภิปรายโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 ของเทศบาลตำบลปรัก ขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจากผู้นำของเทศบาลตำบลปรักมีลักษณะของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Visionary) มีความศรัทธาด้านความรู้และความสามารถที่หลากหลาย สอดคล้องกับลักษณะผู้นำองค์กรภาครัฐสมัยสมัย (เสกสรรค์ สนวา และคณะ, 2561) ที่กล่าวว่าลักษณะของผู้นำองค์กรภาครัฐควรมีบุคลิกภาพที่ดี (Good Personality) มีวิสัยทัศน์ (Visionary) มีศักยภาพ (Potential) ที่หลากหลาย รวมทั้งเป็นนักกลยุทธ์ (Strategist) ที่สามารถออกแบบกลไกในการพัฒนาองค์กรทั้งภายในและภายนอกได้ แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีลักษณะส่งเสริมความร่วมมือทั้งในระดับหน่วยงานภายใน และสามารถสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาคีภาคส่วนภายนอกได้ โดยผู้นำจำเป็นต้องเข้าใจบริบทหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงทำให้สามารถพัฒนาองค์กรไปสู่ความยั่งยืนได้

สรุปผลการวิจัย

บทความนี้เป็นการศึกษากระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปัจจัยเงื่อนไขของกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 พบว่า กระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) กระบวนการพัฒนาภายในองค์กร ด้วยรูปแบบไตรพลังอนุภาคแห่งความยั่งยืน (2) การพัฒนาองค์กรร่วมกับภาคส่วนต่างๆ บนฐานของแนวความคิดในการสานพลังของภาคประชาชน ภาคีหุ้นส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สมาชิกสภาทุกคน ฝ่ายบริหาร ตลอดจนข้าราชการและพนักงานทุกคน และมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ (1) ผู้นำมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนา (2) บริบทไทยแลนด์ 4.0 (3) ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร และ (4) คำมั่นถึงเป้าหมายการนำนโยบายเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีข้อเสนอต่อกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค 4.0 คือ เทศบาลตำบลปริกควรมีการพัฒนาศักยภาพโดยการสนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการคิด และวางแผนนโยบายที่มีความรอบด้านและเท่าทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาองค์กรและการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2551). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- เทศบาลตำบลปริก. (2565). ปริก เมืองสบาย สบาย. ออนไลน์ : เข้าถึงได้จาก <http://www.tonprik.go.th/frontpage> 10 มกราคม 2565.
- ประชาสัมพันธ์เทศบาลตำบลปริก ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2564.
- พีรพล ไทยทอง. (2560). ธรรมชาติกับการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่ไทยแลนด์ 4.0. วารสาร มจร เพ็ญประภา ศรีประสม. (2563). ประเทศไทยยุค 4.0 เป็นอย่างไร. ออนไลน์ : เข้าถึงได้จาก <http://ced.sci.psu.ac.th/km/km/experience-km/2560/thailand4.0#:~:text=วันที่ 14 ตุลาคม 2563.>
- สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (ฉบับพิเศษ เล่มที่ 3) พฤษภาคม 2560.
- สารต้นปริก. (2564). พลเมืองปริก ไม่ประมาท การ์ดไม่ตก ไม่ตรกหนก แต่ต้องตระหนัก. วารสารเพื่อการสุนันทา เล่าหนันท์ (2551). การพัฒนาองค์กร. บริษัททวิวิชั่น เอ็ดดูเคชั่น จำกัด. กรุงเทพฯ.
- เสกสรร สนวา ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และวิไลลักษณ์ ชาวสะอาด. (2561). คุณลักษณะของผู้นำองค์กรภาครัฐสมัยใหม่. Vol.20 Special Issue (September-October) 2018-JHSSRRU.
- Herminia Ibarra, Morten T. Hansen. (2011). Are you a collaborative leader? HBR's 10 must read on collaboration. Published by Harvard Business Review Press.

กระบวนการสร้างแผนที่วัฒนธรรมร่วมกับชุมชน: กรณีศึกษาอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

Collaborative Cultural Mapping Process with Local Community: Khemarat, Ubon Ratchathani

วรงค์ นัยวินิจ¹ จริญญาภรณ์ อุ่นวงษ์²

คำล่ำ มุสิก³ วศิน โกมุท³ จักรเศ อธิรัตน์³ วิชุดา พิไลพันธ์³ อินทรา ซาฮีร์³

¹ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี warongn@kru.ac.th

² คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

³ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การสร้างแผนที่ทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่จำเป็นจะต้องมีชุมชนเจ้าของวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เพราะถือเป็นการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลที่จะกระจายอยู่ตามจุดต่าง ๆ ในชุมชนให้เป็นระเบียบในเชิงประจักษ์เพื่อใช้กำหนดแนวทางการพัฒนาเมืองบนพื้นฐานด้านวัฒนธรรม กระบวนการสร้างแผนที่วัฒนธรรมร่วมกับชุมชน กรณีศึกษาอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์คือสร้างแผนที่ทางวัฒนธรรมอำเภอเขมราฐ ด้วยกระบวนการสร้างแผนที่วัฒนธรรมร่วมกับชุมชนโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาช่วยในกระบวนการสร้างแผนที่ ผลที่ได้จากกระบวนการนี้ประกอบไปด้วยโครงสร้างและความสัมพันธ์ของระบบที่มีแผนที่วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือร่วมในการนำไปต่อยอดสร้างพื้นที่วัฒนธรรมและยกระดับศิลปะและวัฒนธรรมในอำเภอเขมราฐสู่แผนพัฒนาผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ผลที่ได้คือระบบฐานข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่มีส่วนข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเชิงวิเคราะห์ เชื่อมกับพิกัดที่ตั้งของวัฒนธรรมเป็นระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ด้านวัฒนธรรมของอำเภอเขมราฐ อย่างไรก็ตามระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่ได้ควรจะต้องเพิ่มข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลวัฒนธรรมที่สมบูรณ์มากขึ้น

คำสำคัญ: แผนที่วัฒนธรรม ฐานข้อมูล เขมราฐ

Abstract

Cultural mapping is a collaborative process which demands the active involvement of local people in communities where the collected cultures are found. A cultural map features an organized, structured, and geo-tagged cultural database making it useful to support designing a culture-based development strategy. This project aims at building a cultural map collaboratively with the Khamarat community in Ubon Ratchathani Province. The collaborative process to build Khemarat cultural map is applied and the collected data is integrated into the Geographic Information System. The outputs of this collaborative process are the analytic structure and relationship of the system's components under study guiding the research team

and local collaborators to create cultural spaces and strengthen the local artists and cultural entrepreneurs. The cultural database consists of general and analytic information which is transferred into the geographic information system. The improvement of the cultural map suggested by users includes quantitative and qualitative issues regarding cultural data.

Keyword: Cultural map, Database, Khemarat

1. บทนำ

วัฒนธรรมคือความซับซ้อนเชื่อมโยงหลายด้านทั้งทางจิตวิญญาณ ด้านวัตถุ ด้านคุณลักษณะทางปัญญา และอารมณ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะของสังคมนั้น ซึ่งไม่ใช่แค่เพียงศิลปะและวรรณกรรม แต่ยังรวมถึงวิถีชีวิต ประเพณี และความเชื่อ วัฒนธรรมและประสบการณ์นั้นมีผลต่อการก่อรูปร่างของความเชื่อรวมถึงทิศทางการศึกษา, สื่อกลาง, การท่องเที่ยว, การพัฒนาชุมชน, การวางแผน และ อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยและมีผลต่อการรับรู้ของผู้คนเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ โดยเฉพาะการให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องของบุคคลและชุมชนที่สื่อความหมายของวัฒนธรรม (Fukuda-Parr & Office, 2004; Maraña, 2010; UN Committee on Economic Social and Cultural Rights (CESCR), 2009) “แผนที่ทางวัฒนธรรม” เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ทั้งในเชิงการตีความหมายที่แท้จริงและเชิงอุปมาอุปไมยที่นอกเหนือจากการทำแผนที่ แต่เป็นการรวบรวมทรัพยากรทางวัฒนธรรมและข้อมูลที่ถูกบันทึกไว้ด้วยเทคนิคต่าง ๆ

การสร้างแผนที่ทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่จำเป็นจะต้องมีชุมชนเจ้าของวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เพราะถือเป็นการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลที่กระจายอยู่ตามจุดต่าง ๆ ในชุมชนให้เป็นระเบียบในเชิงประจักษ์ นอกจากนี้การทำแผนที่วัฒนธรรมในระดับชุมชนยังเป็นการรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์โดยผ่านการสอบถามและเล่าเรื่องจากคนในชุมชน ข้อมูลเหล่านี้สามารถใช้แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลาเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบันและเป็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (Hooper, 2005) ด้วยกระบวนการสร้างแผนที่วัฒนธรรมองค์ประกอบทางวัฒนธรรมจะได้รับการบันทึก วิเคราะห์ และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบร่วมกับชุมชน แล้วนำข้อมูลที่ได้นั้นไปใช้ในการเริ่มกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของชุมชน เป้าหมายขั้นพื้นฐานที่สุดของการสร้างแผนที่วัฒนธรรมคือการช่วยให้ชุมชนรับรู้ เข้าใจ และสนับสนุนความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน (Longley & Duxbury, 2016) โดยประเภทข้อมูลแผนที่วัฒนธรรมสามารถแบ่งออกเป็น 2 หมวดหมู่คือ วัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible) เช่น สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible) เช่น ความเชื่อ, ภูมิปัญญา, ประเพณีพิธีกรรม ความทรงจำ ทักษะคิดและคุณค่าต่าง ๆ นอกจากนี้แผนที่วัฒนธรรมยังถูกใช้เพื่อในการพัฒนาระดับเมือง ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ของเมือง ณ ปัจจุบัน เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเมืองและวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดของการพัฒนาเมือง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ถือเป็นองค์ความรู้และฐานข้อมูลที่สำคัญต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาเมืองบนพื้นฐานวัฒนธรรมของชุมชน

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมมาหลายชั่วอายุคน เทศกาลสำคัญของจังหวัดอุบลราชธานีเป็นงานระดับชาติที่ได้รับความสนใจจากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็น

จำนวนมาก คือ ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีทางพุทธศาสนา สินค้าหัตถกรรม ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น อาทิเช่น ผ้ากาบบัว เป็นสินค้าหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองอุบลราชธานีถือเป็นผ้าประจำจังหวัด เนื่องจากมีลวดลายสวยงามเฉพาะตัวและได้รับคำชมจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ผ้าไหมผืนเรียบ ผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาวเป็นการทอผ้าไหมนำมาย้อมด้วยสีจากธรรมชาติหรือสีเคมี ด้วยฝีมือการทออย่างประณีต ทำให้เนื้อผ้าสม่ำเสมอและผิวมันวาว เครื่องทองเหลือง เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจากบรรพชนบ้านปะอว อำเภอมืองอุบลราชธานี เป็นหมู่บ้านที่ใช้วิชาหลอมที่สืบทอดมากกว่า 4,500 ปีด้วยวิธีการหล่อแบบขี้ผึ้งหายสร้างผลิตภัณฑ์ที่สวยงาม จังหวัดอุบลราชธานีเป็นอีกจังหวัดของประเทศไทยที่มีแม่น้ำโขงไหลผ่านเป็นระยะทาง 130 กิโลเมตร ในเขต 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเขมราฐ อำเภอนาตาล อำเภอโพธิ์ไทร อำเภอศรีเมืองใหม่ และอำเภอโขงเจียม ซึ่งทำให้พื้นที่ 5 อำเภอนี้มีลักษณะทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับผู้คนอีกฝั่งของแม่น้ำโขง โดยเฉพาะอำเภอเขมราฐนับเป็นอีกหนึ่งอำเภอสำคัญของจังหวัดอุบลราชธานีที่มีประวัติความเป็นมายาวนานร่วม 200 ปี และยังเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองหลายด้าน ความสำคัญของอำเภอเขมราฐ เกิดจากที่ตั้งของอำเภอเขมราฐที่ติดกับแม่น้ำโขงเป็นระยะทางกว่า 40 กิโลเมตร ซึ่งฝั่งตรงข้ามคือเมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายสำคัญของภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเชื่อมโยงคนกลุ่มต่างๆ ให้เคลื่อนย้ายอพยพจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงมายังฝั่งขวาแม่น้ำโขงอย่างต่อเนื่องเกิดการสร้างบ้านแปงเมืองขึ้นโดยเฉพาะในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้แม่น้ำโขงยังเป็นเส้นทางการค้าโบราณที่พ่อค้าจะนำสินค้าจากภายในและภายนอกมาแลกเปลี่ยนกันในพื้นที่ของเมืองเขมราฐ จากเอกสารทางประวัติศาสตร์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวกล่าวว่า เมืองเขมราฐทำการค้ากับเมืองละคอน (เมืองนครพนม) สินค้าออกที่สำคัญของเขมราฐ คือ วัว ควาย ม้า และนำเข้าบุหรี และปูนจากเมืองละคอน เขมราฐในอดีตถือเป็นเมืองชุมทางการค้าในเขตลุ่มน้ำโขงตอนล่างทำหน้าที่รวบรวมสินค้าจากสองฝั่งแม่น้ำโขงและทำการค้ากับเมืองนครพนมและเมืองหนองคายในเขตลุ่มน้ำโขงตอนกลาง ความสำคัญในทางเศรษฐกิจของเมืองเขมราฐยังคงมีอย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบันเนื่องจากอำเภอเขมราฐเป็นที่ตั้งของจุดผ่อนปรนด่านอำเภอเขมราฐ - บ้านนาปากชัน เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต เชื่อมการค้าชายแดนระหว่างไทยกับสปป.ลาว นอกจากนี้ความสำคัญของแม่น้ำโขงต่อการสร้างบ้านแปงเมือง และด้านการค้าแล้ว แม่น้ำโขงยังเป็นเส้นทางการส่งต่อทางด้านวัฒนธรรมและความเชื่อร่วมระหว่างผู้คนสองฝั่งแม่น้ำโขง เช่น การรับวัฒนธรรมการรำตงหวายจากแขวงสะหวันนะเขตมายังเมืองเขมราฐก่อนจะเผยแพร่ไปยังพื้นที่อื่นๆของอีสาน ความศรัทธาร่วมต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อของประชาชนสปป.ลาวและประชาชนในอำเภอเขมราฐและใกล้เคียง รวมถึงประเพณีทางศาสนาที่สัมพันธ์กับแม่น้ำโขง คือ การแข่งเรือยาวในวันออกพรรษาซึ่งอำเภอเขมราฐจัดเป็นประจำทุกปีในช่วงเดือนตุลาคม

อำเภอเขมราฐ ถือเป็นอำเภอที่มีประวัติความเป็นมายาวนานนับ 200 ปี เดิมมีฐานะเป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาคเทียบเท่ากับเมืองชั้นเอก ขึ้นตรงกับกรุงเทพมหานคร โดยได้รับการโปรดเกล้าฯ จากพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ให้ตั้งบ้านโคกกงพะเนียงเป็นเมืองเขมราฐธานี เมื่อ พ.ศ. 2357 มีความหมายว่า “ดินแดนแห่งความเกษมสุข” และโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งอุปฮาดกำที่อพยพมาจากเมืองอุบลราชธานีเป็นเจ้าเมืองคนแรก มีนามว่า “พระเทพวงศา” ความสัมพันธ์ระหว่างกรุงเทพมหานครกับเมืองเขมราฐธานีคือ เมืองเขมราฐธานีมีหน้าที่ส่งส่วยตามที่ทางกรุงเทพมหานครกำหนด ภายหลังเมื่อ พ.ศ. 2445 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทำการปฏิรูปการปกครอง จัดการปกครองภายใต้รูปแบบมณฑลเทศาภิบาล แบ่งมณฑลในภาคอีสานเป็น 3 มณฑลได้แก่ มณฑลอีสาน มณฑลนครราชสีมา มณฑลอุดร และเนื่องด้วยมณฑลอีสานเป็นมณฑลขนาดใหญ่จึงถูกแบ่งออกเป็น 5 บริเวณ ได้แก่ บริเวณอุบล บริเวณขุขันธ์ บริเวณสุรินทร์ บริเวณร้อยเอ็ด และบริเวณจำปาศักดิ์ เมื่อ

เขมราฐธานีอยู่ในบริเวณอุบล เมืองเขมราฐธานีอยู่ภายใต้การปกครองของเมืองอุบลราชธานีมาโดยตลอดตั้งแต่การปฏิรูปการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาลจนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันอำเภอเขมราฐมีพื้นที่ 526.75 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 79,525 คน แบ่งเขตการปกครองเป็น 9 ตำบล 123 หมู่บ้าน มีเทศบาลตำบล 6 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 4 แห่ง ประชากรร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน ทำไร่ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ เกาะแก่งในลำน้ำโขง เช่น หาดทรายสูง แก่งช้างหมอบ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์เช่น พระเจ้าองค์หมื่น พระเจ้าองค์แสน พระหยกมรกต พระพุทธเขมรสุวรรณมงคล พระเจ้าใหญ่องค์ สสถานที่สำคัญทางศาสนาเช่น หอแสง สำนักสงฆ์เขาเงิน ศาลหลักเมืองพระเทพวงศา เจ้าเมืองเขมราฐ งานประเพณี ได้แก่ งานแข่งเรือนานาชาติ งานแห่เทียนเข้าพรรษา และศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่สำคัญคือ “รำตงหวาย” เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อำเภอเขมราฐจัดให้มีตลาดนัดถนนคนเดินทุกวันเสาร์ที่ 2 และวันเสาร์ที่ 4 ของทุก ๆ เดือน โดยมีการแสดงสินค้า และศิลปะการแสดงพื้นบ้าน คือ การฟ้อนรำตงหวาย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น โดยผู้สูงอายุที่มีจิตอาสาของอำเภอเขมราฐ เพื่อเป็นการต้อนรับผู้ที่มาท่องเที่ยว อาจกล่าวได้ว่า ตลอดระยะเวลา 200 ปีตั้งแต่การตั้งเมืองเขมราฐธานีจนถึงปัจจุบัน อำเภอเขมราฐเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และคนในพื้นที่ตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่เป็นอย่างดีและมีความพยายามที่จะฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สะท้อนเอกลักษณ์ของเมืองเขมราฐธานีในอดีตขึ้นมาอีกครั้ง

จากความสำคัญด้านวัฒนธรรมที่มีต่อการพัฒนาพื้นที่ที่กล่าวมา ทำให้คณะวิจัยเห็นถึงศักยภาพของพื้นที่เมืองเขมราฐที่สามารถนำไปเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาด้านศิลปะและวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ เนื่องจากข้อมูลด้านวัฒนธรรมของอำเภอเขมราฐไม่ได้มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ มีข้อมูลแบบกระจัดกระจาย บางชุดข้อมูลก็เป็นความทรงจำของแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล การจัดเก็บข้อมูลด้านวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบด้วยกระบวนการสร้างแผนที่วัฒนธรรมจึงเป็นขั้นตอนที่จำเป็น ที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์รูปแบบของการพัฒนาที่มีวัฒนธรรมเป็นแกนหลัก และสุดท้ายสามารถใช้แผนที่วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเมืองบนข้อมูลทางวัฒนธรรมของอำเภอเขมราฐ และคาดว่าจะสามารถใช้เป็นมาตรฐานในการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างเป็นวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภค รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น ๆ

2. วัตถุประสงค์

สร้างแผนที่ทางวัฒนธรรมอำเภอเขมราฐร่วมกับชุมชนเพื่อนำแผนที่วัฒนธรรมไปใช้ในการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมและยกระดับศิลปะและวัฒนธรรมในอำเภอเขมราฐสู่แผนพัฒนาผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมในพื้นที่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาพื้นที่อำเภอเขมราฐเป็นการพัฒนาที่ใช้พื้นที่เป็นหลัก (Area Based) ที่มีจุดดึงดูดลูกค้าในลักษณะของการท่องเที่ยวคือถนนคนเดินที่มีการดำเนินการโดยชุมชนเป็นถนนที่ขายสินค้าทางวัฒนธรรม เป็นเส้นทางผ่านสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดอุบลราชธานีผนวกกับการพัฒนาที่ใช้ภูมิความรู้และวัฒนธรรมในการผลิตสินค้าเป็นหลัก (Product Base) เช่น การลำตงหวาย ผ้าอ้อมคราม กล้วยตาก และปลาแม่น้ำโขง พื้นที่อำเภอเขมราฐจึงมีทุนทางสังคม (Social Capital) ที่สร้างการมีส่วนร่วม (Participation) และสร้างระบบความคิดของ “การเป็นเจ้าของร่วมกัน” ซึ่งจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์ มีทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง ทำให้เกิดโอกาสการเรียนรู้และ

การถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนความสำเร็จได้ง่าย อย่างไรก็ตามในบทความนี้จะเน้นถึงกระบวนการสร้างแผนที่วัฒนธรรมและผลที่ได้รับคือตัวแผนที่วัฒนธรรมเท่านั้น

1. กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและการพัฒนาพื้นที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม คณะวิจัยจึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือก่อนดำเนินกระบวนการวิจัยโดยประกอบไปด้วย

1.1 ชุมชนมีความเข้าใจสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่และสามารถนำมาสร้างเป็นเอกลักษณ์สร้างมูลค่าเพิ่มก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม มีการส่งเสริมตั้งแต่กระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเป็นผู้ประกอบการ

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญในการขับเคลื่อน

1.3 ศิลปินในพื้นที่เช่น หมอลำ มลฤดี พรหมจักร ต้นตำรับขับลำพื้นถิ่นของประเทศไทยที่พร้อมจะขยายเครือข่าย

1.4 ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ด้านงานวิชาการและการวางแผน การบ่มเพาะวิสาหกิจ

1.5 ภาคเอกชนเข้าร่วมดำเนินการ

2. กระบวนการสร้างแผนที่วัฒนธรรม

แผนที่วัฒนธรรมของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานีเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมรายละเอียดของวัฒนธรรมที่โดดเด่นที่พบในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานีอย่างเป็นระบบ และเป็นเครื่องมือที่นำชุดข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ได้จากองค์ความรู้และการสืบค้นของนักวิชาการหลายสาขา (ประวัติศาสตร์ ปรัชญา รัฐศาสตร์ ศิลปะการแสดง วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ฯลฯ) มาวิเคราะห์ร่วมกับชุมชนที่มีข้อมูลอีกชุดที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ผ่านประสบการณ์และความทรงจำของคนในชุมชน แผนที่วัฒนธรรมนี้จึงเป็นระบบการจัดการฐานองค์ความรู้จากการผสมผสานข้อมูลเชิงวัฒนธรรมของข้อมูลทั้งสองชุด กระบวนการสร้างแผนที่วัฒนธรรมของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มี 4 ขั้นตอนหลัก (ภาพที่ 1) คือ

2.1 การเก็บข้อมูลของวัฒนธรรมที่น่าสนใจที่เป็นผลจากการระดมสมองร่วมกับชุมชนผ่าน i) การใช้ภาพถ่ายทางอากาศเพื่อกำหนดพิกัดของวัฒนธรรมกับตัวแทนของชุมชน (Gonzalez, 2002) ii) การวิเคราะห์โครงสร้างและความสัมพันธ์ของระบบ iii) การจัดกิจกรรมการเก็บข้อมูลด้านวัฒนธรรมร่วมกันกับชุมชน โดยเฉพาะบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนของโรงเรียนเขมราฐพิทยาคม iv) การสัมภาษณ์ด้วย Semi-Structure Guideline การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสืบค้นข้อมูลมือสอง v) การเก็บข้อมูลพิกัดทางภูมิศาสตร์ของวัฒนธรรมด้วยเครื่องระบุตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ (GPS) โดยคณะวิจัย (ภาพที่ 2)

2.2 การนำข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 จัดเก็บลงในระบบฐานข้อมูลที่ออกแบบไว้ โดยมีหมวดวัฒนธรรมที่จัดเก็บทั้งหมด 9 หมวด¹ ได้แก่ แหล่งธรรมชาติ (Natural resource) สถาปัตยกรรม (Architecture) ศิลปะการแสดง (Performing arts) งานช่างฝีมือดั้งเดิม (Traditional craftsmanship) วรรณกรรมพื้นบ้าน (Folk Literature) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล (Social practices, ritual and festive events) ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (Knowledge and practices concerning nature and the

¹ อ้างอิงจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยกระทรวงวัฒนธรรม <http://ich.culture.go.th/index.php/en/home> จะมีการจัดหมวดหมู่เฉพาะวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible culture) เท่านั้น ไม่มีการกล่าวถึงวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible culture)

universe) กีฬาพื้นบ้าน (Folk sport game and martial arts) และ ภาษา (Thai local and ethnic languages) ในขั้นตอนนี้จะรวมถึงการตรวจสอบข้อมูลทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อจะใช้ในการเก็บข้อมูลที่ขาดหายเพิ่มเติม และแก้ไขข้อมูลที่มีให้ถูกต้อง

2.3 การนำข้อมูลในระบบฐานข้อมูลเชื่อมต่อกับข้อมูลพิกัดทางภูมิศาสตร์ของวัฒนธรรมเพื่อสร้างเป็นแผนที่วัฒนธรรมในรูปแบบระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ด้วยโปรแกรม QGIS² สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมและการยกระดับศิลปะและวัฒนธรรมในอำเภอเขมราฐสู่แผนพัฒนาผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมในพื้นที่

2.4 นำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เข้าระบบออนไลน์ (Google My Map) เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อชุมชนสำหรับการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อมูลที่ถูกจัดเก็บ

ภาพที่ 1 กระบวนการสร้างแผนที่วัฒนธรรม อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

² โปรแกรม Freeware สำหรับสร้างระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ <https://www.qgis.org/en/site/>

ก. ข้อมูลเชิงคุณภาพ: การสัมภาษณ์และการค้นคว้าข้อมูลมือสอง ทำโดยคณะวิจัยและนักศึกษา

ข. ข้อมูลพิกัดทางภูมิศาสตร์

ค. ข้อมูลเชิงปริมาณ: การจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมกับชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวิจัย

ภาพที่ 2 กิจกรรมการเก็บข้อมูลด้านวัฒนธรรมร่วมกันกับชุมชน การสัมภาษณ์ด้วย Semi-Structure Guideline และการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลทั้งหมดจะมีการระบุพิกัดทางภูมิศาสตร์ด้วยเครื่องระบุตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ (GPS) โดยคณะวิจัย

4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์โครงสร้างและความสัมพันธ์ของระบบ

คณะวิจัยใช้เครื่องมือ Unified Modeling Language (UML) Class Diagram (Rumbaugh, Jacobson, & Booch, 1999; สุนทริน วงศ์ศิริกุล & ชัยวัฒน์ สิทธิโอฬารกุล, 2550) วิเคราะห์โครงสร้างและความสัมพันธ์ของระบบที่ทำการศึกษาพบว่าโครงสร้างของระบบมีทั้งหมดดังนี้

CultureKMR: ประเภทของวัฒนธรรมที่พบแยกเป็น ElementaryCulture เป็นวัฒนธรรมเชิงเดี่ยวที่มีคุณสมบัติ (attributes) ที่เฉพาะตัวแบ่งเป็น 9 หมวด เมื่อมีการนำวัฒนธรรมเชิงเดี่ยวมาผสมผสานเพื่อสร้างวัฒนธรรมที่เกิดจากการนำมาใช้ร่วมกันจะถูกจัดให้เป็น DiversifiedCulture ที่ปกติจะพบได้ในการจัดงานกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมต่าง ๆ โดย Diversified culture ประกอบด้วย RegularActivity เช่น งานถนนคนเดินที่จัดทุกวันเสาร์ กับ SpecialEvent เช่น งานแฟชั่นโชว์ นอกจากนี้วัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมนั้นก็มีความสัมพันธ์กับประเภทของวัฒนธรรม (CulturalType) ว่าเป็น วัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible) หรือ วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible)

Database: องค์ประกอบของกลุ่มนี้คือระบบฐานข้อมูลที่สร้างด้วยโปรแกรม MS Access และ QGIS ประกอบด้วย Interface, Table, Modification และ Report สำหรับข้อมูลแต่ละชุดในตาราง (Table) และกลุ่มข้อมูล (Fields)³ จะมีรหัสของตัวเอง (code) ฐานข้อมูลที่สร้างใน MS Access จะถูกนำไปเชื่อมกับข้อมูลพิกัดทางภูมิศาสตร์เพื่อสร้างระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

³ ประยุกต์จากระบบฐานข้อมูลด้านวัฒนธรรมของ India Gandhi National Centre for the arts

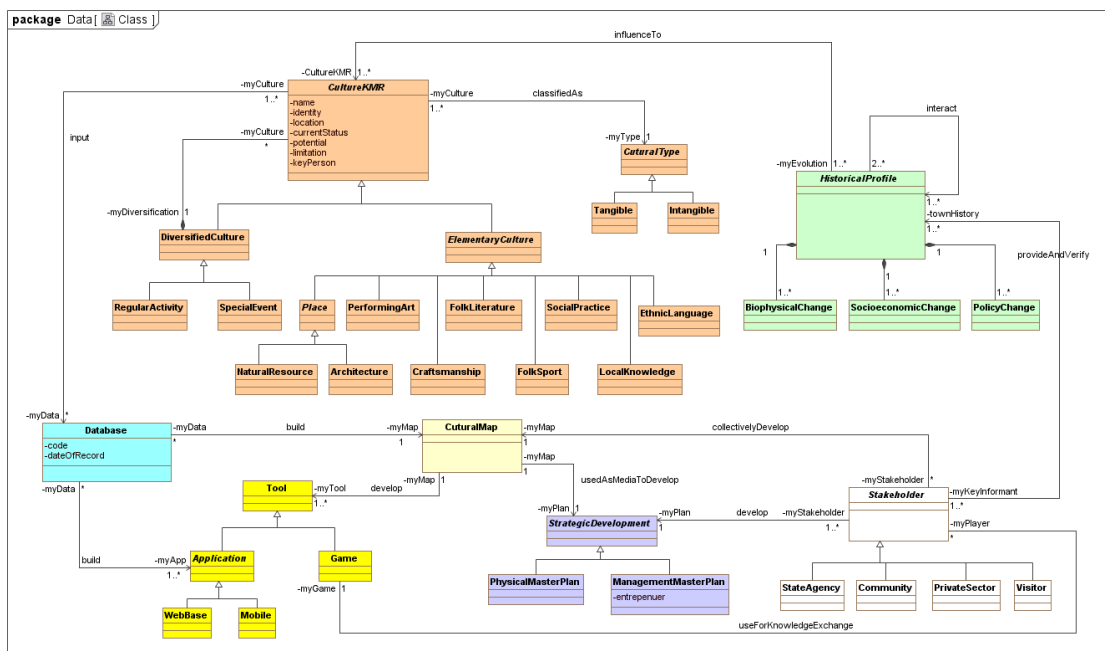
CulturalMap: เป็นองค์ประกอบที่สร้างขึ้นจากข้อมูลในระบบฐานข้อมูล และทำการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลด้านวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน ซึ่งในกรณีนี้แผนที่วัฒนธรรม (CulturalMap) ถูกใช้เป็นตัวกลางในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกิจกรรมเวทีสาธารณะ โดยตัวแทนของชุมชนจะเป็นผู้ตรวจทานข้อมูล และปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลด้านวัฒนธรรม

Tool: เป็นผลผลิตของงานวิจัยที่ตั้งไว้โดยแบ่งเป็นสองประเภทคือ Game และ Application ที่ประกอบไปด้วย WebBased Application กับ Mobile Application ซึ่ง Tool ที่สร้างขึ้นจะต้องใช้ข้อมูลจาก Database และ CulturalMap

StrategicDevelopment: ผังแม่บทของเมือง (PhysicalMasterPlan) จะเป็นตัวระบุพื้นที่วัฒนธรรม ในขณะที่แผนแม่บทการจัดการเมือง (ManagementMasterPlan) เป็นองค์ประกอบย่อยของยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง (StrategicDevelopment) ผู้ประกอบการเชิงวัฒนธรรมจะเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบนี้เนื่องจากเกี่ยวข้องกับแผนการจัดการเมือง

Stakeholder: ผู้มีส่วนได้เสียถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก แบ่งเป็น 4 ประเภทคือ StateAgency, Community, PrivateSector, Visitor กิจกรรมการทำแผนที่วัฒนธรรมจะต้องให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้ร่วมกันสร้างและช่วยตรวจทานเพื่อเพิ่มเติมและปรับแก้ไขข้อมูลทางวัฒนธรรมผ่านการใช้สื่อกลางคือ CulturalMap และในขณะเดียวกันก็ร่วมช่วยกันวางผังแม่บทของเมืองและแผนแม่บทการจัดการเมือง

HistoricalProfile: เป็นองค์ประกอบที่ใช้เพื่อทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพชีวภาพเช่น การขยายของเมือง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม และการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย ซึ่งเป็นทั้งการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปประกอบการสร้าง CulturalMap

ภาพที่ 3 UML Class diagram แสดงโครงสร้างและองค์ประกอบในการสร้างแผนที่วัฒนธรรมและการนำไปประยุกต์ใช้

รายละเอียดข้อมูลทางวัฒนธรรมที่จัดเก็บ

คณะวิจัยนำข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์ คัดกรองแล้วนำข้อมูลลงระบบฐานข้อมูลที่สร้างไว้ด้วยโปรแกรม Microsoft Access 2010 ข้อมูลที่จัดเก็บมีทั้งหมด 74 ชุด แบ่งเป็น แหล่งธรรมชาติ 2 ข้อมูล สถาปัตยกรรม 41 ข้อมูล ศิลปะการแสดง 3 ข้อมูล งานช่างฝีมือดั้งเดิม 2 ข้อมูล วรรณกรรมพื้นบ้าน 16 ข้อมูล แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล 1 ข้อมูล ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล 8 ข้อมูล และ ภาษา 1 ข้อมูล ซึ่งสามารถพิมพ์ออกเป็นรายงานได้เพื่อใช้เป็นเอกสารในการสื่อสารกับชุมชนได้ โครงสร้างของข้อมูลแต่ละตัวจะประกอบไปด้วย

1. Code ข้อมูลแต่ละตัวกำหนดให้มี Code โดยผู้ที่ใส่ข้อมูลโดย Code จะเป็นอักษรภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย ชื่อย่อของหมวดวัฒนธรรม-ชื่อย่อของตำบลตามด้วยชื่อย่อของอำเภอ-ชื่อย่อของชื่อข้อมูลที่นำเข้า เช่น Code: PM-KK-SUK มาจาก Architecture (PM) เทศบาลตำบลเขมราฐ (K) อำเภอเขมราฐ (K) ข้อมูลของโรงแรม สุขสงวน (SUKsanguan Hotel)
2. ชื่อภาษาอังกฤษและภาษาไทย
3. วันที่ทำการเก็บข้อมูล (dateOfRecord)
4. ประเภทของวัฒนธรรมที่บันทึกแบ่งเป็น วัฒนธรรมที่จับต้องได้ (tangible) และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (intangible)
5. พิกัดเส้นรุ้ง (latitude) เส้นแวง (longitude)
6. อัตลักษณ์ของวัฒนธรรมที่ทำการบันทึก (identity)
7. ที่ตั้ง (address)
8. สภาพหรือสถานะของวัฒนธรรมที่ทำการบันทึก จะมี 4 ระดับคือ อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิตหรือสูญหายมาก (High risk) อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิตหรือสูญหายปานกลาง (Medium risk) อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิตหรือสูญหายน้อย (Low risk) ไม่อยู่ในภาวะเสี่ยง (Fine)
9. ผู้ให้ข้อมูล และข้อมูลการติดต่อ (keyPerson)
10. ศักยภาพของวัฒนธรรมที่บันทึกที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเมือง (potential)
11. ข้อจำกัดของวัฒนธรรมที่บันทึกถ้าจะนำมาใช้ในการพัฒนาเมือง (limitation)
12. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (notes)
13. สามารถแนบรูปภาพและเอกสารต้นฉบับลงในระบบฐานข้อมูลได้

ผลการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การสร้างแผนที่วัฒนธรรมที่สมบูรณ์จะต้องมีกระบวนการนำข้อมูลทั้งสองส่วนคือ ข้อมูลในระบบฐานข้อมูลและข้อมูลพิกัดทางภูมิศาสตร์มารวมเป็นข้อมูลชุดเดียวกันเพื่อสร้างระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์แสดงถึงพิกัดที่ตั้งหรือพิกัดที่พบวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ในงานวิจัยนี้การรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี จะใช้ code เป็นตัวกลางเชื่อมข้อมูลทั้งสองชุดเข้าด้วยกัน โดยทำการรวมข้อมูลสองชุดนี้ในโปรแกรม QGIS Version 2.18.4 (ภาพที่ 5) และแปลงไฟล์ให้สามารถนำเข้า Web-based map ชื่อ Google My Map (ภาพที่ 6) แล้วทำการปรับแก้ไขและเพิ่มรูปภาพใน Google My Map

เนื่องจากข้อมูลที่มีค่อนข้างมาก การตรวจสอบข้อมูลโดยชุมชนเองจะต้องใช้เวลาพอสมควร การที่นำแผนที่วัฒนธรรมลงใน Google My Map ก็เพื่อให้ชุมชนสามารถเข้าไปตรวจสอบข้อมูลได้สะดวก เมื่อมีข้อผิดพลาดก็

สามารถแจ้งคณะวิจัยผ่านเครือข่ายงานวิจัยและสังคมออนไลน์ได้ รวมทั้งถ้าต้องการเพิ่มเติมข้อมูลที่ไม่พบใน Google My Map สามารถส่งข้อมูลได้ด้วย Google Form ที่ได้จัดทำไว้ให้ โดยคณะวิจัยได้จัดการฝึกอบรมการใช้งาน Google My Map และ Google Form ให้กับตัวแทนชุมชนในวันที่ 7 ตุลาคม 2560 อย่างไรก็ตามทางชุมชนก็ยังสามารถใช้ช่องทางปกติเช่น โทรศัพท์และ e-mail รวมทั้งเมื่อมีการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อแจ้งข้อผิดพลาดและเพิ่มเติมข้อมูลได้

จากการร่วมกันตรวจสอบข้อมูลพบว่าข้อมูลผิดพลาดไม่มากนักอาจจะเป็นเพราะข้อมูลที่จัดเก็บนั้นส่วนมากเป็นข้อมูลปฐมภูมิที่จัดเก็บจากการสัมภาษณ์โดยตรง และในส่วนของข้อมูลทุติยภูมิก็มีเอกสารที่ใช้อ้างอิงชัดเจน ทำให้มีการแก้ไขข้อมูลค่อนข้างน้อย แต่มีข้อเสนอแนะให้จัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณให้มากขึ้น รวมทั้งแก้ไขข้อมูลในส่วนข้อมูลเชิงวิเคราะห์ให้สมบูรณ์มากขึ้น

code: PM-KK-FAR
Code built as combination of prefix of Category-SubdistrictDistrict-Name

name (English): Faraoh (Meechai)
name (Thai): ร้านอาหารฟาโรห์

dateOfRecord: 7/20/2017
category: Place-Manmade (PM)

culturalType: tangible
latitude: N16 02.506
longitude: E105 13.514

identity: ตึกบ้านสร้างมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 7 เดิมเป็นบ้านไม้ทั้งหมด ไม่นานมาสร้างบ้านและเป็นไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้จิก (ไม้เต็ง) มีลักษณะเป็นบ้านสองชั้นยกพื้นสูง โดยปล่อยใต้ถุนสูงที่เนื่องจากต้องนำวัว ควาย สัตว์เลี้ยงต่างๆ มาไว้ใต้ถุนบ้าน บ้านนี้แต่ก่อนจะอยู่นอกบ้านทางทิศตะวันออก หลังคาบ้านจะเป็นสังกะสี ต่อมาจะมีการเปลี่ยนแปลงโดยก่อสร้างเพิ่มเติมในส่วนของใต้ถุนบ้านเป็นห้องกึ่งอริยคู่อุป จะมียุโรปัน Faraoh ตั้งไว้หน้าบ้าน และปล่อยให้คนเช่า ทำร้านตัดผม เปิดร้านอาหาร จนถึงปัจจุบันนี้ใช้กับเครื่องดนตรี

address: 102
village: 7
subdistrict: เทศบาลเขมราฐ (K)
district: Khemarat (K)

status: Low risk

keyPerson: _____ telephone 1: _____ telephone 2: _____

Record: 4 of 28 | No Filter | Search

ภาพที่ 4 ระบบฐานข้อมูลด้านวัฒนธรรมอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี บนโปรแกรม MS Access

5. ข้อเสนอแนะ

การทำแผนที่วัฒนธรรมเป็นการดำเนินการโดยเฉพาะเพื่อระบุตรวจสอบหรือค้นหาศักยภาพของวัฒนธรรมที่พบในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นขององค์กรหรือส่วนบุคคล เมื่อสามารถระบุศักยภาพเหล่านี้แล้วก็นำไปใช้เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่หลากหลาย ในอดีตการทำแผนที่วัฒนธรรมเป็นเทคนิคที่ถูกนำมาใช้โดยผู้เชี่ยวชาญใน “การพัฒนาชุมชน” เป็นวิธีการของการทำแผนที่สินทรัพย์ชุมชน วิธีการดำเนินการนั้นขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้ทำและสาเหตุส่วนใหญ่มักใช้เป็นเครื่องมือในการระบุทรัพยากรของชุมชนและถูกเรียกว่า “การทำแผนที่ชุมชน” การทำแผนที่วัฒนธรรมจะเป็นการบ่งบอกเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของใครหรือของอะไร เป็นของชนเผ่า, ขององค์กร, ของชุมชน, ของกลุ่มโรงเรียน, ของสมาคมธุรกิจหรือของบุคคล ทั้งนี้เพื่อค้นหาสินทรัพย์หรือศักยภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

ระบบฐานข้อมูลและแผนที่วัฒนธรรมอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานีถูกนำไปเผยแพร่บนเว็บไซต์ (<http://www.khemarat.ubu.ac.th/>) และใช้ในการสร้างเครื่องมือ “เกมเปลี่ยนเมือง” เพื่อใช้สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับตัวแทนชุมชนในการร่วมกันวางแผนการพัฒนาเมืองบนพื้นฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น อย่างไรก็ตามเครื่องมือดังกล่าวอยู่ในขั้นตอนการทดสอบเมื่องานวิจัยระยะที่ 1 เสร็จสิ้น ในงานวิจัยระยะต่อไป จุดมุ่งหมายหลักคือการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นบนฐานวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ทำให้เครื่องมือที่สร้างไว้ไม่สามารถนำมาใช้ได้โดยตรง จำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม และจากข้อเสนอแนะที่ได้รับเกี่ยวกับแผนที่วัฒนธรรมที่ควรจะต้องเพิ่มข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (จำนวนชุดข้อมูลด้านวัฒนธรรม) และเชิงคุณภาพ (หมวดหมู่และข้อมูลเชิงวิเคราะห์) เพื่อให้ได้แผนที่วัฒนธรรมที่สมบูรณ์มากขึ้น

การเพิ่มหมวดสิ่งอำนวยความสะดวกเช่น ที่พัก จุดบริการ ร้านค้า ร้านอาหาร เป็นการเพิ่มข้อมูลลงแผนที่วัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการประโยชน์ต่อการเชื่อมต่อข้อมูลทางวัฒนธรรมกับช่องทางการเพิ่มมูลค่าของวัฒนธรรมให้สะดวกต่อผู้ที่สนใจ เมื่อข้อมูลเดิมและข้อมูลใหม่ที่อยู่ในแผนที่วัฒนธรรมมีความสมบูรณ์ การนำแผนที่วัฒนธรรมชุดนี้มาวิเคราะห์ร่วมกับชุมชนเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ จะทำให้แนวทางดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้องที่ผ่านการตรวจสอบโดยชุมชน นอกจากนี้การปรับปรุงบ้านขุนภูรีประศาสตร์ให้เป็นพื้นที่วัฒนธรรมที่ตั้งอยู่บนถนนคนเดินเขมราฐในระยะต่อไปถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะนำแผนที่วัฒนธรรมไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

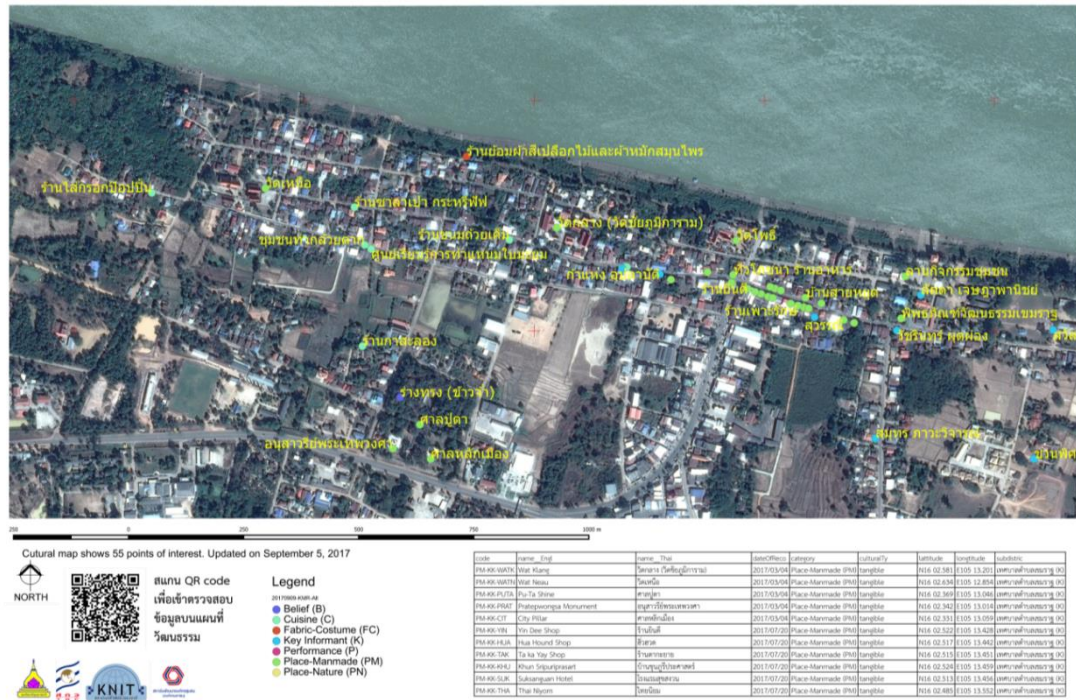
อย่างไรก็ตามการจัดหมวดหมู่วัฒนธรรมโดยเฉพาะหมวดแหล่งธรรมชาติซึ่งที่จับต้องได้นั้นเป็นการกำหนดโดยคณะวิจัยเองเนื่องจากไม่มีในเอกสารทางวิชาการใดๆ กล่าวถึง แต่จากการพิจารณาพบว่าแหล่งธรรมชาติมีส่วนสำคัญต่อวิถีชีวิต เช่น การทำประมงพื้นบ้าน และในปัจจุบันมีความเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่เป็นอย่างมาก การที่มีหมวดแหล่งธรรมชาติระบบฐานข้อมูลและกำหนดลงในแผนที่วัฒนธรรมจะช่วยให้มองเห็นความสัมพันธ์ทั้งเชิงพื้นที่ และเชิงเนื้อหาระหว่างแหล่งธรรมชาติกับวัฒนธรรมอื่นๆ

นอกจากนี้ยังพบประเด็นปัญหาเกี่ยวกับของระบบฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นนั้นไม่มีมาตรฐานกลางที่ใช้ร่วมกัน ทำให้ระบบฐานข้อมูลของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน แต่มีพื้นที่ทำวิจัยต่างกัน ไม่สามารถนำมารวมกันให้เป็นระบบฐานข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่สูงกว่าระดับท้องถิ่นได้ ดังนั้นการพัฒนาฐานข้อมูลและแผนที่วัฒนธรรมร่วมจึงมีความจำเป็นอย่างมาก เพื่อช่วยให้กระบวนการจัดเก็บข้อมูลสะดวกขึ้น และเพิ่มศักยภาพในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ให้ได้มากขึ้น ทั้งในเชิงกว้างคือจำนวนผู้ใช้งาน และเชิงลึกคือการวางนโยบายการบริหารจัดการด้านวัฒนธรรมระดับประเทศ

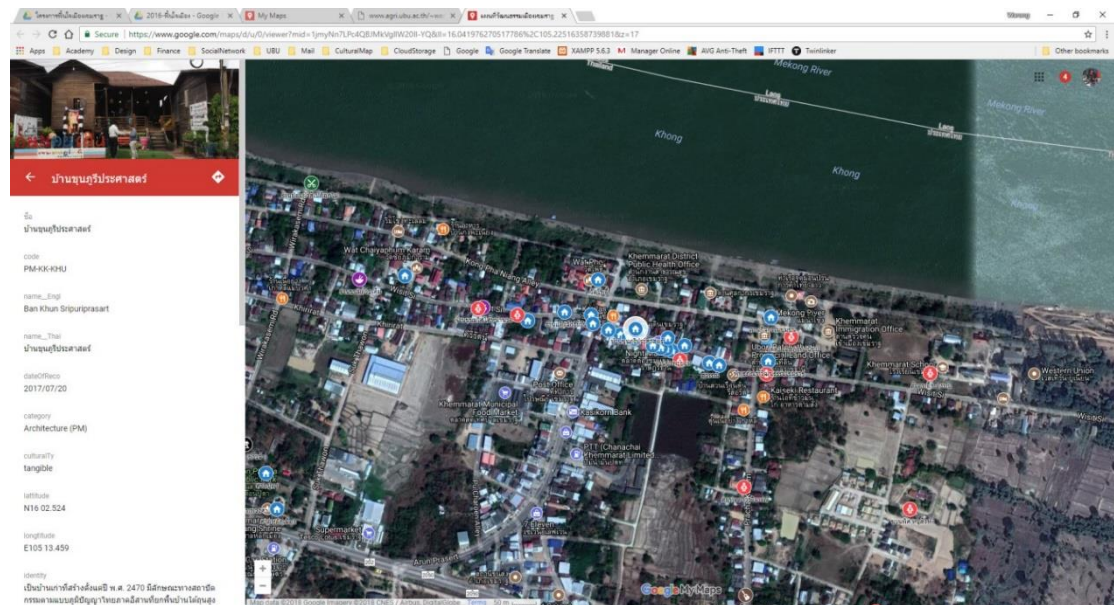

งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 12
ภายใต้หัวข้อ“แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปะวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในบริบทหลังการระบาดโควิด-19 (Covid-19)”

โครงการ “การขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี” และโครงการ “ศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาเมืองเขมราฐ”
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ภาพที่ 5 ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์โปรแกรม QGIS แสดงข้อมูลด้านวัฒนธรรมของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพที่ 6 Google My Map แสดงข้อมูลด้านวัฒนธรรมของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี บน Chrome Web Browser

7. บรรณานุกรม

- Fukuda-Parr, S., & Office, U. (2004). Human Development Report 2004: Cultural Liberty in Today's Diverse World. [http://lst-iiiep.iiep-unesco.org/cgi-bin/wwwi32.exe/\[in=epidoc1.in\]/?t2000=019772/\(100\)](http://lst-iiiep.iiep-unesco.org/cgi-bin/wwwi32.exe/[in=epidoc1.in]/?t2000=019772/(100)).
- Gonzalez, R. M. (2002). Joint learning with GIS: multi-actor resource management. *Agricultural Systems*, 73, 99-111.
- Hooper, A. (2005). *Culture and Sustainable Development in the Pacific*: ANU E Press and Asia Pacific Press.
- Longley, A., & Duxbury, N. (2016). Introduction: Mapping cultural intangibles. *City, Culture and Society*, 7(1), 1-7. doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.ccs.2015.12.006>
- Maraña, M. (2010). *Culture and Development: Evolution and Prospects* (t. U. N. D. P. (UNDP) Ed.). Bilbao, Spain: UNESCO Center of the Basque Country.
- Rumbaugh, J., Jacobson, I., & Booch, G. (1999). *The unified modeling language reference manual*. Massachusetts: Addison Wesley Longman.
- UN Committee on Economic Social and Cultural Rights (CESCR). (2009). General comment no. 21, Right of everyone to take part in cultural life (art. 15, para. 1a of the Covenant on Economic, Social and Cultural Rights). Retrieved from <http://www.refworld.org/docid/4ed35bae2.html>. (E/C.12/GC/21). Retrieved 13 July 2016 <http://www.refworld.org/docid/4ed35bae2.html>
- สุนทริน วงศ์ศิริกุล, & ชัยวัฒน์ สิทธิโอฬารกุล. (2550). *UML 2.0 Unified Modeling Language*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซัคเซส มีเดีย จำกัด.

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	วรงค์ นัยวินิจ	
ตำแหน่งปัจจุบัน	-	
วัน เดือน ปี เกิด	26 สิงหาคม 2512	
ที่อยู่ปัจจุบัน	154 ถนนปากแพรก ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี 71000	
เบอร์โทรศัพท์	-	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	091-828-7485	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2552	Doctor of Philosophy	Agricultural Technology	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2552	Doctor of Philosophy	Géographie humaine, économique et regional	Université Paris Ouest Nanterre-La Défense, Paris, France
2540	Master of Landscape Architecture	Landscape Architecture	The University of Oklahoma, OK, USA
2535	วิทยาศาสตร์บัณฑิต	เกษตรศาสตร์ (พืชสวน)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2563-2565	อาจารย์	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
2540-2562	อาจารย์	คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

โครงการการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้วยกระบวนการสร้างแบบจำลองร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย: กรณี
ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการทรัพยากรธรรมชาติป่าบุ่งป่าทามกับความมั่นคงทางอาหาร. สกว. 2557.

โครงการการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดประสิทธิภาพของกลุ่มเกษตรกรชลประทานระบบท่อ ตำบล
บุงมะแลง อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี. สกว. 2557.

โครงการการขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่

1. สกว. 2561

โครงการการขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่

2. สกว. 2563

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

โครงการการขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่

3. บพท. 2564

โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านวัฒนธรรมและแผนที่วัฒนธรรม. บพท. 2564

การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้า ของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19

The Affects of Perceived Product Quality and Perceived Service Quality
to Brand Loyalty of T-One Metallic Group under the Circumstances of COVID-19

ศิริมา แก้วเกิด¹ ภคพล สุนทรโรจน์*² ศตวรรษ ดวงตา³ และไสว เทศพันธ์⁴

^{1, 2, 3, 4} คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

sirima.k@rmutsb.ac.th¹, pakaphon.s@rmutsb.ac.th*², satawat.duangtha@gmail.com³, sawai.t@rmutsb.ac.th⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับของการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ คุณภาพการบริการและความภักดีในตราสินค้า 2) ทดสอบอิทธิพลของการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 โดยเก็บข้อมูลจากลูกค้ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับความคิดเห็นต่อการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ คุณภาพการบริการและความภักดีในตราสินค้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณภาพการบริการส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์กับบริษัทผู้ประกอบการ ในการช่วยลดต้นทุนจากการหาลูกค้ารายใหม่ สามารถนำไปใช้ประกอบแนวทางการปรับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการธุรกิจที่จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ เทคโนโลยีและพฤติกรรมของผู้บริโภคเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจต่อไป

คำสำคัญ: แผ่นเหล็กรีดลอน การรับรู้ คุณภาพผลิตภัณฑ์ คุณภาพการบริการ ความภักดีในตราสินค้า

Abstract

The purposes of the research were to Study 1) The level of perceived product quality, perceived service quality and brand loyalty ; 2) Test for influence of perceived product quality and perceived service quality to brand loyalty of T-One Metallic Group under the circumstances of COVID-19, the sample was 385 of customers from T-One Metallic Group. The research was used questionnaire to collect data and the statistics used for analyzing data were average, percentage, standard deviation, correlation analysis and multiple regression analysis. The results found that 1) The level of opinion towards perceived product quality, perceived service quality and brand loyalty was at high level; 2) The hypothesis testing showed the perceived product quality and perceived service quality influenced brand loyalty of T-One Metallic Group under the circumstances of COVID-19 at significant level of 0.05. The results of the research will be useful for applied in planning and formulating marketing strategies including can be used results from research as a guideline for improving and developing product and services management to effectively integrate with consumers as well.

Keyword: Metal Sheet, Perceived, Product Quality, Service Quality, Brand Loyalty

1. บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์โควิด - 19 ส่งผลกระทบต่อทุกอาชีพ โดยผลกระทบทางตรง (Direct Effects) ของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด - 19 คือ ผลกระทบด้านสุขภาพเป็นสิ่งแรกซึ่งผลกระทบนี้จะเริ่มตั้งแต่การที่มีผู้เจ็บป่วยจากการติดเชื้อจำนวนมาก อันนำมาสู่ค่าใช้จ่ายในการรักษาและสิ่งตามมาคือการเสียชีวิต นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการจ้างงานเมื่อมีผู้เจ็บป่วยจากการติดเชื้อเป็นจำนวนมาก ย่อมส่งผลไปสู่การสูญเสียรายได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน ส่วนในภาคอุตสาหกรรมการผลิตเองก็ต้องประสบปัญหาการชะงักงันในการผลิต ซึ่งเมื่อภาคอุตสาหกรรมจำเป็นต้องหยุดการผลิตในโรงงานแล้ว ย่อมกระทบกับยอดการผลิตและการส่งออกจากภาคอุตสาหกรรมทั่วโลก โดยเฉพาะกับประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยที่ระบบเศรษฐกิจจำเป็นต้องพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศเป็นสำคัญ (สุพิชญา วงศ์วาสนา, 2564) การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั่วโลก สร้างผลกระทบต่อทุกภาคส่วนและทุกอุตสาหกรรมให้เผชิญกับความยากลำบาก โดยไม่เพียงอุตสาหกรรมที่พึ่งพารายได้จากต่างประเทศในสัดส่วนสูงที่ถูกกระทบให้ต้องเร่งปรับตัวขนานใหญ่ เพราะขาดรายได้หลักในยามที่ต้นทุนกิจการไม่ได้เปลี่ยนแปลง แต่ด้วยกำลังซื้อที่อ่อนแอและสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นเพราะทุกกิจการต้องหันมาทำการตลาดและรักษาลูกค้าภายในประเทศเป็นหลัก

คุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณภาพการบริการเป็นสิ่งที่ลูกค้าให้ความสำคัญเนื่องจากคุณภาพและมาตรฐานที่มีสภาพสมบูรณ์พร้อมใช้งานไม่ชำรุดเสียหาย มาจากแหล่งผลิตที่น่าเชื่อถือและมีการรับประกันอย่างเหมาะสมรวมถึงคุณภาพการบริการที่ลูกค้าสามารถรับรู้ได้จากพนักงานมีความพร้อมเต็มใจให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ สามารถแนะนำวิธีการใช้สินค้าได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนและเข้าใจง่าย มีความยินดีรับฟังคำแนะนำและความคิดเห็นของลูกค้ารวมถึงการแต่งกายของพนักงานที่มีความสุภาพและเหมาะสม (รุ่งนภา บริพนธ์มงคล และกฤษฎา เขียววัฒนสุข, 2563) จะเห็นได้ว่าจากสถานการณ์ เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงการแข่งขันทางการตลาดของแต่ละองค์กรที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทุก ๆ องค์กรจึงต้องหันมาให้ความสำคัญในเรื่องของคุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณภาพการบริการ เพราะคุณภาพนั้นจะสนับสนุนให้เกิดความภักดีของลูกค้า เกิดการซื้อซ้ำ และการชักชวนบอกต่อแก่บุคคลอื่น ๆ นั้นก็จะยิ่งส่งผลดีกับองค์กรธุรกิจในระยะยาว

การรับรู้คุณภาพของผลิตภัณฑ์และคุณภาพการบริการโดยความพึงพอใจจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมสำหรับคุณภาพการใช้งาน คุณสมบัติและคุณลักษณะเฉพาะของสินค้ารวมถึงการบริการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการโดยเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง ผู้จำหน่ายสามารถส่งมอบคุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณภาพการบริการได้ตรงตามหรือเกินความคาดหวังของลูกค้า (Kotler and Keller, 2016) การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณภาพการบริการเป็นสิ่งสำคัญซึ่งเกิดจากความคาดหวังของลูกค้า ทำให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอุตสาหกรรมด้านการแปรรูปเหล็กและโครงสร้างต้องมีการปรับตัวในการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพในการใช้งานที่เหมาะสมคงทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ความแตกต่างของรูปลักษณะ ความสวยงามของผลิตภัณฑ์รวมถึงการให้บริการที่ต้องสร้างความประทับใจและการให้ความสำคัญกับลูกค้ามากที่สุด เมื่อบริษัทผู้ประกอบการสามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการหรือมากกว่าสิ่งที่ลูกค้าคาดหวังแล้วย่อมมีโอกาสสูงมากที่ลูกค้าจะกลับมาซื้อผลิตภัณฑ์หรือใช้บริการซ้ำอีกขึ้นจนเกิดความภักดีในตราสินค้าทั้งในสถานการณ์ปกติและสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19

กลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด (T-ONE Metallic Group) เป็นผู้ประกอบธุรกิจด้านอุตสาหกรรมแปรรูปเหล็กและเป็นหนึ่งในผู้นำธุรกิจด้านการผลิต จำหน่าย และติดตั้งผลิตภัณฑ์ หลังคาเหล็กรีดลอน หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า “หลังคาเมทัลชีท” มีกระบวนการผลิตสินค้าด้วยเครื่องจักรที่ทันสมัย และวัตถุดิบที่มีคุณภาพได้

มาตรฐานจากทั้งในและต่างประเทศ มีความทนทาน รูปลอนสีสันสวยงาม ซึ่งได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพดิน ฟ้า อากาศในประเทศไทยมายาวนานกว่า 10 ปี นอกจากนี้ T-ONE Metallic Group ยังเป็นตัวแทนจำหน่ายม้วนคอล์ยของแบรนด์ บลูสโคป และจิงโจ้เหล็ก ผลิตภัณฑ์เหล็กแผ่นเคลือบโลหะและเคลือบสีชั้นนำของประเทศไทย การศึกษา การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 จึงจะก่อให้เกิดประโยชน์กับบริษัทผู้ประกอบการ ในการช่วยลดต้นทุนจากการหลูก้ารายใหม่ สามารถนำไปใช้ประกอบแนวทางการปรับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการธุรกิจที่จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ เทคโนโลยีและพฤติกรรมของผู้บริโภคเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาระดับของการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ คุณภาพการบริการและความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19
- 2) ทดสอบอิทธิพลของการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ลูกค้ายุติเคยใช้สินค้าและบริการของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ที่มีช่วงเวลาในการซื้อระหว่างปี พ.ศ. 2562 - 2564 ผู้วิจัยได้ใช้สูตรการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบขนาดของประชากรของ Taro Yamane โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น (Confidence Level) ร้อยละ 95 ยอมให้คลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (Yamane, 1973) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 385 ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยเก็บแบบสอบถามออนไลน์ ผ่านกลุ่มสังคมออนไลน์ต่าง ๆ และแอปพลิเคชันไลน์

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามที่ถูกประยุกต์มาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรในงานวิจัยนี้ โดยในแบบสอบถามได้ถูกออกแบบมาเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย ด้านการทำงาน ด้านรูปลักษณ์ ด้านราคาที่เหมาะสม ด้านความคงทน ด้านความลงตัวและประณีต ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพการบริการ ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเชื่อถือได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านความเข้าใจ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความภักดีในตราสินค้า สำหรับส่วนที่ 2 - 4 มีลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิดแบบประเมินค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert scale) การกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย ผู้วิจัย ได้แปลความหมายของค่าเฉลี่ยเป็นแบบแบ่งช่วงการแปลผล โดยเอาค่าเฉลี่ยที่ได้เทียบกับค่าที่ใกล้เคียงจำนวนเต็มกล่าวคือหากค่าทศนิยมตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จะอ่านค่าเป็นจำนวนเต็มที่สูงขึ้นและในทางกลับกันหากค่าทศนิยมต่ำกว่า 0.5 ระดับที่ต้องการแปลผลจะต้องปรับเป็นจำนวนเต็มที่น้อยลง (บุญใจ ศรีสถิตยรรณู, 2555) ซึ่งใช้ค่าเฉลี่ยของผลคะแนน ($\bar{x}$) เป็นตัวชี้วัดโดยกำหนดน้ำหนักคะแนนในการแบ่งช่วงเป็น 5 ระดับ

3.3 คุณภาพของเครื่องมือวัดโดยการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการทดสอบความเที่ยงตรง(Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) สร้างและพัฒนาแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บ

รวบรวมข้อมูลและนำแบบสอบถามที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านดำเนินการตรวจสอบจากนั้นนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละท่านมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruency Index) โดยค่าตัวเลขความสอดคล้องในแต่ละข้อคำถามควรจะมากกว่า 0.50 (ประกายรัตน์ สุวรรณ, 2555) ทุกข้อคำถามมีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งมากกว่า 0.50 ดังนั้น จึงสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือได้อย่างเหมาะสม สำหรับการตรวจสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำผลที่ได้วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) โดยในแต่ละปัจจัยค่าสัมประสิทธิ์ในแต่ละตัวแปรจะต้องไม่น้อยกว่า 0.70 จึงจะถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้อย่างเหมาะสม จากการทดสอบ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของตัวแปรการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ การรับรู้คุณภาพการบริการ และความภักดีในตราสินค้า อยู่ระหว่าง 0.717 - 0.858 ซึ่งไม่น้อยกว่า 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3.4 ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้จากเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามไปดำเนินการลงรหัส (Coding) จากนั้นประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติโดย

3.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทางประชากรศาสตร์โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากลูกค้าที่เคยใช้สินค้าและบริการของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ที่มีช่วงเวลาในการซื้อระหว่างปี พ.ศ. 2562 - 2564 จำนวน 385 คน จำแนกข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน วัตถุประสงค์ในการซื้อ และมูลค่าในการสั่งซื้อต่อครั้ง โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.4.2 การวิเคราะห์เพื่อบรรยายลักษณะการแจกแจงของแต่ละตัวแปร คือ การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ และคุณภาพการบริการ ตัวแปรตามคือความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการแจกแจงและการกระจายของตัวแปรโดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน โดยการทดสอบสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติการโปรแกรมสำเร็จรูป ใช้วิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัวที่ส่งผลหาตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไป โดยวิธี Enter

4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

4.1 ผลการวิจัย

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19

(n = 385)

การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การทำงาน (Performance)	3.76	0.66	มาก
รูปลักษณะ (Feature)	3.82	0.62	มาก
ความคงทน (Durability)	3.78	0.62	มาก
ความลงตัวและประณีต (Fit and Finish)	3.85	0.61	มาก

รวม	3.81	0.56	มาก
-----	------	------	-----

จากตาราง 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความลงตัวและประณีต ($\bar{X} = 3.85, S.D. = 0.61$) รูปลักษณ์ ($\bar{X} = 3.82, S.D. = 0.62$) ความคงทน ($\bar{X} = 3.78, S.D. = 0.62$) และการทำงาน ($\bar{X} = 3.76, S.D. = 0.66$) ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพการบริการของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19

(n = 385)

การรับรู้คุณภาพการบริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. รูปธรรมของการบริการ	3.55	0.72	มาก
2. ความเชื่อถือได้	3.75	0.67	มาก
3. การตอบสนองต่อลูกค้า	3.71	0.69	มาก
4. การให้ความมั่นใจ	3.71	0.70	มาก
5. ความเข้าใจ	3.70	0.66	มาก
รวม	3.68	0.61	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการรับรู้คุณภาพการบริการของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68, S.D. = 0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความเชื่อถือได้ ($\bar{X} = 3.75, S.D. = 0.67$) การตอบสนองต่อลูกค้า ($\bar{X} = 3.71, S.D. = 0.69$) การให้ความมั่นใจ ($\bar{X} = 3.71, S.D. = 0.70$) ความเข้าใจ ($\bar{X} = 3.70, S.D. = 0.66$) และรูปธรรมของการบริการ ($\bar{X} = 3.55, S.D. = 0.72$) ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า VIF ค่า Tolerance ค่า Durbin - Watson และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์และความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19

ตัวแปร	PF	FT	DB	FF	BL	VIF	Tolerance	Durbin-Watson
$\bar{X}$	3.76	3.83	3.78	3.85	3.75			
S.D.	0.66	0.62	0.62	0.61	0.58			
PM	1.00	0.77**	0.72**	0.66**	0.76**	2.70	0.37	
FT		1.00	0.71**	0.70**	0.72**	3.24	0.31	
DB			1.00	0.69**	0.79**	2.56	0.39	1.72
FF				1.00	0.73**	2.21	0.45	
BL					1.00			

**ระดับนัยสำคัญ $p < 0.05$

จากตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า VIF ค่า Tolerance ค่า Durbin – Watson และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด – 19 ประกอบด้วย การทำงาน (PM) รูปลักษณ์ (FT) ความคงทน (DB) ความลงตัวและประณีต (FF) และความภักดีในตราสินค้า (BL) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.66 – 0.79 ซึ่งไม่เกิน 0.80 มีค่าเป็นบวก แสดงถึงความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน พิจารณาร่วมกับค่า VIF พบว่าค่า VIF อยู่ระหว่าง 2.21 – 3.24 ซึ่งไม่เกิน 10 พิจารณาร่วมกับค่า Tolerance พบว่า ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.31 – 0.45 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.10 – 1.00 และพิจารณาร่วมกับค่า Durbin – Watson พบว่า ค่า Durbin – Watson คือ 1.72 เพราะฉะนั้น ผลการตรวจสอบความเป็นอิสระของตัวแปรอิสระแสดงว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) จึงสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด – 19

การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์	ความภักดีในตราสินค้า (BL)		t	p – Value
	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อน		
	การถดถอย	มาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	-0.065	0.056	-1.164	
การทำงาน (PM)	0.268	0.020	13.67	0.000**
รูปลักษณ์ (FT)	0.063	0.022	2.84	0.005**
ความคงทน (DB)	0.399	0.021	19.21	0.000**
ความลงตัวและประณีต (FF)	0.276	0.020	13.99	0.000**
R = 0.96	R² = 0.93	Adjusted R² = 0.93	Std Error = 0.15	F = 1213.37

**ระดับนัยสำคัญ $p < 0.05$

จากตาราง 4 พบว่าการวิเคราะห์การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย การทำงาน (PM) รูปลักษณ์ (FT) ความคงทน (DB) ความลงตัวและประณีต (FF) พบว่า ทุกด้านส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด – 19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับการทดสอบความเหมาะสมของเส้นถดถอยนี้มีค่าสถิติ F เท่ากับ 1213.37 และพิจารณาค่า R² เท่ากับ 0.93 ซึ่งสามารถอธิบายถึงความผันแปรของการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ได้ร้อยละ 93.00 และพิจารณาจากค่า Adjusted R² เท่ากับ 0.93 แสดงว่าตัวแปรอิสระร่วมกันอธิบายการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ได้ร้อยละ 93.00 นอกจากนี้ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าพิจารณาที่ Std. Error of the Estimate เท่ากับ 0.15

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า VIF ค่า Tolerance ค่า Durbin – Watson และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการรับรู้คุณภาพการบริการและความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด – 19

ตัวแปร	TB	RT	RN	AR	ET	BL	VIF	Tolerance	Durbin-Watson
$\bar{X}$	3.55	3.75	3.71	3.71	3.70	3.75			
S.D.	0.72	0.67	0.69	0.70	0.66	0.58			
TB	1.00	0.75**	0.67**	0.66**	0.62**	0.66**	2.39	0.42	
RT		1.00	0.77**	0.78**	0.73**	0.72**	4.56	0.22	
RN			1.00	0.80**	0.79**	0.76**	5.97	0.17	2.03
AR				1.00	0.77**	0.75**	3.28	0.31	
ET					1.00	0.74**	6.40	0.16	
BL						1.00			

**ระดับนัยสำคัญ $p < 0.05$

จากตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า VIF ค่า Tolerance ค่า Durbin – Watson และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการรับรู้คุณภาพการบริการ ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของบริการ (TB) ความเชื่อถือได้ (RT) การตอบสนองต่อลูกค้า (RN) การให้ความมั่นใจ (AR) ความซื่อสัตย์ (ET) และความภักดีในตราสินค้า (BL) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.62 – 0.80 ซึ่งไม่เกิน 0.80 มีค่าเป็นบวก แสดงถึงความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน พิจารณาร่วมกับค่า VIF พบว่าค่า VIF อยู่ระหว่าง 2.39 – 6.40 ซึ่งไม่เกิน 10 พิจารณาร่วมกับค่า Tolerance พบว่า ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.16 – 0.42 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.10 – 1.00 และพิจารณาร่วมกับค่า Durbin – Watson พบว่า ค่า Durbin – Watson คือ 2.03 เพราะฉะนั้น ผลการตรวจสอบความเป็นอิสระของตัวแปรอิสระแสดงว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) จึงสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด – 19

การรับรู้คุณภาพการบริการ	ความภักดีในตราสินค้า (BL)		t	p – Value
	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อน		
	การถดถอย	มาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.716	0.091	7.844	
รูปธรรมของบริการ (TB)	0.071	0.033	2.160	0.031**
ความเชื่อถือได้ (RT)	0.253	0.048	5.304	0.000**
การตอบสนองลูกค้า (RN)	0.104	0.053	1.953	0.050**
การให้ความมั่นใจ (AR)	0.128	0.039	3.303	0.001**
ความซื่อสัตย์ (ET)	0.471	0.058	8.164	0.000**
R = 0.87	R² = 0.75	Adjusted R² = 0.75	Std Error = 0.19	F = 227.97

**ระดับนัยสำคัญ $p < 0.05$

จากตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้คุณภาพการบริการ ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของบริการ (TB) ความเชื่อถือได้ (RT) การตอบสนองต่อลูกค้า (RN) การให้ความมั่นใจ (AR) และความเข้าใจ (ET) พบว่า ทุกด้านส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับการทดสอบความเหมาะสมของเส้นถดถอยนี้มีค่าสถิติ F เท่ากับ 227.97 และพิจารณาจากค่า R^2 เท่ากับ 0.75 ซึ่งสามารถอธิบายถึงความผันแปรของการรับรู้คุณภาพการบริการ ได้ร้อยละ 75.00 และพิจารณาจากค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.75 แสดงว่าตัวแปรอิสระร่วมกันอภิปรายการรับรู้คุณภาพการบริการ ได้ร้อยละ 75.00 นอกจากนี้ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าพิจารณาที่ Std. Error of the Estimate เท่ากับ 0.19

4.2 อภิปรายผล

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ พบว่า ลูกค้าที่เคยใช้สินค้าและบริการของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ที่มีช่วงเวลาในการซื้อสินค้าในระหว่างปี พ.ศ. 2562 - 2564 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 68.05 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 36.10 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 52.73 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของธุรกิจ จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 48.57 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาท จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 31.69 วัตถุประสงค์ในการซื้อเพื่อใช้ในการรับเหมา จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 40.27 และมีมูลค่าในการสั่งซื้อต่อครั้ง 50,001 - 75,000 บาท จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 42.08

4.2.2 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด สามารถใช้งานได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ มีความรวดเร็วในการใช้งาน และดูแลรักษาได้โดยง่ายมีรูปลักษณะที่ทันสมัยสวยงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ดึงดูดความสนใจ ทนทานปลอดภัยมีอายุการใช้งานที่ยาวนานเหมาะสมกับชนิดและสภาพการใช้งานของผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุ เกื้อกุดสิง (2563) ได้ศึกษา อิทธิพลของปัจจัยการสร้างคุณค่าตราสินค้า คุณภาพผลิตภัณฑ์ และการรับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์การของสถานประกอบการในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ประเทศไทยพบว่า โดยรวมแล้วปัจจัยคุณภาพผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก

4.2.3 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการรับรู้คุณภาพบริการของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด มีการให้บริการกับลูกค้าได้สอดคล้องตามความต้องการของลูกค้าได้อย่างทันท่วงที่เป็นรูปธรรม มีการนำเสนอข้อมูลของสินค้าได้อย่างครบถ้วน ตรงไปตรงมา ลูกค้าได้รับความสะดวกจากการใช้บริการที่เกินความคาดหวังทำให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจและเกิดความเชื่อมั่นว่าได้รับการบริการที่ดีที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรรัตน์ แยมรส (2561) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ของคุณภาพบริการ คุณค่าตราสินค้าต่อความจงรักภักดีเชิงทัศนคติและเชิงพฤติกรรมของผู้ใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนที่ไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ใช้บริการมีความเห็นต่อการปัจจัยคุณภาพบริการของโรงพยาบาลเอกชนที่ไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรในเขตกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมยศ ประสมศักดิ์ (2561) ได้ศึกษาคุณภาพบริการ คุณภาพสินค้า ราคา ความพึงพอใจ และความไว้วางใจ ที่ส่งผลต่อความภักดีต่อร้านสินค้าเบ็ดเตล็ดและเครื่องมือช่างของลูกค้าในกรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพบริการของร้านจำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ดและเครื่องมือช่างที่อยู่ในศูนย์การค้าของลูกค้าในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4.2.4 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากลูกค้าส่วนใหญ่มีความมั่นใจในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานจากการผลิต ซึ่งภักดีทุกชิ้นผ่านกระบวนการผลิตด้วยเครื่องจักรที่ทันสมัย และควบคุมคุณภาพด้วยทีมงานผลิตมืออาชีพ ผลิตภัณฑ์จึงมีคุณภาพ ดีในสายตาของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมถึงการบริการที่ตรงตามความต้องการและตอบสนองได้อย่างรวดเร็วโดยจะซื้อผลิตภัณฑ์ภายใต้ตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐจิรา อิมวิเศษ (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีในตราสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าสตาร์เวลลในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความภักดีในตราสินค้าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงจากมากไปน้อย พบว่าความภักดีในตราสินค้าด้านทัศนคติมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และความภักดีในตราสินค้าด้านพฤติกรรม

4.2.5 การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ส่งผลในเชิงบวกต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด มีคุณภาพที่ดีใช้งานได้ตามความต้องการของผู้ใช้งานอย่างสม่ำเสมอติดตั้งได้อย่างสะดวกรวดเร็วสามารถดูแลรักษาได้โดยง่ายมีรูปลักษณ์ที่ทันสมัยสีสันทันสวยงามสะอาดตา รูปลอนที่ได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพดิน ฟ้า อากาศในประเทศไทยมีการออกแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวโดดเด่นเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้งานจนนำไปสู่ความตั้งใจซื้อ ซื่อซื่อและเกิดความภักดีในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา บริพนธ์มงคลและ กฤษดา เขียรวัฒน์สุข (2563) ได้ศึกษา การรับรู้คุณภาพสินค้าและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม พบว่า การรับรู้คุณภาพสินค้าด้านการทำงานของสินค้าที่มีความเหมาะสมกับลักษณะหน้างานสามารถใช้ได้จริงตามความต้องการของลูกค้ามีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2.6 การรับรู้คุณภาพบริการส่งผลในเชิงบวกต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 เนื่องจากกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด มีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งก่อสร้างหรือแหล่งชุมชน สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกจัดสรรพื้นที่ในการให้บริการกับลูกค้าได้อย่างเหมาะสม รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์เครื่องมือในการให้บริการอย่างครบครันสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม มีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพหากเกิดความชำรุดเสียหายก็จะมีบริการรับประกัน รวมถึงมีการจัดเตรียมพนักงานไว้คอยช่วยเหลือลูกค้าและให้คำแนะนำเมื่อมีการร้องขอได้ตลอดเวลาส่งผลให้ลูกค้ามีความพึงพอใจในการใช้บริการและเกิดความภักดีต่อตราสินค้าในที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรติ บันดาลสิน (2558) ได้ศึกษา การรับรู้คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการของลูกค้าอาคารออมสินสาขาสำนักราชดำเนิน พบว่า การรับรู้คุณภาพบริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการโดยรวมในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เต๋นนภา มุ่งสูงเนินและชนะเกียรติสมานบุตร (2557) ได้ศึกษา คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ : กรณีบริษัทไดนามิก อินเทอร์เน็ต ทรานสปอร์ต จำกัด พบว่า คุณภาพการบริการของบริษัท ไดนามิก อินเทอร์เน็ต ทรานสปอร์ต จำกัด ใช้สถิติ Pearson's Correlation เป็นความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 การรับรู้คุณภาพผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 บริษัทต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยการผลิตให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพในการใช้งาน ความคงทน สวยงาม ลงตัว และประณีต เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอ

5.2 การรับรู้คุณภาพในการบริการส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าของกลุ่มบริษัท ที - วัน เมทัลลิก กรุ๊ป จำกัด ภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 บริษัทควรคำนึงถึงด้านคุณภาพการให้บริการ (Service Quality) ซึ่งสามารถทำให้บริษัทสร้างความได้เปรียบเชิงด้านการแข่งขัน (Competitive Advantage) ที่จะสามารถทำให้บริษัทสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

5.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เช่น ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมืองและเทคโนโลยี และปัจจัยภายในอื่น ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและความภักดีในตราสินค้าเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับกลยุทธ์ตามความต้องการของผู้บริโภค

6. บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิริติ บันดาลสิน. (2558). *การรับรู้คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการของลูกค้าธนาคารออมสิน สาขาสำนักราชดำเนิน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณัฐจิรา อิมวิเศษ. (2558). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีในตราสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าสตาร์เวลส์ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เด่นนภา มุ่งสูงเนิน. (2557). “คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ : กรณีบริษัทไดนามิค อินเตอร์ทรานสปอร์ต จำกัด.” *วารสารการเงิน การลงทุน การตลาด และการบริหารธุรกิจ*. 4(2) ; (เมษายน - มิถุนายน 2557) : 83 - 104.

บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2555). *การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย : คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประกายรัตน์ สุวรรณ. (2555). *การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

เปรมยศ ประสมศักดิ์. (2561). *คุณภาพบริการ คุณภาพสินค้า ราคา ความพึงพอใจ และความไว้วางใจ ที่ส่งผลต่อความภักดีต่อร้านสินค้าเบ็ดเตล็ดและเครื่องมือช่างของลูกค้าในกรุงเทพมหานคร*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

พิษณุ เกื้อกุดสิง. “อิทธิพลของปัจจัยการสร้างคุณค่าตราสินค้า คุณภาพผลิตภัณฑ์ และการรับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์การของสถานประกอบการในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ประเทศไทย.” *วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา*. 2(3) ; (2563) : 23 - 38.

รุ่งนภา บริพนธ์มงคล และกฤษดา เขียววัฒนสุข. (2563) “การรับรู้คุณภาพสินค้าและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม.” *วารสารศิลปะการจัดการ*. 4(1) ; (มกราคม - เมษายน 2563) : 166 - 179.

- สุพิชญา วงศ์วาสนา. (2564). “ปัจจัยผลกระทบทางลบจาก COVID-19 ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานฝ่ายการโดยสาร ทัศนศึกษา บริษัท บางกอกโฟลท์เซอร์วิสเซส จำกัด (BFS).” *วารสารรัฐศาสตร์ภาคย์*. 15(39) ; (มีนาคม - เมษายน 2564) : 15 – 30.
- อมรรัตน์ แยมรส. (2561). *ความสัมพันธ์ของคุณภาพบริการ คุณค่าตราสินค้าต่อความจงรักภักดีเชิงทัศนคติและเชิงพฤติกรรมของผู้ใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนที่ไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- Kotler, P., and Keller, K. (2016). *Marketing Management*. New York : Prentice Hall.
- Yamane, T. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. New York : Harper and Row.

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นายภคพล สุนทรโรจน์
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์
วัน เดือน ปี เกิด	14 มีนาคม 2524
ที่อยู่ปัจจุบัน	60/77 ม. 3 ต.หันตรา อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000
เบอร์โทรศัพท์	080-5459399
เบอร์โทรสาร	-
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	080-5459399

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2551	บช.บ. (บัญชีบัณฑิต)	การบัญชี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2556	บช.ม. (บัญชีมหาบัณฑิต)	การบัญชี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2560 - 2562	อาจารย์	วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์
2562 - ปัจจุบัน	อาจารย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

1) การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านการวางแผนและงบประมาณ ของคณะในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2553). รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

2) ผลกระทบของความเครียดที่มีต่อประสิทธิภาพการศึกษาของนักเรียนและนิสิตวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2554). รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

3) ผลกระทบของความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิผลการตรวจสอบภายในของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในประเทศไทย. (2557). วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต, ติพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 33, ฉบับที่ 4 (ก.ค.-ส.ค. 2557) หน้า 41- 49.

4) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจของอุตสาหกรรม โรงสีข้าวในจังหวัดนครราชสีมา ภายใต้กรอบนโยบายไทยแลนด์ 4.0. (2561). ติพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติราชชมงคล สกลนคร ครั้งที่ 1. สกลนคร, แหล่งทุน : วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์

5) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชนทางด้านการจัดการสภาพแวดล้อมของโรงงานน้ำตาล
มิตรผลในเขตชุมชนบ้านหนองปลา ตำบลโคกสะอาด อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ. (2561). ตีพิมพ์ในรายงาน
สืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติราชชมงคลสกลนคร ครั้งที่ 1. สกลนคร.

6)..... พฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของผู้บริโภค
ในเขตตำบลประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา. (2561). ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุม
วิชาการระดับชาติราชชมงคลสกลนคร ครั้งที่ 1. สกลนคร.

7) ความพึงพอใจของพนักงานบัญชีที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา.
(2561). ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติราชชมงคลสกลนคร ครั้งที่ 1. สกลนคร.

8) ผลกระทบของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้านแผนและ
งบประมาณของหน่วยงานจัดการเรียนการสอนและหน่วยสนับสนุนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
(2561). ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 3
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

9) *Role, Mission, Authority and Duty of Local Government Organization about the Local
Museum Hall Compiled.* (2561). ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 และ
ระดับนานาชาติ ครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

10)..... แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการผลิตเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ
การแข่งขันของอุตสาหกรรมโรงสีข้าวในจังหวัดนครราชสีมา. (2561). ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุม
วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

11) ประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์เชิงกลยุทธ์ที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจ
อุตสาหกรรมโรงสีข้าวในจังหวัดนครราชสีมา. (2562). ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ
ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

12) ผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลทางการบัญชีสิ่งแวดล้อมที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคมด้าน
สิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมโรงสีข้าวในประเทศไทย. (2562). ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 11.

13) การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์เชิงกลยุทธ์ที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของ
ธุรกิจอุตสาหกรรมโรงสีข้าวในประเทศไทย. (2562). ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการมหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 11.

14) *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท ไคววา คาเซอิ (ไทยแลนด์) จำกัด.* (2563).
ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติเบญจมิตรวิชาการ ครั้งที่ 10 The
10th BENJAMITRA Network National & International Conference Thai Higher Education Institutions :
Empowering Towards Sustainable Development Goals.

15) *The Relationship between Corporate Governance and the Company's Performance
in the Stock Exchange of Thailand.* (2020). Journal of Accountancy and Management Vol.12(3),
2020 (January - March 2020).

16) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านระบบแอปพลิเคชัน LINE Chatbot ใน
จังหวัดพิษณุโลก.(2564). วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 13 (1) ; (เดือนมกราคม –
มีนาคม 2564)

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนด้านการขนส่งสินค้า

กรณีศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง

Freight Cost and Return Analysis A case study of

Ayutthaya Transport Limited Partnership

ศิริมา แก้วเกิด*¹ ภคพล สุนทรโรจน์² ณัฐกานต์ ยั่งยืน³

^{1, 2, 3} คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

sirima.k@rmutsb.ac.th*¹, pakaphon.s@rmutsb.ac.th², Nattakan.y@terraagrofert.com³mailto:sawai.t@rmutsb.ac.th4

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนด้านการขนส่งสินค้า กรณีศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง ซึ่งประกอบกิจการด้านการขนส่งทางบกโดยรถบรรทุกพ่วง ให้บริการรับจ้างขนส่ง แร่ยิปซัมและเศษแก้ว ใช้การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้ประกอบการห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง พบว่า ขนส่งเศษแก้ว จำนวน 8,411.00 เที่ยว คิดเป็นร้อยละ 94.08 และขนส่งแร่ยิปซัม จำนวน 529 เที่ยว คิดเป็นร้อยละ 5.92 ผลการศึกษาพบว่า ด้านต้นทุนของการขนส่งเศษแก้ว มีต้นทุนการขนส่ง จำนวน 11,431,490.80 บาท รายได้ จำนวน 16,728,038.75 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 3,046,792.96 บาท มีกำไรสุทธิ จำนวน 2,249,473.20 บาท ส่วนการขนส่งแร่ยิปซัม มีต้นทุนการขนส่ง จำนวน 2,821,712.11 บาท รายได้ จำนวน 5,068,928.02 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 191,720.81 บาท กำไรสุทธิ จำนวน 2,055,495.10 บาท การวิเคราะห์อัตรากำไรขั้นต้นพบว่า การขนส่งเศษแก้ว มีอัตรากำไรขั้นต้น เท่ากับ 31.66% อัตรากำไรสุทธิ เท่ากับ 13.46% การขนส่งแร่ยิปซัมมีอัตรากำไรขั้นต้น เท่ากับ 44.33% อัตรากำไรสุทธิ เท่ากับ 40.55% และปัจจัยปัญหาที่มีผลกระทบต่อต้นทุน การขนส่ง ได้แก่ สภาวะเศรษฐกิจ ราคาน้ำมัน ค่าอะไหล่รถบรรทุก รวมถึงค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา รถบรรทุก

คำสำคัญ: ต้นทุน ผลตอบแทน การขนส่งสินค้า

Abstract

The purpose of this study In freight cost and return analysis a case study of Ayutthaya Transport Limited Partnership, by collecting data from the Ayutthaya Transport Limited Partnership, which operates land transportation by tow trucks. Providing transportation services Gypsum ore and glass scraps Use sample interviews. The Ayutthaya Transport Limited Partnership found that transporting glass fragments in the amount of 8,411.00 trips was equal to 94.08% and transporting gypsum ore in the amount of 529 trips accounting for 5.92%. The cost of scrap glass Transportation are 11,431,490.80 baht, income are 16,728,038.75 baht, operating costs are 3,046,792.96 baht, net profits are 2,249,473.20 baht. For gypsum transportation the cost of transportation is 2,821,712.11 baht. Revenue is 5,068,928.02 baht. The operating expenses are 191,720.81 baht. The net profit is 2,055,495.10 baht. With gross margin of 31.66%, net profit margin of 13.46%, transportation of gypsum ore with a gross margin of 44.33%, a net profit margin of 40.55% and problem factors affecting transportation costs include economic conditions, oil prices, truck spare parts costs and the cost of truck maintenance.

Keyword: Cost, Return, Freight

1. บทนำ

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เป็นการปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นฐานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วการแข่งขันทางเศรษฐกิจเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันเป็นสภาพไร้พรมแดนมากขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม และการดำเนิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาเกือบทุกด้าน ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายอย่างมากที่ประเทศไทยจะต้องปรับตัวโดยเร่งพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน ประกอบกับธุรกิจขายสินค้าต่างมีการใช้รถบรรทุกเพื่อขนส่งสินค้าไปยังที่ต่าง ๆ แต่ไม่นิยมซื้อรถบรรทุกเป็นสินทรัพย์เนื่องจากมีค่าเสื่อมราคา ค่าบำรุงรักษา ค่าซ่อมแซมรถ และค่าแรงคนขับ จึงมุ่งไปที่การจ้างผู้ประกอบการภายนอกเพื่อให้ส่งสินค้าให้ ในสถานการณ์แข่งขันที่รุนแรงส่งผลให้ผู้ประกอบการขนส่งได้รับความกดดันเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดการแข่งขันด้านราคาที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการขนส่งได้มุ่งเน้นการนำกลยุทธ์ในการลดราคาค่าขนส่ง กลยุทธ์ในการพัฒนาการบริการ กลยุทธ์เหล่านี้ทำให้ผู้ประกอบการมีภาระต้นทุนเพิ่มขึ้น (กองยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าโดยส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับต้นทุนในการดำเนินการขนส่งที่ถูกต้อง ทำให้ไม่ทราบต้นทุนในการดำเนินการขนส่งที่แท้จริง ผู้ประกอบการขนส่งโดยส่วนใหญ่จะคำนวณต้นทุนการขนส่งจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขนส่ง เช่น ระยะทางที่ขนส่ง น้ำหนักบรรทุก ระยะเวลาในการขนส่ง เพื่อคำนวณเชื้อเพลิงที่ต้องใช้ในการเดินทาง การเสื่อมสภาพ หรือต้นทุนการใช้รถบรรทุก และค่าใช้จ่ายของคนขับรถ โดยผู้ประกอบการขนส่งโดยส่วนใหญ่ได้มองข้ามและไม่ได้ลงรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง อื่น ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายที่เกิดก่อนการขนส่งและค่าใช้จ่ายที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการเดินทางหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนการเดินทางรถบรรทุกและกิจกรรมที่อาจเกิดขึ้นภายหลังการขนส่งสินค้า เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นต้นทุนแฝงทั้งสิ้น การไม่พิจารณาต้นทุนแฝงเหล่านี้ ทำให้ผู้ประกอบการได้รับผลตอบแทนลดลงกว่าที่ควรจะได้รับหรืออาจทำให้ขาดทุน สิ่งที่มาคือผู้ประกอบการบางรายไม่สามารถประคองธุรกิจต่อไปได้ ซึ่งผู้ประกอบการบางรายได้หาทางออกโดยบรรทุกน้ำหนักเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ทำให้เกิดปัญหากับถนน อีกทั้งยังเสี่ยงต่อการถูกจับกุมในการกระทำความผิดบรรทุกน้ำหนักเกิน ส่วนหนึ่งของปัญหาดังกล่าวนอกจากเป็นผลจากสถานการณ์แข่งขันที่รุนแรงแล้ว ยังมีผลมาจากการที่ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าโดยส่วนใหญ่ยัง ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับต้นทุนในการดำเนินการขนส่งที่ถูกต้องรวมทั้งการขาดข้อมูลสำหรับการตัดสินใจในการวางแผนกลยุทธ์ แผนการดำเนินงาน และการปรับปรุงกระบวนการทำงาน เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2557)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นบริษัทที่ผลิตสินค้าเพื่อขายและผลิตสินค้าเพื่อเป็นอะไหล่ จึงมีความจำเป็นต้องใช้การขนส่ง โดยรถบรรทุกเพื่อส่งสินค้าไปเป็นจำนวนมากทั้งยังมีผู้ประกอบการรายย่อยที่ยังคงขาดความรู้ในการคิดต้นทุน และผลตอบแทนของอัตราค่าจ้าง การศึกษาในครั้งนี้ เพื่อเกิดประโยชน์และเผยแพร่ให้กับกลุ่มห้างหุ้นส่วนและผู้ประกอบการรายย่อยอื่น ทำให้ได้ข้อมูลสำคัญนั้นไปใช้กับธุรกิจขนส่งเป็นความรู้สำหรับผู้ประกอบการนำไปปรับใช้กับธุรกิจไม่ให้เกิดความเสี่ยงที่จะขาดทุนและพัฒนาให้ธุรกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพมั่นคงในการการขนส่ง รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการการขนส่งสินค้าให้เกิดต้นทุนและผลตอบแทนที่เหมาะสม มีโอกาสในการแข่งขันและสร้างผลตอบแทนที่ดีต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของธุรกิจขนส่ง กรณีศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง เพื่อนำผลจากการศึกษาไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อวางแผนการบริหาร ต้นทุน และค่าใช้จ่ายที่ได้ประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนด้านการขนส่งสินค้า กรณีศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยการเก็บเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับหาต้นทุน เปรียบเทียบผลตอบแทน หาปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนบอกวิธีการทำงานของธุรกิจโลจิสติกส์ ผู้วิจัยนำเสนอละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าของกิจการ พนักงานบัญชี และพนักงานขนส่งสินค้าของห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง จำนวน 20 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบบเก็บข้อมูล คือ การเก็บรวบรวมเอกสารสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ที่ทางห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่งได้มีการเก็บรวบรวมเอกสารดังกล่าวไว้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับประเด็นเนื้อหาและขอบเขตของการวิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้นทุน ผลตอบแทน ปัญหาและอุปสรรค ของห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่งรวบรวมข้อมูลการวิ่งรถขนส่ง ดังนี้

- 1) นำเอกสารสำคัญบันทึกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาแยกรายการตามรถแต่ละพวง
- 2) นำค่าตอบแทนของแต่ละเที่ยวในการขนส่งสินค้ามาคิดกำไรต่อเที่ยว
- 3) นำค่าใช้จ่ายในการดำเนินการมาคิดรวมทั้งหมดเป็นรายเดือน
- 4) ทำการสอบถามเจ้าของกิจการ พนักงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง ถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

3.3 ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาทฤษฎี และสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับต้นทุน เป็นการศึกษาทฤษฎี ประโยชน์ การนำไปประยุกต์ใช้ของต้นทุนการขนส่งทางบก และผู้ประกอบการรายอื่นด้วยรถบรรทุก และสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบต้นทุน และผลตอบแทนในธุรกิจ เพื่อเป็นการศึกษารูปแบบ และแนวทาง

2) ศึกษาต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจขนส่งด้วยรถบรรทุก ในระบบขนส่งด้วยรถบรรทุกของบริษัท ตัวอย่างด้วยวิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสารสำคัญ การสัมภาษณ์ ขอข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องและจากการสังเกตด้วยตนเอง

3) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากการเก็บรวบรวมเอกสารสำคัญและสอบถามข้อมูลอื่นจากเจ้าของ พนักงานห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง

4) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาก เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับมาต้องมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้จากเก็บรวบรวมข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามจะนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่อนำมาคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนโดยนำมาวิเคราะห์ ดังนี้

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการธุรกิจขนส่ง กรณีศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด อุตสาหกรรมขนส่งเพื่อให้ทราบถึง ระยะเวลาการประกอบธุรกิจ จำนวนรถบรรทุกที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ และประเภทรถบรรทุกที่ใช้ในการประกอบธุรกิจโดยใช้ร้อยละ (Percent)

3.4.2 การวิเคราะห์ต้นทุน ต้นทุนที่ใช้ในการประกอบธุรกิจขนส่ง ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการลงทุน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และการคำนวณซึ่งแบ่งการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

1) ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเป็นเงินที่ต้องจ่ายในการลงทุนเริ่มแรกประกอบด้วย ค่าต่อเติมและซ่อมแซมรถบรรทุก ค่าจดทะเบียนรถ ค่าจดทะเบียนพาณิชย์และค่าใบอนุญาตประกอบการขนส่งส่วนบุคคล เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนของธุรกิจขนส่ง

2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ค่าน้ำมันดีเซล ค่าเบี้ยเลี้ยงพนักงาน ค่าบำรุงรักษารถบรรทุก ค่ายางรถบรรทุก ค่าประกันภัยรถบรรทุก ค่าภาษีรถบรรทุก ค่า พ.ร.บ. และค่าเสื่อมราคารถบรรทุก เป็นต้น เพื่อนำมาคำนวณหาต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วย

3.4.3 การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนการวิเคราะห์ ผลตอบแทนจากการลงทุนจะนำข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนจากการขนส่งมาวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุนการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ เดือนมกราคม – ธันวาคม พ.ศ. 2561 โดยวิเคราะห์จาก เครื่องมือทางการเงิน 2 วิธี ดังนี้

1. อัตรากำไรขั้นต้น (Gross Profit Margin)

$$\text{อัตรากำไรขั้นต้น} = \frac{\text{กำไรขั้นต้น}}{\text{ยอดขายสุทธิ}} \times 100 = \%$$

ผลลัพธ์บอกให้ทราบว่ากิจการมีกำไรขั้นต้นเป็นร้อยละเท่าใดของรายได้ต่อเที่ยว อัตราส่วนนี้ยิ่งสูงยิ่งดี แสดงความสามารถในการทำกำไรขั้นต้น

2. อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin)

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิหลังภาษี}}{\text{ยอดขายสุทธิ}} \times 100 = \%$$

ผลลัพธ์บอกให้ทราบว่า กิจการมีกำไรสุทธิเป็นร้อยละเท่าไรของรายได้ต่อเที่ยว อัตราส่วนนี้ยิ่งสูงยิ่งดี แสดงความสามารถในการทำกำไรสุทธิ

4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

4.1 ผลการวิจัย

ตาราง 1 แสดงจำนวนร้อยละของการขนส่งสินค้าของห้างหุ้นส่วนจำกัด อุตสาหกรรมขนส่ง

รายการ	จำนวน (เที่ยว)	ร้อยละ
เศษแก้ว	8,411	94.08
แรยิปซัม	529	5.92
รวม	8,940	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า จากการสัมภาษณ์และสอบถาม ส่วนใหญ่จะขนส่งเคสแก้ว จำนวน 8,411 เทียว คิดเป็นร้อยละ 94.08 และขนส่งแร็ปปิซม์ จำนวน 529 เทียว คิดเป็นร้อยละ 5.92

ตาราง 2 แสดงค่าใช้จ่ายโดยรวมในการขนส่งเคสแก้วของห้างหุ้นส่วนจำกัด อยูธยาขนส่ง

เดือน	จำนวน เทียว	ค่าน้ำมัน		ค่าเบี่ยงเลียง		ค่ายางรถ		ค่าใช้จ่ายรวม	
		จำนวนเงิน	ต่อ เทียว	จำนวนเงิน	ต่อ เทียว	จำนวนเงิน	ต่อ เทียว	จำนวนเงิน	ต่อเทียว
มกราคม	252	214,175.00	849.90	62,993.00	249.97	82,790.40	328.53	359,958.40	1,428.41
กุมภาพันธ์	597	507,862.00	850.69	149,371.00	250.20	82,790.40	138.68	740,023.40	1,239.57
มีนาคม	478	406,007.00	849.39	119,414.00	249.82	82,790.40	173.20	608,211.40	1,272.41
เมษายน	657	558,401.00	849.93	164,236.00	249.98	82,790.40	126.01	805,427.40	1,225.92
พฤษภาคม	546	464,400.00	850.55	136,588.00	250.16	82,790.40	151.63	683,778.40	1,252.34
มิถุนายน	632	536,991.00	849.67	157,939.00	249.90	82,790.40	131.00	777,720.40	1,230.57
กรกฎาคม	895	761,147.00	850.44	223,867.00	250.13	82,790.40	92.50	1,067,804.40	1,193.08
สิงหาคม	929	790,055.00	850.44	232,369.00	250.13	82,790.40	89.12	1,105,214.40	1,189.68
กันยายน	1,123	954,929.00	850.34	280,861.00	250.10	82,790.40	73.72	1,318,580.40	1,174.16
ตุลาคม	666	565,998.00	849.85	166,470.00	249.95	82,790.40	124.31	815,258.40	1,224.11
พฤศจิกายน	825	701,053.00	849.76	206,192.00	249.93	82,790.40	100.35	990,035.40	1,200.04
ธันวาคม	810	688,716.00	850.27	202,564.00	250.08	82,790.40	102.21	974,070.40	1,202.56
รวม	8,411	7,149,734.00	850.05	2,102,864.00	250.01	993,484.80	118.12	10,246,082.80	1,218.18

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าใช้จ่ายโดยรวมในการขนส่งเคสแก้วของห้างหุ้นส่วนจำกัด อยูธยาขนส่ง ภาพรวมเท่ากับ 10,246,082.80 บาท เฉลี่ยต่อเทียว เท่ากับ 1,218.18 บาท ซึ่งประกอบด้วย ค่าน้ำมัน จำนวน 7,149,734 บาท เฉลี่ยต่อเทียว เท่ากับ 850.05 บาท ค่าเบี่ยงเลียง จำนวน 2,102,864 บาท เฉลี่ยต่อเทียว เท่ากับ 250.01 บาท และค่ายางรถ จำนวน 993,484.80 บาท เฉลี่ยต่อเทียว เท่ากับ 118.12 บาท

ตารางที่ 3 แสดงค่าใช้จ่ายโดยรวมในการขนส่งแร็ปปิซม์ของห้างหุ้นส่วนจำกัด อยูธยาขนส่ง

เดือน	จำนวน เทียว	ค่าน้ำมัน		ค่าเบี่ยงเลียง		ค่ายางรถ		ค่าใช้จ่ายรวม	
		จำนวนเงิน	ต่อเทียว	จำนวนเงิน	ต่อเทียว	จำนวนเงิน	ต่อเทียว	จำนวนเงิน	ต่อเทียว
มกราคม	76	313,402.00	4,123.71	53,508.00	704.05	17,383.33	228.73	384,293.33	5,056.49
กุมภาพันธ์	107	440,660.00	4,118.32	75,235.00	703.13	17,383.33	162.46	533,278.33	4,983.91
มีนาคม	2	8,858.00	4,429.00	1,512.00	756.00	17,383.33	8,691.67	27,753.33	13,876.67
เมษายน	4	17,862.00	4,465.50	3,050.00	762.50	17,383.33	4,345.83	38,295.33	9,573.83
พฤษภาคม	72	295,240.00	4,100.56	50,407.00	700.10	17,383.33	241.44	363,030.33	5,042.09
มิถุนายน	95	390,372.00	4,109.18	66,649.00	701.57	17,383.33	182.98	474,404.33	4,993.73
กรกฎาคม	23	94,320.96	4,100.91	16,104.00	700.17	17,383.33	755.80	127,808.29	5,556.88
สิงหาคม	35	141,760.25	4,050.29	24,203.00	691.51	17,383.33	496.67	183,346.58	5,238.47
กันยายน	2	6,342.00	3,171.00	1,083.00	541.50	17,383.33	8,691.67	24,808.33	12,404.17
ตุลาคม	36	148,282.00	4,118.94	25,316.00	703.22	17,383.33	482.87	190,981.33	5,305.04
พฤศจิกายน	37	150,262.00	4,061.14	25,654.00	693.35	17,383.33	469.82	193,299.33	5,224.31
ธันวาคม	39	160,736.00	4,121.44	27,443.00	703.67	17,383.33	445.73	205,562.33	5,270.83
รวม	529	2,168,097.21	4,098.48	370,162.94	699.74	208,599.96	394.33	2,746,860.11	5,192.55

จากตาราง 3 พบว่า ค่าใช้จ่ายโดยรวมในการขนส่งแร็ปปิซม์ของห้างหุ้นส่วนจำกัด อยูธยาขนส่ง ภาพรวมเท่ากับ 2,746,860.11 บาท เฉลี่ยต่อเทียว เท่ากับ 5,192.55 บาท ซึ่งประกอบด้วย ค่าน้ำมันจำนวน 2,168,097.21 บาท เฉลี่ยต่อเทียว เท่ากับ 4,098.48 บาท ค่าเบี่ยงเลียง จำนวน 370,162.94 บาท เฉลี่ยต่อเทียว เท่ากับ 699.74 บาท และค่ายางรถ จำนวน 208,599.96 บาท เฉลี่ยต่อเทียว เท่ากับ 394.33 บาท

ตารางที่ 4 แสดงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด ออยุธยาขนส่ง

รายการ	จำนวนเงิน	จำนวนเที่ยว	เฉลี่ยต่อเที่ยว
ค่าแรงงาน/เงินเดือน	936,000.00	8,940.00	104.70
ค่าบำรุงรักษารถ	324,000.00	8,940.00	36.24
ค่าประกันภัย	260,015.17	8,940.00	29.08
ค่า พ.ร.บ. รถ	43,327.27	8,940.00	4.85
ค่าภาษีรถบรรทุก	56,250.00	8,940.00	6.29
ค่าเสื่อมราคารถบรรทุก	2,801,333.33	8,940.00	313.35
ค่าโทรศัพท์	14,400.00	8,940.00	1.61
ค่าน้ำ	3,600.00	8,940.00	0.40
ค่าไฟฟ้า	50,600.00	8,940.00	5.66
ค่าอินเทอร์เน็ต	8,988.00	8,940.00	1.01
รวม	4,498,513.77	8,940.00	503.19

จากตาราง 4 พบว่า ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด ออยุธยาขนส่ง ภาพรวม เท่ากับ 4,498,513.77 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยว 503.19 บาท ประกอบด้วย ค่าแรงงาน/เงินเดือน จำนวน 936,000.00 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยว เท่ากับ 104.70 บาท ค่าบำรุงรักษารถ จำนวน 324,000 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยว เท่ากับ 36.24 บาท ค่าประกันภัย จำนวน 260,015.17 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยว เท่ากับ 29.08 บาท ค่า พ.ร.บ. รถ จำนวน 43,327.27 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยว เท่ากับ 4.85 บาท ค่าภาษีรถบรรทุก จำนวน 56,250 บาท ค่าเสื่อมราคารถบรรทุกจำนวน 2,801,333.33 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยว เท่ากับ 313.35 บาท ค่าโทรศัพท์ จำนวน 14,400 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยว เท่ากับ 1.61 บาท ค่าน้ำ จำนวน 3,600 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยวเท่ากับ 0.40 บาท ค่าไฟฟ้า จำนวน 50,600 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยวเท่ากับ 5.66 บาท และค่าอินเทอร์เน็ต จำนวน 8,988.00 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยว เท่ากับ 1.01 บาท ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงค่าใช้จ่ายผันแปรของธุรกิจการขนส่งของห้างหุ้นส่วนจำกัด ออยุธยาขนส่ง แยกตามประเภทการขนส่ง

รายการ	เศษแก้ว			แรียบซึม		
	จำนวนเงิน	จำนวนเที่ยว	เฉลี่ยต่อเที่ยว	จำนวนเงิน	จำนวนเที่ยว	เฉลี่ยต่อเที่ยว
ค่าน้ำมัน	7,149,734.00	8,411.00	850.05	2,168,097.21	529	4,098.48
ค่าเบี่ยงเลี้ยง	2,102,864.00	8,411.00	250.01	370,162.94	529	699.74
ค่าบำรุงรักษารถ	304,819.20	8,411.00	36.24	19,180.80	529	36.26
รวม	9,557,417.20	8,411.00	1,136.30	2,557,440.95	529	4,834.48

จากตาราง 5 พบว่า ค่าใช้จ่ายผันแปรของธุรกิจขนส่ง ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ออยุธยาขนส่งแยกตามประเภทการขนส่ง โดยแยกเป็นการขนส่งเศษแก้ว โดยรวม จำนวน 9,557,417.20 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยว เท่ากับ 1,136.30 บาท ประกอบด้วย ค่าน้ำมัน จำนวน 7,149,734.00 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยว เท่ากับ 850.05 บาทค่าเบี่ยงเลี้ยง จำนวน 2,102,864.00 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยวเท่ากับ 250.01 บาท ค่าบำรุงรักษารถ จำนวน 304,819.20 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยว เท่ากับ 36.41 บาท ส่วนการขนส่งแรียบซึม โดยรวม จำนวน 2,557,440.95 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยว เท่ากับ 4,834.48 บาท ประกอบด้วย ค่า

น้ำมัน จำนวน 2,168,097.21 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยวเท่ากับ 4,098.48 บาท ค่าเบี่ยงเฉลี่ย จำนวน 370,162.94 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยวเท่ากับ 699.74 บาท ค่าบำรุงรักษารถ จำนวน 19,180.80 บาท เฉลี่ยต่อเที่ยวเท่ากับ 36.26 บาท ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อปีการขนส่งสินค้าของห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง

รายการ	ขนส่งเศษแก้ว		ขนส่งแร่ยิปซัม	
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
รายได้จากการขนส่ง	16,728,038.75	100.00	5,068,928.02	100.00
ต้นทุนการขนส่ง				
ค่าน้ำมัน	7,149,734.00	42.74	2,168,097.21	42.77
ค่าเบี่ยงเฉลี่ย	2,102,864.00	12.57	370,162.94	7.30
ค่ายางรถ	993,484.80	5.94	208,559.96	4.11
ค่าแรงงาน/เงินเดือน	880,588.80	5.26	55,411.20	1.10
ค่าบำรุงรักษารถ	304,819.20	1.82	19,180.80	0.38
รวมต้นทุนการขนส่ง	11,431,490.80	68.34	2,821,712.11	55.67
กำไรขั้นต้น	5,296,266.16	31.66	2,247,215.91	44.33
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน				
ค่าประกันภัย	244,622.27	1.46	15,392.90	0.30
ค่า พ.ร.บ. รถ	40,762.30	0.24	2,564.97	0.05
ค่าภาษีรถบรรทุก	52,920.00	0.32	3,330.00	0.07
ค่าเสื่อมราคารถบรรทุก	2,635,494.40	15.75	165,838.93	3.27
ค่าโทรศัพท์	13,547.52	0.08	852.48	0.02
ค่าน้ำ	3,386.08	0.02	213.92	0.00
ค่าไฟฟ้า	47,604.48	0.28	2,995.52	0.06
ค่าอินเทอร์เน็ต	8,455.91	0.05	532.09	0.01
รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	3,046,792.96	18.21	191,720.81	3.78
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	2,249,473.20	13.46	2,055,495.10	40.55

จากตาราง 6 พบว่า กำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อปีการขนส่งสินค้าของห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่งส่วนของการขนส่งเศษแก้ว มีรายได้ จำนวน 16,728,038.75 บาท คิดเป็นร้อยละ 100.00 ต้นทุนการขนส่งจำนวน 11,431,490.80 บาท คิดเป็นร้อยละ 68.34 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 3,046,792.96 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.21 กำไรสุทธิ จำนวน 2,249,473.20 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.46 ส่วนการขนส่งแร่ยิปซัม มีรายได้ จำนวน 5,068,928.02 บาท คิดเป็นร้อยละ 100.00 ต้นทุนการขนส่ง จำนวน 2,821,712.11 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.67 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 191,720.81 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.78 กำไรสุทธิ จำนวน 2,055,495.10 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.55 ตามลำดับ

อัตรากำไรขั้นต้น (Gross Profit Margin)

การขนส่งพิเศษแก้ว

$$\begin{aligned} \text{อัตรากำไรขั้นต้น} &= \frac{\text{กำไรขั้นต้น}}{\text{ยอดขายสุทธิ}} \times 100 = \% \\ &= \frac{5,296,266.16}{16,728,038.75} \times 100 \\ &= 31.66 \% \end{aligned}$$

การขนส่งแร็ปปซัม

$$\begin{aligned} \text{อัตรากำไรขั้นต้น} &= \frac{\text{กำไรขั้นต้น}}{\text{ยอดขายสุทธิ}} \times 100 = \% \\ &= \frac{2,247,215.91}{5,068,928.02} \times 100 \\ &= 44.33 \% \end{aligned}$$

อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin)

การขนส่งพิเศษแก้ว

$$\begin{aligned} \text{อัตรากำไรสุทธิ} &= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขายสุทธิ}} \times 100 = \% \\ &= \frac{2,249,473.20}{16,728,038.75} \times 100 \\ &= 13.46\% \end{aligned}$$

การขนส่งแร็ปปซัม

$$\begin{aligned} \text{อัตรากำไรสุทธิ} &= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขายสุทธิ}} \times 100 = \% \\ &= \frac{2,055,495.10}{5,068,928.02} \times 100 \\ &= 40.55 \% \end{aligned}$$

จากการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนด้านการขนส่งสินค้า กรณีศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง โดยทำการสัมภาษณ์และสอบถามเจ้าของกิจการ พนักงาน โดยการขนส่งพิเศษแก้วและแร็ปปซัม พบว่าส่วนใหญ่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง จะทำการขนส่งพิเศษแก้ว จำนวน 8,411.00 เทียว คิดเป็นร้อยละ 94.08 และขนส่งแร็ปปซัม จำนวน 529 เทียว คิดเป็นร้อยละ 5.92 ผลการศึกษาต้นทุนสามารถจำแนกออกเป็น 2 ด้านดังต่อไปนี้

ต้นทุนด้านการขนส่งพิเศษแก้ว ประกอบด้วย ต้นทุนการขนส่ง จำนวน 11,431,490.80 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 3,046,792.96 บาท มีรายได้ จำนวน 16,728,038.75 บาท กำไรสุทธิ จำนวน 2,249,473.20 บาท อัตรากำไรขั้นต้น เท่ากับ 31.66% อัตรากำไรสุทธิ เท่ากับ 13.46% จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าต้นทุนต่อเที่ยวในการขนส่งต่อเที่ยว เท่ากับ 1,721.35 บาท

ต้นทุนด้านการขนส่งแรรีบปั๊ม ประกอบด้วย ต้นทุนการขนส่ง จำนวน 2,821,712.11 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 191,720.81 บาท มีรายได้ จำนวน 5,068,928.02 บาท กำไรสุทธิ จำนวน 2,055,495.10 บาท มีอัตรากำไรขั้นต้น เท่ากับ 44.33% อัตรากำไรสุทธิ เท่ากับ 40.55% จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าต้นทุนต่อเที่ยวในการขนส่งต่อเที่ยว เท่ากับ 5,696.47 บาท

ปัญหาของการขนส่ง

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อต้นทุนการขนส่ง จากผลการศึกษาผู้ประกอบการขนส่งเคหะแก้วและแรรีบปั๊มปัจจัยที่มีผลกระทบต่อต้นทุนการขนส่ง ได้แก่ สภาวะเศรษฐกิจที่จะส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมัน ค่าอะไหล่รถบรรทุก รวมถึงค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษารถบรรทุก เป็นต้น

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้การขนส่ง จากผลการศึกษาผู้ประกอบการขนส่งเคหะแก้วและแรรีบปั๊มปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้การขนส่ง ได้แก่ สภาวะเศรษฐกิจ การเมือง สภาพอากาศ ราคาค่าบรรทุก และปริมาณการสั่งเคหะแก้วและแรรีบปั๊มจากบริษัทที่จะมีผลกระทบต่อจำนวนการขนส่งเคหะแก้วและแรรีบปั๊มของผู้ประกอบการ

4.2 อภิปรายผล

4.2.1 ต้นทุนด้านการขนส่งเคหะแก้ว จำนวน 14,478,283.76 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนการขนส่ง จำนวน 11,431,490.80 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 3,046,792.96 บาท ต้นทุนต่อเที่ยวในการขนส่งต่อเที่ยว เท่ากับ 1,721.35 บาท และต้นทุนด้านการขนส่งแรรีบปั๊ม จำนวน 3,013,432.92 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนการขนส่ง จำนวน 2,821,712.11 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 191,720.81 บาท ต้นทุนต่อเที่ยวในการขนส่งต่อเที่ยว เท่ากับ 5,696.47 บาท สอดคล้องกับ พงษ์ชัย อธิคมรัตนกุลและคณะ (2560) ได้ศึกษาต้นทุนในการขนส่งสินค้าด้วยรถบรรทุกโดยจะทำการวิเคราะห์ต้นทุนรายกิจกรรมและวิเคราะห์คุณค่าของกิจกรรมในกระบวนการขนส่ง จากการศึกษาพบว่า ต้นทุนกิจกรรมขนส่งสินค้ามีสัดส่วนที่สูงถึง 82.76% ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการขนส่งด้วยรถบรรทุกประกอบไปด้วย ต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะในส่วนของต้นทุนผันแปรเป็นส่วนใหญ่ในส่วนต้นทุนการให้บริการลูกค้าในรอบ การขนส่งจากการคำนวณจะพบว่ารถพ่วงที่ใช้ใช้น้ำมันมีต้นทุนอยู่ที่ 26,634.82 บาท/รอบการขนส่ง ขณะที่รถพ่วงที่ใช้ NGV มีต้นทุนอยู่ที่ 21,183.82 บาท/รอบการขนส่งในส่วนการวิเคราะห์คุณค่ากิจกรรมพบว่าในกระบวนการขนส่งมี กิจกรรมที่ไม่เพิ่มคุณค่าในอัตราสูงจากการวิเคราะห์และปรับปรุงกิจกรรมเพื่อปรับลดต้นทุนทำให้บริษัทขนส่งสามารถลด ต้นทุนลงได้รวม 2,095,899 บาทเวลารวมในการให้บริการต่อรอบการขนส่งลดลง 0.22% โดยลดลงจาก 10,275 นาทีเหลือ 5,115 นาที นอกจากนี้หลังจากการปรับปรุงทำให้สัดส่วนคุณค่าของกิจกรรมที่ไม่เพิ่มค่าลดลงจาก 56.06% เหลือ 14.08% ขณะที่สัดส่วนคุณค่าของกิจกรรมที่เพิ่มค่าเพิ่มขึ้นจาก 7.01% เป็น 11.73%

4.2.2 รายได้จากการขนส่งเคหะแก้วของห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง โดยรวม จำนวน 16,728,038.75 บาท และรายได้จากการขนส่งแรรีบปั๊มของห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง โดยรวม จำนวน 5,068,928.02 บาท เมื่อเปรียบเทียบรายได้ ค่าใช้จ่ายของการขนส่งแต่ละประเภท การขนส่งเคหะแก้ว มีรายได้ จำนวน 16,728,038.75 บาท ต้นทุนการขนส่ง จำนวน 11,431,490.80 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 3,046,792.96 บาท กำไรสุทธิ จำนวน 2,249,473.20 บาท อัตรากำไรขั้นต้น เท่ากับ 31.66% อัตรากำไรสุทธิ เท่ากับ 13.46% ส่วนรายได้จากการขนส่งแรรีบปั๊มของห้างหุ้นส่วนจำกัด อยุธยาขนส่ง โดยรวม จำนวน 5,068,928.02 บาท เมื่อเปรียบเทียบรายได้ ค่าใช้จ่ายของการขนส่งแต่ละประเภท การขนส่งแรรีบปั๊ม มีรายได้ จำนวน 5,068,928.02 บาท ต้นทุนการขนส่ง จำนวน 2,821,712.11 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 191,720.81 บาท กำไรสุทธิ จำนวน 2,055,495.10 บาท มีอัตรากำไรขั้นต้น เท่ากับ 44.33% อัตรากำไรสุทธิ เท่ากับ 40.55% จากการศึกษาเกี่ยวกับ

ต้นทุนและผลตอบแทนของผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งพิเศษแแก้วและแร่ยิปซัมของห้างหุ้นส่วนจำกัด อยู่ธยาขนส่ง พบว่าต้นทุนประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซึ่งได้สอดคล้องกับการจำแนกต้นทุนที่เกิดขึ้นของนักวิชาการ ในส่วนของเครื่องมือทางการเงินตามแนวคิดการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุน สอดคล้องกับเครื่องมือทางการเงินของนักวิชาการ มนัสชนก ภายโต (2557) การศึกษาเรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนของผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งแร่ยิปซัมในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งแร่ยิปซัมในจังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่จะเป็น ผู้ประกอบการขนาดเล็ก ลักษณะการดำเนินงานผู้ประกอบการจะทำการรวมกลุ่มกันในการรับจ้างขนส่งแร่ยิปซัมให้กับบริษัทเหมืองแร่ การประกอบการจะใช้รถบรรทุกประเภทพ่วงในการขนส่งแร่ยิปซัมจากจังหวัดนครสวรรค์ไปยังอุตสาหกรรมในจังหวัดสระบุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ชลบุรี และระยอง โดยเฉลี่ยกำไรสุทธิต่อปีของการประกอบการขนส่งอยู่ ระหว่าง 160,229.02 - 771,975.88 บาทต่อปี ระยะเวลาคืนทุนอยู่ระหว่าง 2 ปี 4 เดือน 4 วัน ถึง 6 ปี 6 เดือน 28 วัน ขึ้นอยู่กับประเภทของรถที่ลงทุน

5. ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ประกอบการที่จะทำการลงทุนโดยการเพิ่มจำนวนรถในการประกอบการขนส่ง เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่สูงควรใช้รถบรรทุกประเภทกึ่งพ่วงในการดำเนินงานเนื่องจากมี ค่าใช้จ่ายในด้านเชื้อเพลิงที่ต่ำ
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบนอกจากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งพิเศษแแก้วและแร่ยิปซัม แล้วยังสามารถศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของธุรกิจขนส่งอื่นได้หลายประเภท เช่น ธุรกิจขนส่งพืชผลทางการเกษตรหรือธุรกิจขนส่งวัสดุก่อสร้างประเภท หิน ดิน ทราย ปูนซีเมนต์ เป็นต้น

6. บรรณานุกรม

- กองยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). “รายงานการพัฒนาระบบโลจิสติกส์.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <https://www.nesdc.go.th>, 2 ตุลาคม 2561.
- พงษ์ชัย อธิคมรัตน์กุล และ ปฎุลา รัตนชุม. (2560). “การวิเคราะห์ต้นทุนรายกิจกรรมสำหรับงานขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษา: บริษัทขนส่งปูนซีเมนต์.” *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี*. 40: 1 (มกราคม – มีนาคม 2560) : 117 – 136.
- มนัสชนก ภายโต. (2557). *ต้นทุนและผลตอบแทนของผู้ประกอบการธุรกิจขนส่ง แร่ยิปซัมในจังหวัดนครสวรรค์*. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2557). *การบัญชีต้นทุน*. กรุงเทพฯ : แมคกรอ – ฮิล.
- อนรรักษ์ ทองสุโขวงศ์. (2554). *การบัญชีต้นทุน (COST ACCOUNTING)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์.

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริมา แก้วเกิด
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองศาสตราจารย์
ที่อยู่ปัจจุบัน	60 ม. 3 ต.หันตรา อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000
เบอร์โทรศัพท์	081-7010857
เบอร์โทรสาร	-
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	081-7010857

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2539	บธ.บ. (บริหารธุรกิจบัณฑิต)	ธุรกิจศึกษา- การบัญชี	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2546	บช.ม. (บัญชีมหาบัณฑิต)	การบัญชี	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2556	ปร.ด. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต)	การจัดการ	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
ปัจจุบัน	รองศาสตราจารย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

1) คุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์. ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 6 วันที่ 23-25 กรกฎาคม 2557 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

2) การวิเคราะห์คุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร. ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติด้านบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 1 วันที่ 26-28 มีนาคม 2557 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

3) The Corporate Governance Disclosure Level of the Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand (SET) : The Empirical Research of Each Industry. 3rd International Conference CSR, Sustainability, Ethice & Governance Cologne, Germany 1st to 3rd August 2016.

4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเงินของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชมงคลสุวรรณภูมิ. ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 1 “วิจัยเพื่อสร้างสรรค์ชุมชนและสังคม” วันที่ 22 มิถุนายน 2559.

5) Influence of Corporate Information Disclosure on Community and Society Development on Firm’s Marketing Performance of Companies Listed on The Stock Exchange of Thailand. PSAKU International Journal of Inter disciplinary Research, Vol.7 No.1 (January – June 2018).

6) คุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการศึกษาทั่วไป ระหว่างวันที่ 9 – 10 กรกฎาคม 2561 ณ โรงแรมรามารการ์เด็น กรุงเทพมหานคร.

7) การยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อความภักดีในการใช้บิทคอยน์ภายใต้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัลของประชากรกลุ่ม Millennials. ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ เบญจมิตรวิชาการ ครั้งที่ 10 วันที่ 22 พฤษภาคม 2563 : มหาวิทยาลัยนอร์ท เชียงใหม่.

8) การรับรู้คุณภาพในการให้บริการส่งผลต่อความภักดีภายใต้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความปลอดภัยของลูกค้าที่ใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน). การประชุมวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ เบญจมิตรวิชาการ ครั้งที่ 10 วันที่ 22 พฤษภาคม 2563 : มหาวิทยาลัยนอร์ท เชียงใหม่.

9) การบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานภายใต้กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากร บริษัท พรีเมียมสตีล โพรเซสซิ่ง จำกัด. ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ เบญจมิตรวิชาการ ครั้งที่ 10 วันที่ 22 พฤษภาคม 2563 : มหาวิทยาลัยนอร์ท เชียงใหม่.

10) The Relationship between Corporate Governance and the Company's Performance in the Stock Exchange of Thailand. Journal of Accountancy and Management. Vol. 12 (3), 2020.

11) Influence of Disclosure of the Community and Social Development on Firm Performance. 7th International Conference on CSR, Sustainability, Ethics & Governance. 23 – 25 June 2021, Lisbon, Portugal.

12) Effectiveness of Customer Relationship Management and Perceived Service Quality that Affect Loyalty of Service Recipient and Logistics Operations Department of MM Sugar Factory in Suphanburi Province. Journal of Accountancy and Management. Vol. 13 (1), 2021.

13) 7Ps Marketing Mix Factors Influences on Decision to Select Accommodations of the Tourists In Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. Journal of Accountancy and Management. Vol. 14 (3), 2022.

คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์

กรณีศึกษา : บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด

BRAND EQUITY AFFECTED PURCHASING DECISION ON ZINC OXIDE A CASE STUDY OF THAI – LYSAGHT CO., LTD.

สุวรรณี หงษ์วีจิตร¹ ศิริมา แก้วเกิด² ปทุมมา กำลาภอนันต์³

¹สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ โทรศัพท์ 08 9616 3659, Suwannee.h@rmutsb.ac.th

²สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ โทรศัพท์ 08 1701 0857, Sirima.k@rmutsb.ac.th

³คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
สถานที่ติดต่อ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ โทรศัพท์ 09 3246 6246, Patumma.kl@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นคุณค่าตราสินค้าผงสังกะสีออกไซด์ของ
ลูกค้า บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด 2) ศึกษาระดับความคิดเห็นการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท
ไทย – โลซาท จำกัด 3) ศึกษาคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย –
โลซาท จำกัด กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มลูกค้าในประเทศไทยที่ทำการซื้อผงสังกะสีออกไซด์ของ บริษัท ไทย – โลซาท
จำกัด จำนวน 130 ราย จากประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดย
ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและเครื่องมือทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่
ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอย
พหุคูณ

ผลการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้าผงสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย
– โลซาท จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านความคิดเห็นคุณค่าตราสินค้า อยู่ใน
ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการรับรู้คุณภาพ รองลงมา คือ ระดับมาก ได้แก่ ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ด้านความ
ตระหนักถึงตราสินค้า และด้านที่มีระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า การตัดสินใจซื้อผงสังกะสี
ออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนคุณค่าตราสินค้าด้านการรับรู้
คุณภาพ ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ด้านความตระหนักถึงตราสินค้า และด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้าส่งผลต่อ
การตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผล
การศึกษานี้ สามารถนำเสนอต่อผู้บริหารบริษัทและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์
ปรับปรุงและพัฒนา ด้านการบริหารบริษัท และปรับปรุงกระบวนการผลิต กระบวนการตรวจสอบคุณภาพ
การตลาด ของผงสังกะสีออกไซด์ให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า และเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไป
อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: คุณค่าตราสินค้า, การตัดสินใจซื้อ, ผงสังกะสีออกไซด์

Abstract

The proposes of the research were as follow. 1) study level of opinion, the brand value of zinc oxide powder of Thai – Lysaght Company customers. 2) study level of opinions on customer’s purchasing decision for zinc oxide powder. 3) study the brand value affected customer’s purchasing decision for zinc oxide powder, Thai – Lysaght Co., Ltd. The samples group were 130 of the total population used in the research and data collection using questionnaires Simple sampling was performed and the statistical tools used in the analysis consisted of descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation. and testing the hypothesis by using multiple regression analysis.

The study results showed that the level of opinion for brand value of zinc oxide powder of Thai – Lysaght Company customers value in the overall is high. In descending order, the aspect with the highest level of opinion was the perceived quality. Followed by a high level, including brand loyalty and brand awareness. Besides a moderate level, such as connection with the brand. The customer’s decision to buy zinc oxide powder from Thai – Lysaght Company Limited has an opinion at a high level. While brand value, by the issue of perception of quality, brand loyalty, brand awareness, and brand connection, there was a statistically significant effect on the customer's purchasing decision of zinc oxide powder at the level of 0.01. Results of this study can be presented to the company's executives and related departments to put the results to good use improve and develop Company management and improve the production process Process of quality inspection, marketing of zinc oxide powder to meet customer requirements. and to make the operation of the organization more efficient and effective

Keyword: Brand Equity, Purchasing Decision, Zinc Oxide

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 คือ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตมาใช้ในกระบวนการผลิตสินค้า หลายธุรกิจมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานการผลิตไปจากเดิม อุตสาหกรรมรถยนต์ก็เช่นเดียวกัน โดยมีการปรับเปลี่ยน ปรับปรุงระบบการขับเคลื่อนจากที่เคยใช้น้ำมันเป็นกลไกในการขับเคลื่อนก็เปลี่ยนมาใช้ไฟฟ้าแทน ซึ่งอุตสาหกรรมยางรถยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่จัดว่ามีความสำคัญอุตสาหกรรมหนึ่งที่กำลังเติบโตเป็นอย่างมากในประเทศไทยเพราะเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นลูกโซ่แปรผันตามปริมาณยอดผลิตและยอดขายของรถยนต์ นอกจากนี้จะเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันของบุคคลทั่วไปแล้วยังเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการขนส่ง ซึ่งเป็นพื้นฐานของอุตสาหกรรมต่าง ๆ นอกจากนั้นยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีการนำทรัพยากรในประเทศมาใช้เป็นจำนวนมาก เช่น ยางพาราและเคมี ซึ่งเคมี หนึ่งในส่วนผสมที่สำคัญนั้นก็คือสังกะสีออกไซด์ ซึ่งผงสังกะสีออกไซด์นี้จะมีหน้าที่เร่งอัตราวัลคาไนซ์ของยางให้เร็วยิ่งขึ้น รวมถึงยังช่วยปรับปรุงคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น เพิ่มความหนืดและสมรรถภาพในการยึดเกาะถนนได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากผงสังกะสีออกไซด์เป็นอุปสงค์ต่อเนื่องของอุตสาหกรรมยางรถยนต์ และอุตสาหกรรมยางรถยนต์ก็เป็นอุปสงค์ต่อเนื่องของอุตสาหกรรมรถยนต์ ดังนั้น ในขณะที่ตลาดรถยนต์ในประเทศไทยมีการเจริญเติบโตอยู่ในอัตราที่สูงขึ้น อุตสาหกรรมยางรถยนต์และธุรกิจผลิตผงสังกะสีออกไซด์ของไทยก็จะขยายตัวตามไปด้วย รวมทั้งยังมีความต้องการยางรถยนต์

เพื่อทดแทนยางที่สึกหรือซึ่งยางรถยนต์โดยทั่วไปจะมีอายุการใช้งานเฉลี่ย 2 ปีต่อเส้น ดังนั้น เมื่อยางชำรุดหรือดอกยางหมดก็จำเป็นต้องเปลี่ยนยางรถยนต์เส้นใหม่ เพื่อความปลอดภัยในการขับขี่ของผู้ใช้รถยนต์ ด้วยเหตุนี้ ทำให้อุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับรถยนต์โดยเฉพาะอุตสาหกรรมยางรถยนต์มีแนวโน้มที่จะเติบโตมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปริมาณการผลิตยางรถยนต์ย่อมขยายตัวสอดคล้องกับปริมาณการผลิตและการใช้รถยนต์ภายในประเทศ ในระยะแรกของการผลิตยางรถยนต์ในประเทศไทย เป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าที่ตอบสนองความต้องการของตลาดในประเทศ ต่อมาก็พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพจนเป็นที่ยอมรับของชาวต่างประเทศ จนสามารถทำรายได้เข้าสู่ประเทศปีละหลายหมื่นล้านบาท แต่ช่วงสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการค้าเงินชีวิตในทุกด้าน ทำให้สภาวะทางการแข่งขันในตลาดรถยนต์ และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะฝั่งส่งออกไซด์ที่เป็น ส่วนผสมหลักในผลิตภัณฑ์ยางรถยนต์ที่มีผู้ผลิตและจำหน่ายหลายรายทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้น บริษัทผู้ผลิตฝั่งส่งออกไซด์ต่าง ๆ จึงต้องพยายามหากกลยุทธ์ วิธีการตลาด และส่งเสริมการขาย เพื่อคาดหวังในการเพิ่มยอดขายให้กับบริษัทของตนเองและพยายามแย่งชิง ส่วนแบ่งตลาดจากคู่แข่งให้ได้มากที่สุด (บริษัท ยูนิเวนเจอร์ จำกัด (มหาชน), 2560)

บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด ทำธุรกิจผลิตและจำหน่ายผงสังกะสีออกไซด์ (ZnO) ซึ่งใช้เป็นส่วนผสมในกระบวนการผลิตของหลายผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยาง เช่น ยางรถยนต์ ถุงมือยาง รองเท้า หรือแม้แต่ผลิตภัณฑ์ อาหารสัตว์ เซรามิก เครื่องเคลือบ เครื่องสำอางค์ และยารักษาโรคต่าง ๆ เป็นต้น ด้วยกรรมวิธีการผลิตที่เข้มงวดในเรื่องคุณภาพ ตั้งแต่ขั้นตอนการเลือกวัตถุดิบ จนได้มาซึ่งผงสังกะสีออกไซด์ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน และได้รับการรับรอง ระบบคุณภาพระดับมาตรฐานสากล ได้แก่ ISO 9001 GMP HACCP FAMI – QS HALAL และระบบการจัดการระดับสากล ได้แก่ ISO 14001 ISO 50001 OHSAS 18001 และ TIS 8001 (ขั้นพื้นฐาน) ณ วันที่ 30 กันยายน 2560 บริษัทมีกำลังการผลิต 15,800 ตัน โดยในปี 2560 บริษัทจะมีกำลังการผลิตมากกว่า 21,000 ตันต่อปี และเป้าหมายในปี 2561 บริษัทจะเพิ่มกำลังการผลิตเป็น 25,000 ตันปี

เนื่องจากลูกค้ากลุ่มเป้าหมายหลักของบริษัท ไทย – โลซาท จำกัด เป็นลูกค้าอุตสาหกรรมและบริษัทยังมีผู้แทนจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ โดยกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตยางรถยนต์มียอดการสั่งซื้อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.61 รองลงมา คือ ผู้แทนจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 13.53 กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 7.81 ซึ่งมีสัดส่วนลูกค้ารายใหญ่ 6 อันดับแรก คือ บริดจสโตน คิดเป็นร้อยละ 52.04 ซุมิโตโม คิดเป็นร้อยละ 22.02 โยโกฮามา คิดเป็นร้อยละ 7.96 ซีพี คิดเป็นร้อยละ 7.81 โอตานิ คิดเป็นร้อยละ 5.62 และวีร์บอร์ คิดเป็นร้อยละ 4.55 ตามลำดับ รวมทั้งมีสัดส่วนการขายเปรียบเทียบระหว่างในประเทศ คิดเป็นร้อยละ 89 กับต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 11

ที่มา : บริษัท ยูนิเวนเจอร์ จำกัด (มหาชน), 30 สิงหาคม 2562

สำหรับระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2560 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2560 บริษัทมีส่วนแบ่งการตลาด ประมาณร้อยละ 51 ทั้งนี้ มีนโยบายการจำหน่ายสินค้าในประเทศเพิ่มขึ้น และยังคงนโยบายขยายตลาดไปต่างประเทศเช่นเดิม ในภูมิภาคอาเซียนใช้ระบบคุณภาพนำการขาย เช่น กลุ่มอาหารสัตว์ใช้มาตรฐาน GMP and HACCP และ FAMI – QS ซึ่งมีความจำเป็นมากในการผลิตอาหารสัตว์เพื่อสัตว์เลี้ยง ไก่ และสุกร มีการเยี่ยมเยือนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าในทุกกระดับ โดยสำหรับระดับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์และบริการโดยรวมเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 97 โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1.2 (บริษัท ยูนิเวนเจอร์ จำกัด (มหาชน), 30 สิงหาคม 2562)

ที่มา : บริษัท ยูนิเวนเจอร์ จำกัด (มหาชน), 30 สิงหาคม 2562

ภาพรวมตลาดของผลิตภัณฑ์ผงสังกะสีออกไซด์ซึ่งหากพิจารณาส่วนแบ่งการตลาดของผู้ผลิตภายในประเทศ พบว่า บริษัท ไทย – โลชาท จำกัด เป็นผู้ผลิตที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุด ทั้งนี้ มาจากการที่ได้รับความเชื่อมั่นไว้วางใจในคุณภาพและการบริการของลูกค้า โดยมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจซื้อขององค์กร ซึ่งหมายถึง การจัดหาผู้ค้าในเครือข่ายธุรกิจที่สามารถจัดหาได้โดยการตรวจประเมิน สรรหา ประเมินผลและเลือกผู้ค้าที่เหมาะสมที่สุดและธุรกิจสามารถพัฒนาผู้ค้าที่เลือกและอาจจะมีการสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งในธุรกิจระยะยาวได้และเป็นการค้าขายในตลาดธุรกิจ ซึ่งหมายถึง การที่กิจการได้จำหน่ายสินค้าให้กับหน่วยธุรกิจอื่น ๆ หรือมีการจำหน่ายสินค้าให้ผู้อื่นเพื่อนำไปแปรรูปเป็นสินค้าเพื่อนำไปจำหน่ายให้กับผู้บริโภคในขั้นสุดท้ายอีกต่อหนึ่ง อีกทั้งตลาดสินค้าธุรกิจหรืออุตสาหกรรมนี้จะ ต้องการสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งต้องมีการผลิตเป็นพิเศษเพื่อให้สามารถตอบสนองกระบวนการผลิตหรือบริการเฉพาะอย่างของธุรกิจได้ (เพชรรัตน์ ปานพุ่ม, 2558) และรวมทั้งความมีชื่อเสียงในฐานะผู้ผลิตผงสังกะสีออกไซด์รายแรกของประเทศไทยที่เปิดดำเนินการมาอย่างยาวนานมากกว่า 40 ปี อีกทั้งบริษัทมีตราสินค้าหรือแบรนด์ที่แข็งแกร่งโดยการสร้างคุณค่าตราสินค้า ซึ่งคุณค่าตราสินค้าจะเกิดขึ้นได้จากการตลาดจะต้องจัดการให้ตราสินค้านั้นมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ ความภักดีต่อตราสินค้า (Brand Loyalty) การตระหนักถึงตราสินค้า (Brand Awareness) คุณภาพที่รับรู้ (Perceived Quality) การเชื่อมโยงความคิดเกี่ยวกับตราสินค้า (Brand Association) และด้านความคุ้มค่าของตราสินค้า (Brand Value) (Aaker,1991) จึงจะเป็น ตราสินค้าที่มีคุณค่าต่อลูกค้าและมีแนวโน้มเป็นตราสินค้าที่ลูกค้าต้องการครอบครองและตั้งใจซื้อในครั้งต่อไป และจากข้อมูลสถิติเปรียบเทียบ 3 ปี (2559 – 2561) พบว่า บริษัทมีส่วนแบ่งการตลาดในประเทศสูงสุด ประมาณร้อยละ 64, 51, 46 ตามลำดับของอุปทานทั้งหมด และส่วนที่เหลือเป็นของผู้ผลิตรายอื่นในประเทศอีกประมาณจำนวน 6 ราย รวมทั้งผู้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศที่มีส่วนแบ่งการตลาดรวมกันประมาณ

ร้อยละ 36, 49, 54 ตามลำดับของอุปทานทั้งหมด โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1.3 (บริษัท ยูนิเวนเจอร์ จำกัด (มหาชน), 2559 – 2561)

บริษัท ไทย – โลชาท มีส่วนแบ่งการตลาดในประเทศเมื่อเปรียบเทียบ 3 ปี พ.ศ. 2559 – 2561 โดยรวมมีการปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องทุกปีซึ่งอาจเป็นผลมาจากหลาย ๆ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น การสั่งซื้อที่ลดลงจากลูกค้า คู่แข่งที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งในประเทศและจากการนำเข้าจากต่างประเทศ การแข่งขันที่รุนแรงในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านราคา สภาวะเศรษฐกิจโดยรวม เป็นต้น โดยทั้งหมดทั้งมวลนั้นมาจากการสั่งซื้อที่ลดลงเป็นหลักที่เกิดจากหลายปัจจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงอยากทราบว่าคุณค่าตราสินค้าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ยังคงมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้าอยู่หรือไม่

คุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) จึงมีบทบาทในการสร้างความสำเร็จให้กับสินค้าหรือบริการอย่างมาก ความสำเร็จของการสร้างตราสินค้านั้นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับตราสินค้าจึงเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะทำความเข้าใจและอธิบายถึงคุณค่าของตราสินค้าในจิตใจของผู้บริโภค ด้านความตระหนักถึงตราสินค้า ด้านการรับรู้คุณภาพ ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ด้านความคุ้มค่าของตราสินค้า

นภวรรณ คมนานุรักษ์ (2561) ให้ความหมายว่า คุณค่าตราสินค้า หมายถึง การเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าและบริการ ที่สะท้อนออกมาเป็นความคิด ความรู้สึก ความชอบ การกระทำของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า อภิรักษ์ ดีศรีศักดิ์ (2559) ให้ความหมายว่า คุณค่าตราสินค้าในสายตาผู้บริโภคทั้งในด้าน การรับรู้ เช่น การรู้จักในตราสินค้า ความสัมพันธ์กับตราสินค้า และคุณค่าที่ถูกรับรู้ ตลอดจนในเรื่องของความภักดีต่อตราสินค้านั้นสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า เป็นคุณค่าเพิ่มเกิดขึ้นในความรู้สึกผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้าและเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของแนวคิดเรื่องตราสินค้า เพราะคุณค่าที่แท้จริงของสินค้าเกิดจากความรู้สึกของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้าใจ และอธิบายถึงคุณค่าของตราสินค้าในจิตใจของผู้บริโภค

คุณค่าตราสินค้า หมายถึง ตราสินค้าที่ผู้บริโภคมองเห็นว่ามีคุณค่าเป็นตราที่ผู้บริโภคมักมีทัศนคติที่ดีต่อคุณสมบัติของสินค้าและชื่นชอบตราสินค้านั้น การเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าและบริการ ที่สะท้อนออกมาเป็นความคิด ความรู้สึก ความชอบ การกระทำของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า และถือเป็นอีกหนึ่งคำศัพท์สำคัญในกระบวนการสร้างแบรนด์

การตัดสินใจซื้อ หมายถึง การที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าใดสินค้านั้นจะต้องมีกระบวนการหรือขั้นตอนในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากสองทางเลือกขึ้นไป โดยที่ผู้บริโภคจะเลือกซื้อสินค้าหรือบริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์ โดยสามารถพิจารณาเป็นขั้นตอนได้ดังนี้ การรับรู้ปัญหาหรือความจำเป็น การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ

จากข้อมูลข้างต้นที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ กรณีศึกษา บริษัท ไทย – โลชาท จำกัด ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความตระหนักถึงตราสินค้า ด้านการรับรู้คุณภาพ ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า ด้านความภักดีต่อตราสินค้า และด้านความคุ้มค่าของตราสินค้า ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการการผลิต โดยนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการประกอบ การวางแผนกลยุทธ์ทางการผลิต และการตลาดเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์อันจะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้มีความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อใช้ในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นคุณค่าตราสินค้าฝั่งสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการตัดสินใจซื้อฝั่งสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด
3. เพื่อศึกษาคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อฝั่งสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด

3. วิธีดำเนินการวิจัย

คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อฝั่งสังกะสีออกไซด์ : กรณีศึกษา บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยนำเสนอ ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บริษัทที่เป็นลูกค้าของบริษัท ไทย – โลซาท จำกัด จำนวน 130 ราย (บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด, 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีขนาดเล็กและทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บริษัทที่เป็นลูกค้าในประเทศไทยทั้งหมดของบริษัท ไทย – โลซาท จำกัด ซึ่งมีจำนวน 130 ราย แล้วทำการจัดส่งแบบสอบถามให้แก่ลูกค้าบริษัทละ 1 ชุด ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 130 ตัวอย่าง โดยเก็บจากประชากรทั้งหมดที่มีและสามารถจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมมี 7 ประเภท (บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด, 2562) ได้แก่

1. อุตสาหกรรมยานยนต์ จำนวน 29 ราย
2. อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ จำนวน 12 ราย
3. อุตสาหกรรมสี จำนวน 4 ราย
4. อุตสาหกรรมเซรามิก จำนวน 5 ราย
5. อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง จำนวน 2 ราย
6. อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง จำนวน 30 ราย
7. อุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น ตัวแทนจำหน่าย น้ำมัน และเคมี เป็นต้น จำนวน 48 ราย

ตัวแปรในการศึกษา ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ คุณค่าตราสินค้า ประกอบด้วยตัวแปร ด้านความตระหนักถึงตราสินค้า ด้านการรับรู้คุณภาพ ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า ด้านความภักดีต่อตราสินค้าด้านความคุ้มค่าของตราสินค้า ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ประกอบด้วยตัวแปรด้านการรับรู้ปัญหาหรือความจำเป็น ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ประกอบด้วย ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อฝั่งสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง และคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อความเหมาะสมของแบบสอบถามในการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อความและภาษาที่ใช้ พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) โดยประเมินข้อความว่าสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการศึกษาหรือไม่ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องโดยกำหนดคะแนน (นพพร ธนะชัยพันธ์, 2550) จากการคำนวณค่า IOC ของแบบสอบถาม คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อฝั่งสังกะสีออกไซด์ : กรณีศึกษา บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด ได้ค่า IOC

อยู่ที่ 1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่า ค่า IOC ที่ยอมรับได้ คือ ตั้งแต่ 0.50 เป็นต้นไป แสดงว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีคุณภาพตรงตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และเนื่องจากในการคำนวณ ค่า IOC โดยพิจารณาแยกตามรายข้อคำถาม ไม่พบว่าข้อคำถามใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับบริษัทลูกค้าที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่แท้จริง จำนวน 30 ชุด และนำแบบสอบถามที่ตอบแล้วมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือโดยการวิเคราะห์หาค่าครอนบาร์คแอลฟา (Cronbach's Alpha Analysis Test) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ได้ควรจะมีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไป (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550) ผลจากการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่า ผลของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ได้จากการตรวจสอบข้อคำถามในแต่ละด้านนั้น มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0.702 – 0.980 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 จึงถือได้ว่าแบบสอบถามเพื่อการวิจัยมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประเภทอุตสาหกรรม รูปแบบธุรกิจ ระยะเวลาในการดำเนินงาน จำนวนพนักงานในปัจจุบัน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percent) การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของคุณค่าตราสินค้า ประกอบด้วย ด้านความตระหนักถึงตราสินค้า ด้านการรับรู้คุณภาพ ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ด้านความคุ้มค่าต่อตราสินค้า สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าตราสินค้า ด้านความตระหนักถึงตราสินค้าด้านการรับรู้คุณภาพ ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ด้านความคุ้มค่าต่อตราสินค้า กับการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลเซท จำกัด วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) พิจารณาร่วมกับ VIF (Variance Inflation Factors) Tolerance และ Durbin – Watson

การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เป็นสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ด้วยวิธีการเลือกตัวแปรโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Regression) ได้แก่ ด้านคุณค่าตราสินค้า ด้านความตระหนักถึงตราสินค้า ด้านการรับรู้คุณภาพ ด้านการเชื่อมโยงกับ ตราสินค้า ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ด้านความคุ้มค่าต่อตราสินค้า ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ : กรณีศึกษา บริษัท ไทย – โลเซท จำกัด

4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 130 ราย ส่วนใหญ่เป็นประเภทอุตสาหกรรมอื่น ๆ มีรูปแบบธุรกิจเป็นบริษัท จำกัด มีระยะเวลา ในการดำเนินงานของกิจการ 16 ปีขึ้นไป และมีจำนวนพนักงานในปัจจุบันจำนวน 151 คนขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 ราย ส่วนใหญ่เป็นลูกค้าที่ทำงานในประเภทอุตสาหกรรมอื่น ๆ จำนวน 41 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.54 รองลงมา คือ ประเภทอุตสาหกรรมยางรถยนต์ จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.15 ตามลำดับ

รูปแบบธุรกิจส่วนใหญ่ คือ บริษัทจำกัด จำนวน 99 ราย คิดเป็นร้อยละ 76.15 รองลงมา คือ บริษัทมหาชน จำนวน 26 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.00 ตามลำดับ

ระยะเวลาในการดำเนินงานของกิจการส่วนใหญ่ คือ 16 ปีขึ้นไป จำนวน 96 ราย คิดเป็น ร้อยละ 73.85 รองลงมา คือ 11 – 15 ปี จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.54 ตามลำดับ

จำนวนพนักงานในปัจจุบันส่วนใหญ่ คือ 151 คนขึ้นไป จำนวน 70 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.84 รองลงมา คือ ต่ำกว่า 50 คน จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.08 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้าผงสังกะสีออกไซด์ : กรณีศึกษา บริษัท ไทย – โลชาท จำกัด จากการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้าผงสังกะสีออกไซด์ : กรณีศึกษา บริษัท ไทย – โลชาท จำกัด พบว่า ลูกคามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการรับรู้คุณภาพ ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ด้านความตระหนักถึงตราสินค้า ด้านความคุ้มค่าของตราสินค้า และด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ : กรณีศึกษา บริษัท ไทย – โลชาท จำกัด จากการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ : กรณีศึกษา บริษัท ไทย – โลชาท จำกัด โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการรับรู้ปัญหาหรือความจำเป็น ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการแสวงหาข้อมูลด้านการตัดสินใจซื้อ

แสดงผลการวิเคราะห์คุณค่าตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ : กรณีศึกษา บริษัท ไทย – โลชาท จำกัด

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) คุณค่าตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ : กรณีศึกษา บริษัทไทย – โลชาท จำกัด

คุณค่าตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ	คุณค่าตราสินค้า		β	t	p – value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน			
	(β)	(Std.Error)			
ค่าคงที่ (a)	0.37	0.34		1.07	0.29
ด้านความตระหนักถึงตราสินค้า	0.18	0.07	0.14	2.47	0.01*
ด้านการรับรู้คุณภาพ	0.41	0.09	0.50	4.84	0.00**
ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า	0.16	0.07	0.13	2.34	0.02*
ด้านความภักดีต่อตราสินค้า	0.25	0.08	0.27	3.01	0.00**
ด้านความคุ้มค่าของตราสินค้า	0.04	0.09	0.04	0.48	0.64
R = 0.80 R² = 0.64		Adjusted R² = 0.63	SEE = 0.33	F = 44.52	

**ระดับนัยสำคัญ p < 0.01, *ระดับนัยสำคัญ p < 0.05

แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter พบว่า ตัวแปรของคุณค่าตราสินค้า ประกอบด้วย ด้านความตระหนักถึงตราสินค้า ด้านการรับรู้คุณภาพ ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลชาท จำกัด โดยการทดสอบความเหมาะสมของเส้นถดถอย มีค่าสถิติ F เท่ากับ 44.52 และเมื่อพิจารณาจากค่า R Square เท่ากับ 0.64 ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อของลูกค้าได้ร้อยละ 64 และพิจารณา จากค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.63

แสดงว่า ตัวแปรอิสระร่วมกันอธิบายการตัดสินใจซื้อ ของลูกค้าได้ ร้อยละ 63 นอกจากนี้ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า พิจารณาที่ค่า Std.Error of the Estimate เท่ากับ 0.33 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

ด้านการรับรู้คุณภาพส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.41$, $p < 0.01$) ยอมรับสมมติฐาน

ด้านความภักดีต่อตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.25$, $p < 0.01$) ยอมรับสมมติฐาน

ด้านความตระหนักถึงตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($\beta = 0.18$, $p < 0.05$) ยอมรับสมมติฐาน

ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($\beta = 0.16$, $p < 0.05$) ยอมรับสมมติฐาน ด้านความคุ้มค่าของตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด ($\beta = 0.04$, $p > 0.05$) ปฏิเสธสมมติฐาน

โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ การตัดสินใจซื้อ = $0.37 + 0.41$ (การรับรู้คุณภาพ) + 0.25 (ความภักดีต่อตราสินค้า) + 0.18 (ความตระหนักถึงตราสินค้า) + 0.16 (การเชื่อมโยงกับตราสินค้า) + 0.04 (ความคุ้มค่าของตราสินค้า)

สมการพยากรณ์ในรูปแบบมาตรฐาน $Z_r = 0.14 Z_1 + 0.50 Z_2 + 0.13 Z_3 + 0.27 Z_4 + 0.04 Z_5$

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้าผงสังกะสีออกไซด์ : กรณีศึกษา บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด ผลการวิจัย พบว่า ลูกค้าของบริษัท ไทย – โลซาท จำกัด มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้าผงสังกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการรับรู้คุณภาพ ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ด้านความตระหนักถึงตราสินค้า ด้านความคุ้มค่าของตราสินค้า และด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ : กรณีศึกษา บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด ผลการศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผงสังกะสีออกไซด์ : กรณีศึกษา บริษัท ไทย – โลซาท จำกัด พบว่า ลูกค้าของบริษัท ไทย – โลซาท จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ลูกค้าต้องการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมเท่านั้น จากผู้ขายที่มีการให้บริการหลังการขายที่ดี จากผู้ขายที่มีความเชี่ยวชาญในการประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้านั้น ๆ โดยเฉพาะ และโดยที่ลูกค้ามีการสอบถามคุณสมบัติ ข้อมูลหรือรายละเอียดของสินค้าแบรนด์ Zinc จากผู้ขายหรือเจ้าของผลิตภัณฑ์โดยตรง และตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าแบรนด์ Zinc จากประสบการณ์ส่วนตัวที่เคยใช้สินค้า รวมทั้งผู้ขายมีการจัดระบบจัดส่งที่ตรงเวลา มีการส่งมอบผลิตภัณฑ์ตามที่ได้ตกลงไว้ ผู้ขายมีความสามารถในการให้บริการทางการเงินหรือมีการให้สินเชื่อ ที่เหมาะสม ลูกค้าได้รับข้อมูลของสินค้าและรายละเอียดการให้บริการที่ครบถ้วน และมีโอกาสในการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับปริมาณที่ซื้อ เงื่อนไขการชำระเงิน การบริการหลังการขาย และลูกค้าได้รับความช่วยเหลือด้านเทคนิคหรือคำแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จากผู้ขาย ก่อนการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภณัฐ วงศ์ไทรทิพย์ และชลิตา ศรีนวล (2559) ได้ศึกษาเรื่อง คุณค่าตราสินค้าและการตัดสินใจซื้อสมาร์ตโฟนตราซัมซุงของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก เพราะการตัดสินใจซื้อจากคุณภาพโดยรวม การตัดสินใจซื้อจากร้านค้าในศูนย์การค้าขนาดใหญ่ และการตัดสินใจซื้อจากพนักงานที่มีมารยาทและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสอดคล้องกับการศึกษาของ ฌัญญชยาภาญจน์ บิน

สุวรรณ และชุตินาถ ทองจีน (2561) ได้ศึกษาเรื่อง คุณค่าตราสินค้า การส่งเสริมการตลาด และแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางของผู้บริโภค ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางนั้น พบว่า การตัดสินใจซื้อของลูกค้าอยู่ในระดับมาก เพราะเครื่องสำอางจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจได้ ทำให้ลูกค้าสามารถสร้างบุคลิกภาพที่โดดเด่นได้ การอยากลองใช้เครื่องสำอางที่ไม่คุ้นเคยจากการพูดคุยกับบุคคลต่าง ๆ ในการค้นหาข้อมูลจากแหล่งบุคคล จากแหล่งการค้า จากประสบการณ์ทดลองใช้สินค้าของผู้อื่น ในการค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ในการประเมินผลทางเลือกจากคุณสมบัติของสินค้า ในการประเมินผลทางเลือกจากแต่ละยี่ห้อตราสินค้า ในการประเมินผลทางเลือกจากราคา เมื่อเทียบกับคุณภาพ การประเมินผลทางเลือกจากสินค้าที่ได้ลองใช้แล้ว ในการตัดสินใจซื้อจากการศึกษาหาข้อมูลก่อนซื้ออย่างเพียงพอ ในการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางจากการเปรียบเทียบคุณค่าของส่วนประสมทาง ในการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางที่สอดคล้องกับความต้องการ ที่จะแนะนำให้คนอื่นใช้หากสินค้านั้นได้ผลดีกับตัวเอง หากประทับใจในสินค้าจะทำให้สนใจขอเสนอของสินค้านั้น

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสัองกะสีออกไซด์ : กรณีศึกษา บริษัท ไทย – โลชาท จำกัด ผลการศึกษา คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสัองกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลชาท จำกัด พบว่า คุณค่าตราสินค้า ด้านความตระหนักถึงตราสินค้า ด้านการรับรู้คุณภาพ ด้านการเชื่อมโยงกับตราสินค้า และด้านความภักดีต่อตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผงสัองกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลชาท จำกัด สำหรับด้านความคุ้มค่าของตราสินค้าไม่ส่งผล ต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้า และเมื่อพิจารณาตามสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบคือ การตัดสินใจซื้อ = $0.37 + 0.41$ (การรับรู้คุณภาพ) + 0.25 (ความภักดีต่อตราสินค้า) + 0.18 (ความตระหนักถึงตราสินค้า) + 0.16 (การเชื่อมโยงกับตราสินค้า) + 0.04 (ความคุ้มค่าของตราสินค้า) จะเห็นว่า ด้านการรับรู้คุณภาพมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจซื้อผงสัองกะสีออกไซด์ของลูกค้า บริษัท ไทย – โลชาท จำกัด

5. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาคุณค่าตราสินค้า ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม ซึ่งจากการศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ยังมีตัวแปรอื่น ๆ เช่น ด้านคุณภาพการให้บริการ ความไว้วางใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อ เพื่อสามารถนำไปใช้ในองค์กรได้ โดยมีกำหนดแบบแผนในการพัฒนาว่าจะพัฒนาในทิศทางด้านไหน เพื่อให้ลูกค้าเกิดความไว้วางใจโดยมีความตั้งใจซื้อและตัดสินใจซื้อผงสัองกะสีออกไซด์ในที่สุด

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยครั้งต่อไปควรดำเนินการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ ผู้บริโภคในเชิงลึก (In – Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจน และสามารถอธิบายถึงเหตุผลของบริโภคที่มีต่อการตัดสินใจซื้อในเชิงมิติเชิงลึก และได้ข้อมูลเพื่อนำไปปรับใช้ในการพัฒนาเกี่ยวกับผงสัองกะสีออกไซด์ซึ่งจะทำให้ บริษัท ไทย – โลชาท จำกัด และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวงการผงสัองกะสีออกไซด์สามารถสร้างกลยุทธ์ใหม่ ๆ ที่พึงประสงค์ได้ตรงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้มากขึ้น

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้น ในการศึกษารังต่อไป ควรจะศึกษาให้ครอบคลุมลูกค้าในส่วนของลูกค้าต่างประเทศ เพื่อหาความแตกต่างจากเดิม เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์และพัฒนาปรับปรุง ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในทุก ๆ พื้นที่ได้อย่างแม่นยำ อีกทั้งเพื่อให้ผลการศึกษามีความชัดเจนและเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ในการศึกษารังต่อไปควรจะมีการเพิ่มแนวความคิดหรือทฤษฎี ในเรื่องของ ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด เข้าไปด้วยในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจ และการวางแผนการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

7. บรรณานุกรม

- กรรัฐ พงศ์ฉบับภา. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลขนาดเครื่องยนต์ 1601 – 2000 ซีซี ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.” สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ, 2546.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.
- จักรพันธ์ อุพันธ์วัน. “คุณค่าตราสินค้าและความต้องการในการใช้นาฬิกาแบรนด์เนม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อนาฬิกา G – SHOCK ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.” การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2556.
- ฉัตยาพร เสมอใจ, และมัทนียา สมมิ. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เนต, 2545.
- ฉันทชนก เรืองภักดิ์. “คุณค่าตราสินค้า คุณภาพการบริการ และความไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ Power Bank ของผู้บริโภคที่ใช้ Smartphone และ Tablet ในกรุงเทพมหานคร.” การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2557.
- ชนิดา สุธัญญารักษ์. “ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลขนาด 2000 ซีซี ขึ้นไป ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.” สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- ณัฐชยาภาญจน์ บินสุวรรณ, และชุติมาวดี ทองจีน. “อิทธิพลของปัจจัยด้านคุณค่าตราสินค้าการส่งเสริมการตลาด และแรงจูงใจในการเลือกซื้อเครื่องสำอางที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เครื่องสำอางของผู้บริโภค.” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2561.
- นพพร ณะชัยพันธ์. สถิติเบื้องต้นสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์, 2550.
- นัทธมน หมทอง. “คุณค่าตราสินค้าที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟนของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร.” สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการตลาด บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2555.
- บริษัท ไทย – ไลซาท จำกัด. เล่มรายงานรายชื้อลูกค้าในประเทศไทยทั้งหมดของบริษัทฯ. พระนครศรีอยุธยา, 2562.
- บริษัท ยูนิเวนเจอร์ จำกัด (มหาชน). “รายงานแบบแสดงรายการข้อมูล.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <https://www.univentures.co.th>, 30 สิงหาคม 2562.
- เพชรรัตน์ ปานพุ่ม. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อพัดลมระบายอากาศ อุตสาหกรรม : กรณีศึกษาบริษัท เพชรประภา เอ็นจิเนียริง แอนด์บิสซิเนส จำกัด.” การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการวิศวกรรมธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2558.
- ศุภณัฐ วงศ์ไตรทิพย์, และชลิตา ศรีนวล. “คุณค่าตราสินค้าและการตัดสินใจซื้อสมาร์ตโฟนตราซัมซุงของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.” วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทร วิโรฒ. 7: 1 (มกราคม – มิถุนายน 2559) : 143 – 145

- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา, 2550.
- . “ข้อมูลบริษัทและการประยุกต์ใช้.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <https://www.thai-lysaght.co.th>, 30 สิงหาคม 2561.
- Aaker, D. A. *Managing Brand Equity: Capitalizing on the Value of a Brand Name*. New York : The Free Press, 1991.
- Bloemer, J., and De Ruyter, K. “On the Relationship Between Store Image, Store Satisfaction and Store Loyalty.” *European Journal of Marketing*. 32: 5/6 (June 1998) : 499 – 513.
- Jinfeng, W., and Zhilong, T. “The Impact of Selected Store Image Dimensions on Retailer Equity : Evidence From 10 Chinese Hypermarkets.” *Journal of Retailing and Consumer Services*. 16: 6 (November 2009) : 486 – 494.
- Keller, Kevin Lane. “Conceptualizing, Measuring, and Managing Customer – Based Brand Equity.” *Journal of Marketing*. 57: 1 (January 1993) : 1 – 22.
- Kotler, Philip. *Marketing Management. : Analysis, Planning, Implementation and Control*. 8th ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, 1994.
- Kotler, P., and Keller, K. L. *Marketing Management*. 5th ed. Boston : Pearson, 2016.
- Leavitt, Harold J. *Managerial Psychology : An Introduction to Individual, Pairs and Groups in Organization*. 3rd ed. Chicago : Chicago University Press, 1984.
- Yamane, Taro. *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row, 1973.
- Yoo, B., Donthu, N., and Lee, S. “An Examination of Selected Marketing Mix Elements and Brand Equity.” *Journal of the Academy of Marketing Science*. 28: 2 (2000) : 195 – 211.

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นางสุวรรณี หงษ์จิตร	
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์	
วัน เดือน ปี เกิด	24 เมษายน 2521	
ที่อยู่ปัจจุบัน	60 ถนนสายเอเชีย ตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	
เบอร์โทรศัพท์	08 9616 3659	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	08 9616 3659	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2543	ครุศาสตร์บัณฑิต	การศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
2552	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต	บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
กำลังศึกษา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต	การจัดการ	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2558-ปัจจุบัน	อาจารย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
2546-2557	นักวิชาการ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

Hongwijit, s. (2017). Differences of Buyer-Supplier Relationship from Different Types of Automotive Parts. Social Science and Business Management(IHBSBM) ,Shu Shanghai,China on December 23-23.

Hongwijit, K. & Hongwijit, S. (2017). Structural Equation Modelling Relationships. Journal of Modern Management, Volume 15(1) January-June 2017. 131-138

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานและปัจจัยการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานโรงพยาบาลศุภมิตร จังหวัดสุพรรณบุรี

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

แนวทางการยกระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพการเพาะปลูกตะโกตัด อำเภอท่าเรือ จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

สื่อ Boy-Love กับความนิยมของแฟน ๆ ผู้หญิงในประเทศไทย

Boy-Love Media and Their Popularity among Female Fans in Thailand

¹Chaowarit Panthong, ²Tawan Phimphet, ³Kamonlak Paman, ⁴Krittagan Charlie Dhoppupa

¹Chaowarit Panthong, Ph.D. Associate Dean for Research and Academic Services in Faculty of Education, Muban Chombueng Rajabhat University. Tel.0642969333 e-mail : Chao-kmutt@hotmail.com

²Tawan Phimphet. Academic Studies. Faculty of Education, Muban Chombueng Rajabhat University Tel.0922531557
e-mail : tawan.phim@gmail.com

³Kamonlak Paman. general administrative officer. Faculty of Education, Muban Chombueng Rajabhat University.
Tel.0659619587 e-mail : Kamonlak757@gmail.com

⁴Asst.Prof.Krittagan Charlie Dhoppupa. Ph.D. Curriculum and Instruction in Faculty of Education, Muban Chombueng Rajabhat University. Tel.0945958366 e-mail : ck.dhoppupa@gmail.com

Abstract

The purpose of this research is to describe the themes that can be found in journals, websites, or academic papers. Boy Love, or BL, is a genre of creative works in which male protagonists have a gay connection. The majority of their viewers are female. This article uses textual analysis to identify the reasons why these female media consumers are drawn to Boylove media. Two themes, both to confirm and to describe this phenomenon are (1) BL media in Thailand and (2) Popularity of BL media among female fans.

It's possible that these female fans temporarily identify with a male character in order to engage in romantic connection with another male character in the BL story. A paucity of female protagonists in mainstream media, outside of the romance genre, is one reason why female fans must picture themselves as a male character rather than a female one. However, the demand of gender equality, as stated by female fans who read BL text, may be a fan-scholar's belief that can only be applied in certain situations.

Keywords: Boy Love Media (BL media), Female Fans

Introduction

Boys' Love or BL began showing in major bookstores in the 1990s and has estimated annual sales of 21.3 billion yen (approximately \$270 million; Yano 2010), with one million readers in Japan (Mizoguchi 2008). BL is a literary genre or media that relates the romance between male characters. Commonly referred to as “yaoi” (やおい) by overseas fans, from books to fan fiction, manga, anime, and video games.

Moreover “Boys' love” is used to refer to male/male homoerotic texts, particularly manga, created by women for women. Originally developed in Japan, boys' love is now a global phenomenon, but little is known about its Western readership. Pagliassotti, D. (2008). Although a Japanese genre of male homoerotic comics created primarily by women for

women hardly sounds like a viable subject for serious academic research, Boys' Love manga, or BL, has proven to have broad implications for the study of transnational gender politics and performativity, feminist and queer readings, and fan community building, among other subjects. Pagliassotti, D., Nagaike, K., & McHarry, M. (2013). In addition, boys' love (bōizu rabu), or BL, is the most recent commercial variant of narratives focusing on romantic and sexual male-male relationships. Kamm, B. O. (2013).

Boy's Love (BL) stories are a fictional fantasy textual story that describes a romantic relationship between men. Zhou, Y., Paul, B. & Sherman, R. Still (2018). According to McLelland, the term boy-love (shoonenai in Japanese), which is also termed as BL, boy love, boys love or boys' love, refers to “the homoerotic attraction the male heroes in a genre of Japanese women's manga (comics) feel for each other” (2000a).

Boys' Love or BL may refer to a romantic relationship between a male character with the other male characters, that appear in in the literary genre or media in order to specific group or to whom they have been passionated of homoerotic relationship.

Background

The term media, which is the plural of *medium*, refers to the communication channels through which we disseminate news, music, movies, education, promotional messages and other data. It includes physical and online newspapers and magazines, television, radio, billboards, telephone, the Internet, fax and billboards. (Market Business News, 2021)

Boy Love is a local appropriation of *yaoi*, the Japan-originating form of homoerotic fiction that revolves around the romantic narratives between a masculine boy (called “uke”) and a more feminine boy (called “seme”). Traditionally, *yaoi* is created, consumed and favored by women. This Japanese subculture arrived in Thailand a decade ago in the form of novels. The community of Boys Love readers flourished long before the culture came to the small screen. Despite pervasive global beliefs to the contrary, Thailand remains a society where expressions of sexuality that deviate from heterosexual norms are often explicitly censored (Jackson 2011, 2). This tendency is reflected in the Thai mediascape where depictions of same-sex desiring and gender non-conforming individuals tend to be confined to niche comedy shows or semi legal soft-core erotica (Jackson 2002; Ünalı 2011).

Thai public has a strong root in the *yaoi* subculture which has since become industrialized. The cute boy celebrities in Thailand are referred to by many names. On social media sites, other common terms used include “Cute Boys,” “Sexy Boys,” or “Cool Boys.” These fan sites display the spirit of young male homoeroticism inspired by *yaoi* phenomenon grounded in the Japanese popular cultural context. The expansion of young male homoeroticism in the name of *yaoi*

phenomenon in Thailand has given birth to literary festivals, new publishing houses, television series, YouTube channels, and several fan practices (e.g. EverY Publishing, Deep Publishing, and Rose Publishing). Prasannam, N. (2019).

LGBTQ series, especially the "Y series" industry, is not new anymore. There is information that in 2020 Thailand produced as many as 40 Boy's love story series, with the number of views in the LINE TV application exceeding 600 million views. Y Series is a form of entertainment which has an interesting story and make the audience join in the excitement with the characters, like any drama or movie. (ไทยอาจเป็นศูนย์กลาง 'ซีรีส์วาย' พร้อมส่งออก 'คู่จิ้น' แห่งเอเชีย, 2020)

BL media in Thailand may be regarded as the communicating channels for relationship between a masculine boy (called "uke") and a more feminine boy (called "seme") through which the Thai fans have been spreading such as news, music, movies, education, promotional messages and other data. It includes physical and online newspapers and magazines, television, radio, billboards, telephone, the Internet, fax and billboards.

Research Goals

To collect and analyze boy love media in Thailand how it affects women.

Objective

1. To collect stories about boy love media in Thailand
2. To analyze how boy love media in Thailand affects female fans.

Methods

This research is a qualitative research. By collecting boy love stories from media in Thailand, including novels, short stories, movies, dramas, then analyzed how stories appearing in these media affect female fans in Thailand. Then compare the story of boy love from foreign media to the story of Thailand again.

Expected results

1. Learned about the story of boy love from various media in Thailand.
2. Get to know the popularity of female fans towards boy love in Thailand.

BL media and their popularity in Thailand

The rise of Boys' Love (BL) TV series in Thailand over the past decade has sparked critical attention from both academics and journalists alike Zhang, C. Y., & Dedman, A. K. (2021). Now, since 2018, the Thai film industry with the theme Boys' Love (BL) has received a lot of support from film and drama lovers, especially in ASEAN countries.

The presence of Boys Love series, a unique drama genre that depicts homoerotic relationships between male characters, has increased significantly in recent years.

Narratives revolving around two boys in a romantic relationship were pretty much secondary subplots before the 2014 series *Love Sick*, which was a significant turning point for the subgenre. It was probably the first time in Thai entertainment history that two boys with homosexual inclinations were featured in the lead. As well as, observing the growth of Boys Love literature, decades-old publishing house Sataporn Books jumped onto the bandwagon in 2018 and launched a new brand called Deep. So far, Deep has published around 70 Boys Love titles, and 20 of them being produced into a television series. “I guess society seems to be more accepting of Boys Love fiction,” says Jetiya Lokitsatporn, the owner of Sataporn Books. She goes on to explain that the Boys Love industry has seen tremendous growth because more producers, including major channels, have shown interest in turning these novels into television series. More series translates into better sales of the books. (Everything you need to know about Thailand’s thriving Boys Love culture, 2020)

LINE TV, the free streaming platform that has been broadcasting Boys Love series such as Make it Right and Sotus since 2016 says that the coronavirus lockdown earned the platform the biggest increase in viewership in history. From a five percent audience share in 2019, the first quarter of 2020 alone saw the number peaked at 34 percent. “Boys Love is no longer a sub-genre. It’s gone mainstream,” says Kanop Supamanop, LINE’s VP for content business. LINE TV alone currently stockpiles 33—and counting—Thai Boys Love series on its platform, making it the biggest producer of the subgenre in Thailand.

Observing the growth of Boys Love literature, decades-old publishing house Sataporn Books jumped onto the bandwagon in 2018 and launched a new brand called Deep. So far, Deep has published around 70 Boys Love titles, and 20 of them being produced into a television serie. Jetiya also points out that she has seen fewer stories about students and more about people with actual careers. “There is also more fantasy fiction, like those in which men could become pregnant. If you treat them as fantasy, we could simply accept them [as entertainment].” Deep is also selling the rights to their novels to international publishers in Taiwan, Japan, and Korea.

Director-General of the Department of International Trade Promotion Executive Office said that “ From the popularity of the Y series or Boy’s Love content, it has been very popular both at home and abroad. In Thailand alone, the total value is more than 1,000 million baht. Especially during the past 2 years, Thailand has produced up to 40 Y series and it is expected that this year will increase to 90 stories. In the past year, the audience base increased by more than 328% through various online platforms. So, a trend on online media to continue as well as marketing activities such as fan meetings organizing an event and being a presenter in various forms reinforces Thailand as a hub of content that is most interested in foreign countries at the moment.

“Currently, ‘Y Series’ or ‘Boys’ Love’ content is growing in popularity domestically and internationally. The ‘Y’ genre was born as the subject matter of novels over a decade ago, and trended among young adults. But it was only when the ‘Y’ series moved to television that its popularity became more widespread. Much of the original ‘Y’ content came from overseas, but Thai producers quickly saw the potential and now Thailand has become a hub of ‘Y’ content, with strong audiences both at home and across Asia. With attractive young stars, fresh plotlines and witty scripts, Thailand has honed the dramatic technique to a fine edge, earning recognition and audience appeal in many territories. In addition, ‘Y’ Series or ‘Boys’ Love’ content has grown from a niche market to develop mass appeal. Originally the fan base comprised mainly young women, but audiences have broadened to include all ages. In an era of intense competition in the digital media industry, ‘Y’ content has provided a platform for Thailand to excel. Domestic and international revenue from ‘Y’ content in the last two years has exceeded 1,000 million baht, generated by the films and series themselves, and has created a new generation of stars who now find considerable opportunities as presenters, advertising brand representatives, pop stars, influencers and teen ‘idols’ attracting large crowds at events and fan meets” said Mr. Somdet Susomboon, Director-General of DITP.

According to the statistics provided above, BL media is a growing trend in Thailand, with most commercial institutions, including the government and business sector, aiming to invest in it.

Which BL media is the most popular?

The controversial genre was introduced in the 80s, mainly created for an audience of teenage girls, but the term has since evolved to refer to any fictional media that depicts romantic relationships between men. Fan fiction, anime, webtoons and now, Boy Love dramas, have become increasingly popular among a diverse audience worldwide. Thailand and Taiwan, the leading producers of these films, will release over 80 BL series in 2020 alone. It may come as a surprise that East Asian countries have a booming television and film industry that highlights queer content, since historically speaking, these countries are not the most accepting of LGBTQ+ people. While Taiwan is known as one of the more progressive countries in Asia, having legalized same-sex marriage, the same can’t be said for Thailand -- and LGBTQ+ people in both countries still face discrimination. Boy Love dramas have become a phenomenon -- growing from a revolutionary, sexually-liberating niche manga in Japan to a widely-appreciated art form across different artistic platforms and countries. While these dramas certainly have a long way to go to be truly representative of LGBTQ+ people, their centering of queer narratives is a step forward in East Asian countries where queerness is embraced more so on the screens -- than in the streets. (The complex phenomenon of Boy Love dramas, 2020)

Fujimoto, Professor at Meiji University says “the history of BL series in Thailand dates back to 2013, when the first genuine BL drama was screened. In 2016, a series called *Sotus* was a huge hit. But BL has only recently become mainstream. Now a diverse range of BL dramas have been produced, offering a connection between female BL fans and gay people. The drama *Dark Blue Kiss* raised issues including discrimination and coming-out to parents, but also depicted love scenes that appealed to a *yaoi* fan base. It was crafted so that the audience would naturally support the lead couple. There are significant moves towards official legal recognition of gay couples in the country. In July 2020, a civil partnership law was approved by the Thai cabinet, allowing same-sex couples to adopt children and pass on inheritances. If approved by the parliament, it will be a major step toward the realization of same-sex marriage.” (The Evolution of “Boys’ Love” Culture: Can BL Spark Social Change?, 2020)

As for Y series, there were 35 series between 2014–2019 (counted as one each season). In 2014, there were 2 Y series broadcasts. In 2015, there was only one Y series broadcast, and that was increased to four in the following years. Between 2017 and 2018, there were 7 and 6 Y series broadcasts respectively. Then the number has increased exponentially. In the year 2015, there were 15 series Y broadcast. When considering the average annual increase rate, it is found that during the year 2015-2019, the number of series, which The couple is the main character. The average annual increase was 92 percent. Sukthungthong, N., & Bunyavejchewin, P. (2019).

As a result, dramas and films are the most popular and accessible media, as well as the most accessible and fastest. Short stories or books serve as the basis for both dramas and films. That could be based on a true story or something made up.

Popularity of BL media among female fans?

Female fans as majority viewers/consumers.

The majority of BL readers are female and referred to as “fujoshi” (腐女子) or “rotten girl.” On the other hand, BL literature also attracts male readers called “fudanshi” (腐男子) or “rotten boy.” (Guide, M., & Ten, M. T. What Is Boys’ Love (BL)?)

BL stories tend to be written mostly by women. (Thanartatnattanon, N., & Suppapatiporn, S. (2020) The term ‘yaoi’, originating in Japanese manga in 1970s, is an abbreviation of ‘yamanashi, ochinashi, iminashi’ or known as ‘no peak, no foreclosure, and no meaning’.(5) Such term is used for a female-oriented genre of popular culture, which describes romantic and erotic relationship between men, and is widely accepted and commonly used not only in Japan but worldwide. Thanartatnattanon, N., & Suppapatiporn, S. (2020).

Nevertheless, there has been a notable increase in the number of young female fans, most of whom are heterosexual (Yi, 2013). My observations and interactions with fans suggest that

college-aged women appear to be in the majority, but the number of fans in junior and senior high schools seems to be increasing. Zheng, X. (2016).

Comiket or Comic Market is a fair held in Tokyo for selling self-published fan work, twice a year. The first Comiket was held in 1975. Out of the 700 people who attended, an overwhelming majority of 90% were women. In poll results, it showed that most of these women were quite interested in the BL genre. (Fujoshi: All you need to know about female fans of boylove, 2021)

It would be important to understand the reasons why female fans enjoy making creative work, to see if it is about their psychological force, worldview, or other factors. Doujinshi is a kind of comic book created by amateur artists, and it could be either fan work or original work. Slash and Yaoi work are very well-known and commonly found in doujinshi. Fan artists who produce doujinshi have to have a very high effort to complete the whole book with many drawings (Arunrangsiwed & Beck, 2016).

Tanaka and Ishida (2015) found that enjoyment of female manga fan creators (Fujoshi artists) was established from other related fan works and challenges to develop the work with their own skills and add-on idea. The following part of this article was proposed by using textual analysis to find out the reasons that female fans enjoy making and consuming Slash and Yaoi fan work. Five themes could be found from early studies, including the pleasure of looking at same-sex relationship, the marketing purpose, the erotic fantasy, the inappropriate role of female characters in original media, and the need of equality in romantic relationship.

We may deduce from the data that the bulk of BL clients are female. When addressing this issue many people wondering “Why are women admired or might called “crazy”? Actors in BL dramas, movies, and other media are commonly attractive. The highlight of dramas or films in which the actors may or may not be homosexual men in real life such as the drama *Sotus The Series*, *The villain Pi Wag* and *The first year*. When the drama ends, it appears that the characters are still popular with the audience. The target audience for these dramas or films is typically young and gender-neutral.

Pleasure of same-sex relationship exposure

Both Slash and Yaoi fans agree that the homosexual relationship in fan work is “hot” (Bustos, 2013). For doujinshi creators, they prefer making Yaoi doujinshi because they found male/male relationship cute and sexy, and this genre of creation could be easily sold out, since many people like it (Joyce, 2016). Comparatively, some emo girl, as a part of emo subculture, asked her boyfriend to kiss another emo boy, since she felt that a boy kissed another

boy was hot, too (Schmitt, 2011). In the film, *Suicide Room* which was directed by Komasa11 (2011), the main male character kissed another male one, and in its storyline, their friends shot the video and posted it online; then, it became the hottest video with a ton of audiences. This film could be the evidence that the mainstream media producer also thinks that male/male kissing is hot.

Some women do not like to watch heterosexual porn, because they feel that women in media are objectified and unhappy. To view Slash and Yaoi creation could fulfill their erotic need without disturbing by gender inequality (Neville, 2015). Moreover, “Penis” is the main part that causes sexual pleasure in men, but women do not have it, so they could identify with a male character who has sexual relationship with another man to fill in the missing part of pleasure (Madill, 2016). These evidences could explain the reason that women choose to identify with male Slash characters, that (1) they avoid sexual inequality and (2) imagine that they have an active sexual organ.

In conclusion, the reasons given in this part of paper could help explain only how female audiences prefer consuming Slash creations, but they may not be used to support the way male audiences watch lesbian pornography or viewing Femslash creations (homosexual fan creations between two female characters). For these men, Neville (2015) also added that they may prefer looking at the body of female actors better than the male ones, and while they watch it, they identify themselves with one of lesbian actresses to have sexual intercourse with her partner.

Moreover, media for change researched show that reflect the story of men who love men are Thai Rath Newspapers. Weekly Manager Newspaper and Weekly Matichon The entertainment news magazine is Gossip Star. The daily English publication is the Bangkok Post. and the online news site is Voice TV. In addition, there is also a part of the presentation through TV dramas, both Thai and foreign series, such as *Tharn Type The Series*, *Theory of Love*, *2gether The Series*, *Dark Blue Kiss*, *Why R U The Series*, *Until We Meet Again the Series* and *Water Boyy the Series* are the Boy Love series mentioned here is a teenage romance series that is gaining popularity and is well-loved by female consumers. For the Thai film media, it is seen periodically, such as *Love of Siam* (2007), *Bangkok Love Story* (2007), *My Bromance* (2014), *My Hero* (2015), *Present Perfect* (2017) and *Tootsies and The Fake* (2019) (“สื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง: การทำงานร่วมกับสื่อในประเด็นเพศวิถี อัตลักษณ์ทางเพศสถานะการแสดงออกและลักษณะทางเพศในประเทศไทย”, 2560)

All of the above from the beginning, it can be seen that the stories provided to guys who adore men can be divided into two categories:

1) A story that comes from a part of real life such as *SOTUS The Series*, *Tootsie* (1982) *Philadelphia* (1993) *Happy Together* (1997) *Formula 17* (2004) *Brokeback Mountain* (2005) These

dramas and films often reflect the real life of MSM. in the form of battle self conflict and social traps that have not yet been accepted or acknowledged that they exist.

2) The imaginary story or made for entertainment Hor Teaw Tak, Tootsies and The Fake (2019)

The most important element in creating short stories, novels, including plays and movies, is unraveling the knots that arise or tied at the beginning of the story. Alike, BL series, in order to reach the story's climax, the characters must accept or exhibit who they truly are, when it comes to unraveling the knots. This will enable the characters to flee from whatever they've been hiding or hiding all along. So the protagonist believes he has found his true self. This point makes audients to empathic and sympathize with the characters and series or movies.

Sense of equality

Fan scholars often view Yaoi creation as the expression of feminist empowerment (Zheng, 2016). Female fans who read Slash fan fiction often perceive themselves as more masculine and prefer the equality between loving partners, such that both have to equally work outside home and equally do housework (Salmon & Symons, 2004). Female fans' perceived gender equality in Slash fan work does not only occur because both loving partners are male, but Zhang (2014) also suggested that Slash fan work portrays one of loving partners as objective, which means that a male character is objectified. Generally, in heterosexual relationship, women are in this objectified role, so Slash fan work offers female fans the opportunity to perceive their authority over male characters who were objectified (Zhang, 2014).

It could be found in the mainstream media, that recently, the number of powerful and subjective female characters are increasing, such as in action films and video games (Arunrangsiwed, 2015). However, in the real-world context, Steijn (2016) argued that most organizations are ruled by male managers, and especially in board of directors, which is very close to homosocial society. Hence, female fans may still perceive sexual inequality in their real life, which lead them to create Slash fan art. Additionally, the favorable male characters among Slash fans often look beautiful and have deviant behaviors from male gender norm (Lin, 2013). The taste of Slash fans reflects onto their worldview, too, because they tend to reject gender stereotype and patriarchy system (Lin, 2013). Because some societies are matriarchy, the aforementioned claim may not be applied. This leads to another question that might be answered in future research studies that if women who are raised in matriarchy system and commonly consume female-led media are still possible to become Slash fans.

Since Slash fan work is related to the idea of gender equality, some works were created for political purpose, the minority empowerment. Minority, in this case, is not limited to only people

with queer identities, but also people with colors. Lindström (2017) found that these Slash fans intentionally created their fan works with English language in order to spread the words about their progressive views.

While it was widely accepted that Slash fan work was created based on the need of gender equality, and some were also written to promote minority rights, Slash pairings with villain character(s) have a significantly lower equality than the pairings with both hero

characters (Arunrangsiwed, 2015). Moreover, Slash fan work was found as lack of racial equality, because most Slash characters are white men. Therefore, some people with colors composed the racial-politic fan fictions and post them into Slash fan community to express their need of racial equality and convey the message regarding blackness identity (Pande, 2017). These Slash fans could be considered as fan activists who may change the world view of other community members and the producers of mainstream media.

One of the most favorable anime among Slash and Yaoi fandom is Hetalia: Axis Powers which is full of white male characters discussing and telling the story both emotionally and historically (Zheng, 2016). This point may confirm that whiteness is widely accepted in the BL fandom. This preconception has the potential to be a double-edged sword, since young people may pick it up and use it to discriminate against the identities of others. As a result, I agree that BL media promotes gender equality, BL media is unquestionably not about racial equality or other forms of minority empowerment in the absence of fan activists.

Conclusion

Since most BL fan creators and consumers are female, it is important to identify the causes that lead these women to prefer this type of text, male/male homosexual relationship.

It could be brief that these female fans enjoy imagine themselves as a male fictional character and have a sexual interaction with their favorite male character. This intrapersonal communication occurs while they create BL fan work and consume BL work created by other fans. Female fans may prefer male/male relationship because they perceive male body more attractive than female one, and they might enjoy the narrative without objectified women, which refers to the need of gender equality.

Additionally, based on all cited works, there were only a few studies discussing people with queer identities as BL fans. These studies may only focused in the style of BL work they consumed and produced, but they did not fathom the actual need of these fans. However, BL media seem to be a weapon of Thai to lead and produce BL media across overseas.

References

- Arunrangsiwed, P., & Beck, C. S. (2016). **Positive and negative lights of fan culture.** Suan Sunandha Rajabhat University Journal of Management Science, 3(2), 40-58
- Arunrangsiwed, P. (2015). **Equality, friendship, and violence in Slash or Yaoi fan art.** World Academy of Science, Engineering and Technology, International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering, 9(12), 3946-3950
- Fujoshi: All you need to know about female fans of boylove, (2021,23 August) [online].Available Japanyugen.com/https://japanyugen.com/fujoshi-all-you-need-to-know-about-female-fans-of-bl/
- Guide, M., & Ten, M. T. What Is Boys' Love (BL)? (Access date : October 12, 2021).
- Jackson, Peter A. (2002). **“Offending Images: Gender and Sexual Minorities, and State Control of the Media in Thailand.”** In Media Fortunes, Changing Times: ASEAN States in Transition, edited by Russell Hiang-Khng Heng, 201–230. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Kamm, B. O. (2013). **Rotten use patterns: What entertainment theories can do for the study of boys' love.** *Transformative Works and Cultures*, 12.
- Krittagan Charlie Dhoppupa. (2018). **Mutants Man with Learning Curriculum.** Hong Kong International Conference on Education, Psychology and Society.
- Lin, C. S. (2013). **Revealing the “essence” of things: Using phenomenology in LIS research.** *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*, 4, 469-478.
- Lindström, C. (2017). **‘The power of characterization’ A comparative analysis of the transformative works created by the English-language and Japanese-language fandoms of BBC Sherlock** (Bachelor’s thesis, Stockholm University).
- Pande, R. (2017). **Squee from the margins: Investigating the operations of racial/cultural/ethnic identity in media fandom** (Doctoral dissertation, The University of Western Australia).
- Prasannam, N. (2019). **The Yaoi Phenomenon in Thailand and Fan/Industry Interaction.** *Plaridel: A Philippine Journal of Communication, Media, and Society*, 16(2), 62- 89.
- Pagliassotti, D. (2008). **Reading boys' love in the West.** *Participations*, 5(2), 222- 249.
- Pagliassotti, D., Nagaike, K., & McHarry, M. (2013). **Boys' Love manga special section.** *Journal of Graphic Novels and Comics*, 4(1), 1-8.

- Salmon, C., & Symons, D. (2004). **Slash fiction and human mating psychology**. *Journal of Sex Research*, 41(1), 94-100.
- Steijn, B. (2016). **Dissolving heteronormativity through the analysis of Slash fiction and boy' love manga** (Master's thesis, Leiden University).
- Sukthunghong, N., & Bunyavejchewin, P. (2019). **Wai Series: A Preliminary Statistical Study**. *Thai Journal of East Asian Studies*, 23(2), 360-383. [online]. Available <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/easttu/article/view/241362> (Access date : October 12, 2021).
- Thanartatnattanon, N., & Suppapitiporn, S. (2020). **Subjective well-being, self esteem, and attitude towards imagined couples of yaoi fangirls in Thailand**. *Chulalongkorn Medical Journal*, 64(1), 95-103.

การจัดการความรู้ผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน

Knowledge Management of the Elderly from the Ta Yai Sorn Lan Facebook Fan Page

อมรรัตน์ นาคะโร¹ ภาษิตา วันเส็ง²

¹สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ฯ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 089 4754312

amornrat.n@pkru.ac.th

²สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ฯ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 091 8816628 pasita.w@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวมและจัดกลุ่มความรู้ของผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน 2) จัดทำสาระสังเขปความรู้ของผู้สูงอายุในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลคือ เฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน และกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการจัดการความรู้ในภาคเรียนที่ 2/2564 จำนวน 45 คน โดยใช้แบบบันทึกความรู้และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) ความรู้ของผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน รวบรวมได้ 36 รายการ แบ่งเป็น 4 กลุ่มความรู้ ได้แก่ ภาษาถิ่นใต้ ข้อคิดและการใช้ชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมไทย และเบ็ดเตล็ด 2) สาระสังเขปความรู้ของผู้สูงอายุจัดทำรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องภูมิปัญญาตาก้วยายเสริมจากเพจตายายสอนหลาน พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย 8 ส่วนคือ ชื่อตอน ชื่อความรู้ สาระสังเขป คิวอาร์โค้ดแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม คำสำคัญ วันเดือนปีที่ปรากฏความรู้บนเพจ คิวอาร์โค้ดวีดิทัศน์ และภาพประกอบ 3) ความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องภูมิปัญญาตาก้วยายเสริมจากเพจตายายสอนหลาน พบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยภาพรวม และทุกด้านระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ 1 ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ 2 เฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน 3

Abstract

This research is the research and development. The objectives were 1) to collect and organize the elderly's knowledge group from the Ta yai sorn lan facebook fan page 2) to provide the abstracts of the elderly's knowledge in e-book format 3) to study the satisfaction of e-book users from the source, the Ta yai sorn Lan facebook fan page. The sample group were 45 enrolled students in the knowledge management course in semester 2/2021. The data was collected by recording forms and questionnaires. The research findings showed that: 1)

knowledges of the elderly from the Ta yai sorn Lan facebook fan page collected 36 items, divided into 4 groups of knowledges; Thai southern language, concepts and way of life, Thai southern traditions and culture and miscellaneous. 2) the abstracts of e-book format “ta Kaew and yai Seurm local wisdom from the Ta yai sorn Lan facebook fan page in 2018-2019, consisted of 8 parts; title of chapter, title of knowledges, abstract, additional research resources QR code, keywords, date, month and year, video QR code and illustration. 3) User's satisfaction towards e-book “ta Kaew and yai Seurm local wisdom” from the Ta yai sorn Lan facebook fan page, the overall satisfaction was at the highest level of satisfaction.

Keyword: knowledge management¹ wisdom of the elderly² Ta yai sorn Lan facebook fan page³

1. บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ได้ระบุว่า โครงสร้างประชากรไทยเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฉบับที่ 12 โดยที่สัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.8 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 66) ซึ่งผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2553, หน้า 1) ดังนั้นการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือการมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป รวมเพศหญิงและเพศชายมากกว่า 10% ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์สั่งสมจนมีความรอบรู้ มีทักษะ ความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและสังคม จนเป็นที่ยอมรับของสังคมว่าเป็นภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้าน (จिरุทธ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา, 2008)

ความรู้ในตัวผู้สูงอายุมักเป็นความรู้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นไทยในแต่ละช่วงยุคสมัย เป็นความรู้ที่ผ่านการลองผิดลองถูกมาแล้วจนสามารถดำเนินชีวิตจนสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ความรู้ของผู้สูงอายุควรได้รับการถ่ายทอดหรือส่งต่อให้แก่เยาวชนคนรุ่นหลังได้เรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ภูมิปัญญาผู้สูงอายุไทย ปี พ.ศ. 2542 ข้อ 4 กำหนดไว้ว่า ผู้สูงอายุควรได้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้สังคม มีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า (ภูมิปัญญาผู้สูงอายุไทย, 2542) และส่งผลต่อการกำหนดทิศทางของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ไว้ในมาตรา 3.3 ว่า รมรณรงค์ให้สังคมมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ และยุทธศาสตร์ที่ 2

ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ไว้ในมาตรา 4.2 ส่งเสริมให้เกิดคลังปัญญากลางของผู้สูงอายุเพื่อรวบรวมภูมิปัญญาในสังคม (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2553, หน้า 31-32)

เฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน (<https://www.facebook.com/TaYaiSornLarn>) เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุสองคนคือ คุณตาพรหมแก้ว บุญสนอง อายุ 91 ปี และคุณยายเสริมศรี บุญสนอง อายุ 85 ปี ชาวอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พูดคุย ถามตอบ เล่าเรื่องราวประสบการณ์ในชีวิตผ่านคลิปวิดีโอเป็นตอน ๆ แล้วนำเผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน มาตั้งแต่ปี 2561 จนถึงปัจจุบัน นับเป็นการนำความรู้ในตัวผู้สูงอายุมาสื่อสารได้น่าสนใจ ซึ่งความรู้โดยทั่วไปมี 2 ประเภท คือ ความรู้ที่ชัดแจ้ง (explicit knowledge) เป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล ไม่ขึ้นอยู่กับบริบทใดโดยเฉพาะ สามารถผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์จนเป็นหลักทั่วไป และความรู้ที่ฝังในตัวคน (tacit knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวของแต่ละคน อาจอยู่ในใจ (ความเชื่อ ค่านิยม) อยู่ในสมอง (เหตุผล) อยู่ในมือและส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย (ทักษะ) เกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ หรือพรสวรรค์ต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทใดบริบทหนึ่งโดยเฉพาะ สื่อสารหรือถ่ายทอดในรูปของตัวเลข สูตรหรือลายลักษณ์อักษรได้ยาก พัฒนาและแบ่งปันกันได้ เป็นความรู้ที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน (ศูนย์ความรู้กินได้, 2565, หน้า 7)

จากการศึกษาเพจตายายสอนหลานเบื้องต้น พบว่า เป็นวิธีการที่ตัวผู้สูงอายุเองออกมาสื่อสารข้อคิดความรู้สึก เรื่องราวในชีวิต ประสบการณ์ที่พบเจอ ผ่านการพูดคุยเล่าเรื่องอย่างสนุกสนาน แล้วนำมาบันทึก จัดเก็บ และเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นกระบวนการแปลงความรู้ที่ฝังในตัวคนให้กลายเป็นความรู้ที่ชัดแจ้งหรือความรู้ที่ปรากฏบนสื่อ หรือเรียกว่ากระบวนการ externalization ตามเกลียวความรู้ของทาเกuchi (Takeuchi) และนาโนกะ (Nanoka) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้ชาวญี่ปุ่น (ศูนย์ความรู้กินได้, 2565, หน้า 8-9) ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ความรู้ของผู้สูงอายุดังกล่าว อาทิ ประเด็น คุณตาแก้วคุณยายเสริมดูแลสุขภาพของตัวเอง ความว่า “ยายเสริมตื่นเช้า ตื่นน้ำ 1 แก้ว แล้วเข้าห้องน้ำ และออกกำลังกายโดย ยกขา ยกแขน แกว่งไปมา ส่วนตาแก้วจะดูแลตัวเองโดยไม่ให้เครียด สำคัญคือคุมอาหาร และไปตรวจสุขภาพประจำปี ” ประเด็น คุณยายเสริมพูดถึงเทคนิคความรักยืนยาว ความว่า “ต้องจับมือกันไว้ให้แน่นมันคง แล้วเดินไปด้วยกัน จับกอดมันเป็นของลวงโลก แต่เราจับมือกันให้แน่นนั้นเป็นของยั่งยืนตลอดชีวิต” คุณตาแก้วคุณยายเสริมพูดถึงวันสงกรานต์ ความว่า “วันสงกรานต์เป็นวันปีใหม่ของไทย ตรงกับวันที่ 13 เมษายน ของทุกปี มีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ไปทำบุญที่วัด มีการเล่นสาดน้ำกัน และเด็ก ๆ ในสมัยก่อนจะนำโคลนในทุ่งนามาสาดเล่นกันอย่างสนุกสนาน” จากข้อความที่กล่าวถึงสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยที่ดีงามในอดีต ที่มีคุณค่า น่าสนใจ ควรได้รับการจัดการให้เป็นความรู้ที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลให้เกิดการใช้ความรู้ดังกล่าวเพื่อการต่อยอดและสร้างความรู้ความเข้าใจให้คนรุ่นหลังได้มากขึ้น

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารวบรวมและจัดเก็บความรู้ของผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน และสร้างความรู้ดังกล่าวในรูปแบบสื่อสมัยใหม่ ที่น่าสนใจ สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว

โดยนำเนื้อหาความรู้จากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน มาประมวลใหม่ แล้วเชื่อมโยงความรู้กับแหล่งความรู้
อื่นที่เกี่ยวข้องอันจะส่งผลให้ผู้ผู้ใช้เกิดการเรียนรู้ และต่อยอดความรู้ต่อไปได้ในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อรวบรวมและจัดกลุ่มความรู้ของผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน
- 2.2 เพื่อจัดทำสาระสังเขปความรู้ของผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน รูปแบบหนังสือ
อิเล็กทรอนิกส์
- 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกิจกรรมและขั้นตอนไว้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การรวบรวมและจัดกลุ่มความรู้ของผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน

เป็นการเก็บรวบรวมและจัดกลุ่มความรู้ของผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลานของปี
พ.ศ. 2561-2562 ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาความรู้ของผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน โดยศึกษาความรู้
ผู้สูงอายุจากวิดิทัศน์แต่ละตอนที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน แล้วสรุปความรู้แต่ละตอน และบันทึก
ความรู้แบบบันทึกความรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นที่ 2 จัดกลุ่มความรู้ของผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน โดยวิเคราะห์เนื้อหา
ความรู้แต่ละตอนว่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใด แล้วนำความรู้ที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกันให้อยู่ในกลุ่มหรือหมวดเดียวกัน

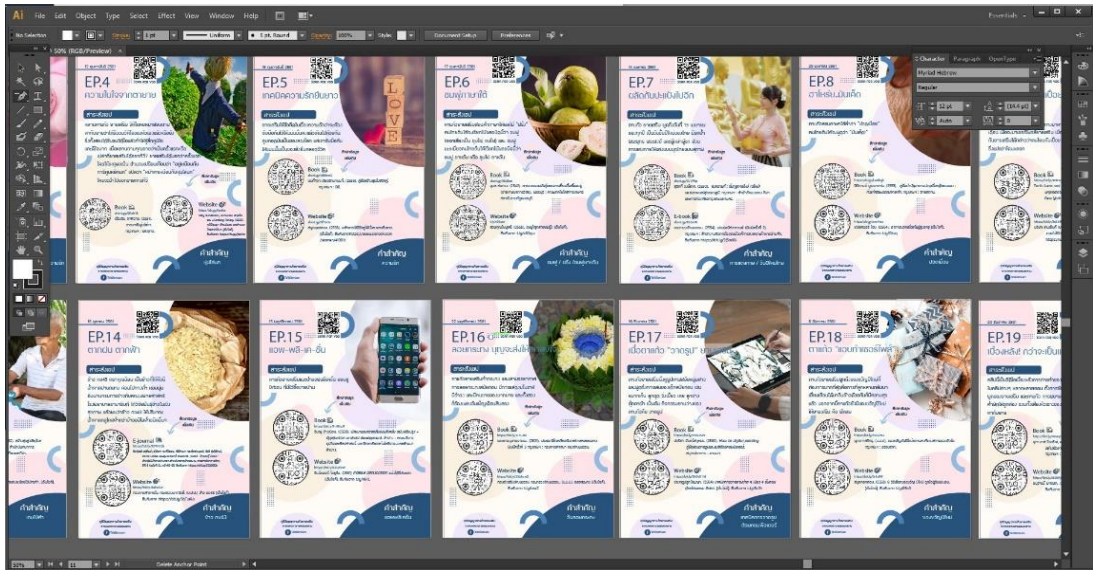
กิจกรรมที่ 2 จัดทำสาระสังเขปความรู้ของผู้สูงอายุรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

เป็นการจัดทำสาระสังเขปเนื้อหาความรู้ของผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลานให้อยู่
ในรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง ภูมิปัญญาตาก๊วยยเสริมจากเพจตายายสอนหลาน พ.ศ. 2561 และ พ.ศ.
2562 ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเนื้อหาความรู้ของผู้สูงอายุจากวิดิทัศน์บนเพจแต่ละตอน ให้ครบทุกตอน เพื่อ
วิเคราะห์ประเด็นความรู้ที่ปรากฏในแต่ละตอน

ขั้นที่ 2 ออกแบบโครงสร้างเนื้อหาของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยพิจารณาให้ครอบคลุมประเด็น
ความรู้ผู้สูงอายุทุกตอนของเฟซบุ๊กแฟนเพจตายายสอนหลาน ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยดังนี้

2.1 ออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แต่ละหน้าซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาความรู้ของคลิป
วิดิทัศน์แต่ละตอน ด้วยโปรแกรม adobe illustrator โดยใช้ขนาด A4 และแบ่งออกเป็น 2 ไฟล์งานตามปี
พุทธศักราช แต่ละหน้าของหนังสือประกอบด้วย 8 ส่วนคือ ชื่อตอน ชื่อความรู้ สาระสังเขป คิวอาร์โค้ดแหล่งค้นคว้า
เพิ่มเติม คำสำคัญ วันเดือนปีที่ปรากฏความรู้บนเพจ คิวอาร์โค้ดวิดิทัศน์ และภาพประกอบ

ภาพที่ 1 การออกแบบด้วยโปรแกรม adobe illustrator

2.2 บันทึกไฟล์ที่ออกแบบด้วยสกุลไฟล์ PDF

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์เนื้อหาความรู้จากเพจแต่ละตอน แล้วสรุปสาระสำคัญ และเรียบเรียงความรู้ของตน

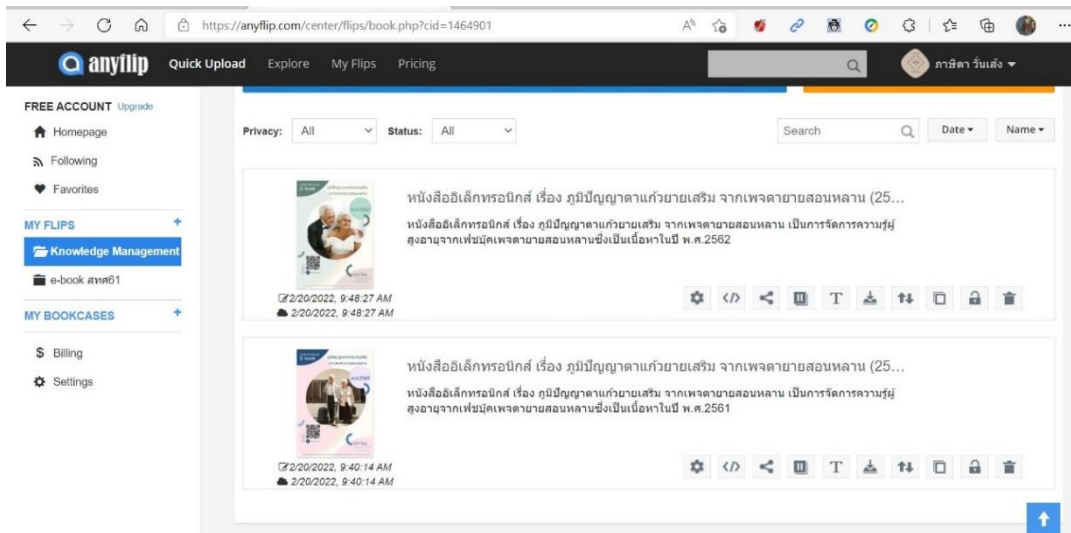
ขั้นที่ 4 สืบค้นแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้แต่ละตอน แล้วจัดทำเป็นคิวอาร์โค้ด

ขั้นที่ 5 นำสาระสำคัญของความรู้แต่ละตอนที่เรียบเรียงเรียบร้อยแล้ว พร้อมแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม วางตามกรอบโครงสร้างเนื้อหาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้ออกแบบไว้

ขั้นที่ 6 ดำเนินการจัดทำสาระสังเขปความรู้ผู้สูงอายुरुูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จนมีเนื้อหาครอบคลุมและครบทุกตอน

ขั้นที่ 7 นำไฟล์ออกแบบสกุลไฟล์ PDF แปลงเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วยเว็บไซต์ <http://www.anyflip.com> โดยแบ่งออกเป็น 2 ไฟล์งานตามปีพุทธศักราช

ภาพที่ 2 การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วยเว็บไซต์ <http://www.anyflip.com>

ขั้นที่ 8 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 3 คน ประเมินคุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา เทคนิคการผลิตสื่อ และความสามารถในการใช้งาน ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ย 4.80)

ขั้นที่ 9 นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เผยแพร่กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาการจัดการความรู้ ภาคเรียนที่ 2/2564 เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้ในการสร้างความรู้ความเข้าใจหัวข้อเรื่อง กระบวนการปรับเปลี่ยนความรู้และสร้างความรู้ จากความรู้ฝังในตัวคน (ตาแก้วชายเสริม) สู่ ความรู้ชัดแจ้ง (คลิป์ดิทัศน์บนเพลงดาบสอนหลาน) แล้วนำมาเชื่อมโยงกับความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างเป็นความรู้ชัดแจ้ง (หนังสืออิเล็กทรอนิกส์) อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า combination

กิจกรรมที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

เป็นการศึกษาความพึงพอใจต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงคือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการจัดการความรู้ ในภาคเรียนที่ 2/2564 จำนวน 45 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบ และด้านการใช้งาน และผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน

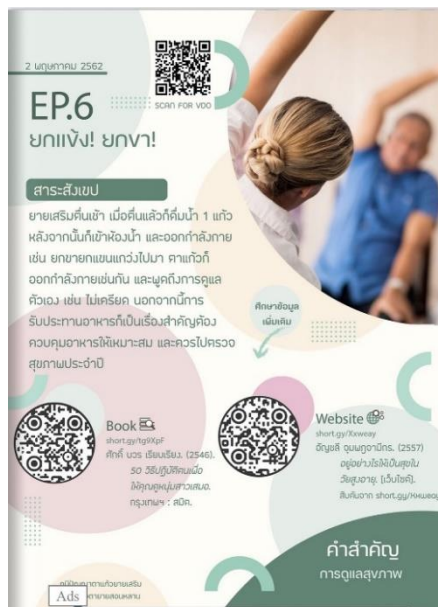
4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ความรู้ของผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายสอนหลานถูกบันทึกไว้ในลักษณะคลิปวิดีโอเป็นตอน ๆ ในแต่ละตอนมีประเด็นความรู้เพียง 1 เรื่อง เผยแพร่บนเพจตายสอนหลานปี 2561 จำนวน 17 ตอน ปี 2562 จำนวน 19 ตอน รวม 36 รายการ สามารถจัดกลุ่มได้เป็น 4 กลุ่มความรู้ ได้แก่ 1) ภาษาล้านใต้ ประกอบด้วย หรอย เรือบิน การตุนยึกนก ชมพู่ย้าหวัน ฮาโหระย..มันเค็ด และถูกต้ม 2) ข้อคิดและการใช้ชีวิต ประกอบด้วย เทคนิคความรักยืนยาว นิยามความรัก วันแห่งความรัก การแต่งกายและอวยพรวันปีใหม่ไทย การกราบขอพรแม่ในวันแม่ การทำของหวานคลายร้อน และการให้ของขวัญปีใหม่ 3) ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ประกอบด้วย วันลอยกระทง การขึ้นบ้านใหม่ วันสงกรานต์ เพลงมดแดง ประเพณีฝังลูกนิมิต การทำบุญเดือนสิบ และการชิงเปรต 4) เบ็ดเตล็ด ประกอบด้วย เกมใบ้คำ ข้าวกข43 แอปพลิเคชันซื้อขายบ้าน การฝึกพูดให้ถูกต้อง การเล่นเกมรูปแบบ ประงสีฟันและ ยาสีฟันสำหรับผู้สูงอายุ เกมท่องสูตรคูณ การดูแลสุขภาพ ภาษามลายู เกมเรียงแก้ว เกมตีบถั่ว การเปิดกล่องสุ่ม ปั่นดินน้ำมัน ทางโจรสลัด วันคริสต์มาส และการทำขนมหวาน จากผลการวิจัยดังกล่าว อาจเนื่องมาจากความรู้ ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มาจากการสั่งสมประสบการณ์ชีวิต บางเรื่องเกิดจากการลองผิดลองถูก บางเรื่องเป็นวิถีชีวิต บางเรื่องเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (2556, หน้าคำนำ) ที่กล่าวว่า คุณสมบัติสำคัญของผู้สูงอายุ คือ การเป็นผู้ที่ได้สั่งสมความรู้ ความสามารถ ทักษะวิชาชีพและวิชาชีพชีวิต ทั้งที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ และที่ได้รังสรรค์พัฒนาขึ้นมาใหม่และพร้อมที่จะส่งผ่านสิ่งดี ๆ นี้ไปยังอนุชนคนรุ่นอนาคต และยังคงสอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยะนุช เรื่อง โพน (2564, หน้า 47-48) พบว่า ความรู้ ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีผู้สูงอายุในชุมชนเป็นเจ้าของความรู้ มีทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม สุขภาพ การเกษตร และหัตถกรรม

สาระสังเขปความรู้ของผู้สูงอายุจากเฟซบุ๊กแฟนเพจตายสอนหลานจัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ภูมิปัญญาตาแก้วยายเสริมจากเพจตายสอนหลาน พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 จำนวน 2 เล่ม แต่ละหน้าของเล่มหนังสือมีรายละเอียดความรู้ของผู้สูงอายุจากคลิปวิดีโอแต่ละตอน ซึ่งประกอบด้วย 8 ส่วนคือ ชื่อตอน ชื่อความรู้ สาระสังเขป คิวอาร์โค้ดแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม คำสำคัญ วันเดือนปีที่ปรากฏความรู้บนเพจ คิวอาร์โค้ดวิดีโอ และภาพประกอบ

ภาพที่ 3-4 ปกหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องภูมิปัญญาตากัวยายเสริมจากเพจตายเป็นหลาน
พ.ศ.2561 และ พ.ศ.2562

ภาพที่ 5-6 ลักษณะหน้าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ภาพที่ 7 - 8 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องภูมิปัญญาตากัวยายเสริมจากเพจตายเป็นหลาน

ความพึงพอใจของผู้ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องภูมิปัญญาตากั่วยายเสริมจากเพลงตายสอนหลาน พบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยภาพรวม และทุกด้านระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า **ด้านเนื้อหา** โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ทุกประเด็นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ เนื้อหาที่มีความสอดคล้องและสามารถบูรณาการกับการเรียนการสอนและหลักการใช้ชีวิต (ค่าเฉลี่ย 4.78) รองลงมา เนื้อหาที่มีคุณค่าทางวิชาการและช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.67) และรายละเอียดเนื้อหาไม่ซ้ำซ้อน เข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.64) และเนื้อหาสามารถนำมาเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้ (ค่าเฉลี่ย 4.64) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความรู้ที่นำเสนอเป็นเรื่องภูมิปัญญา เป็นเรื่องใกล้ตัวไม่ซับซ้อน ทำให้เข้าใจได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเด่นเดือน เลิศทยากุล (2558, หน้า 22) ที่พบว่า ความพึงพอใจในการรับรู้เนื้อหาของผู้ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทั้งภาพรวมและด้านความรู้ความเข้าใจและการนำความรู้ไปใช้ อยู่ในระดับมากเช่นกัน **ด้านการออกแบบ** โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ทุกประเด็นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ ขนาดของภาพที่ใช้มีความเหมาะสมความชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.76) รองลงมา ตัวอักษรที่ใช้อ่านง่ายและชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.73) และ การใช้สีในหนังสือมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.73) และ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความสวยงาม (ค่าเฉลี่ย 4.71) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อมัลติมีเดียมีทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงในการนำเสนอเนื้อหา และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาไปส่วนต่าง ๆ ได้ ทำให้เป็นสื่อที่สร้างความสนใจ ความเพลิดเพลินให้แก่ผู้ใช้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของทิรณัท ชันนาค และสุทัศน์ นาคจัน (2559, หน้า 50) ที่พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้นิตานอิเล็กทรอนิกส์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ภาพประกอบสวยงามเหมาะสมกับเนื้อหา การนำเสนอเนื้อหาบทเรียนเหมาะสม น่าสนใจ และสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายและรวดเร็ว ตามลำดับ **ด้านการใช้งาน** โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ทุกประเด็นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ ช่วยให้ผู้ใช้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย มีประโยชน์ และสามารถนำไปปรับใช้กับตนเองได้ (ค่าเฉลี่ย 4.80) รองลงมา สามารถควบคุมการใช้นิตานอิเล็กทรอนิกส์ได้ง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.67) และ ช่องทางการเข้าถึงง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.67) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อสมัยใหม่ กำลังอยู่ในความสนใจของคนรุ่นใหม่ที่มีการสื่อเหล่านี้มากกว่าสื่อดั้งเดิม ประกอบกับเป็นสื่อที่สามารถเรียนรู้และเข้าถึงได้ง่ายผ่านสื่อโซเชียลบนสมาร์ตโฟนได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เด่นเดือน เลิศทยากุล (2558, หน้า 22) ที่พบว่า ความสามารถในการเรียนรู้และความประทับใจการใช้งานของผู้่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมาก

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในพื้นที่ในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งหาเวทีให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาสู่สาธารณะ และมีการจัดเก็บความรู้ของผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ

5.2 สถานศึกษาควรจัดให้ผู้สูงอายุเป็นครูภูมิปัญญาเข้าไปมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อเป็นการสืบสานและสืบทอดภูมิปัญญาให้สูญหาย

6. บรรณานุกรม

- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546(พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ.
- จรรย์ทศ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา. (2008). การถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ใน *จิตสังคมผู้สูงอายุ* สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก http://www.stou.ac.th/stoukc/elder/main1_12.html
- ทิรณัท ชันนาค และสุทัศน์ นาคจัน. (2559). การพัฒนาความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้หนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์. *วารสารวิทยบริการ*, 27(3), 44-54.
- เด่นเดือน เลิศทยากุล. (2558). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องภูมิปัญญาและการปรับตัวรับมือน้ำหลากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารราชพฤกษ์*, 13(2), 16-24.
- ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย*. (2542). กรุงเทพฯ: กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
- ปิยะนุช เรืองโพน. (2564). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษา เทศบาลนครสกลนคร. *วารสารชุมชนวิจัย*, 15(4), 42-56.
- ศูนย์ความรู้กินได้. (2565). *การจัดการความรู้(km) คืออะไร จำเป็นแค่ไหนต้องใช้ km?*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2565. จาก <https://www.okmd.or.th>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. (2556). *ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ สวนครัวลอยฟ้าสวนลาด สมุนไพรร*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	อมรรัตน นาคะโร
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์
วัน เดือน ปี เกิด	27 กันยายน 2514
ที่อยู่ปัจจุบัน	21/75 ตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต 83000
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	089 4754312

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ. ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2537	ศศ.บ.	บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2540	ศศ.ม.	บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2557	รป.ด.	รัฐประศาสนศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2540	บรรณารักษ์	หอสมุดแห่งชาติกาญจนาภิเษก สงขลา
2541-ปัจจุบัน	อาจารย์	สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่สำเร็จแล้ว

-รูปแบบของห้องสมุดมีชีวิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต(2548)

-การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานบาติกของหมู่บ้านพารา ตำบลป่าคลอก อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต (2549)

-การพัฒนามาตรฐานและแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของชุมชนตาม(ร่าง)มาตรฐานแหล่งเรียนรู้กรณีศึกษาห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติ50พรรษาศูนย์รวมใจออสตรี-ภูเก็ต พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ถลาง (2553)

-โครงการผลักดันเมืองภูเก็ตให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหารของยูเนสโก(2557)

-ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดบริการสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครภูเก็ต (2558)

-การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบางเหนียว จังหวัดภูเก็ต(2559)

-การพัฒนาห้องสมุดในโรงเรียนโรงเรียนบ้านอ่าวลึกน้อยโดยกระบวนการมีส่วนร่วม(2564)

-การพัฒนากิจกรรมห้องสมุดชุมชนออนไลน์เพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการความรู้ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต(2565)

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล

ภาชีตา วันแสง

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์

วัน เดือน ปี เกิด

8 กุมภาพันธ์ 2528

ที่อยู่ปัจจุบัน

365/162 หมู่1 หมู่บ้านพญาวิวัฒน์กลาง45

ต.เทพกระษัตรี อ.ถลาง จ.ภูเก็ต 83110

เบอร์โทรศัพท์มือถือ

091 8816628

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2553	วท.บ.	เทคโนโลยีสารสนเทศ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2556	ศษ.ม.	การสอนภาษาไทย	มหาวิทยาลัยรามคำแหง

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2553-2554	นักออกแบบ กราฟฟิก	บริษัทปริมิตโซลูชั่น
2554-2561	นักวิชาการโสต ทัศนศึกษา	สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภูเก็ต
2561-ปัจจุบัน	อาจารย์	สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่เสร็จแล้ว

-การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบางเหนียว จังหวัดภูเก็ต(2559)

-การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาล
เมืองป่าตอง(2563)

นัยสำคัญของหงส์ฟ้าที่ปรากฏบนเครื่องประดับเจ้าสาวจีนจังหวัดภูเก็ต

The significance of swan in Phuket Chinese Bride Accessories.

ณัฐธินี สว่างภพ¹ วิกรม กรุงแก้ว²

¹นักศึกษา, สาขาวิชาศิลปะการจัดการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

21 ตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต 83000, 0951064802 s6213774108@pkru.ac.th

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาศิลปะการจัดการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

21 ตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต 83000, 0897697587 star_oat@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานัยสำคัญของหงส์ฟ้าที่ปรากฏบนเครื่องประดับเจ้าสาวจีนจังหวัดภูเก็ต โดยศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ สังเกต ผลการศึกษาพบว่า หงส์เป็นสัตว์มงคลในอุดมคติของชาวไทยเชื้อสายจีนที่เชื่อว่าเป็นสัตว์เทพเจ้าประจำทิศใต้ มีเสียงร้องกังวานไพเราะอ่อนหวาน สง่างามจะปรากฏตัวเมื่อแผ่นดินเกิดความสงบร่มเย็นและเป็นเครื่องหมายของสตรีเพศเทียบเท่ากับสตรีชั้นสูงในวัฒนธรรมจีนโบราณ มีศีรษะคล้ายไก่ฟ้า ปากคล้ายนกแก้ว ลำตัวคล้ายเป็ดแมนดาริน หางคล้ายนกยูง เท้าคล้ายนกกกระสา โดยหงส์ถูกนำมาใช้เป็นหลักธรรมคำสอนด้านเมตตาธรรม มโนธรรม จริยธรรม ปัญญาธรรมและสัตยธรรม อีกทั้งถูกสร้างไว้ในงานศิลปกรรมจีนเพื่อเป็นคติสอนใจสตรี โดยเฉพาะวันวิวาห์ของวัฒนธรรมจีนบ่าบ่าผ่านเครื่องประดับศีรษะที่ประดิษฐ์ด้วยดินโป่งเงิน อีกทั้งเข็มกลัด ต่างหูลวดลายหงส์ฟ้า เพื่อเป็นกุสโลบายในการปกครองครอบครัวด้วยความสงบสุข โดยใช้ปียวาจาที่อ่อนหวาน มีหลักคุณธรรมจริยธรรมในการครองรักครองเรือนและดำรงตนให้อยู่ในความเป็นสตรีเพศตามวัฒนธรรมจีนโบราณ

คำสำคัญ: หงส์ฟ้า วิวาห์บ่าบ่า วัฒนธรรมจีน จังหวัดภูเก็ต

Abstract

This study intends to explore The significance of swan in Phuket Chinese Bride Accessories by literature review, interviews and observations. It is revealed that swan is believed by Chinese – Thais as the auspicious animal of southern direction. The animal has resonant sound and always appear in the peaceful nation. Besides, it symbolizes the noble women in Chinese ancient culture. The swan appears to have the pheasant like head, parrot mouth, mandarin duck body, peacock tail and stork feet. Moreover, the swan also represents mercy, conscience, morality, wisdom, and honesty. In Chinese art, especially bridal accessories e.g. light silver braid hair ornaments, pins, and earrings, swan signifies the woman ethics for family life including polite speech and preferable Chinese woman behaviors.

Keywords: Swan, Baba Wedding, Chinese Culture, Phuket Province

1. บทนำ

วัฒนธรรมของชาวจีนได้ให้ความสำคัญกับเรื่องความเชื่อ ศาสนา หลักคำสอน การเคารพนับถือเทพเจ้า และบรรพบุรุษ อีกทั้งเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติและสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องหมายของคุณงามความดีและคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต เมื่อชาวจีนเดินทางเข้าสู่ภาคใต้ของประเทศไทยจึงนำวิถีที่นิยมปฏิบัติมาแพร่กระจายขึ้นในพื้นที่ที่อยู่อาศัย อาทิเช่น ด้านความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี อาหาร การแต่งกาย สถาปัตยกรรม การช่างและวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ จึงส่งผลให้วัฒนธรรมชาวไทยในจังหวัดภูเก็ตได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนเข้ามาผสมผสาน ซึ่งในลักษณะเด่นอย่างหนึ่งที่ปรากฏได้จากเรื่องราวของการนำสัตว์ในอุดมคติที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนมาเป็นเครื่องหมายหรือนัยสำคัญในความเป็นมงคล โดยเป็นการสอดแทรกคติคำสอนบุรุษหลานให้เกิดความยำเกรงต่อความเชื่อนั้น ๆ

นอกจากชาวไทยเชื้อสายจีนให้ความเคารพนับถือเทพเจ้าในลักษณะบุคคล หลักคำสอนหรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติแล้ว ยังให้ความเชื่อเรื่องสัตว์มงคลทิศต่าง ๆ เช่น กิเลน เต่า มังกรและหงส์เรียกรวมกันว่า “สี่มงคล” ใช้เป็นสัญลักษณ์ของความสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว นอกจากสัตว์มงคลจะมีความหมายและความสำคัญในการเป็นข้อกำหนดเลือกคู่แต่งงานหรือเรื่องกิจการแล้ว สิ่งสารสัตว์ต่าง ๆ ของชาวจีนก็มีรูปแบบของความเป็นสิริมงคล และเหตุผลอื่น ๆ เข้ามามีบทบาทของชีวิตมนุษย์ในสิ่งรอบตัว เช่น การตกแต่งบ้าน เครื่องเฟอร์นิเจอร์ ภาชนะเครื่องใช้สอยในครัวเรือน แม้กระทั่งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและผลงานทางศิลปะ สัตว์ที่ชาวจีนนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ทั้งสัตว์บกและสัตว์น้ำ สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ปีก ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อศรัทธา ความรู้สึกนึกคิดและวิธีการแก้ไขปัญหาของชาวจีนได้เป็นอย่างดี (ประทุม ชุมเพ็งพันธุ์, 2544, หน้า 12-13)

จากข้อมูลคติความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ตเกี่ยวกับ “หงส์ฟ้า” หรือ “หงส์จีน” ซึ่งเป็นสัตว์มงคลประจำทิศใต้ที่เป็นเครื่องหมายแห่งคุณงามความดี โดยจัดอยู่ในสัตว์มงคลระดับสัตว์เทพเจ้าที่นิยมสร้างไว้เป็นสิ่งเคารพบูชาคู่กับศาสนสถานเชิงสัญลักษณ์จีนและแฝงไว้ด้วยนัยสำคัญหลากหลายประการ ดังที่ขุน เจี้ยน คุณ (2560, หน้า 35) ได้อธิบายว่า เฟิงหวาง มีลักษณะคล้ายกับไก่ฟ้า ลำตัวเป็นขนห้าสี เหมือนตัวแทนของเบญจธาตุหรือธาตุทั้งห้า ศีรษะสีฟ้าแทนธาตุไม้ ลำคอสีขาวแทนธาตุทอง แผ่นหลังสีแดงขาดแทนธาตุไฟ แฉงอกสีดำจุน้ำหมึกแทนธาตุน้ำ สองขาสีเหลืองแทนธาตุดิน ปีกทั้งสองข้างเต็มไปด้วยลวดลาย ลวดลายบนศีรษะกล่าวถึงศีลธรรม ลวดลายบนปีกกล่าวถึงคุณธรรม ลวดลายบนหลังกล่าวถึงมรยาต ลวดลายที่แฉงอกกล่าวถึงความเมตตา และลวดลายที่ท้องกล่าวถึงสัจจะ โดยความดงามทั้งห้าประกอบอยู่ในร่างเดียว หากสัตว์มงคลชนิดนี้ปรากฏตัวขึ้นแผ่นดินจะสงบสุขร่มเย็น

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นปรากฏให้เห็นว่าหงส์ได้มีการจัดสร้างไว้คู่กับงานศิลปกรรมที่เป็นเชิงสัญลักษณ์จีนอย่างมากมาย อาทิเช่น ประติมากรรมปูนปั้นบนศาสนสถาน (ศาลเจ้า) ลวดลายบนผืนผ้า ลวดลายบนเครื่องทอง งานแกะสลักไม้ งานปัก งานวาดหรือข้าวของเครื่องใช้ล้วนแล้วแต่มีการสอดแทรกนัยสำคัญผ่านฝีมือของช่างด้วยกันทั้งสิ้น โดยเฉพาะในองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของประเพณีวิวาห์บาบ๋าแบบโบราณ ซึ่งเจ้าสาวจะมีการสวมใส่เครื่องแต่งกายชุดบาจูปิ่นจิ้งหรือครุยยาว ประดับศีรษะด้วยมงกุฎดอกไม้ไหวที่ประดิษฐ์ด้วยดินโป่งโบราณภายในมงกุฎจะประดับด้วยหงส์ฟ้าลำตัวสีขาวและการสวมเครื่องประดับทองคำ โดยบางชิ้นมีการสลักลวดลายที่มีการสื่อความหมายเป็นรูปหงส์ เช่น เข็มกลัด ปิ่นปักผมและต่างหู หรือแม้กระทั่งมีการปักลวดลายของหงส์ไว้บนผ้า幔ตงตกแต่งห้องของเจ้าสาว นัยสำคัญของทรงผม ลวดลายบนผืนผ้า ข้าวของเครื่องใช้ในประเพณี ในขั้นตอนของการประกอบพิธียกน้ำชา (ผ่างเต้) เป็นต้น โดยการนำหงส์ฟ้าซึ่งเป็นสัตว์มงคลในอุดมคติหรือเทพนิยาย ซึ่งเกิดจาก

ตำนานเรื่องเล่าหรือโบราณคดีมาเป็นนัยสำคัญในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ให้สอดคล้องกับคติความเชื่อของชาวไทย
เชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ต ผ่านสัญลักษณ์รูปหงส์ฟ้าซึ่งเป็นสัตว์มงคลอาจจะเปรียบเสมือนสุภาพสตรีสง่างามเพื่อ
เตือนใจมนุษย์ให้เกิดความยำเกรงต่อความเชื่อและหลักปฏิบัติตามจารีตประเพณีเพื่อเกิดความเป็นสิริมงคลแก่
ตนเองและครอบครัวสืบไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษานัยสำคัญของหงส์ฟ้าที่ปรากฏบนเครื่องประดับเจ้าสาวจีนจังหวัดภูเก็ต

3. วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิชาการเรื่องนัยสำคัญของหงส์ฟ้าที่ปรากฏบนเครื่องประดับเจ้าสาวจีนจังหวัดภูเก็ต ศึกษาข้อมูล
จากเอกสาร (Documentary) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การศึกษาเอกสารวิชาการ เช่น หนังสือ งานวิจัย และเอกสารเกี่ยวกับคติความเชื่อของสัตว์มงคลใน
วัฒนธรรมจีน เอกสารเกี่ยวกับการแต่งกายในประเพณีวิวาห์บาบ๋า ตลอดจนเอกสารเกี่ยวกับหงส์ฟ้าสัตว์มงคลในคติ
ความเชื่อของชาวจีน

3.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการที่มีประสบการณ์และ
เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมครุภูมิปัญญา ภัณฑารักษ์พิพิธภัณฑสถานในจังหวัดภูเก็ต เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับนัยสำคัญ
ของหงส์ฟ้าในวัฒนธรรมจีนในเชิงวิชาการ

3.2 การสังเกต ผลงานทางศิลปวัฒนธรรมเชิงสัญลักษณ์จากรูปหงส์ฟ้าในแขนงต่าง ๆ เพื่อทราบถึงลักษณะ
และรูปร่างของหงส์ฟ้าในวัฒนธรรมจีนจังหวัดภูเก็ต จำนวน 2 พื้นที่ ประกอบด้วย

พื้นที่ 1 ศาลเจ้าจีนในอำเภอเมือง อำเภอกระทุ่มและอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นศาลเจ้าที่
ได้รับความนิยมและก่อสร้างตามลำดับช่วงเวลา ได้แก่ ศาลเจ้าไต่ทู่เต้าโบ้เก็ง (เป็นศาลเจ้าแรกของจังหวัดภูเก็ต)
ศาลเจ้าปู่จ้อ (จุ้ยตุ่ยเป็งเอ๊กชานกวนอิมเบี้ยว) และศาลเจ้าฮุนชานแก๊งลิ้มไต้ซู้ และศาลเจ้าไถ่ยั้งอ่อง

พื้นที่ 2 พิพิธภัณฑสถานที่เก็บรวบรวมเครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ในประเพณีวิวาห์บาบ๋า
และเครื่องใช้ชีวิตประจำวันต่าง ๆ ได้แก่ บ้านพระพิทักษ์ชินประชา พิพิธภัณฑสถานภูเก็ตไทหัว และพิพิธภัณฑสถาน
กันนิตส์

การรวบรวมข้อมูล

บทความวิชาการฉบับนี้ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าข้อมูลจากการศึกษาเอกสารวิชาการ เช่น เอกสารด้านวัฒนธรรม
และภูมิปัญญาทางศิลปกรรมท้องถิ่น เอกสารเกี่ยวกับประเพณีวิวาห์บาบ๋าภูเก็ต เอกสารเกี่ยวกับคติความเชื่อของ
สัตว์มงคลในวัฒนธรรมจีน เอกสารเกี่ยวกับหงส์ฟ้าสัตว์มงคลในคติความเชื่อของชาวจีน เป็นต้น อีกทั้งรวบรวมข้อมูล
จากการลงพื้นที่ภาคสนามโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนการ
สังเกตลักษณะของหงส์ฟ้าที่ปรากฏในผลงานทางวัฒนธรรมของชาวจีนจังหวัดภูเก็ต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์จัดประเภทข้อมูลเนื้อหา
ให้เป็นหมวดหมู่ตามขอบเขตที่กำหนด และตรวจทานความถูกต้องของข้อมูล รวมทั้งการสังเคราะห์จากเอกสารที่ได้
ศึกษาเกี่ยวกับหงส์ฟ้าสัตว์มงคลในคติความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนและนัยสำคัญที่ปรากฏในหงส์ฟ้ามาวิเคราะห์
และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ตให้ความสำคัญต่อการเคารพนับถือเทพเจ้าลักษณะตัวบุคคลและเทพเจ้าที่เป็นสัตว์มงคลประจำทิศ ซึ่งถ่ายทอดให้เห็นได้จากการสร้างไว้เพื่อเคารพบูชาหรือเป็นเครื่องรางของขลังประจำกาย ตลอดจนการสร้างกุสโลบายเพื่อเป็นคติคำสอนให้กับบุตรหลานในโอกาสสำคัญทางวัฒนธรรมประเพณีเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เกิดความสุขและประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เพื่อเตือนสติให้เกิดการอุทิศถึงข้อควรปฏิบัติว่าเป็นสิ่งดี

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กล่าวว่า “คติ” หมายถึง ความเป็นไป แบบอย่างวิธีการหรือแนวทางของการปฏิบัติ ซึ่งมีความสอดคล้องในทิศทางเดียวกันกับคำว่าคติชาวบ้านหรือคติชน ซึ่งสรุปความหมายโดยรวมที่กล่าวถึงเรื่องราวการปลูกฝังจิตสำนึกของมนุษย์ในระดับท้องถิ่นที่มีความเก่าแก่ผ่านการอบรมสั่งสอนหรือเล่าเป็นเรื่องราวสืบต่อกันมาทั้งในรูปแบบของความเชื่อ นิทาน เพลง สุภาษิต ปรีชา การละเล่นและงานศิลปะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539, หน้า 162)

จากการศึกษาค้นคว้าด้วยการสัมภาษณ์และสังเกตผู้มีความรู้ด้านวัฒนธรรมจีน สามารถประมวลผลได้ว่าแท้จริงแล้ว หงส์ฟ้าหรือหงส์เงินถือว่าเป็นสัตว์มงคลชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นจากอุดมคติของชาวจีนโบราณและกำหนดให้หงส์เป็นสัตว์ปีกที่มีตระกูลสูง มีรูปร่างงดงาม มีเสียงร้องที่ไพเราะกังวาน ซึ่งตามความเชื่อของชาวจีนโบราณนิยมเปรียบให้หงส์เป็นสัตว์ที่มีความสูงศักดิ์และเป็นเครื่องหมายแห่งความยิ่งใหญ่ และกำหนดให้หงส์เป็นเครื่องหมายของสตรีเพศ และความยุติธรรม ดังนั้นหงส์จึงเป็นเรื่องราวของความเชื่อและนัยสำคัญของชาวจีนมากกว่าเป็นเรื่องจริง เนื่องจากยังไม่มีใครปรากฏพบหงส์ที่มีรูปลักษณ์ปรากฏตรงกับคติความเชื่อของชาวจีนในปัจจุบัน แต่มีการพบเห็นหงส์ขาวที่เป็นสัตว์คล้ายเป็ด ลำคอยาวรูปร่างสะอืดสะออง ขนเป็นสีขาวตลอดทั้งตัวว่ามีอยู่จริง จึงสันนิษฐานว่าหงส์ฟ้าที่เกิดขึ้นจากความเชื่อของชาวจีนเป็นสัตว์ในอุดมคติหรือเรื่องเล่าสืบต่อกันมาจากจีนโบราณ และเทียบเคียงให้หงส์มีความสง่างาม ความสงบสุข ความยุติธรรม โดยปรากฏผ่านผลงานศิลปกรรมในแขนงต่าง ๆ เช่น ศาสนสถานจีน งานปัก งานแกะสลัก งานประติมากรรมปูนปั้น เครื่องใช้ และเครื่องประดับทองในวัฒนธรรมประเพณีของชาวจีน และปรากฏพบหงส์ฟ้าบนเครื่องประดับเจ้าสาวบาป้าในอิริยาบถต่าง ๆ เช่น ทำชูก่อ ทำบายบิน ทำยืน ทำเหยียดเท้า ทำเหยียดปีก ทำเหลียวหลังและทำเกี่ยวพาราสีทั้งในลักษณะของหงส์ตัวเดียวและหงส์คู่ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ จำย จิตวารินทร์ (2565, 20 มกราคม) ซึ่งเป็นผู้ดูแลศาลเจ้าไต่ทู่เต้าโบ้เก็ง (ศาลเจ้ากระตู่) ซึ่งเป็นศาลเจ้าแห่งแรกของจังหวัดภูเก็ต ได้กล่าวถึงนัยสำคัญของหงส์ฟ้าที่ปรากฏในวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ตว่า หงส์ฟ้าจะนิยมสร้างไว้บนที่สูงมากกว่าการสร้างไว้บนพื้นดิน เนื่องจากเป็นสัตว์ชั้นสูงที่มีลำคอสูง เสียงร้องก้องกังวานเปรียบเสมือนสัตว์มงคลที่คอยสอดส่องดูแลและปกป้องรักษาโลกให้เกิดความสงบสุข ความร่มเย็นและปลอดภัยจากสิ่งชั่วร้ายหลากหลายประการ นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลอีกว่าหงส์ฟ้า หรือหงส์เงิน หรือหงส์ไฟ ท่วงท่าจะมีความสง่างาม แสดงถึงพลังอำนาจ เช่นการกางปีก ชูคอสูง และจะไม่นิยมสร้างไว้คู่กับบ้านเรือนเพื่อคู่บารมีของมนุษย์ เพราะเชื่อว่าเป็นสัตว์เทพเจ้าตามตำนานจีนจะต้องนำมาสร้างไว้คู่กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยเปรียบเสมือนแผ่นดินสวรรค์

ภาพที่ 1 ศิลปกรรมงานปูนปั้นรูปหงส์ฟ้าบนหลังคาศาลเจ้าเง่งกอถ้ง

ที่มา : ญัฐฉิณี สว่างภพ (2564, 31 มกราคม)

ในประเพณีวิวาห์ของชาวไทยเชื้อสายจีนกลุ่มชาติพันธุ์บาบ๋าจังหวัดภูเก็ต เป็นวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะทั้งในลำดับขั้นตอนของประเพณี เครื่องทองของหมั้น ขนมนมงคลและสิ่งสำคัญคือวัฒนธรรมการแต่งกายที่ได้ปรากฏพบการนำหงส์ฟ้ามาใช้ในองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของเครื่องแต่งกายเจ้าสาวในประเพณีวิวาห์บาบ๋าแบบโบราณ โดยพบว่า เครื่องประดับเจ้าสาวจีนจังหวัดภูเก็ตที่ปรากฏพบหงส์ฟ้ามีจำนวน 3 ส่วน ดังนี้

1. หงส์ฟ้าบนเครื่องประดับศีรษะ

เครื่องประดับชิ้นสำคัญของเจ้าสาวบาบ๋าคือการสวมใส่มงกุฎดอกไม้ไหว และมีการประดับตกแต่งด้วยผีเสื้อ จำนวน 1 ตัว และหงส์ฟ้าลำตัวสีขาว จำนวน 1 ตัว ซึ่งเรียกว่า “เพ็งฮว่าง” โดยจะประดับอยู่ด้านของมงกุฎดอกไม้ไหว ซึ่งหงส์ฟ้าจะเป็นลักษณะหงส์สยายปีกออกไปด้านหลัง มีลำตัวขนาดเล็กประมาณ 2.5 นิ้ว ประดิษฐ์ขึ้นจากดินโปรงสีเงิน จากการสังเกตของผู้ศึกษาจะพบหงส์ฟ้าอีกหนึ่งลักษณะที่ประดับอยู่ในมงกุฎของเจ้าสาวจีน โดยทำขึ้นจากทองเหลืองหรือทองคำแท้ ประดับตกแต่งด้วยอัญมณีชนิดต่าง ๆ

ภาพที่ 2 หงส์ฟ้าในเครื่องประดับศีรษะของเจ้าสาวชาวจีนบาบ๋า

ที่มา : Tong, Lillian (2014, p 34)

จากบทความในหนังสือเรื่อง Straits Chinese Gold Jewellery ที่กล่าวถึงเครื่องประดับรูปหงส์ฟ้า สำหรับเจ้าสาวเพอรานากัน กล่าวว่า “In Chinese culture, phoenixes are used as decorations for weddings and royalty, along with dragons. The phoenix and dragon symbolize the blissful yin yang relations between husband and wife.” (Tong, Lillian, 2014, p 35) สามารถแปลความได้ว่า ในวัฒนธรรมของชาวจีน นกฟีนิกซ์ (หงส์ฟ้า) และมังกรถูกนำมาใช้เป็นเครื่องประดับสำหรับชนชั้นเจ้านายสวมใส่ในงานวิวาห์ นกฟีนิกซ์และมังกรเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ของหยินและหยางที่เปี่ยมด้วยความสุข ระหว่างการมีชีวิตคู่ของความเป็นสามีและภรรยา

2. หงส์ฟ้าบนลวดลายต่างหู

การออกแบบและสร้างสรรค์เครื่องประดับต่างหูสำหรับเจ้าสาวมีรูปร่างเป็นหางของหงส์ฟ้า โดยทั่วไปจะนิยมเรียกว่า “ต่างหูหางหงส์” เป็นลักษณะต่างหูแนบชิดติดกับใบหู ตวัดปลายหางออกไปด้านนอกคล้ายกับหางของหงส์ จะนิยมสวมใส่ไว้เป็นต่างหูชิ้นแรกก่อนจะนำต่างหูระย้ามาตกแต่งเพิ่มเติม

ภาพที่ 3 ต่างหูหางหงส์

ที่มา : ณัฐฉิณี สว่างภพ (2565, 9 มีนาคม)

3. หงส์ฟ้าบนลวดลายเข็มกลัดติดตัวเสื้อและจี้ห้อยคอ

ลวดลายบนหงส์ฟ้าบนเข็มกลัดติดตัวเสื้อจะมีลักษณะเป็นเข็มกลัดทองเหลืองฉลุลวดลาย ประดับตกแต่งด้วยเพชรชีก ในลักษณะของหงส์ตัวเดียว หรือหงส์คู่ในอิริยาบถต่าง ๆ เช่น ท่ากางปีก ท่ายกเท้า ท่าโอบบิน ท่าเหลียวหลัง หรือท่าเกี่ยวพาราสิ เป็นต้น โดยปกติแล้วเสื้อครุยของเจ้าสาวจะไม่มีกระดุม จึงนิยมใช้เข็มกลัดรั้งสาบเสื้อไว้ไม่ให้หลุดออกจากกัน

ภาพที่ 4 จี้ห้อยคอโลหะสายหงส์ฟ้า

ที่มา : อนุรักษ์ สว่างภาพ (2565, 9 มีนาคม)

นอกจากมีการนำนัยสำคัญของหงส์ฟ้ามาใช้บนเครื่องประดับสำหรับเจ้าสาวแล้ว ยังปรากฏบนลวดลายบน
ข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ใช้ประดับตกแต่งงานวิวาห์ เพื่อความเป็นสิริมงคลให้กับคู่บ่าวสาว อาทิเช่น ผ้าเช็ดหน้า
ผ้าถุง ถ้วยชาม และผ้าปูเตียงปักไหมทองประดับห้องเจ้าสาว เป็นต้น

ภาพที่ 5 หงส์ฟ้าปักไหมทองบนผ้าปูเตียงเจ้าสาว บ้านพระพิทักษ์ชินประชา จังหวัดภูเก็ต

ที่มา : วิกรม กรุงแก้ว (2565, 27 กุมภาพันธ์)

กล่าวสรุปได้ว่า นัยสำคัญของหงส์เป็นใหญ่ในหมู่มสัตว์ปีก มีรูปร่างและสรีระที่สง่างาม ทรงพลังอำนาจ การ
เยื้องย่างมีท่าทางน่าเกรงขามและจะปรากฏตัวในแผ่นดินที่มีความสงบสุข ร่มเย็น แฝงไว้ด้วยหลักธรรม 5 ประการ
คือ เมตตาธรรม (มีความเมตตากรุณา) มโนธรรม (มีจิตใจดีงาม) จริยธรรม (ประพฤติดี) ปัญญาธรรม (มีสติในการ
ดำรงตน) และสัตย์ธรรม (มีความซื่อตรง) นอกจากลักษณะของหงส์ที่ปรากฏให้เห็นถึงความเชื่อในด้านของเสียงร้อง
ก้องกังวานประดุจเสียงขลุ่ย เมื่อหงส์ฟ้าปรากฏตัวท่ามกลางท้องฟ้าจะทำให้มวลหมู่มนุษย์ต่าง ๆ บินตาม จึงเป็นการ
บอกกล่าวถึงนัยสำคัญให้เจ้าสาวทราบว่า เมื่อเข้าสู่การแต่งงานไปใช้ชีวิตอยู่บ้านสามีจะต้องเป็นสตรีที่มีปียวาจา

อ่อนหวาน ปฏิบัติตนด้วยความเป็นศรีภรรยาที่ดี ดูแลบ้านเรือนด้วยการปกครองครอบครัวให้เกิดความสงบร่มเย็น และสันติสุข มีการใช้ชีวิตสมรสในการครองรักครองเรือน และดำรงตนให้อยู่ในบทบาทของความเป็นสตรีเพศตามแบบอย่างวัฒนธรรมจีนโบราณ คือ มีศักดิ์ศรี มีคุณธรรม มีปียาวจา มีความงามทั้งภายนอกและจิตใจ

ตามแนวคิดหลักทฤษฎีสัญญะวิทยา กล่าวถึงการมีอิทธิพลต่อระบบความเชื่อของมนุษย์ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสัญญะรูปหงส์ฟ้าที่ปรากฏในวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ต ผสมผสานกับหลักความเชื่อของชาวจีนที่มีมาแต่โบราณในเรื่องการกำหนดทิศที่ตั้ง รูปลักษณ์และสีสันทัน ดังนั้นความหมายของสัญญะที่ปรากฏในงานศิลปกรรมรูปสัตว์ของชาวจีนอาจจะใช้ตรรกะด้านความเชื่อมาเป็นตัวกำหนดให้มนุษย์เกิดความยำเกรงต่อศาสนาและศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดย สุภางค์ จันทวานิช (2553, หน้า 218) อธิบายไว้ในหนังสือทฤษฎีสัญญะวิทยา กล่าวว่า “สัญศาสตร์” หรือ “สัญวิทยา” คือรูปแบบความรู้และการศึกษาธรรมชาติของสิ่งที่เป็นตัวแทน โดยมีความสัมพันธ์ของสัญญะกับของจริงที่ถูกแทนที่ ได้แก่ 1) รูปเหมือน (Icon) เป็นเครื่องหมายที่มีรูปร่างลักษณะเหมือน (resemblance) หรือคล้ายกับของจริง 2) ดัชนี (Index/indices) เป็นเครื่องหมายที่มีความเชื่อมโยงของจริงแบบเป็นเหตุเป็นผลกัน (causal connection) เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่นควันไฟเป็นเครื่องบ่งชี้ว่ามีไฟไหม้ 3) สัญลักษณ์ (Symbol) เป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงบางสิ่งบางอย่างเชื่อมโยงระหว่างสัญลักษณ์กับของจริง

ดังนั้นสัญลักษณ์ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญทางด้านวัฒนธรรมทั้งในระบบความเชื่อ ศาสนา การศึกษา การปกครอง ตลอดจนการนันทนาการที่ชาวไทยเชื้อสายจีนสร้างขึ้นไว้เป็นตัวแทนของคุณงามความดี ล้วนทำหน้าที่ในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจมนุษย์ที่สามารถปรากฏในรูปแบบของการเล่าเป็นเรื่องราว หรือปรากฏนัยสำคัญของคำสอนที่แฝงไว้ในวรรณคดี บทเพลง ปริศนา ภาษิต การร้องรำทำเพลง นิทานชาวบ้าน การสื่อสาร ผลงานศิลปกรรมและคำสอน ซึ่งแสดงออกทางการปฏิบัติหรือการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นไปสู่รุ่น ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกของมนุษย์ในระดับท้องถิ่นที่มีความเก่าแก่สืบต่อกันมา ตลอดจนการปฏิบัติตนให้เห็นเป็นแบบอย่างและแฝงไว้ด้วยกุศโลบายเพื่อเป็นเครื่องหมายที่แสดงให้ว่าเป็นสิ่งดีและมีความเป็นมงคล สามารถปกป้องคุ้มครองด้วยการปฏิบัติอยู่ในครรลองคลองธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ดียิ่งขึ้นเมื่อดำรงตนด้วยหลักคุณธรรม

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ผลการศึกษานำไปเป็นข้อมูลในเชิงวิชาการ เพื่อเผยแพร่ความรู้ ให้นักเรียน นักศึกษาและผู้ที่มีความสนใจในผลงานศิลปกรรมท้องถิ่น

5.2 ควรมีการศึกษานัยสำคัญเกี่ยวกับสัตว์มงคลประเภทอื่น ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม

6. บรรณานุกรม

จ่าย จิตวารินทร์. ผู้ดูแลศาลเจ้าไต่ทู้เต้าโบ้เก้ง (ศาลเจ้ากระทุ้ง) จังหวัดภูเก็ต. (20 มกราคม 2565). สัมภาษณ์.

ซุน เจี้ยน คุน. (2560). *ซานไห่จิง คัมภีร์ขุนเขาและท้องทะเล*. นนทบุรี: วาราทับลิขซิ่ง.

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. (2544). *สัตว์มงคลจีน*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *ทฤษฎีสัญญะวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Tong, Lillian. (2014). *Straits Chinese Gold Jewellery*. Malaysia:Eastern Printers SdnBhd.

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวณัฐฉิณี สว่างภาพ	
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักศึกษาสาขาวิชาศิลปการจัดการแสดง	
วัน เดือน ปี เกิด	21 กรกฎาคม 2543	
ที่อยู่ปัจจุบัน	172 ถนนราษฎร์บำรุง ตำบลตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา	
เบอร์โทรศัพท์	-	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	0951064802	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

-

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

-

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิกรม กรุงแก้ว	
ตำแหน่งปัจจุบัน	ประธานสาขาวิชาศิลปะการจัดการแสดง	
วัน เดือน ปี เกิด	30 สิงหาคม 2527	
ที่อยู่ปัจจุบัน	69/510 ถนนเจ้าฟ้า ตำบลลวซิด อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต	
เบอร์โทรศัพท์	-	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	0897697587	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2561	ศศ.ด.	นาฏศิลป์ไทย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2556	ศศ.ม.	ไทยคดีศึกษา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
2551	ศศ.บ.	นาฏศิลป์และการละคร	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2564-ปัจจุบัน	ประธานสาขาวิชาศิลปะ การจัดการแสดง	สาขาวิชาศิลปะการจัดการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
2551-2559	อาจารย์	สาขาวิชาศิลปะการจัดการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่สำเร็จแล้ว

วิกรม กรุงแก้ว. (2563). วัฒนธรรมการแต่งกายของสตรีชาติพันธุ์บาบ๋าในจังหวัดพังงาและภูเก็ต.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

วิกรม กรุงแก้ว. (2561). การพัฒนารูปแบบผ้าพื้นเมืองภูเก็ตสู่นาฏศิลป์ร่วมสมัย. คณะมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

วิกรม กรุงแก้ว. (2560). เทคนิค วิธีการ และแนวทางอนุรักษ์ทรงผมชก้อไบ๊: กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

-

Local identity with tourism development on the basis of income distribution to the community A case study of Ban Dong Huai Luang Community, Ban Than Subdistrict, Ban Lat District, Phetchaburi Province

Worophong Sangpud^{1*}, Bampen Maitreesophon², Thanasin Janthadech³ Orawan Iamsriwan⁴
and Mujalin Panomchon⁵

¹Faculty of Public Administration and Social Studies, Stamford International University, 76120, 0805972584,
worophong.sangpud@stamford.edu

²Faculty of Public Administration and Social Studies, Stamford International University, 76120, 0948693800,
bampen.maitreesophon@stamford.edu

³Faculty of Business and Technology, Stamford International University, 76120, 0905966596,
thanasin.janthadech@stamford.edu

⁴Public Health Technical Officer, Practitioner Level, Prachuap Khiri Khan Provincial Health Office, 77000,
0824826343, orawan.bubee@gmail.com

⁵Independent Scholar, Phra Nakhon Sri Ayutthaya, 13000, 0939515415,

Abstract

If the local community wants to develop income distribution to the community to the household so that every kitchen has a good quality of life. have enough income to feed the family members without losing the identity of the local area from the original The development process is possibly in practice. And can see the results in terms of income into the community How should form the development process. Ban Dong Huai Luang Community, Ban Than Subdistrict, Ban Lat District, Phetchaburi Province, is one example of using the villagers' way of making a living by collecting produce from Palmyra Palm trees as an important selling point to attract people to travel. and buy products from villagers in the community create a fundamental economic system or stable community economy under the cooperation of the villagers in the community on the basis that the development will take place under the drive of the villagers in the area and without changing the environment that is outstanding which uses the cost of local identity to create a model for finding and distributing income to the community without causing a negative impact on the environment in that area This will lead to sustainability in the use of resources which meet the needs of the country's development in terms of creating a community economy by using cultural wisdom

Keyword: Local identity, income distribution, traveling

1. Community identity to the identity of tourism

The major challenge of Thai society today is not just about dealing with the epidemic problem. But there are still challenges from the socio-economic system that has changed the culture of life of people in Thai society from the past. whether it is a matter of conducting a new way of life which must emphasize safety and hygiene As a result, Thai society has to adapt a lot in all dimensions. One of the important dimensions is The dimension of communication and work that depends mainly on technology. People everywhere, whether urban or local. They all need to build their enthusiasm to keep up with the dynamics of change. Therefore, it cannot be denied that factors such as epidemics, technology Government policies are all the things that cause Thai society to hurry to develop the potential of oneself, community, and household to be ready to cope with changes all the time. in line with the research by Phra Mongkol Sumungkalo (2017: 65) Said that technology has now played a role in human life and the development of rapid progress. can access information, knowledge and exchange knowledge more easily As a result, the use of economic capital resources is quickly used. The way of life of people in society will change. Some of these changes often affect the identity of the local community in terms of positivity or the benefits the local community receives. and the picture of the negative impacts that cause problems following the change as the research by Vilaiwan Twichasri (2017: 65) study on community identity: concepts and management for sustainable tourism based on Buddhist peaceful methods of Chiang Khan Sub-District Municipality, Loei Province. cultural traditions Ethnicity is passed down to the present day. is the unique identity of the area coupled with natural conditions The topography is a complex mountain range. cold climate There are a variety of tourist attractions. Therefore, it is suitable for tourism as well. But nowadays, Chiang Khan has changed a lot due to tourism trends. A number of changes have been seen in the number of tourists increasing. The traditional old houses are starting to change. Started to have a commercial building And outside business people to invest in the positive effect, it is undeniable that this is a fast growing economy. which is a leap forward change But at the same time, Chiang Khan had to first deal with the chaos. more people come together to travel There has been a change in whether the houses that used to have the uniqueness of a wooden house then demolished the house and replaced it with a modern house for business results until the original remains Lacking the identity of a indigenous community that used to be a peaceful city have a simple lifestyle The identity of Chiang Khan that people think of or the original identity is lost. It is therefore an important question whether If the local community wants to develop income distribution to the community to the household so that every kitchen has a good quality of life have enough income to feed the family members practical development process And can see the results of the revenue should form the development process. In addition, the development process for the distribution of income in the

community must not damage the identity of the area. Because products that generate income for the local community are not only souvenirs, consumer goods or local consumer products, but also include products from the atmosphere come from environment come from way of life and the identity of the area that brings people to travel and absorb those atmospheres This kind of product, although intangible. but is the uniqueness of the area is the key point of attracting people to travel and the expenditure in the area and thus resulting in the villagers having more income from selling goods or services to tourists. Therefore, the development of the local community economy or any sustainable economy There should be broader dimensions in terms of preservation, restoration, local management capabilities. on the basis of taking into account the identity of the area and lay down a development framework that must not damage the identity of the community. Therefore, the development of the basic economy or the local economy can grow with a solid foundation

2. The identity of the city of Petch with being Ban Dong Huai Luang

If mentioning Phetchaburi Province The symbol that can indicate the identity of Phetchaburi is inevitable. Palm palm trees, in Phetchaburi province, there are many Palmyra Palm trees. especially in Ban Lat District (Pilaiphon Thammarak, 2011), where sugar Palmyra Palm trees are widely planted. There are also many sugar Palmyra Palm trees that grow naturally. The people of Phetchaburi in the Ban Lat District area tend to make a living in palm sugar. The uniqueness of jaggery here is its unique sweet smell. and is often one of the key ingredients in both savory and sweet dishes of the Petchburi people. palm sugar planting in Phetchaburi Province Especially in Bang Dong Huai Luang area, it is famous as a sugar producer with a long history. With a process that reflects through the story of the villagers' way of life, the occupation of harvesting products from Palmyra Palm trees is considered the local wisdom of the Phetchaburi people. that have developed from adapting to the natural environment until becoming a local wisdom At the same time, the way of life of the villagers For example, the routine of cultivating sugar cane to collect sugar or sugar cane can be a form of attracting tourists to visit and buy products from villagers at the production sites. These are the starting points for income development. get people in Ban Dong Huai Luang community without making the environment local context convert to commercial In addition, the establishment of membership groups to drive communities' income through various channels through household activities is also an important part of the villagers' cooperation in creating innovation through unique resources. For example, using jaw tan to make jaw tan fried rice. It is a menu offering for tourists to taste. or bringing palm leaves to make basket weaving machines These are the unique raw material processing of the area. to the development of income per household create a fundamental economic system or stable community economy under the cooperation of the villagers in the community on the basis that the development takes place

under the drive of local people and without these distinctive environmental variations. What emerged from the activities of Ban Dong Huai Luang also reflects the importance of local identity along with the use of identity costs to create a model for earning and distributing income to the community. without causing any negative impact on the local environment in accordance with Punyavee Visadsoontornsaku, Chawalee na Thalang, Sahanon Tungbenchasirikul and Chompunuch Jittithavorn (2020: 22) having said that a community has its own specific activities is an advantage for that community. that will create or create an incentive for people to travel in the area It also corresponds to Utaiwan Phuthed (2019: 99) What attracts tourists is a part of the village's culture The way of life of the people in the village including occupations in the area that still maintains a unique locality, both rural and cultural traditions which should be promoted and preserved in order to build on the local cultural tourism of Ban Dong Huai Luang Phetchaburi Province

3. Conclusion

From the case study, it was found that The key challenge of bringing the identity of the community as a selling point in tourism can lead to the distribution of income for the villagers in that community. It is imperative that there be a focus on development by building on local wisdom. to create a unique identity for the product add value and value to products until able to create jobs and generate income from the cultural capital of the local people such as Ban Dong Huai Luang Community, Ban Lat District, Phetchaburi Province focusing on bringing the uniqueness of palm palm trees with the method of growing and dying to keep the sugar fresh or products from palm sugar to be processed into various types of products under folk wisdom integrated with tourism with the aim of conserving arts and culture along with the dissemination of community identity. folk wisdom to the public which is considered the Ban Dong Huai Luang community can be a model that has developed the community to become a tourist community with conservation and preserve the identity of the community important that communities build cooperation by using groups of people with similar development needs to come together in order to lay a foundation for the integration of community products. and creative tourism such as sports tourism These will create an attractive dimension to the outside society. In addition, the community should use an advertising format that makes it easier for people to reach. And do it continuously to create awareness. like a stimulus attract more tourists to the area

In addition, activities arising from the villagers' way of life also allow tourists to come in contact and take part in the activities of the people in the community. to create excitement and impress the tourists So it can be concluded that The tourism management model of the Dong Huai Luang community should be in the form of cooperation from the villagers in the area. beneath a community base on the participation process and cooperation from all sectors This will lead to

the development and application of the knowledge of wisdom to promote sustainable tourism management in the community.

4. References

1. Twichasri, V. (2017). Identity of Community: Concept and Management for Sustainable Tourism by Buddhist Peaceful Means of Chiangkhan Municipality, Lei Province, 1(2), 63-74.
2. Pilaiphon Thammarak. (2011). Social and cultural change in Tantanote making : a case study of moo 6 Ban Dong Huai Luang, Ban Tan Subdistrict, Ban Lat District, Phetchaburi Province, Retrieved from <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/19645>
3. Phra Mongkol Sumungkalo. (2017). Social Change Affecting The Way of Life of Lawa Ethnic Group, Moo 11, Papae Sub-District, Maesariang District, Maehongson Province, 8(2), 57-68.
4. Visadsoontornsaku, P., Na Thalang, C., Tungbenchasirikul, S., & Jittithavorn, C. (2020) Potentiality Development Approach for Community-based Tourism in Nakhon Ratchasima Province, 10(3), 22-33.
5. Phuthed, U. (2019). Guidelines for Enhancing the Potential of Cultural Tourism Management, Wat Nong Pho, Nakhon Sawan Province, 6(2), 96-104.
6. Suriyawong, K., Huannaklang, S., & Boonpap Common, T. (2021). Communication for Creative Tourism Development by Community Participation of Phetchaburi Province, Journal of Human Society Review (MSU), 23(1), 43-57.

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล วรพงศ์ แสงผัด
ตำแหน่งปัจจุบัน หัวหน้าหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
วัน เดือน ปี เกิด 3 ตุลาคม พ.ศ. 2531

รูปถ่าย

ที่อยู่ปัจจุบัน 339/305 คอนโดบ้านทิวลม ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัด
เพชรบุรี 76120

เบอร์โทรศัพท์ 02971 8226

เบอร์โทรสาร

เบอร์โทรศัพท์มือถือ 080597-2584

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2558	รป. ม.	รัฐประศาสนศาสตร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2553	ศศ.บ.	รัฐศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน ดุสิต

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2563-ปัจจุบัน	หัวหน้าหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด วิทยาเขตชะอำ-เพชรบุรี
2561-2563	ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร บัณฑิต	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด วิทยาเขตชะอำ-เพชรบุรี
2558 – ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร บัณฑิต	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด วิทยาเขตชะอำ-เพชรบุรี

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

วรพงศ์ แสงผัด. (2562). “แนวทางการนำคุณค่าของผู้สูงอายุสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน
กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาแดง อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”. เสนอต่อ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสดม
ฟอร์ด ภายใต้ทุนภายในมหาวิทยาลัยฯ

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

วรพงศ์ แสงผัด. (2564). บทบาทภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปรับตัวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐาน
ราก กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. เสนอต่อ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสดมฟอร์ด ภายใต้ทุน
ภายในมหาวิทยาลัยฯ

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวบำเพ็ญ ไมตรีโสภณ
ตำแหน่งปัจจุบัน	คณะรัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
วัน เดือน ปี เกิด	30 พฤษภาคม พ.ศ. 2506
ที่อยู่ปัจจุบัน	1321 ถนนเขตวนา ต.ชะอำ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี 76120
เบอร์โทรศัพท์	-
เบอร์โทรสาร	-
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	081-623-5798

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2556	ปร.ด.	พัฒนศึกษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
2530	ศศ.ม.	โสตทัศนศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2527	ศศ.บ.	ภาษาอังกฤษ	มหาวิทยาลัยศิลปากร

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
ปัจจุบัน	คณบดี คณะรัฐ ประศาสนศาสตร์ และสังคมศึกษา	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นายธนสิน จันทเดช	
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด	
วัน เดือน ปี เกิด	1 เมษายน พ.ศ. 2523	
ที่อยู่ปัจจุบัน	53/1652 หมู่บ้านพฤกษา20 ต.คูคต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12130	
เบอร์โทรศัพท์	02-7694000	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	090-5966596	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2559	บธ.ด..	บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2548	บธ.ม.	บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2545	ศศ.บ.	ภาษาอังกฤษ	มหาวิทยาลัยนเรศวร

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ หลักสูตร บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

Creative tourism under the framework of Happy Model

Thanasin Janthadech¹ Bampen Maitreesophon ² Worophong Sangpud³

¹Faculty of Business and Technology, Stamford International University, E-mail:Thanasin.janthadech@stamford.edu

²Faculty of Public Administration and Social Studies, Stamford International University, 76120, Email: bampen.maitreesophon@stamford.edu

³Faculty of Public Administration and Social Studies, Stamford International University, 76120, worophong.sangpud@stamford.edu

Abstract

The Happy Model is the development of tourism products by adding value and creating a sustainable well-being society, as well as increasing the number of quality tourists to the country with the goal of creating high-quality tourism. The Happy Model is comprised of four activities: 1) Eat Well: food quality management and food service with good nutrition and hygiene. Capable of connecting local identity values and cultural ways of life, such as the use of delicious, clean, non-toxic, and useful local food herbs. 2) Live Well is the management of the quality of accommodation. Places and facilities that meet standards for safety, service, and environmental stewardship. Capable of connecting local identity values and cultural lifestyles, such as standardizing accommodation Service management of standard waste and waste management systems. 3) Fit Well is the management and design of healthy tourism. Sports, recreation, play, and local traditions such as cycling, running, walking, swimming, diving, mountain climbing, and Thai boxing encourage proper movement. 4) Give Well is the management of tourism activities that promote social sharing between locals as hosts and visitors in order to foster shared values, such as locals recommending new products and places (Unseen). Volunteers learning from village sages, planting forests, teaching children's books, and bathing elephants are examples of community activities.

Keywords: Happy Model, Creative Tourism, High quality Tourism

1. Introduction

The Happy Model is the development of tourism products by adding value and creating a sustainable well-being society, as well as increasing the number of quality tourists to the country with the goal of creating high-quality tourism.

1. Eat Well

Eat Well is food quality management and nutritious food service, as well as good hygiene, that can relate local identity values and cultural patterns such as the use of local ingredients, local food, and medicinal plants that are tasty, clean, non-toxic, and wholesome. Food culture has been a part of Thai society for a long time. Thailand is an agro-industrial country and a leader in exporting agricultural products and agro-industry, promoting the image of being the world's kitchen since the establishment of "Agriculture of Thailand." Biological and cultural values in each region of Thailand can create a distinct identity and food identity, attracting tourists and generating revenue for Thailand while also distributing revenue to all sectors. (Boonlae W., Wongmontha S., Na Thalang Ch. & Phongphonratana K., 2021). According to the Happy Model concept, it is critical to improve the capability of products and services in the field of good food or eating well, with the goal of developing throughout the supply chain, namely "upstream," through the promotion of safe agriculture. To promote a basic economy, encourage the use of raw materials that reflect local identity. "Mid-water" is adding value to local raw materials to upgrade food products and services, and "downstream" is promoting high-quality tourism, creating an image of Thailand's Sustainable Tourism.

Eat Well identity

- Raw materials and local origins, i.e., Geographical Indication (GI), applied to food and beverage items, processed food products such as plants, vegetables, fruits, herbs, meat, and insects.
- Food items and local tools that are unique, such as local food items, savory food, sweet food, snack food, souvenir food.
- Cultural lifestyles related to consumption, i.e., production patterns, eating, services, materials, and unique packaging.

2. Live Well?

The management of the quality of accommodation, facilities, and facilities that meet standards, safety, service, and environmental stewardship, such as having standardized accommodation, waste management system, and standardized waste, and proper service management.

Improving the quality and standards of place and facility support is an important part of developing high-quality tourism. Service establishments or service businesses that want to be a tourist attraction must consider a standardized management system, safety, sanitation, and fairness. (Nakhon Phanom Provincial Office, 2022). Simultaneously, service models and procedures that may

address needs while also connecting the local identity must be developed under the Happy Model concept. The ability of products and services in the field of Well-being or Live Well, with the goal of developing support and facilities in accordance with local identity values. Health and safety standards management support high-quality tourism and help Thailand develop a sustainable tourism image.

Identity of well-being

- Architectural characteristics that show identity, such as the nature of buildings building.
- Local wisdom and culture related to area design, such as local materials used for decorating buildings, defining colors.

3. Good exercise (Fit Well)

Exercise well (Fit Well) tourism management and design improve good health. Sports, recreation, games, and local traditions such as cycling, running, walking, swimming, diving, mountain climbing, and Thai boxing promote proper movement.

One of the goals of the development of high-quality tourism is that tourism can play a role in promoting the creation of a "Good Health Society," which includes physical health, psychological well-being, and social well-being for both locals and tourists. "Exercise" is one of the tools that are essential to the creation of good health, as exercise is any physical activity that strengthens and strengthens the body. (Nilarun P., Wilasthip M., & Wichayanupap W., 2018). Which, if the concept of exercise is appropriately implemented in tourism It is part of the Happy Model philosophy of creating a travel experience while also promoting excellent health. As a result, it emphasizes the value addition of products and services in the sector of fitness or Fit Well, with the goal of generating creative tourism design that promotes well-being and can connect values, local identity, and style. High-quality tourism is promoted by the cultural way of life. Create a long-term tourism image for Thailand.

Good fitness identity

- Characteristics of games, traditions, and recreation that have been applied to exercises such as dancing, dancing, rowing, Muay Thai, Nora Bic, playing Saba Wheel, slapping a map, and playing Phi Ta Khon.
- Lifestyles related to exercise such as places used, patterns of use, local materials, and equipment.

4. Give Well

Give Well is the administration of tourist activities that promote social sharing among locals as hosts and guests in order to foster shared values, such as presenting local products and new destinations (Unseen). Volunteers from the community learn from village elders while planting forests, teaching children, and bathing elephants.

Everyone has two statuses in every social context: "to be both a giver and a receiver," exactly as the dimension of tourism in all roles of those involved in the tourism system, whether it is the corporate sector, the community sector, or tourists. (Siripattana K., & Worapattirakul P., 2021). They rely on and share one another. From the goal of promoting high-quality tourism that focuses on the concept of creating a sharing economy (Sharing Economy) to lead to the creation of a sharing society (Sharing Society), and from the idea that the society can develop sustainably due to people cooperating in society and having a sharing culture It will allow us to coexist happily and sustainably under the Happy Model philosophy. As a result, it prioritizes adding value to goods and services in the form of sharing good things or giving well, with the goal of developing a design management system for social sharing activities between localities as hosts and tourists to produce shared value. Together, they can combine values, local identity, and cultural way of life, encouraging high-quality tourism, tourism image, and sustainable tourism.

Identity of good sharing

- Exotic local identity (Unseen), such as providing knowledge from local servants. Acting with local people.
- Learning centers and social activities such as making weaving machines, bathing elephants, and harvesting rice.

Summary

The Happy Model project towards sustainable high-quality tourism is creating understanding and acceptance of the development of high-quality tourism with the Happy Model for both the public, private, and public sectors by driving Thai tourism and services, there must be a selling point have a different story, and there are ongoing activities of interest in each area. There is substantial publicity and the rewards of participating in numerous activities. Maintain current information and bring data to analyze for future improvement. long-term standard care Developing mindfulness and raising awareness increase local/community participation and introduce new Unseen places to suit visitor requirements to create goods and services based on the Happy Model approach with many relevant industries People in the community local government organization should encourage involvement and develop staff to be ready according to requirements, as well

as share information and Happy Model concepts. Educational institutions, both public and private, all contribute to the design of tourism appropriate for the province's setting in collaboratively establishing Happy Model tourism for implementation. Using the Happy Model Manual, a model of good mood, continuous and lasting happiness can be achieved in all provinces throughout all five regions.

Reference:

- Department of Tourism. (2022). The situation of tourism in the country by province, year 2021. Retrieved February 9, 2022, from https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=628.
- Siripattana K., & Worapatthirakul P. (2021). Promotion of Historical and Cultural Tourism in Nakhon Phanom Province, *Journal of Buddhist Social Sciences and Anthropology*, Vol.6(2), PP.66-81.
- Nakhon Phanom Provincial Office (M.P.P.). Nakhon Phanom Provincial Development Plan 2018 - 2022 (Review Edition for the year 2022), Strategic and Information Group for Provincial Development. Retrieved February 9, 2022. From http://www2.nakhonphanom.go.th/files/com_news_struct/2021-08_a2841d1d028605d.pdf.
- Nilarun P., Wilasthip M., & Wichayanupap W. (2018). Adaptation Behavior of Tourists in Community Tourism in Samut Songkhram Province. *Journal of Innovation and Management*, Vol.6(2), PP. 131–142.
- Boonlae W., Wongmontha S., Na Thalang Ch. & Phongphonratana K. (2021). A Study of Behavior of Thai Tourists and Marketing Communication. Integrated to promote cultural tourism of Chanthaburi Province. *Interdisciplinary Journal of Humanities and Social Sciences*, Vol.4(1), PP. 192 - 201.

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นายธนสิน จันทเดช	
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด	
วัน เดือน ปี เกิด	1 เมษายน พ.ศ. 2523	
ที่อยู่ปัจจุบัน	53/1652 หมู่บ้านพฤกษา20 ต.คูคต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12130	
เบอร์โทรศัพท์	02-7694000	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	090-5966596	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2559	บธ.ด..	บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2548	บธ.ม.	บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2545	ศศ.บ.	ภาษาอังกฤษ	มหาวิทยาลัยนเรศวร

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ หลักสูตร บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวบำเพ็ญ ไมตรีโสภณ
ตำแหน่งปัจจุบัน	คณะรัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
วัน เดือน ปี เกิด	30 พฤษภาคม พ.ศ. 2506
ที่อยู่ปัจจุบัน	1321 ถนนเขตวนา ต.ชะอำ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี 76120
เบอร์โทรศัพท์	-
เบอร์โทรสาร	-
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	081-623-5798

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2556	ปร.ด.	พัฒนศึกษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
2530	ศศ.ม.	โสตทัศนศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2527	ศศ.บ.	ภาษาอังกฤษ	มหาวิทยาลัยศิลปากร

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
ปัจจุบัน	คณบดี คณะรัฐ ประศาสนศาสตร์ และสังคมศึกษา	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	วรพงศ์ แสงผัด
ตำแหน่งปัจจุบัน	หัวหน้าหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
วัน เดือน ปี เกิด	3 ตุลาคม พ.ศ. 2531
ที่อยู่ปัจจุบัน	339/305 คอนโดบ้านทิวมม ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัด เพชรบุรี 76120
เบอร์โทรศัพท์	02971 8226
เบอร์โทรสาร	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	080597-2584

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2558	รป. ม.	รัฐประศาสนศาสตร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2553	ศศ.บ.	รัฐศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน ดุสิต

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
ปัจจุบัน	หัวหน้าหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด วิทยาเขตชะอำ-เพชรบุรี

Learning and opening the world to experience Phuket culture through the series “I told sunset about you”.

Thanasin Janthadech¹ Naisara Kullavanijaya² Ariporn Jarrunakorn³ Pacapon Robkob⁴

¹ Faculty of Business and Technology, Stamford International University

E-mail : Thanasin.janthadech@stamford.edu

² Faculty of Communication arts and Design , Stamford International University ,084-696-4965

E-mail : kenukrins@hotmail.com

³ Faculty of Communication arts and Design, Stamford International University ,081-5964915

E-mail : ariporn.j@gmail.com

⁴ Stamford International University ,081-9644596 E-mail : popzone1975@gmail.com

Abstract

Many people consider flying overseas or inside the country to unwind during the COVID-19 outbreak. A vacation to the magnificent southern seas of Phuket, Thailand's popular tourism destination for both foreigners and Thais. Not just the sea If there are activities that tourists value. To experience the ambiance of the old city, which combines different civilizations. Come learn how to recognize Sino-European architecture. Come to experience the gastronomy that combines elements from several societies to create something unique to the province. As a reason, Phuket has earned the moniker "Pearl of the Andaman." It is also a UNESCO Creative City in the realm of food science.

Line Tv is one of the entertainment applications that offers a full range of entertainment services. In addition to being a content creator who benefits society and the country. For example, teenagers and many viewers were drawn to the series Y, I told sunset about you, which was co-produced with Nadao Bangkok. Until being well-known in many nations, including China, and collecting numerous achievement awards from both domestic and international organizations. All of this is the result of the collaboration of all parties involved in the production and the usage of the filming location to portray the being's individuality. Phuket's way of life, culture, and architecture allow the audience to watch and relax during the Covid-19 pandemic, which has indirectly improved the Phuket economy. Including a new form of tourism public relations in the form of drama series integrating new media. In a crisis, there is an opportunity for producers use the new media as a medium for transmitting the country's culture. Until it was brought back to show via digital television.

Keyword: Phuket culture, applications, drama series

1. Introduction

The COVID-19 epidemic continues to escalate, causing the world to undergo dramatic changes in every dimension of the world. This greatly affects the way of living, working conditions, economic conditions, and industries of the world society. Because people must adapt to a new normal, they must keep a distance from each other or even must work from home as well as the state must issue various measures to prevent the spread of infection including the closure of the country. Therefore, the tourism industry is the most affected. Therefore, people turned their attention to social media in entertainment applications such as Netflix, Disney+ Hotstar, Monomax, Viu, Line Tv, and other.

Today is in the digital age. Communication is evolving rapidly thanks to cutting-edge technologies such as rotary dial phones was changed to mobile phone or popularly known as smart phone or even the television is a system from analog to digital or as we are familiar with in the form Smart TV. For this reason, the search for knowledge Traveling will be more convenient and faster through various applications which is like a communication channel between sender (producer) and receiver (owner of communication device, viewer) with content to choose from in various categories according to their interests.

In 2020, Nadao Bangkok Co., Ltd. has collaborated with LINE TV to produce drama series Romantic Coming of Age in a special project BKPP Project by Putthipong Assaratanakul and Krit Amnuaydechorn, with Narubet Kuno accepting Responsible for creating stories and writing scripts. This is the story of two young boys (Teh and Oh-Aew) who grew up in Phuket. He is a close friend who had a cause for quarrels in his childhood and meet again during the university entrance examination. Until the beginning of the series “**I told sunset about you**” was broadcast on LINE TV application, which received a lot of praise from the beginning. Until causing the hashtag series in Twitter trend to finally reach No. 1. (Wikipedia, 2021).

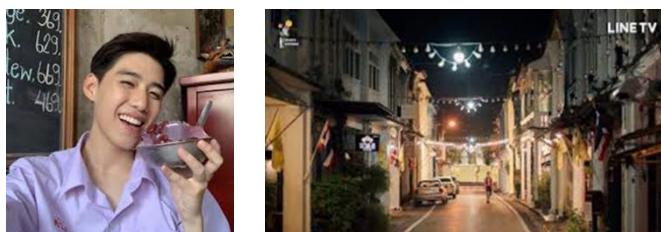
The amount of viewers on LINE TV determines the popularity of each show. Each episode surpasses 1 million views in episodes 1 and 2 and surpasses 2 million views in episodes 3, 4, and 5 (Wikipedia, 2021), occupying a social media space, as evidenced by “I told sunset about you” which swept 17 million views in four episodes within four days of showing. With each new episode, the number of views has doubled. Every time it is broadcast live, it will be trending number one in the world on Twitter and in many other countries. Along with sweeping accolades from numerous spectators and critics who raved about it (Matichon online, 2020) In China, there is a lot of mention in social networks. With a score of 9.4 on the Chinese ranking’s website after the end of Episode 5 (Wikipedia, 2021).

From the interesting plot of the relationship of a young man in Phuket, coupled with beautiful scenes in the plot, most of the story is an important place of the province and has

interlaced with a multi-ethnic culture. Resulting in awards from many institutions both domestically and internationally. Including **Siamrath online Awards 2020** for Best Series, Best Soundtrack, Best Foreign Series, **5th Weibo TV Series Awards** for Best Foreign Actor, **NYLON THAILAND 2020** for Gender Equality, **2020 Asian Drama Awards** for Asian BL Series of the Year, **Yniverse Awards 2020** for Best Series, Best series script, Best Series Director, Best Actor in a Leading Role, Best Actor and Protagonist, Best supporting actor, Best series soundtrack, **The 17th Kom Chad Luek Award** for Best Actor, Popular Actor, Popular Thai dramas/series, **Central Awards 21** for Best Screenplay and **Seoul International Drama awards**, an annual series awards ceremony both inside and outside South Korea, won the International Drama of the Year award by a panel of judges (Hanachan, 2021). It is an award that confirms its success as well.

The series has given Teh and Oh-Aew, the leading actors, brought the audience a closer look at the lifestyle, architecture, culture of Phuket and its food. For example, the name of the lead actor, Oh-Aew, comes from the name of a dessert that is only available in Phuket. looks like a clear jelly, colorless is made from ripe bananas. Chinese herbal seeds called “Ai Yu” have cooling effect, can cure heat in and lye. Boil the bananas and mash them until they are fine. Bring the herb seeds to boil with lye. Set aside for a while Then mix with the mashed banana, set the heat to boil and leave it to filter out the residue. The resulting water will gradually harden into a jelly. The ancient people ate Oh-Aew for nothing to cure the heat, but now eat it with shaved ice. add boiled red beans or black jelly with syrup or red juice and cat milk to smell sweet. You can choose the time you like. If ordering red and white, it means Oh-Aew with red beans, black and white means Oh-Aew and black agar. If white, red and black, put everything. (Sriwarasas & Jirasathitworakul, 2016)

Picture1: <https://travel.trueid.net>

As for the architecture presented through the series, such as The Memory at On On Hotel, Shrine of Kio Tien Keng Saphan Hin, Shrine of Saeng Tham or Am Teng Kong, etc. (Admin, 2020).

The Memory at On On Hotel It is Phuket's first hotel. Phang Nga Road, Mueang District, Phuket Province. It was planned and erected by Penang craftsmen in 1927. It has beautiful Sino-European architecture and was originally named An, which is Chinese. However, outsiders call it "On On," so they change the name. It was during Te-Oh Aew's studies. If you go to Phuket and know someone who wishes to stay at this hotel, you can try to sleep together.

Kew Tian Keng Shrine, Saphan Hin, located at the tip of Saphan Hin Cape. Facing the sea. It is a shrine built to ward off natural disasters that will come into Phuket. Inside the shrine is enshrined The God of Kew Tian Lian Lue According to belief, it is a deity who protects and protects the people of Phuket from natural disasters.

Saengtham Shrine or Am Teng Kong. Saengtham Shrine, also known as the shrine or Xingjiakong Shrine in Chinese Hokkien. This is Phuket's oldest Chinese shrine, stretching back hundreds of years. There has been a long line of succession. The hallmark of this shrine is that it is built in the style of Chinese architecture. By bringing dragon figurines and dolls to decorate the shrine's roof. Inside the shrine, there are several idols of Chinese gods for people to worship, including Ong Sun Tai Sai, the shrine's president, and Phra Tan Seng Ong, the god of the clan. Since the time of the ancestors, the owner of this shrine has been worshipping.

Picture2: <https://travel.trueid.net>

In addition to the architecture, there is also a beautiful attraction that should not be missed when visiting Phuket, namely **Phrom Thep Cape**. (End of Season 1) It is the most beautiful sunset spot in Thailand. It is the southernmost cape of Phuket Island, about 19 km from the city. Surrounded by sugar palm trees that intersect. The swaying grass on the right is Nai Harn Beach and Koh Man. On the left side, you can see Nai Ya Beach, which is a small beach. In the near evening, they come together to watch the sunset at Phrom Thep Cape. If visiting on a good day, the sky is open, there are few clouds, the sunset, it will be very beautiful. If you come in the summer, there are golden fields covered up, very beautiful. overlooking Koh Kaew Noi, Koh Kaew Yai and Kao Man. Rainy season will be is green around. Phrom Thep Cape is a large rock, when the waves are strong, white waves will be seen. Hit the rocks, very beautiful If anyone has had the opportunity to visit Phuket and did not come to see the sunset at Phrom Thep Cape, it is considered that it has not yet arrived.

Saphan Hin Park, It is a place to relax in the city. At the end of Phuket Road, which extends slightly into the sea It is home to the 60th Anniversary Main Monument, built in 1978 to commemorate Australian Captain Edward Thomas Miles, who led the first dredge to mine tin in Thailand in 1909.

In addition to the main place, there are many other interesting places, such as Bang Neew Shrine, KOPITIAM By Wilai (Teh's home), Di buk restaurant in old town, Crêpe is Crêpe Phuket, Phuket 346 Guest House, Nai Harn on The ROCK Restaurant, Cape Panwa Hotel (Oh-Aew's home), Satee Phuket School, Racha Island (Diving Sites), Lady Coco Phuket, COMO Point Yamu and Ao Po Grand Marina.

When this series was streamed via Line Tv, it created a trend of many audiences, especially teenagers, until it was said on social media a lot. Made this series become famous and became Talk of the town in a short time until today. And as a result, the company decided to create a season 2: I promised you the moon. There are also other content producer groups, online TV channels in the form of social networks via YouTube. Influencer By producing content following the various locations in the series. With the popularity of the series that continues. As a result, the producers brought this series to broadcast again on TV digital Channel One 31 continuously in both regions to meet the needs of viewers who do not watch via Line TV, thus providing an opportunity to reach more audiences

“I told sunset about you” is a significant soft power that restores Phuket's joy. People throng to numerous locations in the series, including Ya Nui Beach, Promthep Cape, and the Phuket Thai Hua Museum. Kopitiam stores, such as those on Soi Romanee and Aam Saengtham, are renowned to stimulate the economy. Bringing joy to the people of Phuket once again (Mars3, 2021).

2. Conclusion

From the series I told sunset about you, it makes us see the influence and power of new media affecting the traditional media as a public relations medium. Publish various stories to reach a greater audience equally. These two types of media have influenced the way people live and communicate in the world in every era. Especially tv series It is the most influential message to people's lives by using the series' leading stars. Be an opinion leader, sending a message to the audience to believe and follow, such as Two-step Flow of Communication Theory. (Communication Theory, 2021)

Picture3: <https://travel.trueid.net>

The world has developed a lot of new media, giving people more options to receive information. The effect of the new media on the audience may start from a small number of

people in society and can expand quickly, such as the presentation of this series, starting from Line TV first, which is considered a new medium. Show that new media influence. Especially social media and mobile media have played a huge role in public communication. It comes in the form of interaction, collaboration, and participation of users with a common idea or interest, thus enabling other messages to reach their audiences more thoroughly. As well as being beneficial to the nation in helping to promote tourism Conserving Phuket's arts and culture in a new normal. Also hope the production of various works that are about to happen again. There will be more producers presenting Thainess through the stories and content of various programs or dramas series.

3. References

- Admin. (2020). Follow in the footsteps of the series, “I told sunset about you”, Unithaitrip. [access 8/12/2021 from: <https://www.unithaitravel.com/page/tamroy/>]
- Communication Theory. (2021). Two Step Flow Theory. [access 9/12/2021 from: <https://www.communicationtheory.org/two-step-flow-theory-2/>]
- Hanachan. (2021). A total of ten prizes assuring the success of the bile series “I told sunset about you”. [access on 8/12/2021 from: <https://www.mangozero.com/itoldsunsetaboutu-awards/>]
- Mars3. (2021). The fame of "I told Sunset about you" affected many countries., True ID. [access 8/12/2021 from: https://intrend.trueid.net/article/trueidintrend_248462]
- Matichon online. (2020). Golden year Thai series LINE TV takes "Mother calls me ... mother" to win an award together with Itaewon Class, hugging the neck "I told sunset about you", becoming the number one trend in the world. [access on 11/12/2021 from: https://www.matichon.co.th/publicize/news_2455564]
- Pornsakulwanich W. (2018). New Media and Communication Management: Thammasat Printing House.
- Sriwarasas S. & Jirasathitworakul W. (2016). Oh Aew past, present, future, Sarakadee Magazine. [access 8/12/2021 from: <https://www.sarakadee.com/2016/08/23/A7/>]
- Wikipedia. (2021). แพลร์รักฉันด้วยใจเธอ. [access on 8/12/2021 from: <http://th.wikipedia.org/wiki/แพลร์รักฉันด้วยใจเธอ>]

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นายธนสิน จันทเดช	
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด	
วัน เดือน ปี เกิด	1 เมษายน พ.ศ. 2523	
ที่อยู่ปัจจุบัน	53/1652 หมู่บ้านพฤษภา20 ต.คูคต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12130	
เบอร์โทรศัพท์	02-7694000	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	090-5966596	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2559	บธ.ด..	บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2548	บธ.ม.	บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2545	ศศ.บ.	ภาษาอังกฤษ	มหาวิทยาลัยนเรศวร

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ หลักสูตร บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นายณิศรา กุลละวณิชย์	
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยนานาชาติติแอส ทมฟอร์ด	
วัน เดือน ปี เกิด	12 พฤษภาคม พ.ศ. 2514	
ที่อยู่ปัจจุบัน	298 ถนนกรุงเทพ-นนทบุรี บางซื่อ กรุงเทพฯ รหัสไปรษณีย์ 10800	
เบอร์โทรศัพท์	02-585-2116	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	084-696-4965	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2538	นศ.ม.	ประชาสัมพันธ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
2536	นศ.บ.	ประชาสัมพันธ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2564	อาจารย์ประจำ หลักสูตรนิเทศ ศาสตร์	มหาวิทยาลัยนานาชาติแอสตมฟอร์ด

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล

นายอริย์พล จารุณาคร

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยนานาชาติติแอส
ตมฟอร์ด

วัน เดือน ปี เกิด

22 สิงหาคม 2511

ที่อยู่ปัจจุบัน

224/10 หมู่ที่ 6 หมู่บ้านพฤษภาวิไล 1 ต. คูคต อ. ลำลูกกา
จ. ปทุมธานี 12130

เบอร์โทรศัพท์

-

เบอร์โทรสาร

-

เบอร์โทรศัพท์มือถือ

08-1596-4915

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2533	วท.บ.	คณะเกษตรศาสตร์(ภาควิชา ส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2551	นศ.ม.	นิเทศศาสตร์นวัตกรรม	มหาวิทยาลัยเกริก

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2564	อาจารย์ประจำ หลักสูตรนิเทศ ศาสตร์	มหาวิทยาลัยนานาชาติติแอสตมฟอร์ด

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นายภคพล รอบคอบ
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยนานาชาติติแสดม पोर्ट
วัน เดือน ปี เกิด	3 มิถุนายน 2518
ที่อยู่ปัจจุบัน	53/1652 หมู่บ้านพฤษภา20 ซอย 15/5 ต. คูคต อ. ลำลูกกา จ. ปทุมธานี 12130
เบอร์โทรศัพท์	-
เบอร์โทรสาร	-
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	08-19644596

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2563	นศ.ม.	นิเทศศาสตร์นวัตกรรม	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร ศาสตร์
2540	ศศ.บ	สื่อสารมวลชน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2552-2560	อาจารย์พิเศษ หลักสูตรนิเทศ ศาสตร์	มหาวิทยาลัยนานาชาติติแสดมपोर्ट

พระนครคีรี สถานที่สำคัญแห่งการเปลี่ยนแปลง

Phra Nakhon Khiri Landmark of Change

นันทวัฒน์ ธานินทร์เดชานันท์¹ และ ธนสิน จันทเดช²

¹คณะรัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด 1458 ถ.เพชรเกษม ซะอำ เพชรบุรี
76120 โทรศัพท์ 089-2215861 อีเมล Nantawat.Thanindechanan@stamford.edu

²คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด 1458 ถ.เพชรเกษม ซะอำ เพชรบุรี 76120
โทรศัพท์ 090-5966596 อีเมล Thanasin.Janthadech@stamford.edu

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติและแนวปฏิบัติในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของรัตนโกสินทร์ ที่เกิดจากการรับรู้ถึงอันตรายของชาติตะวันตก สายลมแห่งความกราดเกรี้ยวและรุนแรงได้พัดเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งเป็นที่ชัดเจนแล้วในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) และหลังจากการลงนามในสนธิสัญญาเบาว์ริง ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ทำให้วัฒนธรรมของชาวตะวันตกเข้ามามีบทบาทมากขึ้นจนกลายเป็นกระแสหลักและสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติและแนวปฏิบัติครั้งสำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงต้นรัตนโกสินทร์

พระนครคีรี หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า เขาวัง เป็นแลนด์มาร์คที่เสมือนตัวแทนในการแสดงออกถึงการเปลี่ยนแปลงและเป็นจุดเริ่มต้นของการยอมรับในวัฒนธรรมตะวันตก ที่ชนทุกชั้นรวมถึงชาวต่างชาติที่ได้เดินทางเข้ามายังราชอาณาจักรสามารถรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางกายภาพโดยไม่ต้องตีความใดๆเลย อีกทั้งยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิดความเชื่อซึ่งเป็นนามธรรมไปจนถึงการแสดงออกที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องในรัชกาลต่อมา

คำสำคัญ: พระนครคีรี สถานที่สำคัญ การเปลี่ยนแปลง

Abstract

The change in attitudes and practices during Rattanakosin's period is caused by the perception of the dangers of Western nations. The breeze of grudge and violence has blown into the Kingdom, which was evident during the reign of King Rama III and after the signing of the Bowring Treaty. During the reign of King Rama IV, Western culture became more active and was able to change the attitudes and major practices that occurred in the early Rattanakosin period.

Phra Nakhon Khiri, commonly referred to as Khao Wang, is a landmark that represents the expression of change and is the beginning of acceptance in Western culture. That all classes, including foreigners who have entered the Kingdom, can recognize it with physical senses without any interpretation at all. It also affects changes in attitudes. Ideas, beliefs, which are abstract to constantly concrete expressions of the reign.

Keyword: Phra Nakhon Khiri, Landmark, Change

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติและแนวปฏิบัติครั้งสำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงต้นรัตนโกสินทร์จากการแพร่เข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก นักวิชาการหลายท่านเสนอว่าการลงนามในสนธิสัญญาเบาว์ริง เป็นจุดเริ่มต้นของการรับวัฒนธรรมตะวันตก (กิตติกานต์ พรประทุม และ วารุณี หวัง, 2561, วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ, 2561, นภวรรณ ตันติเวชกุล, 2557, ศศิวิมล อ่อนทอง, 2557) ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิดความเชื่อซึ่งเป็นนามธรรมไปจนถึงการแสดงออกที่เป็นรูปธรรม เช่น การแต่งกาย กฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณี จิตรกรรมสถาปัตยกรรมต่างๆที่ก่อร่างสร้างตัวในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) เป็นต้นไป บทความนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญที่ต้องการชี้ให้เห็นว่า พระนครคีรี หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า เขาวัง เป็นแลนด์มาร์คที่เสมือนตัวแทนในการแสดงออกถึงการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติและแนวปฏิบัติในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของรัตนโกสินทร์ ซึ่งยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในรัชกาลต่อมา เพื่อนำเสนอแนวคิด มุมมองใหม่ในทางวิชาการและการศึกษา และเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ศิลปะวัฒนธรรมของพระนครคีรีต่อไป

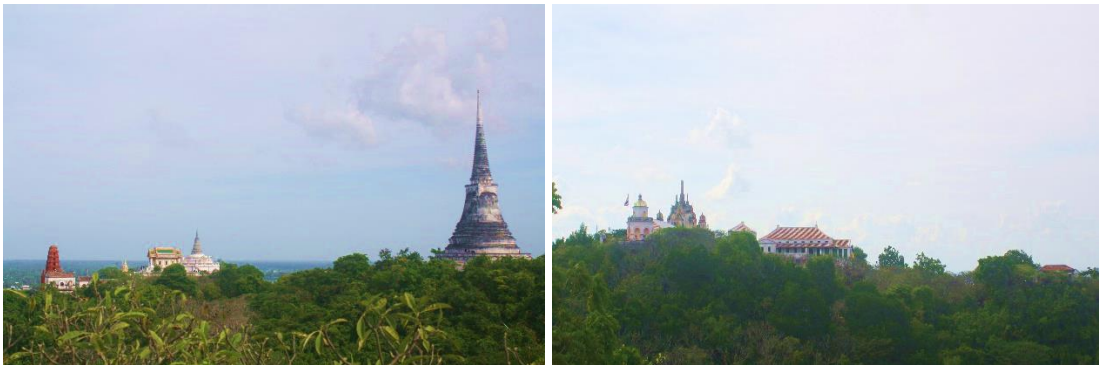
เราจะเห็นชนชั้นนำเริ่มปรับตัวทั้งทัศนคติและแนวปฏิบัติที่แตกต่างจากขนบธรรมเนียมประเพณี ปรัมปราคติ-อุดมคติโบราณมาเป็นลักษณะสมจริงอย่างแนวตะวันตกหรือสมจริงอย่างเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น (สันติ เล็กสุขุม, 2548) ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ที่แสดงออกมาในรูปแบบของจิตรกรรมฝาผนัง โดยการปรับเปลี่ยนแนวเรื่องที่ใช้ในการเขียนภาพ ตัวเอกของเรื่องไม่จำเป็นต้องเป็นกษัตริย์เสมอไปและเพิ่มเรื่องราวแนวใหม่เกี่ยวกับชุดงิ้ว วรรณกรรมและมหรสพประชาชนเข้าไป ซึ่งมีความสมจริงยิ่งขึ้น ดังปรากฏภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร วัดบางยี่ขัน วัดสุวรรณาราม และสถาปัตยกรรม เช่น พระอุโบสถ วิหาร แบบพระราชนิยมจีน ดังปรากฏที่วัดนางชี วัดเครือวัลย์วรวิหาร วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร ที่อยู่ในราชธานี (กรุงเทพฯ) ถึงแม้ว่าจะมีภาพชาวตะวันตก ตึกกรมบ้านช่อง ประตูเมืองแบบตะวันตกปนจีน หรือสถาปัตยกรรมที่เปลี่ยนไป แต่ก็ยังมิได้สร้างความรู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงมากนัก เพราะชาวจีนมีบทบาทในราชอาณาจักรมาตั้งแต่สมัยก่อนอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์ เป็นส่วนผสมผสานทางสังคมและกลมกลืนอยู่กับศิลปะไทยอย่างแนบเนียนและยิ่งเด่นชัดขึ้นในรัชสมัยของรัชกาลที่ 3 (สันติ เล็กสุขุม, 2548)

ในขณะที่ลมแห่งตะวันตกที่พัดเข้ามาในราชอาณาจักรด้วยความรวดเร็วและรุนแรง ซึ่งเป็นที่ขัดแย้งแล้วในรัชกาลที่ 3 ก่อนพระองค์เสด็จสวรรคตได้ตรัสว่า “การศึกสงครามข้างญวน ข้างพม่าก็เห็นจะไม่มีแล้ว จะมีแต่อยู่ข้างฝรั่ง ให้ระวังให้ต้อยให้เสียที่แก่เขาได้” (เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, 2538) ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ทรงเสด็จขึ้นครองราชย์ ก็ทรงตระหนักดีถึงอันตรายจากชาติตะวันตก จึงทรงเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิดความเชื่อบางประการ เช่น การปฏิรูปศาสนา (วิไลเลขา ถาวรธนสาร, 2545) ธรรมเนียมปฏิบัติ (จิตติมา สุวรรณชาติ และ ไพลิน ทรัพย์อุดมผล, 2564, เพชร หมั่นเรียน, 2552, เบญจวรรณ ทศนสิลพร, 2544) จนถึงสถาปัตยกรรมที่เป็นรูปธรรม สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนและกลายเป็นสัญลักษณ์ของการยอมรับและการเปลี่ยนแปลงตามอย่างวัฒนธรรมตะวันตก อย่างเช่น วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร วัดปทุมวนารามราชวรวิหาร วัดมกุฏกษัตริยารามราชวรวิหาร ที่อยู่ในราชธานี (กรุงเทพฯ) วัดเสนาสนารามราชวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดมหาสมณารามราชวรวิหาร จังหวัดเพชรบุรี พระอภิเนาวินเวศน์ พระที่นั่งราชฤดี พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท โรงกระสาปน์สิทธิการ ในราชธานี (กรุงเทพฯ) พระราชวังจันทร์เกษม จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา ที่โปรดเกล้าฯให้สร้างขึ้นใหม่บนฐานเดิม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ จังหวัดลพบุรี ที่โปรดเกล้าฯให้สร้างพระที่นั่งบางองค์ขึ้นใหม่ ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของศิลปะตะวันตกทั้งสิ้น (เบญจวรรณ ทศนสิทธิ์พร, 2544) แต่ทั้งหมดนี้ไม่ได้มีสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นและเป็นเสมือนแลนด์มาร์คหรือสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงได้เท่ากับพระนครคีรีหรือที่เรียกกันอย่างทั่วไปว่าเขาวังได้เลย

พระนครคีรี เป็นพระราชวังที่รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯให้สร้างขึ้นบนยอดเขา 3 ยอดติดต่อกัน เขาลูกนี้แต่เดิมเรียก เขาศรี ต่อมาผู้สร้างวัดขึ้นที่ไหล่เขาด้านตะวันออกและตั้งชื่อว่า วัดสมณะ และต่อมารัชกาลที่ 4 ได้พระราชทานนามใหม่ว่า เขามหาสวรรค์ (เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, 2521) ในการสร้างพระนครคีรีนี้ได้นำสถาปัตยกรรมตะวันตกแบบนีโอคลาสสิกผสมผสานกับรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบไทยประเพณีและสถาปัตยกรรมจีน ยังให้เกิดความสง่างามและโดดเด่นเป็นอย่างยิ่ง

รูปที่ 1-2 ยอดเขาทิศตะวันออก ยอดเขากลาง และยอดเขาทิศตะวันตก
ที่มา : ผู้วิจัยถ่าย

ยอดเขาทิศตะวันตก ก่อสร้างพระราชวังใช้เป็นที่พัก ประกอบด้วย พระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ พระที่นั่งปราโมทย์มไหสวรรย์ พระที่นั่งเวษยันต์วิเชียรปราสาท พระที่นั่งราชธรรมสภา หอชัชวาลเวียงชัย หอพิมานเพชร-มเหศวร พระที่นั่งสันถาคารสถาน โรงมหรสพหรือโรงโขน ศาลาเย็นใจ พระทวารและป้อมปราการ โรงม้าและโรงรถราชวัลลภาคาร ศาลาลูกขุน ศาลาด่านหน้า หอจตุเวทปริตพัจน์ ทิมดาบองครักษ์ ศาลาทศนาคันชัตฤกษ์ โรงสุทกรรม ศาลาด่านหลังและศาลาพักร้อน

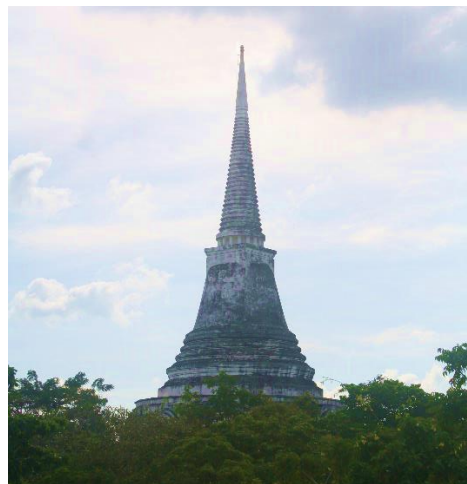

รูปที่ 3-4 พระที่นั่งเวษยันต์วิเชียรปราสาทและพระที่นั่งราชธรรมสภา
ที่มา : ผู้วิจัยถ่าย

รูปที่ 5 หอซิวาลเวียงชัย
ที่มา : ผู้วิจัยถ่าย

ยอดเขากลาง โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระเจดีย์ใหม่ที่บองค์เดิมที่ทรุดโทรมและบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
พระราชทานนามว่า พระธาตุจอมเพชร

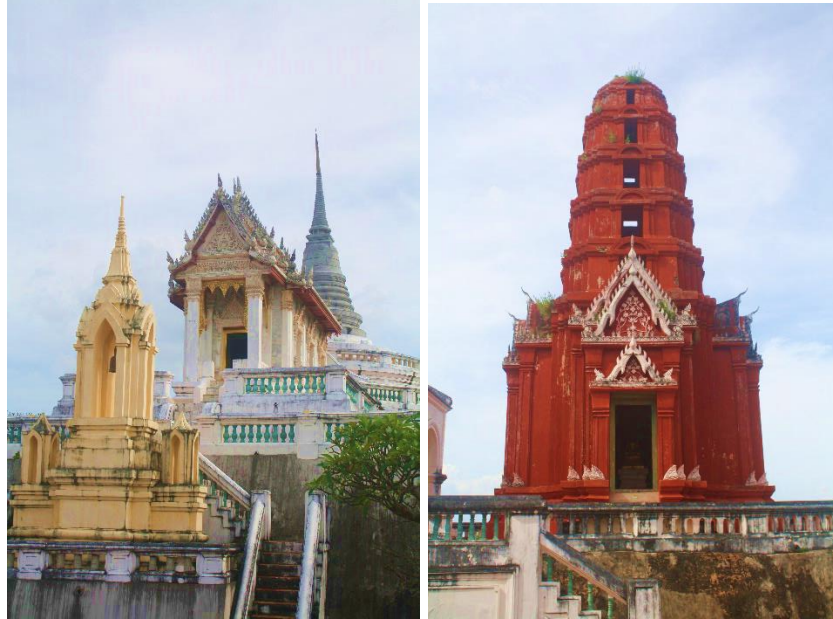

รูปที่ 6 พระธาตุจอมเพชร
ที่มา : ผู้วิจัยถ่าย

ยอดเขาทิศตะวันออก โปรตเกล้าฯ ให้สร้างวัดประจำพระราชวังบนพระนครคีรี คือ วัดพระแก้ว และ
ก่อสร้างพระสุทศเสลเจดีย์ หอระฆัง ศาลาและพระปราสาท (กรมศิลปากร, 2537)

รูปที่ 7-8 หอระฆัง วัดพระแก้ว พระสุทศเสลเจดีย์ และพระปราสาท
ที่มา : ผู้วิจัยถ่าย

การสร้างพระราชวังบนภูเขาเป็นการนำแนวความคิดตามแบบแผนของตะวันตกมาใช้ (นภวรรณ
ตันติเวชกุล, 2557) เพื่อแสดงให้เห็นว่าพระองค์มีพระราชวังที่ประทับนอกราชธานีเช่นเดียวกับ
พระมหากษัตริย์ในยุโรปและมีความทัดเทียมมิได้ด้อยไปกว่ากันเลย (ฐิติมา สุวรรณชาติ และ ไพลิน
ทรัพย์อุดมผล, 2564) ซึ่งมีใช้แนวคิดการสร้างพระราชวังบนภูเขาเท่านั้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติของชนชั้นนำ ยังมีการ
ปรับปรุงธรรมเนียมและจารีตปฏิบัติดั้งเดิมที่ใช้มาช้านาน เช่น ธรรมเนียมการหมอบคลาน การอนุญาตให้ราษฎรเฝ้า
ได้ในทางเสด็จพระราชดำเนิน การถวายฎีการ้องทุกข์ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2547, กองวรรณกรรมและ
ประวัติศาสตร์, 2542ก) เป็นจุดเปลี่ยนที่แตกต่างจากชนบเดิมและยังมีการเสด็จประพาสเมืองเพชรบุรีและ
พระนครคีรีอยู่บ่อยครั้ง บางปีก็เสด็จมาหลายครั้งและในเวลาที่ไม่ห่างกันนัก (ฐิติมา สุวรรณชาติ และ ไพลิน
ทรัพย์อุดมผล, 2564) ซึ่งกล่าวได้ว่าการรับวัฒนธรรมตะวันตกในด้านการท่องเที่ยวก็น่าจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้
เสด็จประพาสอยู่บ่อยครั้งเพราะการท่องเที่ยวเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่เกิดขึ้นหลังจากการเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตก
ซึ่งแต่เดิมชาวสยามหรือชาวไทยไม่รู้จักการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากการเดินทางของผู้คนสมัยก่อน
แฝงไปด้วยวัตถุประสงค์อื่น เช่น การสงคราม การค้าขาย การไปทำบุญ มิใช่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ (วรางคณา
นิพัทธ์สุขกิจ, 2561)

สิ่งยืนยันการเป็นแลนด์มาร์คของพระนครคีรีตั้งแต่ครั้งอดีตอีกสิ่งหนึ่ง ได้แก่ เอกสารบันทึกของ
ชาวตะวันตกที่ได้เข้ามาในช่วงของรัชกาลที่ 4 และ รัชกาลที่ 5 เช่น อองรี มูโฮต์ (Henry Mouhot) นักธรรมชาติ
วิทยาชาวฝรั่งเศส เดินทางเข้ามาสำรวจพื้นที่แถบอินโดจีนตอนกลาง ระหว่างปี พ.ศ.2401-2403 ได้กล่าวถึง
พระนครคีรีว่า “...เราเริ่มต้นออกเดินทางไปยังเนินเขาอันเป็นสถานที่ตั้งของพระราชวังก่อนเป็นแห่งแรก หากมอง

จากระยะใกล้สักเล็กน้อย ตัวพระราชวังซึ่งสร้างในลักษณะสถาปัตยกรรมแบบยุโรปนับว่าโดดเด่นสะดุดตาอย่างยิ่งทางเดินอันคดเคี้ยวที่ทอดสู่ตัวพระราชวัง ออกแบบได้อย่างน่าชื่นชม...” หรือจากบันทึกของ เจ ทอมสัน (J. Thomson) นักเดินทางและช่างถ่ายรูปชาวอังกฤษ เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรเมื่อปี พ.ศ.2408 ได้บันทึกไว้ว่า “... ผู้ที่สร้างเมืองใหม่แห่งนี้เป็น ขุนนางหนุ่ม (พระเพทราชาพิไลศรีสวัสดิ์ ท้าว บุนนาค) ที่ฉลาดหลักแหลมมาก เขาเคยเดินทางไปอังกฤษพร้อมคณะทูตสยาม และในระหว่างที่ข้าพเจ้าเดินทางมาเยือนที่นี่ เขาดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยเจ้าเมืองเพชรบุรี นอกจากนี้เขายังเป็นผู้ออกแบบและก่อสร้างพระราชวังฤดูร้อนแห่งใหม่ บนยอดเขาหินอัคนีลูกหนึ่ง ซึ่งตั้งตระหง่านอยู่เหนือที่ราบไกลจากตัวเมืองออกไปประมาณ 2 ไมล์...นอกจากนี้ยังมีศาลา 1 หลัง หรือที่ประทับขนาดใหญ่ที่พระเจ้าแผ่นดินสยามอาจใช้เป็นที่ประทับทอดพระเนตรการแข่งขันมวยปล้ำ การแข่งขันวิ่งและวิ่งวัว หรือกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งอื่นๆของประเทศนี้ จากตัวพระราชวังซึ่งตั้งอยู่บนเขาพระนครคีรี (Khow Pra Nakon Kiree) เรามองเห็นทัศนียภาพไปได้ไกลอย่างน้อยที่สุด 20 ไมล์...” มีบันทึกของแฟรงค์ วินเซนต์ จูนิเยร์ (Frank Vincent, Jun) ชาวอเมริกา ที่เดินทางสำรวจดินแดนทั่วโลก และเข้ามาในราชอาณาจักรเมื่อปี พ.ศ.2414-2415 ได้บันทึกไว้ว่า “...เพชรบุรีได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นสถานที่ที่พระเจ้าอยู่หัวสยามเสด็จมาประทับเพื่อพักผ่อน พระอิริยาบถ บริเวณด้านหลังตัวเมืองเป็นที่ตั้งของพระราชวังขนาดใหญ่ ซึ่งสร้างอยู่บริเวณเนินเขาอันงดงามโดยพระเจ้าอยู่หัวองค์ก่อน และเนินเขาติดๆกันยังมีพระเจดีย์และวัดประดิษฐานอยู่ด้วย... บางทีสิ่งก่อสร้างที่มีความน่าสนใจที่สุดของเมืองเพชรบุรีน่าจะ ได้แก่ กลุ่มอาคารในส่วนที่เป็นพระราชวังของพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งตั้งอยู่บนเนินเขาเตี้ยๆใกล้กับตัวเมือง พระเจ้าอยู่หัวและบรมวงศานุวงศ์มักจะเสด็จมาประทับและพำนัก ณ พระราชวังแห่งนี้ในทุกๆ ช่วงหนึ่งของฤดูร้อน...” หรือบันทึกของมิชชันนารีชาวอเมริกัน นิกายเพรสไบทีเรียน ที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรเมื่อปี พ.ศ.2417-2425 นามว่า ซาราห์ คอฟแมน (Sarah Coffman) ได้บันทึกไว้ว่า “...พวกเรามาถึงที่ราบกว้างซึ่งปกคลุมไปด้วยหญ้าสีเขียวที่งามตา ยิ่งที่ไกลออกไปนั้นเป็นทุ่งนาข้าวที่กินอาณาบริเวณไปถึงเชิงเขา “เทือกเขาแห่งสวรรค์ชั้นสูงสุด” (the Mountain of the Highest Heaven) บนยอดสูงสุดของเขาภูนี้ มีพระราชวังฤดูร้อนขนาดใหญ่ตั้งอยู่ ซึ่งพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อนทรงสร้างขึ้น สิ่งปลูกสร้างสีขาวของพระองค์เปล่งประกายงามระยิบระยับจับตาท่ามกลางแสงอาทิตย์ ตัดกับแนวเทือกเขาสีเขียวที่อยู่ไกลออกไป ทำให้บังเกิดภาพที่งดงามยิ่ง...” หรือบันทึกของ แมรี โรวีน่า โคลท์ (Mary Lovina Cort) มิชชันนารีชาวอเมริกาที่เดินทางร่วมคณะกับซาราห์ คอฟแมน ที่ได้บันทึกเรื่องราวไว้อย่างมีชีวิตชีวา “...ไม่มีสถานที่ไหนซึ่งเราจะไปบ่อยและรู้สึกเพลิดเพลินได้มากกว่าพระราชวังบนภูเขา มันอยู่ห่างจากบ้านเราแค่ราวๆหนึ่งไมล์ นับจากวินาทีที่คุณพ้นจากระดับพื้น พ้นจากพื้นราบที่เต็มไปด้วยฝุ่นแล้วก้าวผ่านขึ้นไปภายใต้ร่มเงาของแมกไม้มานานาพรรณ คุณจะรู้สึกเหมือนได้อยู่ในอีกโลกหนึ่ง ถนนขึ้นสู่ภูเขานั้นปูลาดด้วยอิฐ ทั้งสองข้างทางจะมีกำแพงกันไว้เพื่อป้องกันไม่ให้พลาตตกลงไปในริมขอบสูงชันที่อยู่ระหว่างหินแหลมคมและขรุขระ...สัมผัสได้ถึงกลิ่นป่าอันหอมกรุ่นที่ลอยอยู่ในอากาศ นกเล็กๆต่างพากันเกาะอยู่บนกิ่งไม้ บางทีก็มีกระต่ายขนฟูสีน้ำตาลวิ่งตัดผ่านทางเดินแล้วก็ซ่อนตัวอยู่ใต้กำบังของกำแพง...ที่โดดเด่นที่สุด คือ ส่วนที่เป็นพระราชวัง อาคารท้องพระโรง หอดูดาว วิหารขนาดเล็ก 2-3 แห่ง สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปต่างๆ ตลอดจนจนปราสาทหรืออาคารทรงกากบาทอันเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงพระมหากษัตริย์ และเป็นอาคารประกอบสำหรับทุกพระราชวัง...” (พยุ่ง วงษ์น้อย, 2558)

สรุป

ความสวยงามและโดดเด่นของการผสมผสานรูปแบบสถาปัตยกรรมทั้งสถาปัตยกรรมตะวันตกแบบนีโอคลาสสิกผสมผสานกับรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบไทยประเพณีและสถาปัตยกรรมจีน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผนวกกับสถานที่ตั้งที่เป็นยอดเขาสูงสามารถมองเห็นได้แต่ไกล จึงทำให้พระนครคีรีเป็นเสมือนแลนด์มาร์คหรือสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงและเป็นจุดเริ่มต้นของการยอมรับในวัฒนธรรมตะวันตก ที่ชนทุกชั้นรวมถึงชาวต่างชาติที่ได้เดินทางเข้ามายังราชอาณาจักรสามารถรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางกายภาพโดยไม่ต้องตีความใดๆเลย อีกทั้งยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิดความเชื่อซึ่งเป็นนามธรรมไปจนถึงการแสดงออกที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องในรัชการต่อมา

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2537). **อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครคีรี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมศิลปากร
- กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์. (2542ก). **ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม 4**. กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร
- กิตติกานต์ พรประทุม และ วารุณี หวัง. (2561). **การเปลี่ยนแปลงของความทันสมัยภายใต้อิทธิพลของทางรถไฟสายกรุงเทพ-อุบลฯ ในทศวรรษ 2 ชั้น 7 คูหาริมถนนหลวง จังหวัดอุบลราชธานี**. วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวิจิตร (Built Environment Inquiry-BEI) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (2018) : กรกฎาคม-ธันวาคม 2561
- เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ข้า บุนาค). (2521). **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : องค์การคำครุสภา ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์
- _____ . (2538). **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2547). **ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
- ฐิติมา สุวรรณชาติ และ ไพลิน ทรัพย์อุดมผล. (2564). **ความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับเมืองเพชรบุรี**. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ (มสป.) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีที่ 23 ฉบับที่ 1 : มกราคม-มิถุนายน 2564
- นภวรรณ ต้นติเวชกุล. (2557). **การสื่อสารประชาสัมพันธ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา (Journal of Public Relations and Advertising) คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (2014) : มกราคม-มิถุนายน 2557
- เบญจวรรณ ทั่นลีพร. (2544). **การออกแบบพระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ : หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร
- พยุ่ง วงษ์น้อย. (2558). **พระนครเขา พระนครคีรี**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี

- เพชร หมั่นเรียน. (2552). การศึกษาสถาปัตยกรรมเขตพระราชฐานชั้นในของพระบรมมหาราชวังและพระราชวัง
สมัยรัชกาลที่ 3-5. วิทยานิพนธ์ : หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์
สถาปัตยกรรม ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ. (2561). การเสด็จประพาสเมืองเพชรบุรีสมัยรัชกาลที่ 4-รัชกาลที่ 6. วารสาร
ประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2561 e-journals SWU
- วิไลเลขา ถาวรธนาสาร. (2545). **ชนชั้นนำไทยกับการรับวัฒนธรรมตะวันตก**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ
ศศิวิมล อ่อนทอง. (2557). **บทบาทและปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นผู้นำและสามัญชนท่ามกลางกระแสแห่งความ
เปลี่ยนแปลงของสังคมสยามในสมัยรัชกาลที่ 4 เพื่อการก้าวเข้าสู่ความเป็นรัฐสยามสมัยใหม่ (Roles
and Interaction between Elites and Rabbles among the social change in Siam during
the reign of King Mongkut to the modern Siam state)**. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (2014) : มกราคม-มิถุนายน 2557
- สันติ เล็กสุขุม. (2548). **จิตรกรรมไทยสมัยรัชกาลที่ 3 : ความคิดเปลี่ยน การแสดงออกก็เปลี่ยนตาม**. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์เมืองโบราณ

ประวัติผู้วิจัย

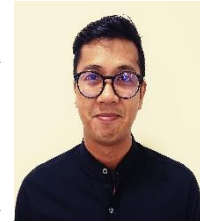
1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล

นายณัฏฐวัฒน์ ธานีรินทร์เดชาพันธ์

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์และสังคม
ศึกษา มหาวิทยาลัยนานาชาติแอสแตมฟอร์ด

วัน เดือน ปี เกิด

25 สิงหาคม พ.ศ. 2523

ที่อยู่ปัจจุบัน

86 ซ.วงศ์สว่าง 2 ถ.วงศ์สว่าง แขวงวงศ์สว่าง เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ
10800

เบอร์โทรศัพท์

02-5854200

เบอร์โทรสาร

-

เบอร์โทรศัพท์มือถือ

089-2215861

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2558	รป.ม.	รัฐประศาสนศาสตร์	มหาวิทยาลัยนานาชาติ แอสแตมฟอร์ด
2545	วท.บ.	ศึกษาศาสตร์-พลศึกษา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2559-ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐ ประศาสนศาสตร์ บัณฑิต	มหาวิทยาลัยนานาชาติแอสแตมฟอร์ด
2551-2558	อาจารย์ประจำ ภาควิชา การศึกษาทั่วไป	มหาวิทยาลัยนานาชาติแอสแตมฟอร์ด

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นายธนสิน จันทเดช	
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด	
วัน เดือน ปี เกิด	1 เมษายน พ.ศ. 2523	
ที่อยู่ปัจจุบัน	53/1652 หมู่บ้านพฤกษา20 ต.คูคต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12130	
เบอร์โทรศัพท์	02-7694000	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	090-5966596	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2559	บธ.ด..	บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2548	บธ.ม.	บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2545	ศศ.บ.	ภาษาอังกฤษ	มหาวิทยาลัยนเรศวร

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ หลักสูตร บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว¹

ภาณุพงศ์ ศิริ, มาลีษา โกมลจิตติ, นันทวัฒน์ เม่นมังกฎ, ธนินสา แดงสี, วรพงศ์ แสงผัด (2560). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา, 12(2), 169-178. TCI ฐาน 2

บทความวิชาการ¹

เที่ยววัด ชมวัง ยลมนต์ขลังของเมืองเพชร (Visit the temple, Visit the palace and marvel at the magical of Phetchabuei) การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 1 และระดับนานาชาติครั้งที่ 11 ด้านศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประจำปี 2564 หัวข้อ “วิถีศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย” (The 1st National and the 11th International Conference on Arts and Culture in Creative Economy 2021 : Contemporary Arts and Cultural Practices in the New Normal Age) วันที่ 22-23 มีนาคม 2564 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ¹

การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์

ความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33: กรณีศึกษา

อำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวงและอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Cultural Link from National Highway No.33 : A Case Study of Bang Pahan District, Nakhon Luang District and Pachi District, Phranakhon Si Ayutthaya Province

ชนิกานต์ ผลเจริญ¹

¹สถาบันอยุธยาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 081-293-9908 chaninohng@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและประวัติพื้นที่อำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวง และอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมบนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ในอำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวง และอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสารชั้นต้น เอกสารชั้นรอง การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่และการสังเกตการณ์ในพื้นที่

ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ทั้งสามอำเภอมีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่อดีต ชาวอำเภอนครหลวงใช้การสัญจรทางแม่น้ำป่าสักเป็นหลัก แต่ก็ใช้เกวียนในการเดินทางไปยังพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อแลกเปลี่ยนข้าวของเครื่องใช้ มีการนำข้าวไปแลกกับเครื่องจักสาน เครื่องไม้ เกวียนและอะไหล่เกวียนจากอำเภอบางปะหันซึ่งเป็นพื้นที่ผลิตและส่งขายเครื่องจักสานหลากหลายชนิดไปทั่วประเทศมาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะ “งอบบางนางร้า” เป็นเครื่องจักสานที่ได้รับความนิยมมาก อำเภอนครหลวงมีปราสาทนครหลวง โบราณสถานที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา หมู่บ้านต้นโพธิ์และหมู่บ้านไผ่หนองยังเป็นแหล่งผลิต “มีดอรัญญิก” อำเภอนครหลวงเป็นจุดเชื่อมต่อพื้นที่สำคัญนอกจากกับอำเภอพระนครศรีอยุธยาและอำเภอบางปะหันแล้ว ในอดีตชาวนครหลวงยังเดินทางไปแลกเปลี่ยนสินค้าที่ตลาดในอำเภอท่าเรือและอำเภอภาชีอีกด้วย ในปัจจุบันวัดตะโก อำเภอภาชี ได้รับความสนใจมีผู้คนล้นหลามเข้ามาจากทั่วประเทศเพื่อสักการะสังขารหลวงพ่อรวย รวมทั้งยังมาเช่าหาวัตถุมงคลของหลวงพ่อรวยที่มีชื่อเสียงไปถึงต่างประเทศ เส้นทางบกสมัยโบราณจึงพัฒนามาเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ที่พาดผ่านจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของทั้งสามอำเภอเข้าด้วยกัน

คำสำคัญ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 อำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวง อำเภอภาชี จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

Abstract

This research purposes to (1) study general and area history at Bang Pahan district, Nakhon Luang district and Pachi district, Phranakhon Si Ayutthaya province and (2) to study local wisdom and cultural along National Highway No.33 at Bang Pahan district, Nakhon Luang district and Pachi district, Phranakhon Si Ayutthaya province with qualitative research by collected information from studied primary documents and secondary documents, interviewed key-informants in the areas and observation.

The results revealed that, there were relations between three districts since the past, Nakhon Luang people used Pasak's river as major transportation, but used bullock car travelled to

nearby area for exchanged goods. They brought rice traded with wickerwork, woodwork, bullock car and bullock car's part from Bang Pahan district that produced and sold vary of wickerwork since the past; especially, “Ngob Bang Nang Ra,” the most popular wickerwork. Nakhon Luang district had Nakhon Luang castle, Ayutthaya period ancient site. Ton Pho village and Pai Nong village were “Aranyik’s knives” source of production. Nakhon Luang district as important as an access point, excepted Phranakhon Si Ayutthaya district and Bang Pahan district, in the past Nakhon Luang people travelled to exchange goods in the markets at Tha Rua district and Pachi district. Today, Tako temple at Pachi district was attracted people all over Thailand to worship to Luang Por Ruay body and amulet buy Luang Por Ruay’s Buddha image which famous to foreign country. Road from the past develop to the part of National Highway No.33 cross over Phranakhon Si Ayutthaya Province and link attraction sites of cultural and local wisdom of three districts together.

Keywords: National Highway No.33, Bang Pahan District, Nakhon Luang District, Pachi District, Phranakhon Si Ayutthaya Province

1. บทนำ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 มีจุดเริ่มต้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีและไปสิ้นสุดที่จังหวัดสระแก้ว ส่วนหนึ่งของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 พาดผ่านอำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวงและอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีระยะทางราว 25 กิโลเมตร ทางหลวงเส้นนี้อยู่ใกล้กับเขตรมดกโลก “นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา” ที่ผู้คนนิยมมาท่องเที่ยวและยังนิยมใช้ทางหลวงเส้นนี้สัญจรไปท่องเที่ยวยังต่างอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมรอบนอกเขตรมดกโลกจากอำเภอพระนครศรีอยุธยาไปยังอำเภอบางปะหัน จากอำเภอบางปะหันไปยังอำเภอนครหลวง และจากอำเภอนครหลวงไปยังอำเภอภาชี ซึ่งทั้งสามอำเภอนี้ ต่างก็มีภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่โดดเด่นของตนเองและได้ถ่ายทอดผ่านผู้ที่เดินทางไปมาหาสู่กันนับตั้งแต่สมัยโบราณ อำเภอบางปะหันมีชื่อเสียงเรื่องเครื่องจักสาน ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และยังคงขายเครื่องจักสานหลากหลายชนิดไปทั่วประเทศไทยมานับร้อยปี โดยเฉพาะ “งอบบางนางร้า” ที่กลายเป็นสินค้าโอท็อปและยังได้รับรางวัลชนะเลิศเมื่อพ.ศ.2559 อำเภอนครหลวงมีชื่อเสียงเรื่องปราสาทนครหลวง แหล่งท่องเที่ยวสำคัญบนเส้นทางไปนมัสการรอยพระพุทธรูปของพระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่มีผู้คนนิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวกันอย่างไม่ขาดสาย อีกทั้งยังมีการตีฆ้องมโหรี ส่งจำหน่ายไปทั่วประเทศ และอำเภอภาชีเป็นที่ตั้งของวัดตะโก ศูนย์กลางความเชื่อและความศรัทธาหลวงพ่อรวย ที่คนไทยทั่วประเทศหรือแม้แต่นักท่องเที่ยวต่างให้ความเคารพนับถือ แวะมาเยี่ยมเยือนสักการะและยังคงเข้าบูชาวัตถุมงคลของหลวงพ่อรวยกันอย่างไม่ขาดสาย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ส่วนเชื่อมต่อด้านวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวง และอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและประวัติพื้นที่อำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวง และอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 เพื่อศึกษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมบนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ในอำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวง และอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอน และกระบวนการศึกษา ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจาก (1) เอกสารชั้นต้น (primary document) ได้แก่ หนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สภาพพื้นที่และการเมืองการปกครองของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและหนังสือพิมพ์ (2) เอกสารชั้นรอง (secondary document) ได้แก่ บทความวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย

3.2 การสัมภาษณ์ ซึ่งการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์ (interview guide) เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์รายบุคคล จะใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interviews) โดยอาศัยผู้ให้ข้อมูลหลัก (key - informants) ได้แก่ ผู้นำภูมิปัญญาชาวบ้าน ประชาชนชาวบ้าน ช่างราชการที่เกษียณอายุและผู้อาวุโสในชุมชน

3.3 การสังเกตการณ์ (observation) จะเป็นรูปแบบการเก็บข้อมูลเสริมวิธีการอื่นๆ โดยใช้ในกระบวนการสังเกต คือ การลงไปดูหลักฐานทางโบราณคดีซึ่งไม่ได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น วัด ท่าเรือ ศาลเจ้าที่เจ้าทาง และสภาพพื้นที่ชุมชน เป็นต้น

3.4 การตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ ในการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้หลักการสามเส้า (triangulation) ดังนี้ (1) ด้านแหล่งข้อมูล โดยพิจารณาจากการสัมภาษณ์บุคคล ที่ใช้เวลาและใช้สถานที่สัมภาษณ์แตกต่างกัน ซึ่งข้อมูลที่ได้ต้องเหมือนกัน (2) ด้านผู้วิจัย ถึงแม้จะเปลี่ยนตัวผู้ไปสัมภาษณ์ก็ต้องได้ข้อมูลเหมือนเดิม และ (3) ด้านวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ใช้การเก็บข้อมูลจากเอกสารควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 ใช้การตีความเพื่อจัดกลุ่มข้อมูล (grouping) และการวิเคราะห์ส่วนประกอบและองค์ประกอบของข้อมูล โดยเปรียบเทียบข้อมูลที่มีคุณลักษณะเหมือนกันและแตกต่างกัน

3.5.2 ใช้การตีความปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตและการเปลี่ยนแปลงภายในพื้นที่ โดยมีรูปแบบการวิเคราะห์ที่จะใช้เพื่อช่วยตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ (1) การวิเคราะห์เพื่อแบ่งช่วงเวลา (periodization) การวิเคราะห์มุ่งสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยจัดเป็นช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ของชุมชน โดยอาศัยเกณฑ์ทางการปกครองและเกณฑ์ทางวิถีชีวิตทางวัฒนธรรม (2) การวิเคราะห์ความคิดความเชื่อ โดยอาศัยการตีความจากคำบอกเล่าที่ได้จากการสัมภาษณ์ (3) การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตวัฒนธรรม โดยอาศัยการวิเคราะห์แนวประวัติศาสตร์หรือพัฒนาการคือ การเชื่อมความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลจากความต่อเนื่องของอดีตมาสู่ปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อสรุป

4. ผลการวิจัยและสรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิจัย

4.1.1 สภาพทั่วไปและประวัติพื้นที่อำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวง และ อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาประกอบด้วย 16 อำเภอ ได้แก่ (1) อำเภอพระนครศรีอยุธยา (2) อำเภอนครหลวง (3) อำเภอภาชี (4) อำเภอบางปะหัน (5) อำเภอวังน้อย (6) อำเภอนครหลวง (7) อำเภอบางปะอิน (8) อำเภอบ้านแพรก (9) อำเภอมหาดไทย (10) อำเภอบางบาล (11) อำเภอบางไทร (12) อำเภอผักไห่ (13) อำเภอเสนา (14) อำเภอลาดบัวหลวง และ (15) อำเภอบางซ้าย

ภาพที่ 1 แผนที่อำเภอทั้งหมดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่มา <https://sites.google.com/site/canghwadphrankhrsrixyuthya/xaphex-ni-canghwad>

เมื่อ 10 มกราคม 2565

อำเภอบางปะหัน ตั้งอยู่ด้านทิศเหนือของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่เดิมอำเภอบางปะหันมีชื่อว่าอำเภอนครใน เคยตั้งอยู่ริมคลองบางนางร้า ในบริเวณด้านหลังวัดอินทกัลยา ในปัจจุบันคือพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 1 ตำบลบ้านสี ต่อมาใน พ.ศ.2440 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอนครในมาอยู่ที่บริเวณริมแม่น้ำลพบุรี ฝั่งตะวันออกในท้องที่ตำบลเกาะเล้ง ขณะนี้คือพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 6 ตำบลบางปะหัน ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบางปะหันประมาณ 100 เมตรไปทางทิศใต้เพื่อความเหมาะสมกับสภาพท้องที่ และเพื่ออำนวยความสะดวกในการคมนาคมในสมัยนั้นซึ่งแต่เดิมต้องใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทาง (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2564) ต่อมาในพ.ศ.2449 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ได้เปลี่ยน คำว่า เมือง ให้เป็น จังหวัด แบ่งจังหวัดออกเป็นอำเภอและแบ่งอำเภอออกเป็นตำบลให้เหมาะสม ตำบลเกาะเล้งซึ่งมีพื้นที่กว้างใหญ่ ได้ถูกเปลี่ยนแปลงออกเป็น 2 ตำบล โดยถือแนวคลองเกาะเล้งเป็นแนวเขตแบ่งตำบล ฝั่งตะวันออกของคลองที่ฝั่งเดียวกับหมู่บ้านบางปะหัน ให้เป็นตำบลบางปะหัน ตำบลเกาะเล้งเดิมนั้นยกเลิกไม่เป็นตำบลอีกต่อไป ส่วนชื่ออำเภอ ทางราชการมีนโยบายให้เปลี่ยนชื่อตามตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอ จึงเปลี่ยนชื่อจาก อำเภอนครใน มาเป็นอำเภอบางปะหัน โดยมีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง เปลี่ยนชื่ออำเภอ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 34 ตอนที่ 0ก วันที่ 29 เมษายน พ.ศ.2460 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา อำเภอบางปะหันแบ่งออกเป็น 17 ตำบล 1 เทศบาล 94 หมู่บ้าน และองค์การบริหารส่วน

ตำบล 12 แห่ง (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2564) อำเภอบางปะหันมีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอบางปะหันจึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประมง เลี้ยงสัตว์ ทำอิฐมอญและทำโครงงอบ ถือว่าอำเภอบางปะหันเป็นอำเภอขนาดกลาง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 70,000 ไร่ มีประชากรประมาณ 40,000 คน คำขวัญประจำอำเภอ ได้แก่ “อบสวยวิจิตร อิฐทันทาน มันเทศหอมหวาน งามตระการบ้านทรงไทย เมืองชัยพระเจ้าตาก”

อำเภอนครหลวง เป็นพื้นที่เก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยโบราณ ในทางวิชาการนั้น สามารถสืบย้อนประวัติของอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ไปจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยนั้น บริเวณนอกกำแพงเมืองถูกแบ่งออกเป็นเขตการปกครอง 3 เขต เรียกว่าแขวง (ภายหลังจึงเปลี่ยนมาเรียกอำเภอ) ประกอบด้วย (1) แขวงขุนนคร (2) แขวงขุนเสนา และ (3) แขวงขุนอุทัย ในส่วนของแขวงขุนนครนั้น ต่อมาแยกออกเป็นแขวง คือแขวงนครใหญ่ ซึ่งต่อมาแยกเป็น แขวงนครใหญ่ (อำเภอมหาราชในปัจจุบัน) และ แขวงนครใน (อำเภอบางปะหันในปัจจุบัน) แขวงนครน้อย ต่อมาก็แยกออกเป็น 2 แขวงเช่นกัน คือ แขวงนครน้อย ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอท่าเรือ แขวงนครกลาง ต่อมาก็ได้เปลี่ยนมาเรียกว่า อำเภอนครกลาง มีที่ว่าการอำเภออยู่ที่ตำบลบ่อโพรง แต่ด้วยสถานที่ตั้ง ณ ตำบลบ่อโพรงนั้นไม่เป็นศูนย์กลาง ในเวลาต่อมาจึงมีการย้ายที่ว่าการอำเภอนครกลางมาอยู่ที่ตำบลนครหลวง (เหตุที่ชื่อตำบลนครหลวงเพราะเป็นที่ตั้งของปราสาทนครหลวง) แล้วจึงเปลี่ยนชื่อมาเป็น อำเภอนครหลวง จนถึงปัจจุบัน (ที่ว่าการอำเภอนครหลวง, 2564) ในด้านการเมืองและการปกครอง สามารถแบ่งเขตการปกครองอำเภอนครหลวงย่อยออกเป็น 12 ตำบล 74 หมู่บ้าน คำขวัญประจำอำเภอนครหลวง คือ “มีตอร์ญ์ญกลีอนาม สง่างามปราสาทนครหลวง โชติช่วงเกษตรอุตสาหกรรม เลิศล้ำภูมิปัญญาไทย” (ที่ว่าการอำเภอนครหลวง, 2564)

อำเภอภาชี มีที่มาจากบริเวณที่ตั้งของอำเภอเป็นทางแยกของทางรถไฟสายเหนือและสายตะวันออก เดิมชื่อบ้านเรียกว่า “ปาชี” ซึ่งแปลว่า แบ่งหรือแยก และต่อมาได้เรียกเพี้ยนเป็น “ภาชี” อำเภอภาชีเป็นชุมทางรถไฟที่สำคัญและเป็นชุมทางของราษฎรที่ตามมาพักเพื่อที่จะเดินทางไปภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือเข้าสู่กรุงเทพมหานคร จึงต้องเดินทางเข้ามายังอำเภอภาชีนี้ก่อน ในเบื้องต้นได้มีการจัดสร้างที่ทำการอำเภอขึ้นเรียกว่า “ที่ทำการบ้านภาชี” โดยมีเขตการปกครองประกอบด้วย ตำบลพระแก้ว ตำบลไผ่ล้อมและตำบลดอนหญ้านาง ซึ่งเดิมตำบลดังกล่าวขึ้นอยู่กับอำเภอนครหลวง และตำบลโคกม่วง ตำบลกระจิว ตำบลหนองน้ำใส ซึ่งขึ้นอยู่กับอำเภออุทัย ในปี พ.ศ.2479 ทางราชการได้เห็นความสำคัญของที่ทำการบ้านภาชี เพราะมีราษฎรอพยพเข้ามาทำมาหากินมากขึ้น จึงเป็นภารกิจที่ทางราชการจะต้องดำเนินการมากขึ้นจึงยกฐานะของที่ทำการบ้านภาชี ขึ้นเป็น “กิ่งอำเภอภาชี” (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2564) อยู่ในความควบคุมดูแลของอำเภออุทัยมีเขตรับผิดชอบ 6 ตำบลได้แก่ ตำบลพระแก้ว กระจิว ดอนหญ้านาง ไผ่ล้อม หนองน้ำใส และโคกม่วง ต่อมามีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ประชากรหนาแน่นขึ้น และเนื่องจากบริเวณที่ตั้งที่เป็นชุมทางรถไฟบ้านภาชี มีถนนยุทธศาสตร์ ตัดขอยมาจากถนนพหลโยธิน มีความยาวประมาณ 19 กิโลเมตร จึงเป็นอำเภอที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ ด้านการคมนาคมและการค้าขาย จึงยกฐานะจากกิ่งอำเภอภาชีเป็นอำเภอภาชี เมื่อปี พ.ศ.2496 โดยแยกออกจากอำเภออุทัย (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2559) ปัจจุบันอำเภอภาชีมีเขตการปกครองรับผิดชอบ 8 ตำบล คือ (1) ตำบลภาชี (2) ตำบลโคกม่วง (3) ตำบลหนองน้ำใส (4) ตำบลไผ่ล้อม (5) ตำบลดอนหญ้านาง (6) ตำบลระโสม (7) ตำบลพระแก้ว และ (8) ตำบลกระจิว คำขวัญประจำอำเภอภาชี คือ “ชุมทางรถไฟ พระใหญ่ตอนกลาง เห็นตางภาชี ของดีหลวงพ่อรวย” (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2564)

ภาพที่ 2 ส่วนหนึ่งของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ที่พาดผ่านอำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวงและอำเภอภาชี
ที่มา <https://sites.google.com/search?q=เส้นทางอำเภอบางปะหันถึงอำเภอภาชี&sxsrf=ALiCzsa3d>

เมื่อ 10 มกราคม 2565

4.1.2 ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมบนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ในอำเภอบาง ปะหัน

อำเภอนครหลวง และอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1) ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สังคมไทยแต่เดิมเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ทำการเพาะปลูกเป็นหลัก แต่เมื่อว่างเว้นจากการทำนาทำไร่ ชาวนาไทยมักใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์ด้วยการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันจากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ไม้ไผ่ ไบโกลาน หวาย และต้นกก มาจัดทำเครื่องจักสานไว้ใช้เองและยังเป็นอาชีพเสริม นอกเหนือจากอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเครื่องจักสานมีหลากหลายประเภท ดังนี้ (1) ภาชนะใช้สอยในครัวเรือน เช่น ตะกร้า กระบุง กระจาดและกระด้ง (2) เครื่องมือจับสัตว์ เช่น สุ่ม ลอบและกระชัง (3) เครื่องใช้แต่งกาย เช่น หมวกและงอบ (ธรรารุณี จุลวงศ์, สัมภาษณ์)

“งอบ” เป็นสิ่งที่ใช้ควบคู่กับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากใช้บังแดด ใช้กันฝนได้ และจะยังคงอยู่กับคนไทยต่อไป การทำงอบต้องใช้ความชำนาญ ใช้ความประณีตละเอียดอ่อนสูง ไม่แพ้งานจักสานประเภทอื่นๆ การทำงอบปรากฏอยู่ในทุกภูมิภาคของไทย แต่สำหรับในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางปะหันถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตงอบที่สำคัญที่สุดและดีที่สุดใน ซึ่งอาชีพการทำงอบยังมีความสำคัญทางเศรษฐกิจต่อชาวบ้านบางปะหันเป็นอย่างมาก (ยุภา นาคฉวีและสมพิศ ช่างทอง, สัมภาษณ์) ในปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบงอบและเครื่องจักสานต่างๆ ให้ทันสมัย ประยุกต์การใช้งานได้หลากหลาย อีกทั้งยังดึงดูดใจผู้บริโภคมากขึ้น นอกเหนือจากงอบที่ใช้บังแดด ใช้กันฝนโดยพื้นฐานแล้ว งอบและโครงงอบยังพัฒนารูปแบบจนกลายเป็นเครื่องประดับ เช่น ที่ติดผม เข็มกลัด เป็นเครื่องแขวนประดับตกแต่งบ้าน เป็นถาดใส่ผลไม้ และยังเป็นพวงกุญแจได้อีกด้วย

ประวัติการสานงอบ การสานงอบมีมาตั้งแต่ประมาณหนึ่งร้อยปีมาแล้ว โดยมีคุณทวดของคุณธรรารุณี จุลวงศ์ (ธรรารุณี จุลวงศ์, สัมภาษณ์) เป็นร้านแรกของตำบลบางนางร้า เชื่อว่า การสานงอบมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และสืบทอดต่อกันมาเรื่อยๆ โดยที่ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เพียงแต่ถ่ายทอดฝีมือมารุ่นสู่รุ่น นอกจากงอบแล้วยังมีเครื่องจักสานที่นิยมสานได้แก่ กระด้ง ตะกรัง กระจาด และตะข่อง สมัยก่อนคุณทวดของคุณธรรารุณี จุลวงศ์ นำงอบออกเดินทางจากบ้านบางนางร้าไปหาบขายที่สนามหลวง กรุงเทพฯ ทุกครั้งจะขายได้จนหมดแล้วจึงกลับมา นอกจากนี้คุณทวดยังเดินทางไปต่างจังหวัด โดยนำงอบขึ้นรถประจำทางไป

ปัจจุบันงอบบางนางร้าส่งขายทั่วประเทศ ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรีที่เป็นศูนย์กลางกระจายเครื่องจักสานสู่ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัด

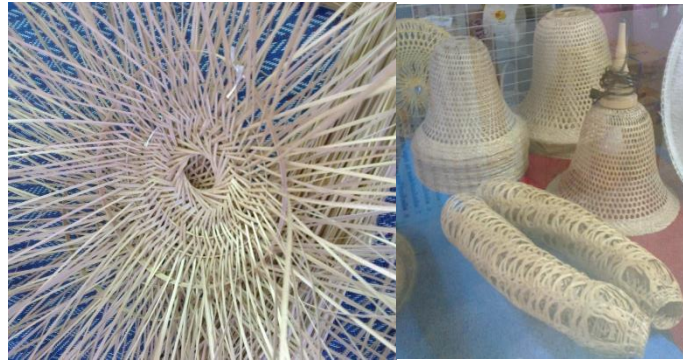

สระแก้วที่เป็นศูนย์กลางกระจายเครื่องจักสานสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับคนภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะไม่รู้จักคำว่า “งอบ” แต่จะเรียกว่า “หมวกอยุธยา” หรือ “หมวกภาคกลาง” แทน นอกจากนี้ยังมีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ติดต่อซื้อเช่นกัน แต่รับคำสั่งซื้อไม่ได้เพราะทำไม่ทัน (ธรรมาวุฒิ จุลวงศ์, สัมภาษณ์) บ้านบางนางร้าส่งขายงอบทั่วประเทศมานานแล้ว ปัจจุบันหลายอำเภอจึงนำเครื่องจักสานมาฝากขายด้วย บางนางร้าจึงกลายเป็นศูนย์กลางเครื่องจักสานที่มีความหลากหลาย ชาวบ้านในตำบลต่างๆของอำเภอบางปะหัน เช่น ตำบลตาลเอน ตำบลบ้านขล้อย ตำบลบางเพลิง ตำบลบางเตือ ตำบลพทุทเลา ก็ยังทำโครงงอบมาส่งชาวบ้านตำบลบ้านลี่และตำบลทับน้ำทำรังงอบมาส่ง (ยุภา นาคฉวีและสมพิศ ช่างทอง, สัมภาษณ์) ชาวบ้านเหล่านี้ติดเย็บ ผูกขอบ ประกอบงอบได้ แต่ก็เป็นส่วนน้อยที่ทำเองทุกกระบวนการ ไล่เรียงตั้งแต่ ทำโครงงอบ ติดเย็บ ผูกขอบ และติดจอบหรือติดกระหม่อม

ในส่วนของวัตถุดิบนั้น ส่วนประกอบหลักของงอบ คือ ใบลาน ซึ่งหายากมากในภาคกลาง ปัจจุบันใบลานมาจากพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรีเป็นหลัก ต้นลานต้องปลูกไม่ต่ำกว่าสิบปี จึงจะนำใบลานมาใช้ในงานจักสานได้ ซึ่งพื้นที่ปลูกต้นลานได้ดีต้องน้ำท่วมไม่ถึง คนจากปราจีนบุรีจะนำใบลานมาส่งปีละครั้ง จะมาช่วงก่อนฝนตก ก่อนที่ใบลานจะเป็นรา และสีไม่สวย แต่ในพื้นที่อำเภอบางปะหันมีความพยายามปลูกต้นลานเช่นกัน ปลูกราว 300-400 ต้น ข้อดีของใบลานคือ งานจะบางและละเอียด สวยงาม หากใช้ใบตาลที่หนากว่าและยาวกว่า งานที่ออกมาจะไม่ละเอียดเท่าใบลาน ส่วนผักตบชวาก็นำมาจักสาน กันแดดได้ แต่ข้อเสียของผักตบชวาคืออูม่น้ำ เวลาโดนน้ำจะหนักมาก (ธรรมาวุฒิ จุลวงศ์, สัมภาษณ์) ส่วนประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ ดอกไม้ไผ่ นำมาทำรังงอบ โดยวัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทองและจากพื้นที่อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่งมาขายในพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่อำเภอบางปะหัน มีต้นไผ่ลดลง สมัยก่อนผู้คนนิยมปลูกต้นไผ่ เนื่องจากเป็นเขตกันระหว่างแม่น้ำกับตัวบ้าน เนื่องจากเวลาที่งูหรือสัตว์เลื้อยคลานอื่นๆเลื้อยมาจะไม่สามารถเข้าบ้านได้ หน่อไผ่ยังเป็นอาหารได้ ปลูก 3 ปีจึงจะใช้ไม้ไผ่ได้ ไม้ไผ่ธรรมชาติหากตัดออกมาแล้วต้องใช้สานทันที มิฉะนั้นจะหัก แต่ถ้าหากเป็นไม้สีสุก จะเหนียวกว่า ยืดหยุ่นกว่า ตัดมานานแล้วค่อยสานก็ได้ วันที่ไม้ไผ่มาส่งในพื้นที่ ชาวบ้านจะมารอซื้อกันเยอะมาก แย่งชิงกันเลย คนขายจะจอดรถแถวริมถนนทางหลวงหมายเลข 33

หน่วยงานราชการที่สนับสนุนในการจำหน่ายมีหลายหน่วยงาน ได้แก่ พัฒนาการประจำตำบลที่ทางอำเภอบางปะหันจัดมาให้ งานมรดกโลกในพื้นที่เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา งานตรุษจีนบริเวณตลาดเจ้าพรหมในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร และศูนย์ศิลปาชีพเกาะเกิด รวมทั้งวัดบางเพลิงและวัดตาลเอน งอบบางนางร้ามีความละเอียด สวยงามเป็นอันดับ 1 ของประเทศ ขนาดมาตรฐาน 17 นิ้ว ราคาไม่แพงและความคงทน เป็นเยี่ยม คนไทยรู้จักงอบดี ผูกพันอยู่กับงอบมานาน ก่อนที่จะเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เคยมีงานโอท็อปปีละสองรอบที่อิมแพค อารีนา เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี เฉพาะงอบบางนางร้าขายได้รอบละ 2,000 ใบ แสดงถึงความเป็นที่นิยมมาก (ธรรมาวุฒิ จุลวงศ์, สัมภาษณ์) แต่อุปสรรคที่ชาวบางนางร้าหนักใจ คือ เรื่องวัสดุธรรมชาติที่จะหายากและมีราคาแพงยิ่งขึ้น รวมทั้งขาดคนสืบทอด เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นวัยแรงงานนิยมเข้าไปทำงานในโรงงาน และฝากลูกหลานไว้กับคนสูงอายุ ส่วนเด็กๆที่ไปโรงเรียนแล้วก็เรียนเพียงอย่างเดียว รวมทั้งมีสิ่งอื่นๆที่น่าสนใจ เช่น โทรศัพท์ เกมออนไลน์ อินเทอร์เน็ต และมือถือ ทำให้การทำเครื่องจักสานไม่ได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่อีกต่อไป อีกประการหนึ่งรายได้จากการจักสานน้อยมากและใช้เวลามากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับค่าแรงจากโรงงานอุตสาหกรรม ดังนั้นผู้ที่ทำงานจักสานได้คือกลุ่มคนที่เกษียณแล้วเท่านั้น

ภาพที่ 3-4 เครื่องจักสานในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ผู้วิจัย 2564

2) ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมัยก่อนชาวอำเภอนครหลวงใช้การสัญจรทางแม่น้ำป่าสักเป็นหลัก แต่ก็ใช้เกวียนในการเดินทางไปยังพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อแลกเปลี่ยนข้าวของเครื่องใช้ด้วย เช่น นำข้าวไปแลกกับเครื่องจักสานจำพวก กอบ กระจาด ชะลอม พัด ลอบ สุ่ม ไชและข้องตักปลา เครื่องไม้ โดยเฉพาะอุปกรณ์เรือ เกวียน อะไหล่เกวียน รวมทั้งการค้าขายในพื้นที่อำเภอบางปะหันที่อยู่ติดกัน (สนิท สะแกคุ่ม, สัมภาษณ์)

ในปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่หลายแห่งในพื้นที่อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันเป็นผลพวงมาจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร ในตำบลบางพระครู และพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งการมีแม่น้ำป่าสักไหลผ่านกลางพื้นที่ ทำให้อำเภอนครหลวง กลายเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์การขนส่งโดยท่าเรือน้ำลึกของรัฐบาล (ทองสุข ชัยมานิตย์, สัมภาษณ์) จึงนำมาซึ่งความเติบโตทางเศรษฐกิจ นำมาซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของอำเภอนครหลวง

แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของอำเภอนครหลวง คือ ปราสาทนครหลวง คาดว่าสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม แต่มาสร้างเป็นที่ประทับก่ออิฐถือปูนในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ในพ.ศ.2174 โดยทรงโปรดให้ช่างไปถ่ายแบบมาจากปราสาทเมืองพระนครหลวง ในกัมพูชา เพื่อเป็นที่ประทับพักผ่อนพระอิริยาบถก่อนที่จะเสด็จไปนมัสการรอยพระพุทธรูปที่จังหวัดสระบุรี ปราสาทนครหลวงยังสร้างไม่แล้วเสร็จในสมัยนั้น ต่อมา พ.ศ.2352 ตาปะขาวปิ่น ได้สร้างวัดนครหลวงขึ้นโดยเอาปราสาทนครหลวง เข้าไปไว้ในเขตของวัดด้วย (ที่ว่าการอำเภอนครหลวง, 2564) และมีการสร้างพระพุทธรูปสี่รอย ประดิษฐานไว้บนลานชั้นบนของปราสาท ด้านหน้าปราสาท มีพระตำหนักนครหลวง หรือ ศาลพระจันทร์ลอย มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบอาคารจัตุรมุขเดิมจะมีแผ่นหินพระจันทร์ลอย ที่มีลักษณะคล้ายดวงจันทร์ขนาดใหญ่ บนแผ่นหินมีรูปแกะสลัก ด้านหนึ่งสลักเป็นรูปพระเจดีย์สององค์และพระพุทธรูปสามองค์ ส่วนอีกด้านสลักเป็นรูปปลาคล้ายสัญลักษณ์ของราศีมีน มีการสันนิษฐานกันว่าแผ่นหินนี้ อาจจะเป็นธรรมจักรที่ยังสร้างไม่เสร็จ ปราสาทนครหลวงได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อพ.ศ. 2478 (ราชกิจจานุเบกษา, 2478)

คนไทยจากทั่วทุกภูมิภาคที่เดินทางเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดใหญ่ในอำเภอนครหลวงรวมทั้งนักท่องเที่ยวนิยมไปท่องเที่ยวและกราบไหว้ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปราสาทนครหลวง บรรยากาศรอบปราสาทมีต้นไม้ร่มรื่น สวยงามเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ ชั้นบนสุดด้านในปราสาทมีพระพุทธรูปอยู่หลายองค์ และยังมีรอยพระพุทธรูปจำลอง บริเวณด้านนอกปราสาทมีพระพิฆเนศปางกู่กรู เป็นปางที่นั่งประทับอยู่บนกอง

หวัชทะโหลกมนุษย์ ซึ่งคนท้องถิ่นเชื่อว่าหมายถึง กุสุภาพ กุไคราะห์ดี กุโโชคลาก กุกำไร รวบรวมทั้งกอบกู้สิ่งดี ๆ มาสู่ตัวผู้
กราบไหว้บูชาและครอบครัว (วันเพ็ญ สະແກຸ້້ມ, ສັມພາຊົມ)

ภาพที่ 5-6 ปราสาทนครหลวงและพระพิฆเนศปางกู่รุง, ผู้วิจัย 2564

นอกจากคนไทยแล้ว ยังมีแรงงานจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนที่มาจาก เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา
เดินทางเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรือรับจ้างทำความสะอาดบ้านเรือน สังเกตว่า 7-8 ปีที่ผ่านมา
มีจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะภายหลังจากการที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ประกาศให้ลงทะเบียน
แรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย แรงงานเหล่านี้ต้องอาศัยอยู่ในประเทศไทยมาระยะหนึ่งแล้ว พอที่จะเข้าใจ
ภาษาไทย กล้าพบปะกับคนไทย จึงติดตามคนรู้จักออกมาไหว้พระและทำบุญที่วัด (สนิท สະແກຸ້້ມ, ສັມພາຊົມ)

อำเภอนครหลวงยังมีแหล่งผลิตมีดที่มีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่งของไทยหรือ “มีดอรัญญิก” ที่มีประวัติความ
เป็นมายาวนานตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จากฝีมือชาวเวียงจันทน์ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต้นโพธิ์และหมู่บ้านไผ่หนอง
ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานชี้ชัดว่าถูกกวาดต้อนมาในสมัยเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกคราวยกทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์หรือ
จะอพยพมาเอง ชาวเวียงจันทน์กลุ่มนี้มีฝีมือช่าง โดยเฉพาะช่างทองกับช่างเหล็ก (สถาบันอยุธยาศึกษา, 2562)
แต่ในปัจจุบันเหลือแต่ช่างเหล็ก คือ การตีมีดเพียงอย่างเดียว ประกอบกับการที่ภูมิประเทศบริเวณนี้มีดงไม้ไผ่
หนาแน่นและมีแม่น้ำป่าสักไหลผ่านจึงสะดวกต่อการเดินทางและนำไม้ไผ่มาใช้เป็นเชื้อเพลิงในเตาเผาเหล็ก ใน
กระบวนการตีมีด เพราะถ่านไม้ไผ่ให้ความร้อนสูงกว่าไม้ชนิดอื่น และยังสามารถนำไปทำด้ามพะเนิน ด้ามค้อน และ
ด้ามมีดได้

ที่มาของคำว่ามีดอรัญญิก คือในสมัยก่อนมีตลาดร้านค้า มีโรงบ่อนตั้งอยู่ที่ บ้านอรัญญิก ตำบลปากท่า
อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านต้นโพธิ์และหมู่บ้านไผ่หนองมากนัก มีผู้คนนำสินค้า
มาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันมากในยุคนั้นชาวบ้านก็นำเอามีดไปขาย เมื่อคนที่ซื้อไปใช้เห็นว่าคุณภาพดีจึงเรียกต่อกันไป
ว่ามีดอรัญญิก หลายคนยังคงเข้าใจผิดว่ามีดอรัญญิก ทำมาจากหมู่บ้านอรัญญิก แต่แท้ที่จริงแล้วทำขึ้นที่หมู่บ้านต้น
โพธิ์ หมู่บ้านไผ่หนองและหมู่บ้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่มาของคำว่า “มีดอรัญญิก” ลักษณะทั่วไปของผลิตภัณฑ์มีดอรัญญิก
มีอยู่ด้วยกัน 4 ตระกูล ได้แก่ (1) มีดตระกูลเกษตรกรรม (2) มีดตระกูลทหาร (3) มีดตระกูลอาวุธ และ (4) มีด
ตระกูลอื่นๆ แต่ละตระกูลสามารถจำแนกตามการใช้งานได้อีก 12 ประเภท ซึ่งจากการศึกษาปรากฏว่ามีถึง 274
ชนิด (สถาบันอยุธยาศึกษา, 2562) ปัจจุบันยังได้มีการพัฒนาฝีมือช่างและมีรูปแบบสินค้าที่หลากหลาย โดยเฉพาะ
ผลิตภัณฑ์สแตนเลสที่ใช้บนโต๊ะอาหาร เช่น ช้อน ส้อม ชามและที่ใส่ขวดไวน์ เพื่อเพิ่มกลุ่มลูกค้าให้มากขึ้น

ภาพที่ 7-8 มีดอรัญญิกและช้อนส้อมสแตนเลส (สถาบันอยุธยาศึกษา, 2562)

อำเภอนครหลวงเป็นจุดเชื่อมต่อพื้นที่สำคัญ นอกจากอำเภอพระนครศรีอยุธยาและอำเภอบางปะหันแล้ว ในอดีตชาวนครหลวงยังเดินทางไปแลกเปลี่ยนสินค้าที่ตลาดในอำเภอท่าเรือ และยังมีไปสักการะหลวงพ่อดโต วัด สะตือ อำเภอท่าเรือ ในอดีตงานประจำปีของวัดสะตือเป็นที่พบปะพูดคุยของครูภูมิปัญญาจากหลายพื้นที่ หมอยา สมุนไพรได้พบกันและนำยาสมุนไพรที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญไปแจกเพราะถือว่าเป็นกุศลทานด้วย หมอยาสมุนไพร ชาวนครหลวงมักจะนำยาต้องสมุนไพรที่ใช้บำรุงเลือดลมและแก้อาการเส้นเอ็นไปใส่โองแจกชาวบ้านที่วัด หมอยา ชาวท่าเรือและหมอยาจากบ้านตะโก อำเภอภาชี ก็นำยาสมุนไพรหลายชนิดไปแจกชาวบ้านด้วยเช่นกัน (วันเพ็ญ สะแกคุ่ม, สัมภาษณ์)

3) ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัดสำคัญและมีชื่อเสียงมากที่สุดในอำเภอภาชี คือ วัดตะโก ตั้งอยู่ที่ตำบลดอนหญ้านาง อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เจ้าอาวาสองค์ก่อนคือ พระครูสุนทรธรรมวินิจ (รวย ปาสาทิโก) หรือที่คนไทยนิยมเรียกว่า หลวงพ่อรวย ท่านมีชื่อเสียงในระดับประเทศโดยเฉพาะนามอันเป็นมงคลว่า “รวย” บรรพบุรุษฝ่ายบิดาของท่านเป็นคนลาว เดินทางมาจากเวียงจันทน์ ท่านจึงใช้ภาษาลาวได้ ในวัยเด็กหลวงพ่อรวยมาเรียนที่วัดตะโกตั้งแต่อายุ 12 ปี และบรรพชาเป็นสามเณรตั้งแต่อายุ 16 ปีและสามารถสอบนักธรรมชั้นตรีได้ (วันเพ็ญ สะแกคุ่ม, สัมภาษณ์) หลังจากที่ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ ท่านช่วยเหลือดูแลวัดและชุมชนเป็นอย่างดี ท่านฝากตัวเป็นศิษย์ของหลวงพ่อชื่น เจ้าอาวาสวัดภาชี ซึ่งเป็นศิษย์สายตรงของหลวงพ่อกั่น วัดพระญาติ และท่านยังเป็นศิษย์ของหลวงพ่อแจ่ม วัดวัง แดงเหนืออีกด้วย สมัยที่หลวงพ่อรวยยังมีสุขภาพแข็งแรง ท่านเป็นพระเกจิอาจารย์ที่สำคัญรูปหนึ่งของไทย ซึ่งเวลาที่มิ่งงานพุทธาภิเษกหรือปลุกเสกพระเครื่อง ท่านจะรับนิมนต์ไปร่วมงานอยู่เสมอ วัดถุมงคลของหลวงพ่อรวยมีชื่อเสียงไปทั่วประเทศไทย ผู้คนเชื่อว่านำความร่ำรวย คำขายดีมีกำไรและเมตตามหานิยม แม้ว่าท่านจะมรณภาพไปแล้วแต่วัดถุมงคลของท่านยังคงเป็นที่นิยมและเป็นที่รู้จักกันไปถึงในหมู่ชาวต่างประเทศ เช่น นักธุรกิจชาวจีนอีกด้วย วัดถุมงคลหลวงพ่อรวยมีราคาแพงและหายากยิ่งขึ้น (วันเพ็ญ สะแกคุ่ม, สัมภาษณ์)

ภูมิปัญญาด้านการใช้ยาสมุนไพรของชาวบ้านตะโกนั้น สามารถสืบย้อนไปในอดีตตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 มีผู้ อาวุโสสามท่าน เป็นหลักของชุมชน ได้แก่ (1) พ่อเฒ่าจำปี ลำดับศรี (2) พ่อเฒ่าศรี ลำดับศรี (เป็นน้องชายพ่อเฒ่า จำปี) และ (3) พ่อเฒ่ามี พันคำ (เดินทางมาจากหมู่บ้านอื่นแล้วมาแต่งงาน) พ่อเฒ่าทั้งสามเป็นคนลาวจากเวียงจันทน์ เดินทางอพยพเข้ามาทางเชียงใหม่ ทั้งสามท่านมีความรู้ทางด้านสมุนไพรเป็นอย่างดีจึงสามารถรักษาอาการเจ็บป่วย ให้ชาวบ้าน นอกจากนี้ทั้งสามท่าน ยังมีวิชาไสยศาสตร์ ใช้คาถาอาคมขับไล่ผีได้ (สัมลิม แจ่มใส, สัมภาษณ์) และเป็น ผู้นำในการรักษาชุมชนให้ปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย เวลาที่มีเสือ(โจร) ออกอาละวาด โดยให้ชาวบ้านเข้าไปหลบใน หนองน้ำ แล้วใช้หญ้ากับใบไม้กำบังไว้และถ้าสุนัขเห่าไปทางทิศใดก็จะยิงไปทางทิศนั้น สามารถขับไล่โจรไปได้ พ่อ เฒ่าจำปียังมีวิชานั่งทางในตามวัวควายที่ถูกลักขโมยไปกลับคืนมาได้ หลวงพ่อรวยได้รับการถ่ายทอดวิชาการรักษาโรค

รวมทั้งวิชาไสยศาสตร์มาจากพ่อเฒ่าสามท่านนี้ด้วย เนื่องจากมารดาของหลวงพ่อรวยเป็นผู้ช่วยพ่อเฒ่าจำปี และยังเป็นญาติของพ่อเฒ่ามี ซึ่งพ่อเฒ่ามีเป็นเขมมาจากต่างหมู่บ้าน ท่านมีฐานะดี ลูกหลานของท่านได้บริจาคเงินพัฒนาวัดตะโกไว้มาก

หลวงพ่อรวยทำนุบำรุงและเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ช่วยเหลือดูแลคนในชุมชน รวมทั้งคนที่มาขอความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ท่านยังนำภูมิปัญญาด้านต่างๆ ทั้งของไทยและของลาวมาเผยแพร่ การใช้ยาสมุนไพร การดูแลอภิบาลคนป่วย ตัวอย่างการรักษาในสมัยก่อน เช่น ถ้ากระดูกหักก็จะใช้สมุนไพรทา เป่าคาถา และใช้ไม้ไผ่ตามไว้ หรือการรักษาโรคตามขโมยด้วยการต้มน้ำที่มาจากกระดูกต้นสะแก หรือเวลาที่ปวดเมื่อยก็จะทำลูกประคบจาก การบูร มะกรูด ตะไคร้ ไพลและเกลือ หรือลูกประคบที่ใช้กับสตรีหลังคลอดทำมาจาก มะกรูด ตะไคร้ หอมแดงและใบมะขาม เป็นต้น (สัมภาษณ์ แจ่มใส, สัมภาษณ์)

4.2 สรุปผลการวิจัย

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวสามารถใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ในส่วนที่พาดผ่านอำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวง และอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ศึกษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมนอกเหนือจากแหล่งมรดกโลกที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางปะหันมีชื่อเสียงเรื่องเครื่องจักสานที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและเป็นศูนย์กลางค้าขายเครื่องจักสานไปทั่วประเทศ อำเภอนครหลวงมีปราสาทนครหลวงซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีการสืบทอดการตีมีดอรัญญิกของชาวลาวเวียง นอกจากนี้ยังมีนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จึงมีผู้คนจากทั่วประเทศรวมทั้งแรงงานจากกลุ่มอาเซียนเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก และอำเภอภาชี ที่หลวงพ่อรวย วัดตะโก มีชื่อเสียงมาราว 40 ปีจนถึงปัจจุบัน

5. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ส่วนเชื่อมต่อวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวง และอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีข้อค้นพบว่าอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสำคัญและมีภูมิปัญญาและวัฒนธรรมและมีความสัมพันธ์กับทั้งสามอำเภอเช่นกัน รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ผู้วิจัยสามารถขยายหัวข้อการทำวิจัยในพื้นที่อำเภอท่าเรือต่อไปได้ นอกจากนี้ยังมีหัวข้อวิจัยที่สามารถทำได้ เช่น หัวข้อการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้า หัวข้อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปกรรมของท้องถิ่น หัวข้อเศรษฐศาสตร์การเมืองในท้องถิ่น

6. บรรณานุกรม

เกี่ยวกับ “มีดอรัญญิก”. (2562). สถาบันอยุธยาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2564). ข้อมูลพื้นฐานอำเภอบางปะหัน

<https://ww2.ayutthaya.go.th/amphur_content/cate/7> เมื่อ 23 ตุลาคม 2564

ทองสุข ชัยมานิตย์, สัมภาษณ์ 13 ตุลาคม 2564

ที่ว่าการอำเภอนครหลวง. (2564). อำเภอนครหลวง

<https://ww2.ayutthaya.go.th/personal_board/?page=1&cid=33> เมื่อ 26 สิงหาคม 2564

ธาราวุฒิ จุลวงศ์, สัมภาษณ์ 9 กรกฎาคม 2564

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา. (2478). โบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. เล่ม 52, ตอนที่ 75 หน้า

3679 – 3717. กรุงเทพมหานคร.

แผนที่อำเภอทั้งหมดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

<<https://sites.google.com/site/canghwadphrankhrsrixyuthya/xaphex-ni-canghwad>> เมื่อ 10 มกราคม 2565

ยูภา นาคฉวีและสมพิศ ช่างทอง, สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2563

วันเพ็ญ สะแกคุ่ม, สัมภาษณ์ 13 ตุลาคม 2564

ส่วนหนึ่งของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ที่พาดผ่านอำเภอบางปะหัน อำเภอนครหลวงและอำเภอภาชี

<<https://sites.google.com/search?q=เส้นทางอำเภอบางปะหันถึงอำเภอภาชี&sxsrf=ALiCzsa3d>>

เมื่อ 10 มกราคม 2565

สัมพันธ์ แจ่มใส, สัมภาษณ์ 9 กุมภาพันธ์ 2560

สนิท สะแกคุ่ม, สัมภาษณ์ 13 ตุลาคม 2564

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2564). ประวัติความเป็นมา

<<https://district.cdd.go.th/phachi/about-us/อำเภอภาชี>> เมื่อ 8 กันยายน 2564

ภูมิวัฒนธรรมบ้านย่านอ่างทอง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Cultural landscape of Ban Yan Anghong, Phak Hai District, Phranakhon Si Ayutthaya Province

พัทธ์ แดงพันธ์¹

¹สถาบันอยุธยาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โทรศัพท์ 084 023 5053 อีเมลล์ ayutthayanuruk@outlook.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิวัฒนธรรมของบ้านย่านอ่างทอง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาทั้งในอดีตและที่ยังมีการสืบทอดกันมาสู่รุ่นปัจจุบัน โดยเน้นข้อมูลจากการสัมภาษณ์คนในท้องถิ่น เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ เพื่อเก็บไว้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นแห่งนี้ จากการศึกษาพบว่าบ้านย่านอ่างทองมีลักษณะเป็นชุมชนชนบทที่ตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ริมแม่น้ำน้อย เพื่อใช้คุณประโยชน์จากแม่น้ำในการเดินทางสัญจรไปยังบ้านเรือนและเมืองต่างๆ การชลประทาน การจับสัตว์น้ำเป็นอาหาร ตลอดจนการทำมาหากิน โดยมีวัดย่านอ่างทองเป็นศาสนสถานที่สำคัญประจำชุมชน มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านอาหาร เช่นการทำอาหารที่ได้จากพืชผักและปลาในท้องถิ่น ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคที่เคยมีหมอประจำท้องถิ่น มีประเพณีและการละเล่นประจำท้องถิ่น ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์สืบสาน อย่างประเพณีสงกรานต์ที่มีการทำบุญตักน้ำใส่บาตร การแข่งขันพายเรือ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งในระดับหมู่บ้าน และในระดับตำบลที่ประกอบด้วยหลายหมู่บ้านทั้งสองฟากฝั่งแม่น้ำน้อย

คำสำคัญ: ภูมิวัฒนธรรม บ้านย่านอ่างทอง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แม่น้ำน้อย

Abstract

This article aims to study the cultural landscape of Ban Yan Anghong, Phak Hai district, Phranakhon Si Ayutthaya Province since the past and which still be inherited to present. Indeed information from interviewed local people to show social relation, relation between people with nature and supernatural. Data were kept as basic information to preservation and continue of traditional and cultural of this local area. The result shows that, Ban Yan Anghong community characteristics had original settlement next to Noi river, to take advantage of the river as transportation to other habitation and cities. Along with irrigation, aquatic consumption and livelihood. Moreover, Yan Anghong temple is the most important religious place of communities which had local wisdom such as food making from local vegetables and fish. Local wisdom of disease treatment by traditional healer and had a traditional game that should to reservation such as Ton satue's merit of Songkran's festival and row a boat competition reflect social relations at the village level and district level combined with many villages along two sides of the Noi river.

Keywords: Cultural landscape, Ban Yan Anghong, Phak Hai District, Phranakhon Si Ayutthaya Province, Noi river

1. บทนำ

ภูมิวัฒนธรรม เป็นการศึกษาพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และพื้นที่ทางการปกครอง โดยจะต้องเข้าไปศึกษาความสัมพันธ์ของผู้คนในท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับบ้าน และระดับชุมชน รวมถึงความสัมพันธ์ในมิติทางสังคมระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2551, หน้า 10)

ผลงานการศึกษาเกี่ยวกับภูมิวัฒนธรรมบ้านย่านอ่างทอง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ผ่านมา มักเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับอำเภอผักไห่ และข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา รวมถึงโบราณวัตถุและโบราณสถานของวัดย่านอ่างทองเป็นส่วนมาก แต่ยังคงขาดการศึกษาข้อมูลด้านภูมิวัฒนธรรมจากการรับรู้ของผู้คนในท้องถิ่นอยู่มาก ผู้ศึกษาจึงค้นคว้าข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา และผู้อาวุโส ทำให้สามารถรวบรวมเป็นข้อมูลด้านภูมิวัฒนธรรมท้องถิ่น อันเป็นข้อมูลพื้นฐานในการใช้ต่อยอดเป็นแนวทางในการอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมแห่งนี้ต่อไป

2. ตั้งและภูมิศาสตร์บ้านย่านอ่างทอง

บ้านย่านอ่างทอง เป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ในละแวกวัดย่านอ่างทอง (จุฬาโลก) ทั้ง 2 ฝากฝั่งของแม่น้ำน้อย มีพื้นที่ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมครอบคลุมทั้งหมดที่ 5 และหมู่ที่ 6 ของตำบลบ้านใหญ่ อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัดย่านอ่างทองซึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำ ในเขตการปกครองของหมู่ที่ 6 ตำบลบ้านใหญ่ เป็นศาสนสถานที่สำคัญประจำท้องถิ่นที่คนในชุมชนทั้งใกล้และไกลมักจะเดินทางมาทำบุญที่วัดเป็นประจำทุกวันพระ และวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเพณีต่างๆ ในท้องถิ่น

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแห่งนี้ มีพื้นฐานมาจากการเป็นชุมชนชนบทที่ผู้คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยริมฝั่งแม่น้ำ ในลักษณะที่เรียกว่าชุมชนขนานน้ำ เพื่ออาศัยคุณประโยชน์ต่างๆ จากลำน้ำ เช่น ใช้เป็นเส้นทางในการเดินทางสัญจรทางน้ำ การค้าขายทางน้ำ การอุปโภค บริโภค การจับสัตว์น้ำเป็นอาหาร และการชลประทานเพื่อการเพาะปลูกมาตั้งแต่อดีตกาล ทำให้การตั้งถิ่นฐานของผู้คนในแถบนี้ จึงมีลักษณะวางตัวทอดยาวขนานไปตาม 2 ฝากฝั่งของแม่น้ำน้อย โดยมีวัดย่านอ่างทองเป็นศาสนสถานประจำชุมชน ในขณะที่พื้นที่ถัดจากชุมชนและวัดจะเป็นทุ่งนากว้างมีการแบ่งแปลงนาโดยคันนา และมีคู คลอง ขุดแยกจากแม่น้ำน้อย ผันเข้าทุ่งนาเพื่อการชลประทานเหมาะแก่การปลูกข้าวตามฤดูกาล

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงเขตการปกครองอำเภอฝักไถ่
ที่มา: สถาบันอยุธยาศึกษา, 2564, [แผนที่]

3. แม่น้ำน้อย: เส้นทางคมนาคมสำคัญในอดีต

ด้วยลักษณะพื้นที่ของบ้านย่านอ่างทองเป็นที่ราบลุ่ม สลับกับที่ราบลุ่มมากเกือบทั้งพื้นที่ มีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำน้อย ซึ่งนอกจากจะอำนวยความสะดวกทางการเกษตรแล้วยังเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญในอดีตอีกด้วย ปัจจัยนี้ยังส่งผลให้บ้านเรือนดั้งเดิมของผู้คนในท้องถิ่น มีลักษณะการปลูกสร้างเรียงรายขนานไปตามสองฝั่งของแม่น้ำน้อย โดยหันหน้าบ้านลงสู่แม่น้ำเพื่อความสะดวกต่อการใช้น้ำในการเดินทางและการขนส่งสินค้าต่างๆ แต่ละบ้านมีการใช้เรือชนิดต่างๆ เป็นพาหนะในการเดินทาง เช่น เรือพาย เรือบด เรือป้า เป็นต้น

แม่น้ำน้อยเป็นเส้นทางคมนาคมสำคัญที่ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นแห่งนี้ สามารถเดินทางไปติดต่อค้าขายกับตลาดในตัวอำเภอฝักไถ่ได้สะดวก และแม่น้ำสายนี้ยังนำขึ้นไปสู่จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดชัยนาท และจังหวัดต่างๆ ทางภาคเหนือได้ ในทางตรงข้ามหากนั่งเรือล่องลงได้ ก็จะสามารถเดินทางมายังชุมชนต่างๆ ในอำเภอเสนา ผ่านบ้านหัวเวียง สู่ตลาดบ้านแพนที่อำเภอเสนา ซึ่งเป็นชุมทางน้ำที่สามารถแยกไปจังหวัดสุพรรณบุรีผ่านทางคลองเจ้าเจ็ด-บางยี่หนได้ หรือล่องต่อมาตามแม่น้ำน้อยลงมาบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่ ตำบลลานเท อำเภอบางไทร และสามารถเดินทางต่อไปยังกรุงเทพฯ ได้

การเดินทางระยะไกลระหว่างจังหวัดในอดีตนั้น มีเรือเมล์ของบริษัทต่างๆ เช่น บริษัทสยามสตีมแพคเกจจด์ และบริษัทอื่นๆ เรียกกันว่า “เมล์เขียว” “เมล์แดง” เป็นพาหนะขนส่งสาธารณะ รับส่งผู้คนขึ้น-ลง ในแม่น้ำน้อย โดยมีท่าเรือใหญ่ปลายทางอยู่ที่ท่าเตียนในกรุงเทพฯ รับผู้คนตั้งแต่ต้นทางขึ้นมาตามแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีสายแยกเข้าสู่แม่น้ำน้อยที่ตำบลลานเท อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แวะรับส่งผู้โดยสารที่ตลาดบ้านแพน อำเภอเสนา ก่อนจะผ่านมายังอำเภอฝักไถ่ และขึ้นไปยังจังหวัดอ่างทอง จังหวัดสิงห์บุรี ต่อไป

การเดินทางขนส่งโดยเรือเมล์ ซึ่งเป็นเรือโดยสาร 2 ชั้นนั้น จะเป็นลักษณะของการขนส่งสินค้าระยะทางไกล ไป - กลับ จากท่าเตียนในกรุงเทพฯ สู่ท้องถิ่นอำเภอฝักไถ่ โดยออกเดินเรือทุกวัน วันละ 1 รอบ คือหากลงเรือในตอนเย็นก็จะเดินทางถึงท่าเตียนในเช้าวันรุ่งขึ้น ซึ่งคนในท้องถิ่นอำเภอฝักไถ่มักจะนำสินค้าทางการเกษตรและอื่นๆ เช่น กระจับ สายบัว ผักเต้า และปลาอย่าง ใส่กระบุง ตะกร้า นำบรรทุกลงใต้ท้องเรือ ส่วนผู้โดยสารจะขึ้น

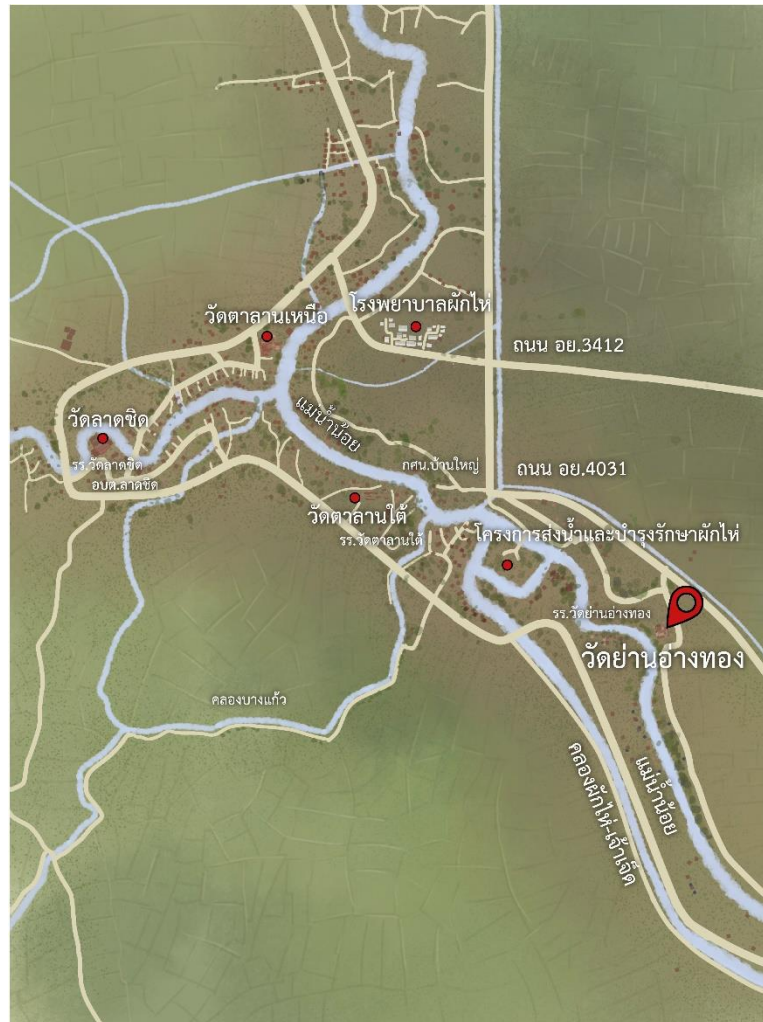
ไปจับจองที่นั่งที่ด้านบนคาดฟ้าเรือ เรือเมล์แต่ละลำที่มีชื่อเฉพาะ โดยชื่อที่คนในท้องถิ่นจำชื่อได้ ได้แก่ เรือรัตนศรีสังข์ เรือแก้วตา เรือพิชัยนาวิน เป็นต้น

นอกจากเรือจะเป็นพาหนะในการเดินทางแล้ว บางครั้งเรือยังสามารถเป็นเครื่องบอกเวลา นอกเหนือจากการฟังเสียงนกร้อง หรือฟังเสียงกลองเพลได้อีกด้วยคือ คือในช่วงเวลาประมาณ 15.00 น. ของทุกวัน จะมี “เรือเมือง” ซึ่งเป็นเรือบรรทุกสินค้าชั้นเดียว นำสินค้าจากกรุงเทพฯ ไปส่งที่จังหวัดสิงห์บุรีแล่นผ่านขึ้นไปตามแม่น้ำ คนในท้องถิ่นแถบวัดย่านอ่างทองในอดีตไม่ได้มีนาฬิกาใช้กันทุกครัวเรือน จึงถือเอาเรือเมืองเป็นเครื่องบอกเวลา 15.00 น. ซึ่งเป็นเวลาปล่อยควายออกไปกินหญ้า เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากประตุน้ำฝักไ้ จะมีกำหนดเปิดออกในช่วงเวลานี้ ซึ่งเป็นไปตามระดับน้ำทะเลหนุนของทุกวัน (สมชาย สืบฤกษ์, 2564, ธันวาคม 10) สะท้อนว่าเรือที่แล่นในแม่น้ำน้อยเป็นหนึ่งในปรากฏการณ์ประจำวันที่สำคัญของคนในท้องถิ่น

ด้วยการคมนาคมตามลำน้ำน้อย ซึ่งมีเรือเมล์โดยสารประจำทางผ่านเส้นทางนี้ ทำให้ชาวชุมชนวัดย่านอ่างทองในอดีต สามารถเดินทางติดต่อค้าขายกับบ้านเมืองต่างๆ ตามแม่น้ำน้อย อย่างอำเภอป่าโมก และอำเภอเสนาซึ่งเป็นตลาดใหญ่ในย่านลำน้ำนี้ได้สะดวกกว่าเดินทางติดต่อกับตัวเมืองพระนครศรีอยุธยาซึ่งอยู่คนละเส้นทางแม่น้ำ แต่หากมีความจำเป็นต้องเดินทางไปตัวอำเภอพระนครศรีอยุธยา เช่น ต้องการไปทำคลอดที่โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา ก็จะต้องจ้างเหมาเรือสองตอน ซึ่งเป็นเรือเร็วติดเครื่องยนต์ เดินทางลงไปตามแม่น้ำน้อยและตัดเข้าแม่น้ำเจ้าพระยาที่ตำบลลานเท อำเภอบางไทร และขึ้นไปยังตัวอำเภอด้วยระยะเวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมง

ในปัจจุบัน มีการตัดถนนเข้ามาในพื้นที่หลายสาย เช่น ถนนทางหลวงชนบท อย.4031 ถนนสายนี้ตัดผ่านพื้นที่ด้านตะวันออกของชุมชน ซึ่งเป็นถนนที่ตัดเชื่อมการคมนาคมจากตัวอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง จากทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่พื้นที่ชุมชนวัดย่านอ่างทอง และเชื่อมต่อลงไปตามทางใต้โดยขนานไปกับแม่น้ำน้อย เสมือนเป็นเส้นทางคมนาคมทางบกที่ทำหน้าที่เส้นทางคมนาคมหลัก แทนที่การเดินทางทางน้ำลงสู่อำเภอเสนา และถนนทางหลวงหมายเลข 3412 ที่เชื่อมการคมนาคมทางถนน จากตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา ผ่านอำเภอบางบาล แล้วตัดตรงมาจรดแม่น้ำน้อยบริเวณโรงพยาบาลอำเภอผักไห่ ซึ่งเป็นทางแยกสำคัญขึ้นไปสู่ตัวอำเภอผักไห่ และลงมาสู่พื้นที่ชุมชนวัดย่านอ่างทองได้

ถนนทางหลวงทั้งสองสายนี้ ได้มีบทบาทสำคัญต่อการคมนาคมของผู้คนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากอำนวยความสะดวกให้สามารถเดินทางติดต่อระหว่างชุมชนวัดย่านอ่างทอง ไปยังตัวอำเภอผักไห่ อำเภอเสนาที่อยู่ใกล้เคียง และอำเภอพระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นศูนย์กลางการปกครองของจังหวัดได้อย่างสะดวกรวดเร็วขึ้น โดยในปัจจุบันสามารถเดินทางจากตัวเมืองพระนครศรีอยุธยาสู่พื้นที่ชุมชนวัดย่านอ่างทองด้วยเวลาประมาณ 30 นาทีเท่านั้น ทำให้การคมนาคมทางบกมีความสะดวกขึ้น คนในท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นในการสัญจรทางน้ำน้อยลงกว่าในอดีตมาก หรือจะมีใช้ก็เพียงบางบ้านที่อยู่ติดริมแม่น้ำเพื่อใช้ในการจับสัตว์น้ำ หรือนำมาใช้ในช่วงที่เกิดอุทกภัย

ภาพที่ 2 แผนที่ภูมิวัฒนธรรมบ้านย่านอ่างทอง
ที่มา: พัชร์ แดงพันธ์, 2564, [แผนที่]

4. ประวัติศาสตร์และตำนานท้องถิ่น

บ้านย่านอ่างทอง มีเรื่องเล่าที่เล่าสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานาน ในลักษณะตำนาน หรือมุขพละ เพื่ออธิบายที่มาของชื่อท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งมีทั้งตำนานที่อธิบายความหมายของชื่อตำบล และตำนานที่พยายามอธิบายความหมายของชื่อวัดย่านอ่างทอง ซึ่งแม้มีอาจจะท่อนความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ได้อย่างแน่ชัด แต่สามารถสะท้อนความพยายามแสวงหาเหตุผลและมโนภาพ เพื่ออธิบายความเป็นมาของท้องถิ่นได้อย่างดี โดยมีเรื่องราวเล่าขานเป็นประวัติศาสตร์และตำนานท้องถิ่น ดังนี้

4.1 ตำนานบ้านใหญ่

ชุมชนละแวกวัดย่านอ่างทอง ตั้งอยู่ในตำบลบ้านใหญ่ มีมุขพละเล่าถึงที่มาของชื่อตำบลไว้สั้นๆ ว่านานมาแล้ว มีเศรษฐีคนหนึ่งปลูกบ้านหลังใหญ่ไว้อยู่ในแถบนี้ คนในท้องถิ่นจึงเรียกติดปากกันว่า “บ้านใหญ่” และเมื่อมีการแบ่งเขตการปกครองออกจากตำบลท่าดินแดง ซึ่งเป็นตำบลที่อยู่ทางตอนใต้ของพื้นที่วัดย่านอ่างทอง จึงได้ตั้งชื่อตำบลใหม่นี้ว่า “ตำบลบ้านใหญ่” จึงกลายเป็นชื่อของท้องถิ่นนี้สืบมา (ฉัตรชัย เชี่ยวพานิตย์, 2564, 12 พฤศจิกายน)

นอกจากนี้ ตำนานบ้านใหญ่ ยังมีความเชื่อมโยงกับตำนานที่มาของชื่อตำบลผักไห่ และตำบลตาลานด้วย คือ เศรษฐีบ้านใหญ่นี้ได้ปักเขตที่ดินให้แก่ลูกหลาน จนเรียกกันติดปากว่า “ทุ่งตาลานปักไห่” แล้วต่อมาเรียกเพี้ยนเป็น “ตาลานปากไห่” แล้วเรียกเพี้ยนต่อมาเป็น “ตาลานผักไห่” ซึ่งหมายถึง ชื่อตำบลตาลาน และตำบลผักไห่ ซึ่งเป็นตำบลที่อยู่ทางตอนเหนือของตำบลบ้านใหญ่

4.2 ตำนานวัดย่านอ่างทอง

วัดย่านอ่างทอง เดิมเรียกกันว่าวัดจุฬาลงโลก ซึ่งคนในท้องถิ่นมีเรื่องเล่ามุขปาถะ เล่าถึงที่มาของชื่อวัดย่านอ่างทองไว้ว่า ครั้งหนึ่งมีชาวมอญนำโองและอ่างดินเผา บรรทุกใส่เรือมาเร่ขายตามท้องน้ำในย่านนี้ พอตกเย็นก็ได้จอดพักเรืออยู่ที่คู้่งน้ำหน้าวัด ปรากฏว่าชาวมอญผู้รอนแรมนี้ได้พบเห็นอ่างทองคำใบใหญ่ลอยน้ำมา จึงรีบพายเรือตามเข้าไปใกล้ๆ และทันใดนั้นเองอ่างสีทองใบนั้นก็จมลงที่ตรงคู้่งน้ำบริเวณนั้น กลายเป็นเรื่องรวมหัตถ์จรรย์ชาวบ้านจึงพากันเรียกคู้่งน้ำหน้าวัดว่า “ย่านอ่างทอง” จนกลายเป็นที่มาของชื่อวัดย่านอ่างทองในที่สุด

นอกจากนี้ ยังมีเรื่องเล่าต่อกันมาอีกว่า ในวันดีคืนดีจะพบเห็นอ่างทองคำกับเบ็ดทองคำลอยขึ้นมาเหนือน้ำด้วย แม้ว่าเรื่องเล่าเหล่านี้จะไม่สามารถนำมาสรุปเป็นเรื่องราวจริงแท้ทางประวัติศาสตร์ได้ แต่เรื่องเล่ามุขปาถะเหล่านี้ ก็สะท้อนถึงความพยายามอธิบายที่มาที่ไปของชื่อวัดย่านอ่างทองของคนในท้องถิ่น

4.3 เรื่องเล่า โจรปล้นพระและพระพุทธรูปในลูกกรง

คนในท้องถิ่นบ้านย่านอ่างทองมีเรื่องเล่าขานถึงเรื่องโจรปล้นพระ อันเป็นที่มาของเรื่องพระพุทธรูปในลูกกรง หรือ “พระพุทธรูปขังกรง” เนื่องจากเป็นเหตุการณ์สำคัญของท้องถิ่น ที่เพิ่งเกิดขึ้นในระยะเวลาไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา ยังมีผู้รู้ ผู้อยู่ในเหตุการณ์หลายคน โดยเล่ากันว่าเคยมีกลุ่มโจรมาขโมยพระพุทธรูปที่วัดย่านอ่างทองอยู่หลายๆ ครั้ง ครั้งหนึ่ง “สมภารเปลื้อง” เป็นผู้พบเห็นการโจรกรรม จึงได้ตระขมส่งสัญญาณแจ้งเหตุให้ชาวบ้านในละแวกใกล้เคียง จากนั้นสมภารได้กระโดดลงน้ำ เพื่อลอบเข้าไปขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่บ้าน

อีกเหตุการณ์หนึ่งคือ พระลูกวัดได้มาพบกับโจรที่กำลังขโมยพระพุทธรูปอยู่ จึงได้ถูกผู้ร้ายจับตัวและมัดรวมกันไว้ก่อนหลบหนีไป โดยเชื่อกันว่าผู้ร้ายเป็นผู้มีวิชาอาคม จึงสามารถหนีรอดไปได้ แต่ผู้ร้ายขนพระพุทธรูปหนีไปไม่ไหว จึงนำไปทิ้งไว้อยู่กลางทุ่งนา จนมีผู้ไปพบเห็นและนำกลับมาเก็บรักษาไว้ที่วัดย่านอ่างทองดังเดิม

ด้วยความรู้สึกหวงแหนรักษา และความศรัทธาของผู้คนในท้องถิ่นที่ต่อพระพุทธรูปเก่าแก่ซึ่งเป็นสมบัติของวัดย่านอ่างทองที่คนในท้องถิ่นถือเป็นสิ่งล้ำค่า ไม่ควรปล่อยให้สูญสิ้นจากการโจรกรรม คนในท้องถิ่นจึงร่วมแรงร่วมใจสร้างลูกกรงไม้ครอบพระพุทธรูปไว้ให้ปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย จนกลายเป็นที่มาของพระพุทธรูปในลูกกรง ปัจจุบันทางวัดย่านอ่างทองได้สงวนรักษาพระพุทธรูปเหล่านี้ร่วมกับโบราณวัตถุอื่นๆ เป็นอย่างดี โดยจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ให้คนในชุมชนและผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าชมและศึกษาคุณค่าของศิลปวัตถุอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นแห่งนี้ได้

5. วิถีชีวิต

ชาวชุมชนวัดย่านอ่างทอง มีพื้นฐานวิถีการดำรงชีวิตที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม จึงมีลักษณะเป็นสังคมชนบท ประกอบอาชีพด้านการเกษตร และการหาอาหารจากปลาในแม่น้ำน้อยที่เป็นแหล่งอาหารอันอุดมสมบูรณ์

5.1 ด้านเกษตรกรรม

ชาวบ้านในท้องถิ่นชุมชนวัดย่านอ่างทองส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรมาแต่ดั้งเดิม โดยในอดีตมีการปลูกข้าวตามฤดูกาลแบบนาปี แต่ในปัจจุบันนิยมการปลูกข้าวนาปรัง คือ ปลูกนอกฤดูกาลการทำนาปกติ

เนื่องจากพื้นที่นาในบริเวณโดยรอบชุมชนวัดย่านอ่างทอง เป็นพื้นที่ที่สามารถจัดการน้ำได้ ซึ่งข้าวที่ใช้เพาะปลูกจะเป็นพันธุ์ข้าว กข 1 กข 2 ที่ไม่ไวต่อช่วงแสง ซึ่งจะออกดอกตามอายุ ไม่ว่าจะปลูกข้าวเมื่อไร เมื่อครบอายุก็จะสามารถเก็บเกี่ยวได้โดยไม่ต้องสัมพันธ์กับฤดูกาล

5.2 ด้านการประมง

การประกอบอาชีพประมงในชุมชนวัดย่านอ่างทอง เป็นการทำประมงขนาดเล็กของชาวบ้าน ที่หาปลาไว้สำหรับทั้งรับประทานในครอบครัว และค้าขายเป็นรายได้เลี้ยงครอบครัว โดยจะนำไปขายที่ตลาดผักไห่ หรือตลาดป่าโมก (วันชัย สืบถิ่น, 2564, 5 ธันวาคม) ซึ่งแม่น้ำน้อยเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ จึงมีพันธุ์ปลาน้ำจืดหลากหลายชนิด เช่น ปลาตะเพียน ปลาสร้อย และปลาหมอ โดยช่วงที่สามารถหาปลาได้เป็นจำนวนมาก คือ ช่วงหน้าน้ำท่วม ราวเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน

5.3 ด้านการค้าขาย

คนในท้องถิ่นให้ข้อมูลว่า ในท้องถิ่นไม่มีตลาดประจำชุมชน แต่จะมีร้านค้าเล็กๆ อยู่ตามหมู่บ้าน เพื่อขายของกินของใช้ที่จำเป็น และเมื่อการขนส่งมีความสะดวกขึ้น ผู้คนสามารถเดินทางได้โดยสะดวกขึ้น คนในท้องถิ่นจึงสามารถเดินทางไปซื้อของในตลาดผักไห่ ซึ่งตั้งอยู่ในตำบลผักไห่ มีสินค้าข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นให้เลือกซื้อมากมาย

5.4 ด้านการศึกษา

ในท้องถิ่นมีโรงเรียนวัดย่านอ่างทอง (นิยมประมุข) เป็นสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกับวัดย่านอ่างทอง เป็นโรงเรียนในสังกัดเขตรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ก่อตั้งเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2479 โดยเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับชั้นประถมศึกษา ผู้อำนวยการในท้องถิ่นเล่าว่า เมื่อแรกเริ่มมีการเรียนหนังสือกันที่ศาลาวัดย่านอ่างทองด้วย (วันชัย สืบถิ่น, 2564, 5 ธันวาคม) นอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนอื่นๆ ตั้งอยู่ในละแวกใกล้เคียง ได้แก่ โรงเรียนวัดตาลานใต้ (เจริญวิทยา) โรงเรียนวัดฤๅษี และโรงเรียนวัดราชนิยม

เมื่อเรียนจบระดับประถมศึกษาแล้ว นักเรียนในท้องถิ่นก็จะไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เช่น โรงเรียนโพธิ์เวชพันธุ์ โรงเรียนผักไห่ “สุทธาประมุข” หรือมีเขื่อนั้นก็เข้าไปศึกษาต่อในโรงเรียนประจำจังหวัดอย่างโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.1 ด้านอาหาร

ในท้องถิ่นชุมชนวัดย่านอ่างทอง จะมีอาหารที่ทำจากปลาอยู่หลายชนิด ซึ่งสอดคล้องกับคำขวัญของอำเภอรอดหนึ่งที่ว่า “ของดีทำจากปลา” โดยปลาที่นำมาทำอาหาร ก็มักเป็นปลาที่หาได้จากในแม่น้ำน้อย ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรทางน้ำที่อุดมสมบูรณ์มาก โดยมีผักต้มและเครื่องเคียงที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น เช่น น้ำพริก ผักต้ม และปลาที่หาได้ตามแม่น้ำน้อย มีแกงปลา แกงคั่วปลาใส่ผักบู่ที่ทำได้จากแม่น้ำ แกงส้มปลา ตำยำปลา ปลาตะเพียนต้มเค็ม ปลาร้า ที่ชาวบ้านหมักไว้รับประทานกันในชวงน้ำล้ง ในช่วงปีใหม่จะเริ่มย่างปลาไว้รับประทาน เช่น ปลากระดีอย่างแล้วนำมาปนกินกับน้ำพริกมะม่วงสับ (ดวงจันทร์ วงศ์สะอาด, 2564, 4 ธันวาคม)

ในปัจจุบันสามารถหาซื้อของกินได้สะดวกมากขึ้น เพราะสามารถเดินทางไปซื้อในตลาดผักไห่ และบางครั้งก็มีรถขายกับข้าวนำสินค้าเข้ามาขายในชุมชน

6.2 ด้านการรักษาโรค

สมัยก่อนเมื่อการรักษาพยาบาลของรัฐ ยังไม่ทั่วถึงเหมือนเช่นในปัจจุบัน ในชุมชนละแวกวัดย่านอ่างทอง จะมีหมอประจำท้องถิ่น เป็นผู้มีความรู้เรื่องการปรุงยาสมุนไพร เมื่อใครมีอาการเจ็บป่วยก็จะระลึกถึงชื่อหมอ ดิษฐ์ และหมอแกละผู้สืบทอดวิชาความรู้

หมอประดิษฐ์ หรือที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่าหมอดิษฐ์นั้น เป็นหมอยาสมุนไพรไทยแผนโบราณ สามารถปรุงยาสมุนไพรได้หลายชนิด ทั้งยาเขียว ยาดำ ยาลม ยาเลือด ยาคลอดลูก ยาแก้โรคลมสันนิบาต ยาเถรกวาดวัด ยาเถรกวาดลาน ยาแก้อาการลิ้นด้านคางแตก ยาสมุนไพรแก้อัมพฤกษ์ อัมพาต ซึ่งเป็นภาวะที่แขนหรือขาอ่อนแรง เกิดความรู้สึกชาอันเนื่องมาจากอาการผิดปกติของระบบประสาทที่เกิดขึ้นจากเนื้อสมองขาดเลือด หรือเลือดไปเลี้ยงได้น้อยลงจากหลอดเลือดแดงที่ ตีบ อุดตัน หรือ แตก (วันชัย สืบถิ่น, 2564, 5 ธันวาคม)

ต่อมาหมอดิษฐ์ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้และตำรายามาสู่หมอแกละผู้เป็นบุตรชาย ซึ่งบางบ้านอาจเรียกด้วยความสนิทสนมว่า “ลุงแกละ” ซึ่งเป็นที่รับรู้กันในท้องถิ่นว่า หมอแกละสามารถปรุงยาสมุนไพรไทยชนิดต่างๆ ได้ เช่น ยาขับเลือด ยาลูกกลอน ยาบำรุง ยาขับน้ำคร่ำราปลา และยาสมุนไพรแก้อัมพฤกษ์ อัมพาต โดยหมอแกละจะไปซื้อยามาจากอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง และนำมาตากแดด จากนั้นจึงใช้มือบิดยาจนละเอียด แล้วนำมากรองอัดเป็นเม็ดจากนั้นใส่โหล และมีแบบยาผง โดยจะจ่ายยาตามอาการของผู้ป่วยที่มาขอซื้อยา แต่ต่อมาหมอแกละเริ่มมีอาการไม่สบาย กลายเป็นผู้พิการ และเสียชีวิตลง โดยไม่มีผู้สืบทอดวิชาความรู้ด้านยาสมุนไพรต่อไป แม้ว่ายังมีตำรายาเป็นสมบัติตกทอดเป็นมรดกก็ตาม (ฉัตรชัย เขียวพานิชย์, 2564, 12 พฤศจิกายน)

ในปัจจุบัน ชาวบ้านในชุมชนวัดย่านอ่างทองมักจะไปรับการรักษาพยาบาลตามคลินิก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหญ่ โรงพยาบาลผักไห่ เป็นต้น

7. ประเพณีและการละเล่นในท้องถิ่น

7.1 ประเพณีสงกรานต์

ประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ และได้รับการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ณ วัดย่านอ่างทอง คือประเพณีสงกรานต์ โดยจะมีชาวบ้านทั้งที่อาศัยอยู่ในบ้านย่านอ่างทองเอง และบ้านเรือนที่อยู่ไกลห่างออกไป ทั้งทางตอนเหนือและทางตอนใต้ของวัดมาเที่ยวงานเทศกาลสงกรานต์กันที่วัดย่านอ่างทองกันอย่างคึกคัก แต่ทางคณะกรรมการของวัดจะไม่ได้จัดงานในเทศกาลวันลอยกระทงที่วัดย่านอ่างทอง เนื่องจากประชากรในตำบลบ้านใหญ่มีไม่มากนัก คนในตำบลบ้านใหญ่จึงมีข้อตกลงในการแบ่งกันจัดงานระหว่างวัดย่านอ่างทองกับวัดศาลาไต้ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ของตำบลบ้านใหญ่ขึ้นไปตามแม่น้ำน้อยทางทิศเหนือประมาณเกือบ 2 กิโลเมตร เพราะหากทั้งสองวัดจัดงานพร้อมๆ กัน จะทำให้คนมาเที่ยวงานวัดน้อยลง จึงร่วมกันกำหนดให้วัดย่านอ่างทองเป็นสถานที่จัดเทศกาลวันสงกรานต์ ในขณะที่คณะกรรมการวัดศาลาไต้ รับผิดชอบจัดกิจกรรมเนื่องในงานวันลอยกระทงแทน (พระสมุห์สมพงษ์ ธรรมสาโร, 2564, 4 ธันวาคม) ดังนั้น ในช่วงวันเพ็ญเดือนสิบสอง คนในท้องถิ่นย่านวัดย่านอ่างทอง จึงไปร่วมกิจกรรมเนื่องในวันลอยกระทงที่วัดศาลาไต้ ซึ่งจะมีงานสอยดาวเป็นที่สนุกสนานรื่นเริง สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี

ประเพณีสงกรานต์ของตำบลบ้านใหญ่ เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 13 เมษายน โดยจะมีการละเล่นพื้นบ้านต่างๆ อาทิ แข่งเรือหัวใบ้ท้ายบอด มวยทะเล ชักกะเย่อ วิ่งกระสอบ เมื่อเข้าสู่วันที่ 14 เมษายน จะมีงานทอดผ้าป่าสามัคคี

ขึ้นที่วัด และช่วงตอนกลางคืนจะมีงานมหรสพ มีสอยดาว รำวงพื้นบ้าน และวันที่ 16 เมษายน ก็จะมีประเพณีทำบุญ
ต้นเสตือ ซึ่งเป็นการทำบุญประจำหมู่บ้านของบ้านย่านอ่างทอง ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

การแข่งขันพายเรือหัวใบท้ายบอด เป็นกีฬาเพื่อความสนุกสนานสามัคคีของคนในตำบลบ้านใหญ่ โดย
จัดการแข่งขันกันที่ริมแม่น้ำน้อยหน้าวัดย่านอ่างทอง โดยจะจับคู่แข่งขันกัน 2 ลำ โดยในหนึ่งลำจะมีผู้เข้าแข่งขันทีม
เดียวกัน 2 คน คนที่นั่งอยู่หัวเรือจะถูกนำผ้ามาปิดปากเสมือนเป็นคนใบ้ ส่วนคนที่นั่งอยู่ท้ายเรือจะถูกนำผ้ามา
ปิดตาเสมือนเป็นคนตาบอด เมื่อถึงเวลาการแข่งขันคนที่ถูกปิดตาอยู่ทางด้านท้ายเรือจะเป็นคนพายเรือ ในขณะที่คน
ที่ถูกปิดปากซึ่งนั่งอยู่ทางหัวเรือจะเป็นคนบังคับทิศทางเรือ ทีมที่สามารถพายเรือเข้าเส้นชัยได้ก่อนจึงจะเป็นผู้ชนะ
ซึ่งบรรยากาศการแข่งขันก็เป็นไปอย่างสนุกสนานเคล้ากับความสนุกสนาน ท่ามกลางเสียงเชียร์และเสียงหัวเราะจาก
กองเชียร์ที่ยืนให้กำลังใจกันอยู่ริมตลิ่งหน้าวัด (พระสมุห์สมพงษ์ ธรรมสาโร, 2564, 4 ธันวาคม)

การแข่งขันมวยทะเล จะคัดเลือกเยาวชนในหมู่บ้านที่มีช่วงวัย และน้ำหนักตัวใกล้เคียงกัน โดยให้นักมวย
ทั้งสองฝ่ายนั่งราวไม้ไผ่และใส่นวมชกกัน หากใครตกจากราวก่อนก็จะเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ สำหรับผู้ชนะจะได้รับรางวัล
เป็นถ้วยรางวัลบ้าง บางปีก็จะเป็นของรางวัลตามแต่ทางผู้สนับสนุนจะอุปถัมภ์ เช่น เงินรางวัล เป็นต้น

การแข่งขันเรือพาย โดยจัดแข่งเรือกันอยู่บริเวณหน้าหน้าวัดย่านอ่างทองเช่นเดียวกัน ผู้เข้าแข่งขันมีทั้งคน
ในบ้านย่านอ่างทองเอง และคนทั่วไปที่มาจากนอกพื้นที่ โดยใช้เรือพายพื้นบ้านทั่วไปในการแข่งขัน เช่น เรือพาย
เรือพายม้า เรือหมู เป็นกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนาน และสร้างมิตรสัมพันธ์กันในระดับตำบลที่ประกอบด้วยหลาย
หมู่บ้านทั้งสองฟากฝั่งแม่น้ำน้อย

การทำบุญต้นเสตือ เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมเนื่องในวันสงกรานต์ ซึ่งจะทำบุญกันในช่วงวันที่ 16 เมษายน
ของทุกปี โดยคนในท้องถิ่นจะไปรวมตัวกันที่ใต้ต้นเสตือใหญ่ที่ตั้งอยู่ในชุมชนซึ่งถือว่าเป็นต้นไม้ใหญ่มีเทพารักษ์ปก
ปักษ์รักษาอยู่ โดยนำอาหารทั้งคาวและหวานมาร่วมกันทำบุญ ตั้งแต่ช่วงเช้านี้ โดยมีพระภิกษุจากวัดย่านอ่างทองมา
ทำพิธีทางพระพุทธศาสนา สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในท้องถิ่นกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

7.2 การละเล่นลุ่มเรือพระ

ลุ่มเรือพระ เป็นการละเล่นสนุกสนานในอดีตกาลของคนในท้องถิ่นแถบวัดย่านอ่างทอง ทั้งชาวบ้านในหมู่
ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลบ้านใหญ่ ตลอดจนชาวบ้านหมู่ที่ 1 บ้านบางบัว ตำบลท่าดินแดง ซึ่งมีพื้นที่ต่อเนื่องกัน โดย
อยู่ทางตอนใต้ของวัดย่านอ่างทอง

การละเล่นนี้จะมีขึ้นในช่วงเทศกาลวันออกพรรษา ที่จะมีการทำบุญใหญ่ต่อเนื่องกันถึง 3 วัน ชาวบ้านจะ
นำผลไม้ เช่น มะพร้าว ก้อย ส้ม ส้มโอ องุ่น รวมทั้งข้าวต้มมัดมาบรรจุใส่ชะลอม เพื่อร่วมกันทำบุญตักบาตรเทโวที่
วัดย่านอ่างทองในช่วงเช้าตรู่ ซึ่งหลังจากทำบุญแล้วจะมีการนำอาหาร ผลไม้ และข้าวของที่เหลือจากการทำบุญ
ถวายพระแล้วมาใส่ไว้ในเรือ 1 ลำ โดยมีการเตรียมเรือเปล่า ซึ่งไม่มีของอยู่ในเรือเป็นเรือล่ออีก 2 ลำ

เมื่อถึงช่วงโพล้เพล้ หรือเย็นใกล้ค่ำ พระภิกษุที่มักจะเป็นพระบวชใหม่ในช่วงเช้าพรรษาที่ผ่านมา หรือ
พระภิกษุที่มีอายุน้อย ประมาณ 5-6 รูป จะลงเรือแล้วพายล่องไปตามลำน้ำน้อยเข้าไปในเขตบ้านเรือนผู้คน หรือ
บางครั้งก็จะพายเข้าไปกลางทุ่งที่กำลังอยู่ในช่วงหน้าน้ำ โดยพระจะตักทองส่งสัญญาณอันเป็นที่รู้จักกันให้ชาวบ้านใน
ลุ่มใกล้เคียงได้เตรียมนำเรือเข้ามาแย่งของบนเรือของพระ บางคนนำเรือไปแอบซุ่มดักรอจังหวะให้พระพายเรือ
ผ่านมาใกล้ แล้วจึงเริ่มพายเรือเข้ามาชิดเรือของพระเพื่อแย่งเอาชะลอมที่ใส่ข้าวของในเรือ จนหลายครั้งถึงกับทำให้
เรือลุ่มอันเป็นที่สนุกสนาน ชาวบ้านเรียกขานการละเล่นนี้ว่า “ลุ่มเรือพระ” เป็นกุศโลบายในการให้ทานแก่ชาวบ้าน
ที่มาพร้อมกับความสนุกสนานอย่างรักใคร่กลมเกลียวของคนในท้องถิ่นเดียวกัน (สมเด็จ แยมโสภิน, 2564, 5
ธันวาคม)

ในปัจจุบันผู้คนในท้องถิ่นไม่ได้มีการเล่นล่อมเรือพระแล้ว เนื่องจากผู้คนไม่ค่อยนิยมเดินทางโดยเรือจึงมีความผูกพันกับวิถีชีวิตทางน้ำน้อยลงกว่าเมื่อก่อน อีกทั้งพระที่บวชใหม่ในช่วงเข้าพรรษามีน้อยลง การละเล่นนี้จึงค่อยๆ ห่างหายไป และไม่ได้มีการเล่นสืบเนื่องต่อมา (พระสมุห์สมพงษ์ ธมมสาโร, 2564, 5 ธันวาคม)

8.สรุป

จากการศึกษาภูมิวัฒนธรรมบ้านย่านอ่างทอง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเน้นข้อมูลจากการสัมภาษณ์คนในท้องถิ่นบ้านย่านอ่างทองนี้ ทำให้เห็นถึงความสำคัญของแม่น้ำน้อยที่เสมือนเป็นเส้นเลือดหล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนในท้องถิ่นแถบนี้ ทั้งเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญในอดีต อันส่งผลถึงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยริมสองฟากฝั่งแม่น้ำน้อย และการติดต่อค้าขายระหว่างคนในท้องถิ่นบ้านย่านอ่างทองกับท้องถิ่นต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในเส้นทางของลำน้ำ โดยมีวัดย่านอ่างทองเป็นศาสนสถานที่สำคัญของชุมชน เมื่อมีเทศกาลงานประเพณีประจำปีในท้องถิ่น เช่น เทศกาลสงกรานต์ และการทำบุญตามประเพณีก็จะมีผู้คนในละแวกใกล้เคียงมาร่วมงานกันที่ศาสนสถานแห่งนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้คนทั้งในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียง อีกมิติหนึ่งแม่น้ำน้อยยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับธรรมชาติ จากการที่แม่น้ำสายนี้มีคุณประโยชน์ต่อผู้คนที่ทั้งในด้านการชลประทาน รวมทั้งเป็นแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ส่งผลต่อวิถีชีวิตของผู้คน ทั้งในด้านการทำเกษตรกรรมและการเป็นแหล่งอาหารที่มีพันธุ์ปลาน้ำจืดหลากหลายชนิด และยังก่อให้เกิดภูมิปัญญาด้านการทำอาหารที่ได้จากปลาและพืชผักที่หาได้ในท้องถิ่น สามารถนำมาประกอบอาหารได้หลากหลายชนิด และในด้านของการหวงแหนรักษาโบราณวัตถุ โบราณสถานสถานของวัดย่านอ่างทอง ที่คนในท้องถิ่นได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างลูกกรงไม้ไว้สำหรับป้องกันการโจรกรรมพระพุทธรูป ยังสะท้อนได้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ดังที่สามารถจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ให้คนในชุมชนและผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าชมและศึกษาคคุณค่าของศิลปวัตถุอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นแห่งนี้ ข้อมูลด้านภูมิวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรม ให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจแก่ท้องถิ่นบ้านย่านอ่างทองแห่งนี้ต่อไป

9. บรรณานุกรม

- ฉัตรชัย เขียวพานิชย์. (2564, พฤศจิกายน 12). ไวยาจักร. ชุมชนวัดย่านอ่างทอง. สัมภาษณ์.
ดวงจันทร์ วงศ์สะอาด. (2564, ธันวาคม 4). ชุมชนวัดย่านอ่างทอง. สัมภาษณ์.
ธีราพร เขียวพานิช. (2564, ธันวาคม 4). ชุมชนวัดย่านอ่างทอง. สัมภาษณ์.
วันชัย สืบถิ่น. (2564, ธันวาคม 5). ไวยาจักร. ชุมชนวัดย่านอ่างทอง. สัมภาษณ์.
ศรีศักร วัลลิโภดม. (๒๕๕๑). **คู่มืออุกคิต ความหมายของภูมิวัฒนธรรม การศึกษาจากภายในและสำนึกของท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก - ประไพ วิริยะพันธุ์.
สมชาย สืบฤกษ์. (2564, ธันวาคม 4). ชุมชนวัดย่านอ่างทอง. สัมภาษณ์.
สมเด็จ แยมโสภิน. (2564, ธันวาคม 28). ชุมชนวัดย่านอ่างทอง. สัมภาษณ์.
สมุห์สมพงษ์ ธมมสาโร, พระ. (2564, ธันวาคม 5). เจ้าอาวาสวัดย่านอ่างทอง (จุฬาโลก). ชุมชนวัดย่านอ่างทอง. สัมภาษณ์.

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	พัทธ์ แดงพันธ์	รูปถ่าย
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิชาการศึกษา	
วัน เดือน ปี เกิด	23 พฤษภาคม 2527	
ที่อยู่ปัจจุบัน	123/102 หมู่ 3 ต.คลองสวนพลู อ.พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา	
เบอร์โทรศัพท์	084 023 5053	
เบอร์โทรสาร	035241407	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ		

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2555	ศิลปศาสตรมหา บัณฑิต ศศ.ม.	ประวัติศาสตร์ไทย	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2549	ศิลปศาสตร บัณฑิต ศศ.บ.	อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2555	นักวิชาการศึกษา	สถาบันอยุธยาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตลาดหัวรอ พระนครศรีอยุธยา

วิจัยประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอเสนา

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ชุมชนตลาดสมจิตร

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

วัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทยภายใต้สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่

Culture of Teaching and Learning in Thailand under NEW NORMAL Life

¹Krittagan Charlie Dhoppupa, ²Chawakit Thongnuipram, ³Tiwaporn Krinkrom, ⁴Sirigon Intakong

¹Asst.Prof.Krittagan Charlie Dhoppupa.Ph.D. Curriculum and Instruction in Faculty of Education,
Muban Chombueng Rajabhat University.

²Chawakit Thongnuipram. Master degree of Education Technology, Audio visual teacher under the Samut Prakan
Secondary Education Service Area Office.

³Tiwaporn Klinklom. Business Information System. Faculty of Management Science, Suratthani Rajabhat University.

⁴Sirigon Intakong. General Administration Officer in Faculty of Education, Muban Chombueng Rajabhat University.

Abstract

การจัดการเรียนการสอนเปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการชั้นเรียนให้
เดินหน้าได้อย่างราบรื่น เพราะการสอนเนื้อหาความรู้ให้แก่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีกลวิธีหรือเทคนิคต่าง ๆ ใน
การถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านั้น บุคคลที่ถูกเรียกว่า “ผู้สอน” หรือ “ครู” ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ความ
ชำนาญ และพัฒนาตนเองในศาสตร์ของตนตลอดเวลา เชื่อแน่ว่าคนเหล่านี้มีองค์ความรู้ในศาสตร์ของตนอย่าง
แท้จริง อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่ไม่น้อยไปกว่าองค์ความรู้ในศาสตร์เนื้อหาวิชาการ ก็คือ ศาสตร์ การสอน
โดยเฉพาะนักวิชาการไทยที่ไปศึกษามาจากต่างประเทศ ได้นำองค์ความรู้ในด้านนี้กลับมาใช้ในประเทศไทยอย่าง
กว้างขวาง ส่งผลให้วัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนของไทยปรับและเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก ที่สำคัญที่สุดใน
สถานการณ์การระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้การจัดการเรียนการสอนของไทยต้องเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ชนิดที่
เรียกว่า “เปลี่ยนชีวิตการจัดการเรียนรู้อันใหม่” โดยสิ้นเชิง

Key Words: วัฒนธรรม, การจัดการเรียนการสอน, ประเทศไทย, สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่

Culture, Instruction, Thailand, NEW NORMAL Life

Introduction

ภายใต้สถานการณ์การระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่สืบเนื่องมาหลายปี ทำให้ ณ เวลานี้มี ประชากรโลกติด
เชื้อมากกว่า 237 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตสูงถึงกว่า 4.8 ล้านคน (2021. <http://travel.trueid.net/detail/EpwDxDy0Jd17>) ในระยะแรกของการระบาดประเทศไทยยังอยู่ในอันดับต้น ๆ ของประเทศต่าง ๆ ใน
โลกใบนี้ที่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้ดีมาก แต่ปัจจุบันประเทศไทยกลับติดอยู่ในอันดับต้น ๆ ของประเทศใน
โลกนี้ที่มีผู้ติดเชื้อสูงชันอย่างรวดเร็วกว่า 1.7 ล้านคน และเสียชีวิตสูงถึงกว่า 1.7 หมื่นคน ส่งผลต่อระบบสังคม
วัฒนธรรม วิถีชีวิต เศรษฐกิจ รวมทั้งการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะการศึกษาที่เกี่ยวข้องไปถึงประชากรใน
วัยเจริญเติบโตที่จะไปเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต ทำให้การจัดการศึกษาต้องหยุดชะงัก ปรับและเปลี่ยนตัว
เองอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนต่อไปได้ภายใต้การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทั้งนี้ต้อง
พิจารณาถึงความพร้อมของบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง และสื่อการเรียนการสอน

Background

การจัดการเรียนการสอนในประเทศไทยหรือทุกประเทศล้วนมีรากฐานมาจากแนวคิด ทฤษฎีทางการศึกษาที่เรียกว่า Bloom's Taxonomy ที่ประกอบด้วย 1) Knowledge 2) Comprehension 3) Application 4) Analysis 5) Synthesis 6) Evaluation และพัฒนามาเป็น Bloom's Taxonomy Revise (2021. <https://www.celt.iastate.edu/teaching/effective-teaching-practices/revise-blooms-taxonomy/>) ซึ่งได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนว่าประกอบด้วย 1) Remembering 2) Understanding 3) Applying 4) Analyzing 5) Evaluating 6) Creating

เมื่อเป็นเช่นนี้การจัดการเรียนการสอนในประเทศต่าง ๆ ก็ยังคงยึดฐานคิดนี้เป็นสำคัญ เพื่อใช้พัฒนาผู้เรียนของตน และมีการปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนมาเป็นระยะ ๆ เพิ่มการสอนแบบกึ่งออนไลน์แทนที่การสอบในชั้นเรียน กระทั่งปัจจุบันมาเป็นการสอนแบบออนไลน์เต็มรูปแบบ ทั้ง ๆ ที่ยังมีข้อจำกัดในด้านบุคลากร สื่อผู้ปกครอง และผู้เรียน โดยเฉพาะในรายวิชาที่มีการฝึกปฏิบัติ ผู้เรียนต้องเกิดการลงมือกระทำจริง ทดลองจริง เช่น การทดลองด้านวิทยาศาสตร์ การฝึกปฏิบัติด้านกีฬา การฝึกปฏิบัติด้านนาฏศิลป์ ดนตรี เป็นต้น เหล่านี้จะจัดการเรียนการสอนอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เป็นเรื่องที่น่าขบคิดมิใช่น้อย

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงนำมาซึ่งการศึกษารวบรวมวัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทยภายใต้สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่ว่าจะเป็นอย่างไรร

Research Goals

เพื่อศึกษารวบรวมวัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทยภายใต้สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่ว่าจะมีรูปแบบไหน และอย่างไร

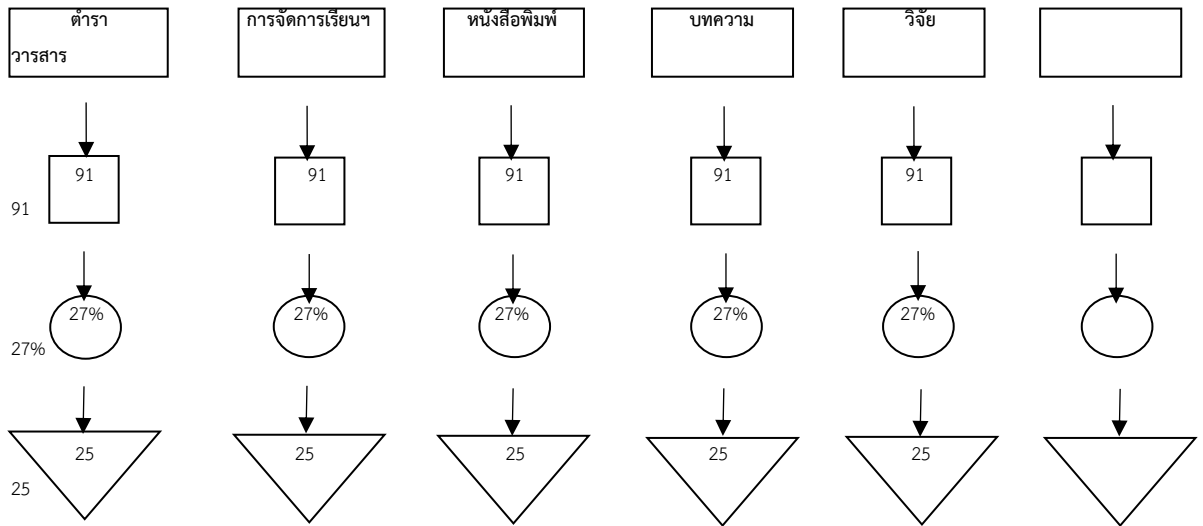
Objective

1. เพื่อศึกษาวรรณกรรมวัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทยภายใต้สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่
2. เพื่อรวบรวมรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทยภายใต้สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่

Methods

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผสมกับการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. เอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ ตำรา วิธีการจัดการเรียนการสอน หนังสือพิมพ์ บทความ วิจัย วารสาร ทั้งที่ออนไลน์และไม่ออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ รวบรวมตั้งแต่ปี 2019 ถึงปัจจุบัน โดยมีเกณฑ์ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 27 (บุญชม ศรีสะอาด, 1995 : 38) และใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 25 รายชื่อต่อ 1 รายชื่อเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 125 รายชื่อเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างดังนี้

2. หลังจากนั้นจึงนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ด้วยรูปแบบสามเส้า เพื่อหาคำตอบตามจุดประสงค์การวิจัย

Expected results

1. ได้ทราบถึงวัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนของไทยภายใต้สถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่
2. ได้ทราบถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของประเทศไทยภายใต้สถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่

วัฒนธรรมไทย

คำว่า “วัฒนธรรมไทย” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “สิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย, วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา” และปัจจุบันเพื่อความสะดวกในการศึกษาและส่งเสริมวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา คือ

- 1) สาขามนุษย์ศาสตร์ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม ศีลธรรม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทในสังคม การปกครอง กฎหมาย เป็นต้น
- 2) สาขาศิลปะ ได้แก่ ภาษา วรรณคดี ดนตรี นาฏศิลป์ วิจิตรศิลป์ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นต้น
- 3) สาขาช่างฝีมือ ได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจัดสาน การทำเครื่องเงิน การทำเครื่องเงิน เครื่องทอง การจัดดอกไม้ การประดิษฐ์ การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น
- 4) สาขาเกษตรกรรมศิลป์ ได้แก่ ความรู้เรื่องอาหาร การประกอบอาหาร ความรู้เรื่องการแต่งกาย การอบรมเลี้ยงดูเด็ก การดูแลบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ความรู้เรื่องยา การรู้จักใช้ยา ความรู้ในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว เป็นต้น
- 5) สาขากีฬาและนันทนาการ ได้แก่ การละเล่น มวยไทย ฟันดาบสอยมือ กระบี่กระบอง การเลี้ยงนกเขา ไม้ตัดต่าง ๆ เป็นต้น

จะเห็นว่าทั้ง 5 สาขานี้ ล้วนเป็นเนื้อหาที่จะต้องถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนโดยผ่านวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ ซึ่งวิธีการจัดการเรียนการสอนนี้หากพิจารณาให้ละเอียดจะพบว่า สามารถที่จะกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะหนึ่งของวัฒนธรรมไทยได้ คือ จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านนี้ พบว่าการจัดการเรียนการสอนของไทยในยุคแรก ๆ ส่วนมากแล้วจะสอนในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม (2021. <https://www.gotoknow.org/posts/355064>) เช่น การฟ้อนรำ การบรรเลงดนตรีไทย ท่าร่ายรำกระบี่กระบอง การร้องเพลงไทยเดิม เป็นต้น ในลักษณะที่เรียกว่ามุขปาถะ (word of mouth) คือการถ่ายทอดกันแบบปากต่อปาก ไม่มีการจดบันทึกใด ๆ ทั้งสิ้น และผู้เรียนหรือที่เรียกว่า ลูกศิษย์ จะต้องจดจำทุกอย่างที่ครูสอนและถ่ายทอดให้ทั้งหมดชนิดที่เรียกว่าพลาดไม่ได้แม้แต่เล็กน้อย เพื่อที่ตนจะได้ถ่ายทอดให้แก่คนอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งเป็นลักษณะของการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น กระทั่งปัจจุบันก็ยังคงมีลักษณะเช่นนี้

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังคงมีกลิ่นของความเก่า นั่นคือ เป็นลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบครูสอนลูกศิษย์ให้จดจำแบบ Role Model ซึ่งมีครูเป็นต้นแบบที่ ลูกศิษย์ต้องปฏิบัติตามจึงจะเรียกได้ว่าเป็นลูกศิษย์ที่ดี

การจัดการเรียนสอนในอดีต

ดังที่กล่าวไปในตอนต้นว่า เดิมทีการจัดการเรียนการสอนของไทยมีลักษณะแบบมุขปาถะ (word of mouth) และเป็นการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการร่ายรำ ดนตรี การแสดง ละครต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นฐานของการจัดการเรียนการสอนนับจากนั้นเป็นต้นมา ต่อมาการสอนเรื่องราวเหล่านี้ได้มีรูปแบบหรือวิธีการสอนที่เปลี่ยนแปลงไป คือ (Krittagan Charlie Dhoppupa. 2018)

1) การจัดการเรียนรู้แบบครูพักลักจำ (Kru-pak-luk-jum) ไม่ได้เป็นการเรียนกับครูโดยตรง อาจจะไปได้ยินได้ฟังมาก็จดจำเอาไว้ ในทำนองที่ว่า “แอบเรียนรู้อันนี้” ในลักษณะนี้ผู้เรียนจะไม่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ให้โดยตรง อาจมีสาเหตุมาจากบุคคลนั้น ๆ ไม่เป็นที่ต้องการของครู เช่น ยากจน รูปร่างหน้าตาไม่ดีและไม่สมส่วน น้ำเสียงไม่ดี เป็นต้น แต่ตัวบุคคลเหล่านี้ต้องการที่จะมาเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ จากครู จึงได้แอบดู แอบจำ และแอบฝึกฝนตนเองจากสิ่งที่จำได้

2) การจัดการเรียนรู้แบบบ้านครูดนตรี (Music teacher's house) คือการไปใช้ชีวิตกินนอนอยู่ที่นั่นเลย แล้วก็คอยรับใช้ครูตามสมควร ครูก็จะต่อเพลงให้แบบตัวต่อตัว ไม่มีการจดบันทึกใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อมีฝีมือพอที่จะไปเล่นตามงานได้ก็อาจจะได้รับค่าตัวไปด้วย ลักษณะนี้จึงอาจเรียกว่า “โรงเรียนประจำ”

3) จดจำทำนองเพลง (Memorize the melody) การจดจำทำนองเพลงก็เป็นไปตามครูผู้สอนจะคิดค้นขึ้น เพื่อให้ลูกศิษย์จดจำทำนองเพลงได้ง่ายขึ้น เช่น การร้องทำนองเป็น นอย น้อย ตามเสียงของทำนองเพลง หรือที่บางคนเรียกว่าการนอยเพลง การนอยเพลงก็คือการฮัมเพลงที่เรียกกันในปัจจุบันนั่นเอง

4) การบันทึกโน้ตดนตรีไทย (Recording of Thai musical notes) เป็นการบันทึกด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ตามความเข้าใจของผู้บันทึกเองเพื่อเป็นการช่วยเตือนความจำ ไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างชัดเจนเพื่อการเผยแพร่ ใครถนัดจะบันทึกอย่างไรก็ทำกันไปเป็นเครื่องหมายที่รู้ได้เฉพาะตน

นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนที่เป็นเนื้อหาวิชาการยังมีลักษณะของการท่องตามผู้สอน แบบที่เรียกว่า มุขปาถะ (word of mouth) อีก เช่น การท่องบทอาขยาน ก - ฮ (Krittagan Charlie Dhoppupa. 2017) สรุปได้ว่า ถึงแม้ว่าจะมีแบบเรียนให้ผู้เรียนได้ฝึกอ่าน การจัดการเรียนการสอนของครูไทยยังมีลักษณะของ

การให้ผู้เรียนท่องจำแบบ ไม่มีวิธีการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนฝึกการคิดวิเคราะห์หรือเรียนรู้ด้วยวิธีการอื่น รวมทั้งผู้เรียนไม่สามารถที่จะเข้าใจได้เลยว่าสิ่งที่กำลังท่องจำจะได้ประโยชน์อะไรและจะนำไปเรียนรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ได้อย่างไร

ดังนั้นจะเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของครูไทยในอดีตเน้นให้ผู้เรียนท่องจำมากที่สุด รองลงมาคือการอ่านตามตัวหนังสือในแบบเรียน ยังไม่ค่อยจะมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมากนัก

สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่

ในอดีตคนไทยมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย เหมือนอย่างที่กำลังกล่าวไว้ในประเด็น “วัฒนธรรมไทย” และ “การจัดการเรียนการสอนในอดีต” ที่ไม่มีโรคใด ๆ หรือเหตุการณ์ใด ๆ ที่จะต้องมาแบ่งแยกกีดกันคนออกจากกัน หากมีการพบหน้ากันต้องเว้นช่องว่างอย่างน้อย 1 – 2 เมตร ต้องมีการใส่หน้ากากอนามัยเพื่อป้องกันการเชื้อโรค ต้องระมัดระวังชีวิตอย่างที่สุดเพื่อไม่ให้ติดเชื้อมีดังกล่าวดังกล่าว

คำว่า “วิถีชีวิตใหม่” เป็นคำที่เพิ่งเกิดขึ้นหลังเกิดการระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้มีการบัญญัติคำนี้ขึ้นมาใช้ ถึงอย่างไรก็ตามจะมีวิถีชีวิตใหม่หรือไม่ วิถีชีวิตของมนุษย์ยังคงต้องดำเนินต่อไปภายใต้ข้อจำกัด บางอย่าง

สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่ มีความหมายครอบคลุมถึงทุกมิติของการดำเนินชีวิตของคนไทย เริ่มตั้งแต่การออกนอกบ้าน การประกอบอาชีพ การพบปะพูดคุย การกินอยู่ การรักษาความสะอาดของมือและร่างกาย การสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่อยู่ในที่ชุมชน ความสะอาดของสิ่งของเครื่องใช้และที่อยู่อาศัย การเดินทาง การจัดการเรียนการสอน เป็นต้น คนไทยต้องปรับและเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตครั้งยิ่งใหญ่ เพื่อให้อยู่รอดปลอดภัยจากเชื้อโควิด-19 ที่สามารถฆ่าชีวิตคนได้อย่างรวดเร็ว

เพราะฉะนั้นวิถีชีวิตใหม่ จึงเป็นสิ่งใหม่จริง ๆ สำหรับคนไทยทุกคน และสิ่งนี้ส่งผลกระทบต่อถึงระบบทางสังคมทั้งระบบ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนของไทย ที่ต้องตั้งรับและรุกไปข้างหน้า ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความพร้อมในหลายสิ่ง ซึ่งจะกล่าวถึงในประเด็นการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร

การจัดการเรียนการสอนปัจจุบัน

นับจากมีการระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างมาก ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและรัฐบาลชุดปัจจุบันได้ประกาศให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 มุ่งเน้นอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ทั้งหลายนี้ล้วนมาจากรากฐานทางการศึกษา

จากอดีตที่ครูไทยสอนแบบให้ผู้เรียนท่องจำ เริ่มปรับมาสู่การใช้สื่อประกอบการสอนเพิ่มมากขึ้น มีวิธีการสอนที่หลากหลายขึ้น นักวิชาการไทยไปศึกษา เรียนรู้ มาจากประเทศซีกโลกตะวันตกเพิ่มมากขึ้น แล้วนำกลับมาปรับใช้กับบริบทสังคมไทยในหลาย ๆ ประเด็น แต่ถึงอย่างไรก็ตามยังขาดความพร้อมด้านทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น สื่อ สัญญาณอินเทอร์เน็ต ความรู้ของครู ความพร้อมของผู้ปกครองทั้งด้านความรู้ การเงิน วิถีชีวิต และสถานที่ รวมทั้งความพร้อมของผู้เรียน จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่ายุคนี้สอนผ่านระบบออนไลน์ (Online Learning) เต็มรูปแบบ สามารถที่จะอธิบายที่ละประเด็นได้ดังนี้

1) **ด้านสื่อ** สิ่งที่ปรากฏในสถานการณ์ปัจจุบัน คือ เครื่องมือต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ยังไม่มีความพร้อม อาทิ โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลและค่อนข้างยากจน สถานศึกษาดังกล่าว รวมทั้งผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครอง ยังขาดแคลนเครื่องมือที่จะเป็นสื่อกลางในการจัดการเรียน การสอนออนไลน์ นั่นคือ

โทรศัพท์มือถือและโน้ตบุ๊ก ถ้าหากว่าจะมีเครื่องมือเหล่านี้อยู่บ้างแต่ก็ยังมีปัญหา ในด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต ที่ยังเข้าไม่ถึงในพื้นที่ห่างไกล

นอกจากนี้ยังรวมถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่จะเข้าถึงแต่ละพื้นที่ เพื่อเชื่อมต่อกับเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ ของผู้เรียน ยังขาดความพร้อมมากที่สุด บางพื้นที่โทรศัพท์พื้นฐานยังเข้าไม่ถึง บางพื้นที่ไฟฟ้ายังเข้าไม่ถึง และยังไปกว่านั้นยังขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังจากหน่วยงานของรัฐที่จะทำให้เรื่องเหล่านี้ทุเลาลงได้

2) ด้านความรู้ของครู เวลาเป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่าน ถ่ายเทจากคนรุ่นเก่ามาสู่คนรุ่นใหม่ คนรุ่นเก่ายังอยู่ในระบบการศึกษาไทยจำนวนมาก เมื่อต้องมาสอนออนไลน์ด้วยสถานการณ์บังคับที่เกิดขึ้นแบบนี้ ทำให้ครูเหล่านี้ไม่มีความรู้และไม่พร้อมที่จะสอนผ่านระบบออนไลน์ และมองว่าการสอนผ่านระบบออนไลน์ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้

นอกจากนี้แล้วครูรุ่นเก่าอีกส่วนหนึ่งก็ไม่พยายามที่จะพัฒนาตนเองในด้านความทันสมัยของสื่อเทคโนโลยี

3) ด้านความพร้อมของผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่

3.1 ด้านความรู้ ผู้ปกครองที่เป็นคนรุ่นเก่า ๆ จำนวนหนึ่ง รวมทั้งผู้ปกครองที่อยู่ห่างไกลความเจริญ อยู่ตามชนบท มักจะขาดความรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เมื่อลูกหลานของตนต้องเรียนผ่านระบบออนไลน์ ต้องอาศัยโทรศัพท์มือถือหรือโน้ตบุ๊ก ผู้ปกครองเหล่านี้ก็ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือลูกหลานได้

3.2 ด้านการเงิน ได้กล่าวไปแล้วว่า ผู้ปกครองที่ยากจน ความสามารถที่จะหาเครื่องมือประกอบการเรียนรู้ให้แก่ลูกหลานก็จะยากมากยิ่งขึ้น หากว่าโรงเรียนช่วยเหลือด้านเครื่องมือประกอบการจัดการเรียนการสอน แต่จะใช้จ่ายเงินที่ไหนไปซื้อชั่วโมงอินเทอร์เน็ต

3.3 ด้านวิถีชีวิต โดยส่วนใหญ่มักมองข้ามไปว่า ถึงแม้ผู้ปกครองจะมีกำลังทรัพย์ มีความรู้ มีอาชีพหน้าที่การงานที่ดี แต่สิ่งหนึ่งที่ทำให้เขายังคงต้องดำเนินต่อไปในชีวิตของเขา คือ การทำงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินเลี้ยงชีวิตคนทั้งครอบครัว เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้ปกครองจะมีเวลามาเรียนรู้พร้อมกับลูกหลานของตนได้อย่างไร สิ่งที่ทำได้คือ ให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองจากการจัดการเรียนการสอนของครูผ่านระบบออนไลน์

3.4 ด้านสถานที่ เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง เพราะว่าบางครอบครัวพักอาศัยอยู่ในที่ห่างไกลความเจริญ สัญญาณอินเทอร์เน็ตเชื่อมต่อไม่ถึง บางครอบครัวอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ มีลูกหลานหลายคน แต่สภาพบ้านคับแคบเมื่อต้องเรียนออนไลน์ในเวลาเดียวกัน การรบกวนของเสียงก็เกิดขึ้น เป็นต้น

จะเห็นว่า ความพร้อมของผู้ปกครองมีส่วนสำคัญมากกว่าสิ่งอื่นใด เพราะการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ผู้ปกครองต้องมีบทบาทหน้าที่ที่เปรียบเสมือนครูที่สอนในบ้าน แต่ความจริงที่เห็นคือ ผู้ปกครองมีข้อจำกัดด้านต่าง ๆ มากมาย

4) ด้านผู้เรียน เป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุด ขณะนี้ประเทศไทยจัดการเรียนการสอนทุกระดับผ่านระบบออนไลน์ สิ่งที่น่ากังวลคือ ระดับปฐมวัย จะพัฒนาผู้เรียนอย่างไรให้ตอบปรัชญาการศึกษาในระดับนี้ จะพัฒนาผู้เรียนอย่างไรให้มีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจตามเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนดไว้ เพราะสิ่งที่รวบรวมมาได้จากการศึกษาในครั้งนี คือ บางโรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กปฐมวัยผ่านระบบออนไลน์วันละ 3 – 4 คาบติดต่อกัน เช่น คาบแรกเริ่มเรียน 9.00 – 9.50 วิชาภาษาอังกฤษ / คาบที่สอง 10.00 – 10.50 วิชาศิลปะ / คาบที่สาม 11.00 – 11.50 วิชาละ เป็นต้น ลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ไม่สมควรเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนปฐมวัย เพราะธรรมชาติของเด็กปฐมวัยไม่สามารถมีสมาธิยาวนานขนาดนี้

ระดับประถมศึกษาจัดการเรียนการสอนทั้งวันผ่านระบบออนไลน์ เริ่มเรียนตั้งแต่เวลา 8.30 – 16.30 และบางครั้งมีช่วงเวลาของการสอนพิเศษเพิ่มเติมตั้งแต่เวลา 17.00 – 18.30 ลักษณะเช่นนี้น่าสงสารผู้เรียนมาก

ที่สุด เพราะถูกกระทำจากครุตลอดเวลา ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอนก็ตาม แต่ครูควรที่จะ ออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและมีวิธีการประเมินผลและวัดผลทางการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเหมาะสม กับสถานการณ์ปัจจุบันให้มากที่สุด เพราะสิ่งที่พบจากการวิจัยคือ ครูต้องสอนให้ครบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน หลักสูตร และพยายามประเมินผลวัดผลผู้เรียนให้ได้ โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

สิ่งหนึ่งที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน พอสรุปได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนในอดีต : จะเน้นถึงการสอนด้วยวิธีมุขปาถะ (word of mouth) คือ การเล่า จากปากต่อปาก เรียนรู้จากเรื่องเล่าที่บอกต่อ ๆ กันมา, การสอนแบบท่องจำ (memorize the melody) เช่น ท่องจำเนื้อเพลง ท่องจำบทอาขยาน, การสอนแบบบ้านครู (music teacher's house) คือ มีครูเป็นผู้สอน สอน โดยให้ลูกศิษย์ท่องจำหรือปฏิบัติตามในสิ่งที่ตนต้องการถ่ายทอด และท้ายสุดคือการสอนตามตัวหนังสือ (Recording of Thai musical notes) คือผู้เรียนจะเรียนรู้จากสิ่งที่จดบันทึกไว้ โดยมีครูเป็นผู้สอนตามแบบเรียน นั้น ๆ

2. การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน : ปัจจุบันจะเน้นการสอนด้วยระบบออนไลน์ (online learning) ซึ่งต้องมีปัจจัยต่าง ๆ จำเป็นต้องการจัดการเรียนการสอน เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือหรือโน้ต บุคหรือคอมพิวเตอร์ ความรู้ของครู ความพร้อมของผู้ปกครองและผู้เรียน สภาพแวดล้อม การวางแผนการจัดการเรียนการสอนของครู เป็นต้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบนี้ ผู้สอนก็ได้พยายามที่จะออกแบบ การสอนด้วยวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ผสมผสานเข้าไป เช่น วิธีการสอนแบบ Project-based Learning, Problem-based Learning, Research-based Learning, Active Learning เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะสอนด้วยวิธีการสอนที่หลากหลาย และพยายามปรับให้เข้ากับการสอนออนไลน์ แต่ยังคงติดกับดักด้านการจัดการเรียนการสอน เพราะบางกิจกรรมผู้เรียนไม่สามารถที่จะลงมือปฏิบัติได้ตามทฤษฎี หรือตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ สิ่งที่ทำได้คือ สมมติขึ้นมาเท่านั้น

Conclusion

วัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนของไทยภายใต้สถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ จะยังคงดำเนินต่อไปอีกนาน เพียงไร ไม่มีใครสามารถกำหนดได้ สิ่งที่กำหนดและปฏิบัติได้คือ การพยายามดำเนินชีวิตของตนเองให้ห่างไกล จากเชื้อโควิด-19 ดังนั้นวัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยสัญญาณอินเทอร์เน็ต หรือที่ เรียกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์จึงยังคงน่าจะต้องดำเนินต่อไป และอาจมีลักษณะการจัดการเรียน การสอนแบบกึ่งออนไลน์ผสมผสานเพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบโจทย์เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ และท้ายที่สุดวัฒนธรรม การจัดการเรียนการสอนของไทยจะเปลี่ยนไปในด้านใดเพิ่มอีก หรือจะพลิกโฉมอย่างชนิดที่เรียกว่า “New Curriculum, New Instruction, New Assessment and Evaluation” ท้ายสุดอาจจะกลายเป็น “New Paradigm”

Reference

- Bunchom Srisa-ard. 1995. **Research Principles**. 3rd Print. Bangkok : Suriyasran.
- GotoKnow. 2021. **Teaching Thai music in the past**. [online].Available <http://www.gotoknow.org/posts/355064> (Access date : October 7, 2021).
- IOWA Stage University. 2021. **Revised Bloom's Taxonomy**. [online].Available <http://www.celt.iastate.edu/teaching/effective-teaching-practices/revised-blooms-taxonomy/> (Access date : October 3, 2021).
- Krittagan Charlie Dhoppupa. 2017. **AR- KA – YAN? (PRAYING KOR TO HOR IN THAI LANGUAGE)**. International Journal of Management and Applied Science, P36-38 . Volume-3, Issue-2, Feb.-2017.
- Krittagan Charlie Dhoppupa. 2018. **How to teach Thai music to international?** Hong Kong International Conference on Education, Psychology and Society (Proceeding). 2018.
- Nikom Musikacama. 2002. **Culture: a new role in the age of globalization**. Bangkok : Fine Arts Department.
- Ronnarong Jundai. 2010. **Cultural Council Executive Structure Development through Local Network Collaboration under the National Cultural Act 2010**. Journal of Social Work Vol. 29 No.1 January-June 2021.
- TrueID. 2021. **Latest balance update Covid-19 cases around the world (COVID-19) 9 October 64 Thailand is still stable at ten thousand**. [online].Available <https://travel.trueid.net/detail/EpwDxDy0Jd17> (Access date : October 5, 2021).
- Vanida Intara-umnyuw. 2016. **The Act on Promotion and Preservation of the Wisdom of Thailand Culture 2016**. Bangkok : Secretariat of the House of Representatives.

Local Market Cultural Transformation in the New Normal Age

Bampen Maitreesophon¹ Thanasin Janthadech²

¹ Dean, Faculty of Public Administration, Stamford International University

E-mail: Bampen.maitreesophon@stamford.edu

² Faculty of Business and Technology, Stamford International University

E-mail : Thanasin.janthadech@stamford.edu

ABSTRACT

This paper aims at exploring and understanding the local market cultural transformation in the new normal age. It seeks to gain deeper knowledge of how local market has been changed to cope with all challenges. The paper reveals that in the new normal age most local markets in Thailand operate under an open-air model concept to prevent the spread of coronavirus. An outdoor local market physical setting may take place either along local road, beside local temple, or at some public space where it is most convenient for everyone. Local market business hours are from 2.00-7.00 p.m. but 3.00-6.00 p.m. is a peak time. Market owners are required to follow the standard protocols controlled by central and local governments such as: to provide an easy-to-read COVID-19 prevention protocols signage at onsite and to place temperature scanner, alcohol-based hand sanitizers, register book, disease-control tracking QR code with a staff to monitor at all entrance gates. Vendors and buyers are to wear face mask and avoid close contact with one another. Frequent announcements through loudspeakers are to be made to remind people regarding coronavirus prevention process. Stylish colorful face masks, food, fruits, and trendy items like healthy and beauty products are hot and bestselling items.

Keywords: local market, cultural transformation, the new normal age

Introduction

Market is a regular place where sellers and buyers come and meet at a certain time in order to exchange, buy, or sell products, items, and/or services. There are many different types and names of market depends upon its characteristics such as local market or community market, farmer's market, or sometime called a flea market. But for local market, it usually locates on a community area, which it could be a place, not built as a permanent building, provided for hawkers or vendors to sell goods such as fresh food, cooked food, fruits, beverages, agricultural products, used or new goods, trendy items, clothes, and other consumer products. Local market in each area usually

operates periodically on a certain date and time. Each of village or community has its own local or community market aims at serving its people, vendors, visitors, or neighbors. The market location usually located on an empty land beside local or secondary roads or open spaces in the community. Diversity of consumer products, local goods, household items, street brand cosmetics, and fashion clothing are sold in cheaper or affordable prices. Local people consider in buying fruits and vegetable from local market because of the freshness and the lower price.

Operating hours of local market used to be in the morning and last around at noon time. As our world is getting warmer due to a non-stop climate change situation, the morning or day time market has transformed itself to be an evening market. Because of a cooler weather in the evening and a no-rush-to-work pressure atmosphere from both buyers and amateur vendors make a brand new evening market the most fascinating and perfecting for jogging, shopping, eating, or associating to one another. Prime time for enjoying and consuming this scenario would be from 4:30 p.m. and 6:30 p.m. In addition, the market area, parking space, infrastructures and also types of items sold in the market have incredibly expanded due to high volumes of customers and vendors.

The fascinating things of local market

Although it is widely perceived that market is a place where buyers and vendors can buy and sell things and merchandises, markets around the world may appear in many different forms and styles and operate either permanently or periodically in different dates and times. For instance, the night market is a trading place operated in the evening that small businesses offered a variety of cheap products and cooked food (Huang, Liou and Tzeng, 2009) and at the same time, the flea market is a place where vendors can sell old or used goods for a cheaper price (Cambridge dictionary, 2022: online)

Each market in Thailand may have its specific characteristics that makes it's to be explicitly called by local, regional community, or tourists. The market characteristics itself can also be called either a land market, a floating market, an indoor market, an

outdoor market, a flea market, a hawker stall, a day market, an evening market, a night market or any other specific name like Train Market, JJ Market, Indy Market, and etc.

Back to the old days, a local market usually aimed at serving local farmers, gardeners, vendors and buyers as an appointed place to exchange farm corps, sell and buy local products, goods, and other farm-related products. General market and local market may share some similarities of forms and patterns but local market did not operate everyday like general market did. Local market time of operation was set at a specific time and place only for trading such a specific appointment during a harvest season when local products and corps were ready to be traded off. On the other hand, a general market usually located in town or big city and was more businesslike than a local market.

Patterns and forms of market may have timely evolved and changed according to social, economic conditions, market objectives, and lifestyle of consumers in each period of time. Especially when the population in local and rural area increased, the demands and volumes of vendors and buyers would increase as well.

Products sold in local market nowadays are not only agricultural products, fruits, food, and beverages, also plenty of trendy goods such as Korean cosmetics, Japanese food, imported fashion clothes from China are found almost everywhere in the market. It is said that what we can buy at a big market in town today we can buy them at a local market for a cheaper price. Vendors or traders at the local market today are not farmers or local people anymore, they habitually earn their living by travelling from market to market to sell various items as fulltime vendors.

A variety of good sold with reasonable or sometime at a very cheap price is a charm of a local market. The market today is like a cultural place where visitors and tourists can most enjoy tasting variety of local food, shopping OTOP or local products as a unique souvenir or a rare item that may not be able to find at anywhere else. Local market is most likely a good place where tourists can learn and appreciate local culture while tasting tropical food, fruits, or buying local products at the same time.

Various items sold in a local market

Local market in the new normal age

The terms of new normal, new normal age, or new way of life have emerged a couple months after the COVID-19 pandemic was discovered in 2019 and was identified by the World Health Organization for a public health emergency of international concern in January 2020 and for a pandemic in March 2020. Coronaviruses are a large family of viruses that cause illness ranging from the common cold to more severe diseases. (WHO, 2022: Online). The ongoing pandemic of COVID-19 has caused more than 5.5 million deaths and more than 317 million cases throughout the world (Wikipedia, 2022: Online).

The epidemic of coronavirus also caused Thailand and many other countries social and economic disruption resulting in changing people behaviors and ways of life. A sudden and radical change occurred in people's daily habit. Numbers of unfamiliar terms invented to describe an ongoing situation and new way of life of people such as 'new normal', 'social distancing', 'pandemic', and COVID-19 are spoken. It is said that this new way of life will become a normal way of life for every human being for at least two years. (Chula.ac.th, 2020) or until the Ministry of Public Health finds an effective way to deal with the epidemic situation. The viral epidemic has resulted in turning home into a workplace and school, changing educational institution into a distant learning broadcasting station, and shifting an old local market style into a new one.

Local market characteristics changed in the new normal age

During the pandemic of coronavirus 19, local market and any other forms of business and socialization activities are required to adjust responding to government, local officials, and provincial public health authority announcements and regulations. Some fresh markets had been ordered closed and were allowed to re-open after the virus spread condition was getting better. One of the best practices for a market to prevent from disease spreading is to operate it at an open-air or no air conditioning style. But for a local market it has applied an outdoor concept operation since the beginning; however, for public safety and for help reducing the virus spread, it is necessary for a local market to run its business in accordance with the particular government commands and orders.

The new normal age has caused quite a massive change to the local market characteristics. Operating adjustment according to the requirement from the government and local officials has to be taken into a serious consideration. To continue getting an approval for opening the market, the market owners need to go through the adjustment process and run their business with high standards of cleanliness in order to help preventing the virus spread. The following practices and procedures should be considered to help ensure safe access and operation to prevent the spread of COVID-19.

1. The market physical setting is to be at any open space or open-air location where air can flow naturally.
2. The market hours and the patterns of operation are based on the permission from the government and local officials.
3. The market is required to provide adequate health and safety protocols and facilities, which are: easy access to handwashing station, hand sanitizers, temperature scanner, register book, and a QR code of Thai Chana; a health register application at in front of the market main entrance.
4. The market is required to have staff to monitor vendors and visitors' during the time of operation. This is to make sure to encourage everyone to follow the market regulation and procedures when entering to the market such as face mask wearing, temperature checking, and using a main gate to enter to the market area.
5. The market is required to provide a COVID-19 prevention protocols signage at onsite
6. The market is required to apply social distancing policy to manage the rows of vendor lots, the width of walking aisle, etc.
7. Local officials or authorities are to occasionally visit and monitor the market management.

Local market cultural transformation in the new normal age

Culture covers all of ways of people lives includes customs, belief, norm, art, music, manner, language, religion, social institution, social standard and habit, values, architectural pattern, traditions, rituals, etc., that are practiced or accepted within each social group and passed down from generation to generation. Cultural transformation is a method of an adjusting, changing, applying, shifting, moving, and or altering behaviors, practices, mindsets, and thoughts that can occur at all times within groups, organizations, teams, or individual to respond to a desired culture. The specific objectives of cultural transformation for each group or each individual mainly aim to adjust beliefs, conducts, and practices relevant to current situation or condition in order to achieve his/her/their goals.

Culture also shapes people and group's identities and describes the meaning of each particular society. Business cultural transformation in terms of changing and adjustment its conducts and practices responding to current situation aim at achieving its goals is one of important parts for business success. In this point, changing and adapting the local market operating relevant to the coronavirus spread situation by responding to the government regulations will help make business survival. A new pattern and new characteristics of local market as a hygiene place also help safe its people and community.

Conducts and practices operated at locals market in the new normal age

General conducts and practices done by vendors and visitors that can be seen in a local market in the new normal age are such as: vendors and visitors are to wear facial mask at all times, vendors and visitors are to have temperature check and hands wash before entering to the market area, visitors are to register or check in at the main gate, vendors and visitors are encouraged to have less social associating while being at the market, market owners are to apply social distancing concept such as vendor booths setting and the width of walking aisles, and coronavirus preventing protocols signage is provided at onsite, and hot items sold in local market are not only fresh food, fruits, ready-to-eat-food, and clothes but also are trendy items such as colorful face masks, alcohol gel, and hand sanitizers.

New conducts and practices adjustments in today local market have resulted in shifting the local market characteristics and its cultural transformation. Reasons for changing and applying its forms and patterns can be summarized as follows:

- 1) to improve the community safety,
- 2) to deliver a high standard of service,
- 3) to engage its community members, vendors, and visitors to act and behave in a correct way,
- 4) to respond to government rules and regulations.

Conclusion

Local market is simply considered as a community-centered place where community members with different age groups such as farmers, vendors, traders, customers in village or nearby community, and visitors can enjoy selling and buying products and/or associating with one another. A climate change situation does not influence only human activities, also business pattern; especially the style and forms of local market are being affected. A day market previously used to be a morning market but it is now changed to an evening market due to the getting-hot-and-hot weather condition and the changing people's way of life according to the coronavirus spread. An ongoing COVID -19 pandemic has influenced in shaping local market characteristics in many aspects such as physical setting, signage posting, and temperature screening point.

Local officials or village health volunteers may occasionally go inspect at the market. The market owner or operator needs keep vendors, customers, and visitors safe by focusing on health and well-being of everyone in the market. Announcement via loudspeaker to remind people regarding coronavirus preventing protocols should be frequently done during the market operating time. To prevent the coronavirus spread and to adjust to the new normal age effectively, market owners, community members, vendors, and visitors, are responsible for complying their practices

and conducts aligning with rules and regulations required by central and local governments. Stylish and colorful face masks, ready-to-eat food, fresh vegetable, and trendy items seem to be the bestselling goods of local market in the new normal age.

References:

- Cambridge dictionary (2022). Flea market definition. Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/flea-market>
- Christ Prentice, Vijay Devadas, and Henry Johnson. (2010). Cultural Transformations: Perspectives on Translocation in a Global Age. © Editions Rodopi B.V., Amsterdam – New York, NY.
- Fred E. Jandt. (2017). An Introduction to Intercultural Communication: Identities in a Global Community 9th Edition. SAGE Publications, Inc.
- Lee, S-H, Chang S-C, Hou J-S & Feng C-H. (2008). Night market experience and image of temporary residents and foreign visitors, *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, Vol. 2 (3), 217-233.
- Timothy Coombs. (2015). *Ongoing Crisis Communication: Planning, Managing, and Responding*; the fourth edition. SAGE Publications, Inc. California.
- Whyte (1980) “The social life of small urban spaces”, the conservation foundation, Washington, D.C
- Wikipedia.org (2022). COVID-19 Pandemic. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/COVID-19_pandemic_by_country_and_territory
- World Health Organization (WHO). (2022). Coronavirus Thailand. Retrieved from <https://www.who.int/thailand/health-topics/coronavirus>

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวบำเพ็ญ ไมตรีโสภณ	
ตำแหน่งปัจจุบัน	คณะรัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด	
วัน เดือน ปี เกิด	30 พฤษภาคม พ.ศ. 2506	
ที่อยู่ปัจจุบัน	1321 ถนนเขตวนา ต.ชะอำ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี 76120	
เบอร์โทรศัพท์	-	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	081-623-5798	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2556	ปร.ด.	พัฒนศึกษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
2530	ศศ.ม.	โสตทัศนศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2527	ศศ.บ.	ภาษาอังกฤษ	มหาวิทยาลัยศิลปากร

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
ปัจจุบัน	คณบดี คณะรัฐ ประศาสนศาสตร์ และสังคมศึกษา	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นายธนสิน จันทเดช	
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด	
วัน เดือน ปี เกิด	1 เมษายน พ.ศ. 2523	
ที่อยู่ปัจจุบัน	53/1652 หมู่บ้านพฤษภา20 ต.คูคต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12130	
เบอร์โทรศัพท์	02-7694000	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	090-5966596	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ. ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2559	บธ.ด..	บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2548	บธ.ม.	บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2545	ศศ.บ.	ภาษาอังกฤษ	มหาวิทยาลัยนเรศวร

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ หลักสูตร บริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

นาฏกรรมกับประเพณีประทีปตีนกา Dramatic Performance and Prateep Teenka Tradition

ริสวัณ อรชุน¹ และพิสิษฐ์ บัวงาม²

¹นาฏศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปทุมธานี 025493278 riswannuk@gmail.com

²นาฏศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปทุมธานี 025493278 veera_aaa@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ชุมชนกับองค์ความรู้ทางด้านวิถีชีวิตประวัตินาฏกรรมกับประเพณีการจุดประทีปตีนกาเผือกของชาวชุมชนหมู่บ้านเบญพาต ตำบลพังตรุ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีความเชื่อพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนาเรื่องตำนานพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ ที่มีกำเนิดมาจากแม่กาเผือกความเชื่อดังกล่าวยังคงให้ลูกหลานและคนในชุมชนได้สืบสาน เน้นให้ทุกคนเกิดความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ มีความรักใคร่ สร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งให้กับชุมชนเบญพาตสืบต่อไป โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร บทความวิจัย ดนตรี ศิลปะการแสดง รวมทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง และใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า นาฏกรรมกับประเพณีของคนในสังคมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษในรูปแบบของนาฏกรรมเมื่อนำเอาความรู้เรื่องของนาฏกรรมเข้ามาผสมผสานสามารถสื่อออกมาให้เห็นเป็นลักษณะรูปธรรมได้อย่างชัดเจนและแสดงถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นโดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 กรรมวิธี ช่วงที่ 2 วิถีบูชา และช่วงที่ 3 ศรัทธาสัญลักษณ์ มีการสอดแทรกคำสอน และเชื่อมความสัมพันธ์ ระหว่างบ้าน วัด ชุมชน (บวร) โดยถ่ายทอดออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ บทประพันธ์ ดนตรี เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์การแสดง และกระบวนท่ารำ

คำสำคัญ: นาฏกรรม, ประเพณี, จุดประทีปตีนกาเผือก

Abstract

This article aims to study the relationship of community with knowledge of innovative crafts between dramatic performance and Prateep Teenka Tradition of Ben Pad Village, Pang Tru Sub-District, Phanom Tuan District, Kanchanaburi Province. It was based on basic belief of Buddhism on the Legend of 5 Buddhas who were born from a white crow. Such a belief has been inherited by their children and local villagers, with an emphasis on gratitude towards their supporters, passion, unity, and strength of Ben Pad Village. This research was conducted in the form of qualitative research by studying documents, articles, research, music, performance arts, and interviews with some experts, philosophers, and related people. Obtained data were analyzed by using descriptive analysis.

The results revealed that when the tradition of local people that had been inherited from their ancestors in abstract form was integrated with knowledge of dramatic performance, it could represent concrete characteristics clearly as well as represent local identity. It was divided into 3 episodes: Episode 1 – Method; Episode 2 – the way of worshipping; and Episode 3 – symbol of faith. It was also inserted with teachings and connection among home, temples, and community through various formats including script, music, costume, show equipment, and dance moves.

Keyword: dramatic performance, tradition, Pateep Teenka Pueak

1. บทนำ (หัวข้อ ขนาด 16 หน้า)

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และ ศาสนา สังคมไทยไม่ปิดกั้นในเรื่องต่างๆเหล่านี้ โดยเฉพาะเรื่องของศาสนา ดังนั้นส่วนใหญ่คนไทยจึงนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด ทั้งนี้เพราะศาสนาพุทธมีหลักคำสอนและแนวปฏิบัติที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้ผู้ปฏิบัติตามเกิดความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต คนไทยส่วนใหญ่ที่นับถือพุทธศาสนานั้นส่วนมากจะสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษจนกลายเป็นรากฐานต่อวิถีชีวิตของคนไทยในทุกด้าน ทั้งทางด้านความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และ วัฒนธรรม ตลอดจนวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา จากความเลื่อมใสของศาสนิกชนที่มีต่อศาสนา สิ่งเหล่านี้จึงมีการกำหนดวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาขึ้นเพื่อให้ศาสนิกชนได้ประกอบพิธีกรรม รำลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยที่เรียกว่า “การจัดพิธีบูชา”

ศาสนา ความเชื่อ ความศรัทธา และ ประเพณี ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีอยู่คู่กับสังคมไทยมาทุกยุคทุกสมัยมีการสืบทอด จากรุ่นสู่รุ่นมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อ ความศรัทธาอันหยั่งรากลึก เพื่อให้ปฏิบัติตาม (ศราวุธ จันทรชาและอนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์,2563: 16) ซึ่งตรงกับ(จารุวรรณ ธรรมวัตร,2531) ที่กล่าวว่า “ความเชื่อของมนุษย์แต่ละท้องถิ่นเกิดขึ้นด้วยสาเหตุจากการมีปัญหาในการดำรงชีวิต เช่น เมื่อประสบภัยพิบัติ เกิดโรคภัยไข้เจ็บ เกิดภัยธรรมชาติ หรือด้วยสาเหตุจากวิถีในการดำรงชีวิต เช่น ความเชื่อในคำสอนทางพระพุทธศาสนา การระลึกถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ เป็นต้น เหล่านี้เมื่อมนุษย์พบเจอสิ่งอันเป็นปัญหาในการดำรงชีวิต จึงมีความคิดว่าน่าจะเกิดจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มนุษย์มองไม่เห็นคลบลันดาลให้เป็นไปเช่นนั้น และความคิดเหล่านี้ที่มนุษย์ให้ความเชื่อและความศรัทธาจึงเป็นบ่อเกิดให้ต้องหาสิ่งที่จะเข้ามาเยียวยาจิตใจ มนุษย์จึงสวดมนต์อ้อนวอนขอความช่วยเหลือจากอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติตลอดจนการจัดพิธีบูชาตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นนั้น ด้วยการตอบสนองความต้องการหรือแสดงความกตัญญูต่อบุคคลหรือการบวงสรวง บูชา ฟ้อนรำ หรือประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น” ซึ่งสอดคล้องกับ ธวัช ปุณโณทก (2550) ที่กล่าวว่า “ความเชื่อ เกิดจากจิตใต้สำนึกของมนุษย์ที่ผูกพันหรือยึดติดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่นเชื่อในเรื่องของความเคารพยำเกรงต่อสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา เมื่อเกิดความเชื่อ และศรัทธาแล้ว ประการหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของสิ่งศักดิ์สิทธิ์คือการฟ้อนรำ เพื่อ แสดงถึงการเคารพบูชา ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์”

ประเพณีจุดประทีปดินกาของหมู่บ้านเบญพาด ตำบลพังตรุ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เช่นเดียวกันที่มีหลากหลายของชาติพันธุ์ที่มามีอาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชน เช่น ไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) รวมตัวกันจัดประเพณีจุดประทีปดินกาขึ้นในวันออกพรรษาของทุกปี โดยจะจัด 3 วัน 3 คืน ชาวบ้านจะนัดหมายกันมาทำต๋ายพื้นดินกาซึ่งทำมาจากฝ้ายนำมาปั่นเป็นรูปดินกา 3 แฉก หมายถึงเท้าของแม่กาเผือกที่มอบไว้เป็นสัญลักษณ์ให้ลูกและกะพ้อจุดประทีป การนำไม้ไผ่มาตัดแบ่งครึ่ง แล้วนำกระบอกไม้ไผ่ตัดเล็ก ๆ มาวางบนรางกะพ้อ 9 จุด หมายถึง พระพุทธเจ้า 5 พระองค์ และธาตุทั้ง 4 เพื่อนำไปตั้งในจุดต่าง ๆ เมื่อเสร็จเรียบร้อยจะมีพิธีเปิดงานโดยมีพระสงฆ์กล่าวสวดนำในวันออกพรรษาและเทศนาเกี่ยวกับเรื่องราวของแม่กาเผือกมาเป็นหลักธรรมคำสอน และความศรัทธาในพระพุทธเจ้า เชื่อมั่นในความดีงามและที่สำคัญเชื่อมั่นในความกตัญญูรู้คุณบิดามารดา และด้วยการรำลึกถึงพระคุณของมารดาผู้ให้กำเนิดและถือว่าเป็นหนึ่งในพระอรหันต์ที่ยิ่งใหญ่ประจำบ้านจากนั้นพระสงฆ์จะเป็นผู้นำจุดประทีปดินกา (นายน้ำเงิน เบญพาด : สัมภาษณ์, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับ (โชคดี ออสุวรรณ ,2550) กล่าวว่า “ตอนปฐมกับ มีพญาอากาศได้ตั้งครุฑและออกไข่จำนวน 5 ฟองต่อมาได้เกิดพายุลมแรงทำให้ลูกของตนถูกพายุพัดลอยไปตามสายน้ำไข่ทั้ง 5 ได้ลอยไปตามน้ำคนละทิศคนละทาง จนไข่ฟองที่ 1 แม่ไก่เก็บไปเลี้ยง มีพระนามว่ากุกสันโธ ไข่ฟองที่ 2 แม่คนราชเก็บไปเลี้ยง มีพระนามว่าโกนาคมนโธ ไข่ฟองที่ 3 แม่เต่าเก็บไปเลี้ยง มีพระนามว่ากัลลโธ ไข่ฟองที่ 4 แม่โคเก็บไปเลี้ยง มีพระนามว่าโคตโม ไข่ฟองที่ 5 แม่ราชสีห์เก็บไปเลี้ยงมีพระนามว่าศรีอริยมตไตรโน พระโพธิสัตว์ทั้ง 5 ได้อยู่กับแม่เลี้ยงของตนด้วยความกตัญญู ต่อมาพระโพธิสัตว์ทั้ง 5 ได้ลาแม่เลี้ยงของตนออกบวชเพื่อหาหนทางดับทุกข์จนมาเจอกันที่ป่าโดยไม่ได้นัดหมาย และได้สอบถามเรื่องราวความเป็นมาของแต่ละคนจึงได้ทราบว่ามีแต่แม่เลี้ยงไม่รู้จักแม่ที่แท้จริง พระโพธิสัตว์ทั้ง 5 จึงได้ตั้งสัจจะอธิษฐานดังไปถึงพรหมโลกถึงหู่ท้าวมหา

พรหม จึงได้แปลงกายลงมาเป็นแม่กาเผือกและเล่าเรื่องราวความเป็นมาของตนให้ลูกทั้ง 5 ฟังและบอกความจริงว่าตนเป็นมารดาผู้ให้กำเนิด ด้วยความซาบซึ้งในบุญคุณของมารดาและความกตัญญูของพระโพธิสัตว์ทั้ง 5 ที่มีต่อแม่กาเผือก จึงทูลขอสัญลักษณ์เพื่อเก็บไว้บูชามารดา แม่กาเผือกจึงให้นำค้ำยดิบมาปั้นเป็นรูปดินกาเพื่ออุทิศบูชาในวันพระต่อมาได้จัดในวันลอยกระทงของทุก ๆ ปี”

จากเรื่องเล่ามุขปาฐะและนิทานพื้นบ้าน สอดแทรกวัฒนธรรมความเชื่อตั้งแต่โบราณและเป็นการสืบสานประเพณีของท้องถิ่นและสิ่งที่สามารถจะทำให้ชุมชนหรือท้องถิ่นมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและทำให้คนภายในและภายนอกได้เห็นและเข้าใจในประเพณีที่สำคัญนี้ สิ่งที่จะเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยง คือการสร้างนาฏกรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน ชุมชนให้มีความก้าวหน้าและเข้มแข็ง ประเพณีจึงเป็นจุดแข็งของชุมชน เพื่อให้งานศิลปวัฒนธรรมนี้ คงอยู่ คู่ชุมชนอย่างยั่งยืนสืบต่อไปได้

นาฏกรรม หมายถึง ศิลปะการฟ้อนรำและการละครที่สร้างขึ้นโดยมีความหมาย เครื่องแต่งกายทำนองดนตรี บทร้อง ตลอดจนแนวคิดในการสร้างสรรค์นาฏกรรมทั้งในรูปแบบจารีตแบบแผนยึดถือระเบียบการร่ายรำตามแบบอย่างมาแต่โบราณ ตลอดจนนาฏยประดิษฐ์ที่สร้างสรรค์ขึ้นตามยุคสมัยและมีการพัฒนาไปตามกระบวนความคิดที่แปลกใหม่ตามความถนัดของผู้สร้างสรรค์ผลงานจากพื้นฐานของการสร้างสรรค์นาฏกรรมในโลกทางตะวันออกได้อธิบายความหมายของนาฏศาสตร์โดย มนตรี ตราโมท (2525) ได้อธิบาย ทฤษฎีนาฏศาสตร์ ซึ่งมีการจัดบันทึกไว้เป็นภาษาสันสกฤตเมื่อประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 4-5 บรรยายด้วยรูปแบบของร้อยกรอง โดยมีหัวข้อที่สำคัญ กล่าวถึง ระเบียบดนตรี ภาษา การประพันธ์ บทละคร การผลิตการแสดง การฝึกซ้อม การแสดงท่าทางเพื่อสื่อความหมายทางอารมณ์ ที่เป็นเอกลักษณ์เกิดขึ้นจากการเลียนแบบธรรมชาติและการสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ต้องมีพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์ไทยด้วย ซึ่งในแต่ละสังคมของวัฒนธรรม ลักษณะของการแสดงออกทางท่าทางเป็นที่แตกต่างกันไปตามสภาพสังคมค่านิยมของเผ่าพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์ความมีคุณค่าที่แฝงไว้ด้วยภูมิปัญญาของคนในสังคม จึงเป็นเรื่องศาสตร์และศิลป์ที่รวมเอาศิลปะท่ารำหลากหลายแขนง ทั้งที่เป็นศาสตร์ด้านปรัชญาและศิลปะของชาวบ้าน และศิลปะที่สืบทอดกันมาในราชสำนัก ทั้งที่มีลักษณะความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นที่แตกต่างออกไปนอกเหนือจากความหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้นยังมีผู้เชี่ยวชาญและผู้รู้ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไว้ดังนี้

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายถึงกำเนิดและวิวัฒนาการของนาฏศิลป์ที่ผูกพันกับมนุษย์ ดังนี้ (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547: 1)

“การฟ้อนรำเป็นประเพณีในเหล่านมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา ไม่เลือกว่าจะอยู่ ณ ประเทศถิ่นสถานใดในภพนี้คงมีวิธีฟ้อนรำตามวิสัยชาติของตนเองด้วยกันทั้งนั้น อย่างไรก็ตามมนุษย์เลย ถึงแม้สัตว์เดรัจฉานก็มีวิธีฟ้อนรำ ดังเช่นสุนัขและไก่กา เวลาใดสปรามณ์ของมันเข้มนักก็เต้นโลดกรีดกรายทำกิริยาท่าทางได้ต่างๆ ฯลฯ”

ด้วยเหตุนี้หากสามารถนำเอาศาสตร์ทางด้านนาฏกรรมไทยมาสร้างสรรค์ ผสมผสาน กับความเชื่อ ความศรัทธาตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่คนเห็นเป็นเพียงแค่นามธรรมให้กลายเป็นรูปธรรมและยังประโยชน์ที่จะรักษา สืบทอด ประเพณีจุดประทีปดินกาเผือกอันดีงามของชุมชนชาวบ้านเบญญพาตไว้ให้เป็นประเพณีสืบทอดต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาที่มาของประเพณีจุดประทีปดินกาเผือก
2. เพื่อสร้างสรรค์นาฏกรรมชุดจุดประทีปดินกาเผือก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติความเป็นมา ความเชื่อ และความศรัทธาของประเพณีจุดประทีปดินกา หมู่บ้านเบญญพาต ตำบลพังตรุ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ขอบเขตบุคคล

นายน้ำเงิน เบญพาด ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ถ่ายทอดประวัติและพิธีกรรมจุดประทีปตีนกา
ผศ.ดร.อภิรักษ์ชัย เกษมผลกุล

ขอบเขตพื้นที่ หมู่บ้านเบญพาด ตำบลพังตรุ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวิจัย 2 ประเภท คือ การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสร้างแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัยใช้กระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
2. การสร้างแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

การทบทวนวรรณกรรม

1. วรรณกรรมศาสนา

วรรณกรรมศาสนาที่มีการกล่าวถึง พญากาเผือกนั้นมีปรากฏอยู่ในชาดกเรื่องกาเผือก (พระพุทธเจ้า 5 พระองค์) ดังนี้ พงศาวดารโยนกกล่าวว่า ศักราช 998 (พ.ศ.2079) ปี ชวด อัฐศก เจ้าฟ้าสุทธธรรมราชาทรงบำเพ็ญพระราชกุศล แล้วมีพระราชโองการสถาปนาที่วังนางฟ้ากาเผือก เมืองเชียงแสนเป็น พระอารามชานานามว่า วัดเชตวัน แล้วอาราธนาพระมหาเถรวัดป่าไผ่ ดอนแท่นมาเป็นเจ้าอาวาส ในคัมภีร์ไบลานเรื่องกาเผือก ได้กล่าวไว้ว่า มีพญากาเผือก 2 ตัวผัวเมียทำรังอยู่ที่ต้นมะเดื่อริมฝั่งแม่น้ำต่อมาแม่กาเผือกได้ออกไข่ 5 ฟอง วันหนึ่งเมื่อส่องกาเผือกออกไปหาอาหาร เกิดฝนตก ฟ้าคะนองพายุใหญ่พัดกระหน่ำ ไข่ทั้งหมด ได้ถูกลมพัดตกน้ำไหลกระจ่ายไปคนละทาง แม่กาเผือกเมื่อกลับมาถึงรังไม่เห็นไข่ ก็พยายามตามหาแต่ก็ไม่พบ ด้วยความเศร้าโศกเสียใจ แม่กาเผือกไม่สามารถระงับความอาลัยได้จึงสิ้นใจตาย ด้วยอาณิสสแห่งความรักลูกจึงได้ไปเกิดอยู่แดนพรหมโลกชั้นสุราवास ชื่อท้าวผกามหาพรหม ส่วนไข่แต่ละฟองก็มีผู้นำไปฟักเลี้ยง และในเวลาต่อมาพระโพธิสัตว์ ทั้ง 5 ก็ประสูติออกจากไข่ ปรากฏเป็นมนุษย์ 5 พระองค์ พอโตเป็นหนุ่ม ต่างก็ออกบวชเป็นฤๅษี บำเพ็ญบารมีอยู่ในป่าอยู่มาวันหนึ่งได้เหาะไปหาอาหารผลไม้ และบำเพ็ญเพียรธรรมที่ป่าดอยสิงคุดตระปิฐฐา ด้วยเหตุปัจจัยในกุศลบารมีธรรม ฤๅษีทั้ง 5 ก็ได้มาพบกัน จึงสอบถามความเป็นมาของกันและกัน จึงได้รู้ว่าแต่ละคนมีแม่เลี้ยง ส่วนแม่ที่แท้จริงอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้จึงได้ร่วมกันตั้งสัจจะอธิษฐานขอให้ได้พบแม่บังเกิดเกล้า ด้วยอำนาจธรรมอันบริสุทธิ์ของฤๅษีทั้ง 5 คำอธิษฐานจึงดังก้องไปถึงพรหมโลก ท้าวผกามหาพรหม (แม่กาเผือก) จึงจำแลงเป็นแม่กาเผือกลงมา ฤๅษีทั้ง 5 ก็รู้ด้วยญาณทัศณะว่านี่แหละเป็นแม่บังเกิดเกล้า ด้วยความสำนึกในบุญคุณอันใหญ่หลวงของแม่กาเผือก ฤๅษีทั้ง 5 จึงกราบขอรอยเท้าของแม่กาเผือกเอาไว้บูชา แม่กาเผือกจึงนำเอาฝ้ายมาพัน เป็นรูปตีนกาให้ไว้ใช้เป็นไส้ประทีปจุดบูชาทุกวันพระ ต่อมาฤๅษีทั้ง 5 ได้บำเพ็ญบารมีจนได้แก้พันปีทิพย์ จึงได้เสวยชาติลงมาเกิดเป็นพระพุทธเจ้าทั้ง 5 พระองค์ ตามลำดับ คือ

องค์ที่ 1 มีพระนามว่า พระกกุสันโธ	ตามนามแม่เลี้ยงที่เป็นไก่
องค์ที่ 2 มีพระนามว่า พระโกนาคมน	ตามนามแม่เลี้ยงเป็นนาคราช
องค์ที่ 3 มีพระนามว่า พระกัสสป	ตามนามแม่เลี้ยงเป็นเต่า
องค์ที่ 4 มีพระนามว่า พระโคตโม (องค์ปัจจุบัน)	ตามนามแม่เลี้ยงเป็นโค
องค์ที่ 5 มีพระนามว่า พระศรีอริยเมตไตรโย	ตามนามแม่เลี้ยงที่เป็นราชสีห์
- (พระศรีอริยเมตไตรโย เป็นพระพุทธเจ้าที่จะทรงอุบัติในอนาคต) (อภิรักษ์ชัย เกษมผลกุล, 2552: 225)

วรรณกรรมเรื่องกาเผือกเป็นเรื่องที่แพร่หลาย ปรากฏหลายสำนวนในทุกภูมิภาคของประเทศไทย มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ได้แก่ แม่กาเผือก กาวา พญากาเผือก พระเจ้าห้าตน พระเจ้าห้าพระองค์ ต้นเหตุลอยกระทง เป็นต้น แม้รายละเอียดแต่ละสำนวนจะแตกต่างกัน แต่โครงสร้างและเนื้อหาที่กล่าวถึงกำเนิดของพระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์ว่าเป็นลูกแม่กาเผือกกลับคล้ายคลึงกันมีเนื้อหาใจความสำคัญของนิทานเรื่องกาเผือกผูกโยงไปถึงกำเนิดของ

พระพุทธเจ้าห้าพระองค์ ซึ่งเป็นความเชื่อสำคัญประการหนึ่งของพุทธศาสนิกชนไทย ดังหลักฐานในวรรณกรรมและประเพณีต่าง ๆ เรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ อันเป็นที่สันนิษฐานว่าเป็นนิทานพื้นบ้านที่นักปราชญ์ท้องถิ่นแต่งขึ้นแพร่หลายผ่านการเทศน์และคติการสร้างหนังสือธรรม์เรื่องกาเผือกที่กล่าวถึง กำเนิดของพระเจ้าห้าพระองค์ ว่าล้วนเป็นลูกกาเผือกด้วยกันถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญในวัฒนธรรมชาวบ้าน แสดงให้เห็นความคิดของคนไทย อ้างถึงใน (ประคอง นิมมานเหมินท์, 2545: 56) นอกจากนี้ การสืบทอดวรรณกรรมพุทธศาสนาในอดีตนั้น สืบทอดและดำรงอยู่ได้ด้วยความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องการถวายหนังสือเป็นธรรมทานที่ทำให้ได้รับอานิสงส์อย่างมาก (อาทิตย ชีรวณิชกุล, 2552: 170) นอกจากนี้ ผศ.ดร.อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล กล่าวว่า “จากเรื่องราวตามตำนานแม่กาเผือก เป็นการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพระโคตรมะ และพระศรี อาริยะในฐานะที่อยู่ใน “วงศ์ของพุทธะ” ที่นับเนื่องกันเป็นวงศ์ด้วยการบำเพ็ญบารมีเป็นพระพุทธเจ้าให้เป็นวงศ์แบบปลุ่ชุนซึ่งทำให้พระศรีอาริยะมีความศักดิ์สิทธิ์และมีญาติพี่น้องและครอบครัว” ความแพร่หลายของเรื่องกาเผือกที่ปรากฏในวรรณกรรมมุขปาฐะ ทั้งนิทานมุขปาฐะที่ชาวบ้านเล่าสืบทอดกันมา ได้แก่ นิทานเรื่อง “แม่กาเผือกหรือพระเจ้าห้าตน” เรื่อง “พระพุทธเจ้าห้าพระองค์” และวรรณกรรมลายลักษณ์ ในรูปแบบของนิทานและคัมภีร์ ได้แก่ เรื่อง “กาเผือก” และเรื่อง “อานิสงส์นางประทีป” และยังมี “หนังสือธรรม เรื่องกาเผือก” ที่พิมพ์เป็นอักษรไทย นอกจากวรรณกรรมแล้ว ยังพบได้จากจิตรกรรมและสถาปัตยกรรม ตำนานสถานที่รวมถึงประเพณีพิธีกรรมที่ปรากฏในท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เรื่อง “พระเจ้าห้าพระองค์และประเพณีพื้นบ้าน” ในเจดีย์พระพุทธบาทสี่รอย วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ รูปปั้นของแม่กาเผือกและพระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์ที่ “ลาน” แม่กาเผือกพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ ณ ศูนย์พัฒนาศีลธรรมเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย อีกด้วย (อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล : สัมภาษณ์, 2563)

ความสำคัญและบทบาทของคติชนวิทยา

คติชนวิทยา เป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับวิถีทางในการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ที่ได้รับการสืบทอดมาจากกลุ่มคน หรือจากรุ่นสู่รุ่น เป็นเวลานาน การศึกษาด้านคติชนวิทยาเป็นการศึกษาถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่จะทำให้ผู้ศึกษาได้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน และสามารถเข้าใจอดีต เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจปัจจุบัน ตลอดจนรู้จักวางแผนเหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น การศึกษาคติชนวิทยาจึงมีความสำคัญและประโยชน์หลายประการ คือ

2.1. คติชนเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เข้าใจสภาพชีวิตมนุษย์ได้เป็นอย่างดี เพราะคติชนวิทยา ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพทางสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ได้ยึดถือประพฤติปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาให้ชนรุ่นหลังให้จดจำและนำมาปฏิบัติ

2.2 คติชนวิทยาจะให้ความรู้และอบรมสั่งสอน ด้วยคติชนจะให้ความรู้หลายทางในชีวิตประจำวัน เช่น ความรู้เรื่องประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ตลอดจนความเชื่อ เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ นอกจากนี้ยังช่วยอบรมสั่งสอนคนในสังคม เช่น นิทานอีสป นิทานคติสอนใจ ที่ตอนท้ายของเรื่องจะจบลงที่ว่า นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า คติชนจึงเป็นกลไกทางสังคมที่ช่วยอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม

2.3 คติชนวิทยาเป็นแหล่งรวมความสามัคคี ทั้งนี้เพราะวิถีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี จะเป็นลักษณะของชุมชน กลุ่มคนที่มีกรรมร่วมแรงร่วมใจกัน

2.4 คติชนช่วยควบคุมสังคม คติชนบางประเภทสามารถควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้เป็นที่ยอมรับ อีกทั้งให้กำลังใจแก่บุคคลที่ประพฤติตนตามแบบอย่างที่ดีสังคมกำหนด เช่น สุภาษิต คำพังเพย คำคม สำนวนโวหารต่าง ๆ และเป็นเครื่องเตือนใจให้คนในสังคมยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

2.5 คติชนก่อให้เกิดความภูมิใจในท้องถิ่น ทำให้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น สังเกตได้จากในแต่ละท้องถิ่นจะมีเรื่องเล่าตำนาน ที่อธิบายถึงประวัติความเป็นมาอันเป็นการสะท้อนให้เห็นระบบความคิดของคนโบราณที่ได้มีการสืบทอดมาเป็นระยะเวลาที่

ยาวนานอันก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน และความ ภาคภูมิใจ ควรจะช่วยกันอนุรักษ์เพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบไป (ศิริพร จูตะฐาน ฒ กลาง, 2537: 32-33)

ที่มาและความหมายของประเพณีจุดประทีปตีนกา

จากวรรณกรรมพุทธศาสนา สู่ประเพณีที่มีใจความสำคัญผูกโยงไปถึงกำเนิดของพระพุทธรูปเจ้าห้าพระองค์ซึ่งเป็นความเชื่อสำคัญประการหนึ่งของพุทธศาสนิกชนไทยถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญจนกลายเป็น ประเพณีบูชาแม่กาเผือกของชาวบ้าน และจากนิทานทางจึงกลายเป็นสู่ประเพณี สัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความหมายที่ลึกซึ้งของประเพณีคือผ้าฝ้ายรูปตีนกา ให้เป็นไส้ประทีปจุดบูชาในวันเพ็ญเดือน 11 ช่วงประเพณีออกพรรษาของทุกปีเป็นเวลาสามวันสามคืน ซึ่งตรงกับวันเทโวโรหณะ หรือที่เรียกตักบาตรเทโวในวันนั้นชาวเบญจพาดจะตั้งเส้าไม้ไผ่ใช้กะพ้อคือภาชนะใส่น้ำมันละหุ่งหรือมะพร้าวตั้งไว้บนราวไม้ไผ่เก่าที่ ชาวบ้านใช้ด้ายตีนกาเก่าเส้นต่อคนทำเป็นไส้จุดประทีปพร้อมถวายดอกไม้ธูปเทียน จำนวนเก้าประทีปแทนพระพุทธรูปเจ้าห้าพระองค์ห้าที่ อีกสี่ที่แทนธาตุสี่คือดิน น้ำ ลม ไฟทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อที่มนุษย์สร้างขึ้นจนเป็นประเพณีสืบทอดเพื่อเป็นศูนย์รวมความดีงามของชุมชนหลายประการ เช่น ความรักสามัคคี ความเคารพนับถือผูกพันกตัญญูที่มีต่อกันของชุมชนโดยเฉพาะชุมชนบ้านเบญจพาด ที่ประกอบพร้อมด้วยพลังสามประสานคือ บ้าน วัด โรงเรียน สามคำ “บวร” ที่ คุณหมอประเวศ วะสี ท่านให้นิยามไว้น่าสังเกตคือ “ประเพณีจุดประทีปตีนกาของชาวบ้านเบญจพาดเป็นเรื่องสร้างสรรค์ของชุมชนจนกลายเป็น “อัตลักษณ์” เฉพาะถิ่นที่แต่ละชุมชนมีเรื่องราว ชาดแต่การร่วมมือทำให้ปรากฏเท่านั้นขอแม่กาเผือกบินไปบอกข่าวแก่ชาวโลกที่กำลังจะแตกร้างนี้ด้วยเถิด” (เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2562)

ชาวหมู่บ้านเบญจพาด ตำบลพังตรุ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีได้หยิบยกเรื่องหลักธรรมคำสอนนี้มาปฏิบัติ เพราะเชื่อมั่นในความดีงามและที่สำคัญเชื่อมั่นในความกตัญญูรู้คุณบิดา มารดา ผู้ให้กำเนิดและถือว่าเป็นหนึ่งในพระอรหันต์ที่ยิ่งใหญ่ประจำบ้าน ทางชุมชนบ้านเบญจพาดจึงได้นำเรื่องราวจากตำนานแม่กาเผือกในปฐมภพที่แรกมาเป็นหลักธรรมคำสอนให้ลูกหลานเป็นแบบอย่างด้วยเหตุนี้ นายน้ำเงิน เบญจพาดจึงนำมาจัดทำเป็นประเพณีจุดประทีปตีนกาเพื่อให้คนในหมู่บ้านได้เล็งเห็นถึงความสำคัญทางศาสนาและความสามัคคีรักใคร่ กลมเกลียว ของคนในหมู่บ้านเบญจพาด และด้วยความศรัทธา และความเชื่อว่าการได้ร่วมพิธีจุดประทีปตีนกาเพื่อบูชามารดาของพระพุทธรูปเจ้าห้าพระองค์นั้น มีความสำคัญต่อพุทธศาสนิกชน และก่อให้เกิดอานิสงส์ เป็นดังประทีปส่องผลให้เกิดดวงปัญญาสว่างไสว ได้เห็นแสงสว่างเห็นธรรมของอนาคต (นายน้ำเงิน เบญจพาด : สัมภาษณ์, 2563)

คุณค่าของประเพณีจุดประทีปตีนกา

ประเพณีจุดประทีปตีนกา เป็นประเพณีประจำหมู่บ้านเบญจพาด ตำบลพังตรุ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ที่จัดทำขึ้นในวันออกพรรษาของทุกปี ทุกคนในหมู่บ้านรวมตัวกันเพื่อจัดเตรียมงานโดยประเพณีจุดประทีปตีนกา จะจัด 3 วัน 3 คืน ชาวบ้านจะมีการรวมตัวนัดหมายกันมาทำด้ายพันตีนกาและกะพ้อเพื่อจุดประทีปนำไปตั้งในจุดต่าง ๆ ของงาน อุปกรณ์และองค์ประกอบในการจัดประเพณี 1) ด้ายพันตีนกานำด้ายมาพันเป็นรูปตีนกา 3 แฉก หมายถึง เท้าของแม่กาเผือกที่มอบไว้เป็นสัญลักษณ์ให้ลูกทั้ง 5 พระองค์ ระลึกถึงคุณของมารดาผู้ให้กำเนิด 2) กะพ้อจุดประทีปการนำไม้ไผ่มาตัดแบ่งครึ่ง แล้วนำกระบอกไม้ไผ่ตัดเล็ก ๆ มาวางบนรางกะพ้อ 9 หมายถึง พระพุทธรูปเจ้า 5 พระองค์ และธาตุทั้ง 4 (ดิน, น้ำ, ไฟ, ลม) โดยใช้ไม้ไผ่ซึ่งเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายจากธรรมชาติของชุมชน มาทำเป็นเสาดั้งสองข้างที่ด้านหัวและปลาย แล้วมีไม้ไผ่อีกลำทำเป็นไม้พาดบนระหว่างเส้า ที่ไม้ไผ่ลำที่พาดจะเจาะรูแก้ว เพื่อวางกะพ้อสำหรับจุดบูชา ในกะพ้อจะใส่น้ำมันละหุ่งหรือน้ำมันมะพร้าวไว้เป็นเชื้อเพลิงเมื่อจัดเตรียมองค์ประกอบครบถ้วน ทุกคนในหมู่บ้านก็ร่วมกันจัดสถานที่เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วจะนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ พระสงฆ์กล่าวนำสวด และเทศนาเกี่ยวกับเรื่องราวของแม่กาเผือกในต้นสมัยปฐมกับ และพระสงฆ์เป็นผู้นำจุดประทีปตีนกา ชาวชุมชนวัดเบญจพาด อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จึงพร้อมใจกันสร้างกุศลด้วยการจุดประทีปตีนกาเพื่อบูชามารดาของพระพุทธรูปเจ้าทั้ง 5 พระองค์ เป็นระยะเวลา 3 วัน 3 คืน คือใน

ระหว่าง ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11, ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 และแรม 1 ค่ำ เดือน 11 หรือในช่วงประเพณีออกพรรษาของ
ทุกปี โดยจัดขึ้นมากกว่า 200 ปี (นางบุญทัน เบญจพาด : สัมภาษณ์, 2563)

หลักการและวิธีสร้างสรรคานาฏกรรมไทย

นาฏกรรมไทย ศิลปะการแสดง หรือการแสดงสร้างสรรค์ที่มีการเรียกแตกต่างกัน
ออกไปนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งของมนุษย์ที่ใช้ท่าทางแทนคำพูด แทนความคิด เป็นศิลปะที่
แสดงออกให้ถึงอารมณ์ ความรู้สึก ถ่ายทอดจากโลกของนามธรรม ให้ออกมาเป็นรูปธรรม ด้วยการบูรณาการ
ศาสตร์ แห่งการเคลื่อนไหว สีลา จังหวะ อารมณ์ จินตนาการ (พีรพงศ์ เสนไสย, 2564 :124) ดังนั้นในการสร้างงาน
นาฏกรรมจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบย่อย ดังนี้

4.1 การกำหนดรูปแบบการแสดง ต้องกำหนดให้อยู่ในจารีตประเพณี โดยทั่วไปนิยม
สร้างสรรค์ผลงานในแนวนี้เพราะเป็นที่ทำได้ง่าย มีกฎระเบียบอันเป็นข้อบังคับทางนาฏศิลป์กำหนดให้อย่างเป็น
ระบบ

4.2 การกำหนดเวที ต้องคำนึงถึงขนาดของเวทีที่เป็นส่วนสำคัญ เช่นการแสดงในโรง
ละคร หรือแสดงเวทีกลางแจ้ง หากเวทีการแสดงขนาดใหญ่ควรจะใช้ผู้แสดงจำนวนมาก หากเวทีเล็กควรจัดผู้แสดง
ให้เหมาะสมกับขนาดของเวที นอกจากนี้การใช้สีเสียงและไฟก็เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งกับการแสดง

4.3 การเลือกตัวผู้แสดง ผู้ออกแบบท่ารำหรือผู้ออกแบบการแสดงจะต้องเป็นผู้ที่
ศึกษาความรู้เกี่ยวกับรูปร่างโครงหน้าให้เหมาะสมกับการแสดงแต่ละประเภทให้ใกล้เคียงหลักฐานมากที่สุด ผู้แสดง
ต้องมีคุณภาพทั้งฝีมือบุคลิกรูปร่าง น้ำเสียง อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะชุดที่นำเสนอความเป็นชาติพันธุ์นอกจากนั้น
ผิวพรรณที่มีความสำคัญ

4.4 การแปรแถว การแปรแถวเป็นจุดสำคัญอย่างหนึ่งของการประดิษฐ์ระบำใน
นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ไทยมีรูปแบบการแปรแถวที่หลากหลายและชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการแปรแถว
ของนาฏศิลป์ไทย เช่น แถวปากหนัง แถวเฉียง แถวหน้ากระดาน แถวตอนเดียวเฉียง และแถวตอนคู่ เป็นต้น

4.5 การกำหนดทำนองเพลงและดนตรีประกอบการแสดง ทำนองเพลงมีความ
แตกต่างในด้านระดับเสียงและด้านความยาวของเสียง ทำนองเป็นองค์ประกอบของบทเพลงที่จำง่ายมากกว่า
องค์ประกอบอื่น ๆ ทำนองเพลงจะมีความหลากหลายลักษณะแตกต่างกันออกไป (สังัด ภูเขาทอง ,2548 : 166)
ดนตรีเป็นเรื่องของศิลปะที่เกี่ยวกับเสียง ซึ่งมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นอาจจะลอกเลียนเสียงมาจากธรรมชาติหรือเสียง
อื่นๆ ทั้งในแง่ของสุนทรีย์ในแง่ของการเป็นมรดกของวัฒนธรรมการสะท้อนถึงความเป็นไทย และอารมณ์การ
ประณีตละเอียดอ่อนของบรรพบุรุษจากคุณค่าอันมหาศาลของดนตรีไทย (สุภาสิริร์ ปิยะพิพัฒน์, 2551: 7)

4.6 หลักการออกแบบนาฏกรรม การออกแบบและการสร้างสรรค์แนวคิด รูปแบบ
กลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่งๆนั้น จำต้องคำนึงถึงปรัชญาเนื้อหาความหมายท่ารำ ท่าเต้น โดยจำเป็นต้องคำนึงถึง
ทฤษฎีทางทัศนศิลป์และทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหวที่จะนำมาประยุกต์ในการออกแบบของตนเองเสมอ อ้างถึงใน
(สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547: 234) ซึ่งสอดคล้องกับ (พีรพงศ์ เสนไสย, 2546: 22-23) กล่าวว่า การคิดงานต้องมีความคิด
ที่หลากหลาย คือ คิดสร้างให้เป็นของเก่าแก่โบราณและดั้งเดิมตามแบบแผนบรรพบุรุษ คิดสร้างให้เป็นการ
ผสมผสานนาฏศิลป์หลาย ๆ จารีตเข้าด้วยกัน คิดสร้างที่อาศัยการหยิบเพียงเอกลักษณ์เด่นของนาฏศิลป์นั้น ๆ

4.7 หลักการออกแบบและประดิษฐ์เครื่องแต่งกายประกอบการแสดง การออกแบบ
เครื่องแต่งกายนี้ผู้คิดสร้างสรรค์ต้องมี จินตนาการที่ไม่จำกัด เพื่อให้เกิดความแปลกตา เพื่อสนองความคิด และ ให้
สัมพันธ์กับรูปแบบหรือสไตล์ของฉากและ ให้กลมกลืนกับบรรยากาศของตัวละคร (เสาวลักษณ์ คงกาญจฉาย ,2549:
13) ส่วนการออกแบบศิลปะเครื่องประดับ (วิฒนะ จุฑาวิภาต, 2545: 142) กล่าวว่า ต้องคำนึงถึงความแตกต่าง
กายภาพของมนุษย์ ต้องเลือกใช้เครื่องประดับให้เข้ากับรูปร่างลักษณะต่อไปก็ทำให้เข้ากับเสื้อผ้าสีและลวดลายของ
ชุดเครื่องแต่งกายและข้อสุดท้าย ต้องดูกาลเทศะสถานที่ การเลือกใช้เครื่องประดับจึงต้องดูรูปทรงของแบบ
เครื่องประดับให้เหมาะสมกับรูปร่างหน้าตาสีผิวแบบผสมอายุกาลเทศะ

4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ด้านที่มาของประเพณีจุดประทีปตีนกา จากวรรณกรรมทางด้านศาสนาที่เป็นที่มาและประเพณีของเรื่อง แม่กาเผือก ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ ดังนี้

จากการศึกษาหนังสือ พระไตรปิฎก เรื่อง พระพุทธเจ้าห้าพระองค์ ได้มีการกล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ ของพระพุทธเจ้าสมัยปฐมกับในพระไตรปิฎกมาเป็นหลักธรรมคำสอนแก่ลูกหลาน และชาดกเรื่องแม่กาเผือก (พระพุทธเจ้า 5 พระองค์) นั้น พบว่า คติความเชื่อและการสืบทอดวรรณกรรมพุทธศาสนาในอดีตนั้น สืบทอดและดำรงอยู่ได้ด้วยความคิดศรัทธาของพุทธศาสนิกชนอาจจะมีการจดจำ เล่าต่อ และนำมาคัดลอกต่อๆ กันมาโดยขอให้พระสงฆ์และปราชญ์ของชุมชน เป็นผู้จารหนังสือ รวมถึงการปฏิบัติตนของบรรพชนที่มีการสืบทอดโดยใช้หลักคำสอนทางพุทธศาสนาผ่านนิทานมาเป็นตัวเชื่อมทำให้เกิดความรักความผูกพันของคนในชุมชน ดังเช่นความเชื่ออันเป็นที่มาของเหตุแห่งการจุดประทีปที่สะท้อนให้เห็นพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อที่มนุษย์สร้างขึ้นจนเป็นประเพณี ที่สืบทอดเพื่อเป็นศูนย์รวมความดีงามของชุมชนหลายประการ เช่น ความรักสามัคคี ความเคารพนับถือ ผูกพัน กตัญญูที่มีต่อกันในชุมชน โดยเฉพาะชุมชนบ้านเบญจพาด ที่ประกอบพร้อมด้วยพลังสามประสานคือ บ้าน วัด โรงเรียน สามคำ “บวร” ที่คุณหมอประเวศ วะรี ท่านให้นิยามไว้ (เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2562) โดยมีการจัดประเพณีในวันออกพรรษา คือประเพณีจุดประทีปตีนกา ที่มีตำนานสืบทอดกันมายาวนานกว่า 200 ปีทุกคนในหมู่บ้านรวมตัวกันเพื่อจัดเตรียมงานโดยประเพณีจุดประทีปตีนกาจะจัด 3 วัน 3 คืน ชาวบ้านจะมีการรวมตัวนัดหมายกันมาทำด้ายพันตีนกาและกะพ้อเพื่อจุดประทีปนำไปตั้งในจุดต่าง ๆ ของงาน อุกรณ์และองค์ประกอบในการจัดประเพณี 1) ด้ายพันตีนกา นำด้ายมาพันเป็นรูปตีนกา 3 แฉก หมายถึงเท้าของแม่กาเผือกที่มอบไว้เป็นสัญลักษณ์ให้ลูกทั้ง 5 พระองค์ ระลึกถึงคุณของมารดาผู้ให้กำเนิด 2) กะพ้อจุดประทีป การนำไม้ไผ่มาตัดแบ่งครึ่ง แล้วนำกระบอกไม้ไผ่ตัดเล็ก ๆ มาวางบนรางกะพ้อ 9 จุด หมายถึง พระพุทธเจ้า 5 พระองค์และธาตุทั้ง 4 เมื่อจัดเตรียมองค์ประกอบครบถ้วน ทุกคนในหมู่บ้านก็ร่วมกันจัดสถานที่ เมื่อเสร็จเรียบร้อยจะมีพิธีเปิดงานโดยมีพระสงฆ์กล่าวสดนาในวันออกพรรษาและเทศนาเกี่ยวกับเรื่องราวของแม่กาเผือกในต้นสมัยปฐมกับ และพระสงฆ์เป็นผู้นำจุดประทีปตีนกา

2.ด้านสร้างสรรค์นาฏกรรมชุดจุดประทีปตีนกาเผือก ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์นี้

ตารางที่ 1:

หัวข้อ	ผลการวิจัย
การกำหนดลักษณะของทำนองเพลง	พบว่า ในการกำหนดทำนองเพลงในการแสดงมีจังหวะและทำนองจาก เข้าไปเร็ว สลับกันในแต่ละช่วง เหตุที่ผู้วิจัยสร้างสรรค์ทำนองให้มี ลักษณะที่ซ้ำเร็วต่างกันในแต่ละช่วงเพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการ ท่าทางการแสดงและเป็นการสื่อให้เห็นบรรยากาศและเหตุการณ์ของ ผู้คนในหมู่บ้านเบญจพาดที่ออกมาช่วยกันฟื้นด้ายเป็นรูปตีนกา และ ต้องการให้ผู้ชมได้สัมผัสถึงกลิ่นไอ ความรู้สึกเสมือนจริงทำนองเพลงที่ ใช้บรรเลงประกอบการแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 เป็น ทำนองที่สร้างขึ้นใหม่สื่อให้เห็นถึงยามรุ่งอรุณ ชาวบ้านที่มาพบปะกัน เพื่อเตรียมความพร้อมในประดิษฐ์อุปกรณ์ที่ใช้ในการบูชา จึงเป็นที่มาที่ แสดงให้เห็นถึงจังหวะเริ่มจากเข้าไปเร็ว เพื่อสื่อความและรู้สึก ช่วงที่ 2 เป็นท่วงทำนองที่สร้างขึ้นใหม่โดยสื่อให้เห็นถึงพิธีกรรมการบูชาแม่กา เผือก และพระโพธิ์สัตย์ทั้ง 5 พระองค์ จึงเป็นที่มาที่แสดงให้เห็นถึง จังหวะ และท่วงทำนองที่ช้า มีบทพูดคลอไปกับเพลง สื่อถึงการบูชา เพื่อสื่ออารมณ์และความรู้สึก ช่วงที่ 3 มีท่วงทำนองทำนองที่สร้าง ขึ้นมาใหม่ สื่อถึงสัญลักษณ์ จึงเป็นที่มาที่แสดงให้เห็นถึงจังหวะเร็ว เพื่อ สื่ออารมณ์และความรู้สึกเครื่องดนตรีที่ใช้เป็นบทประพันธ์เรียบเรียง เพลงสร้างสรรค์ชุดการแสดง “จุดประทีปตีนกา” ใช้การเรียบเรียงโดย การผสมผสานระหว่างเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีตะวันตกซึ่ง สอดคล้องกับ หลักการกำหนดทำนองเพลงของ(เป็ญญา รุ่งเรือง (2544:98) ได้กล่าวไว้ว่า ดนตรีไทยสร้างสรรค์คือการคิดนอกกรอบใน รูปแบบที่สร้างสรรค์ปรับปรุงวิธีการเล่นการรวมวงการผสมวงใน รูปแบบที่แตกต่างกันในปัจจุบันมีวิธีการดังนี้ โดยนำเครื่องดนตรีไทยมา เล่นกับดนตรีสากลเลยโดยไม่ปรับเสียงและนำเครื่องดนตรีไทยมาเล่น กับดนตรีสากลโดยปรับเสียงเป็นบันไดเสียงหนึ่งถ้าต้องเล่นโน้ตที่ดนตรี ไทยไม่มีก็ให้เครื่องดนตรีอื่นเล่นแทน

หัวข้อ	ผลการวิจัย
<p data-bbox="316 338 660 412">การกำหนดลักษณะเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ</p> 	<p data-bbox="703 338 1380 1041">พบว่า กลุ่มคนในส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเบญจพาด ส่วนมากเป็นกลุ่มคนชนชาติพันธุ์ไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) ได้อพยพเข้ามาอาศัยตั้งแต่บรรพบุรุษ คณะผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเครื่องแต่งกายนี้มาเป็นต้นแบบในการออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่เพื่อให้เกิดความแปลกตาและเพื่อสนองความคิดและจินตนาการที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด รูปแบบเครื่องแต่งกายต้องได้รับการออกแบบให้สัมพันธ์กับรูปแบบหรือสไตล์ของการแต่งและฉาก เพื่อให้มีเอกภาพในการแสดงชุดนั้น ๆ ดังนั้นเครื่องแต่งกายก็ควรพิจารณาให้กลมกลืนกับบรรยากาศของตัวละคร อาจจะมีประเด็นที่ต้องออกแบบเครื่องแต่งกายให้แตกต่างออกไปก็เป็นได้ โดยมีการอธิบายความหมายของรูปแบบดังนี้ ผู้แสดงสวมครอบแขนกุด ตัวเสื้อสีน้ำเงิน หมายถึง ความศรัทธา กระโปรงผ้าบริเวณหน้าขาสองข้าง ชายผ้าข้างหน้าเป็นรูปสามเหลี่ยม ปักด้วยเลื่อมเพชรและปอองอ้อย ขอบสะเอวเย็บประดับเหรียญเงินกระโปรงสีแดง ปักเหรียญเงินและปักปอองอ้อยเลื่อมเพชรแบบไทยทรงดำ เย็บขอบด้วยผ้าไทยสีม่วงให้สื่อความหมายไทยทรงดำหรือลาวโซ่ง ใส่เครื่องประดับเงิน สร้อยคอ(จิ้งนาง) กำไลข้อเท้ากระดิ่งเงิน และใช้ดอกไม้ประดับบริเวณศีรษะ ด้านซ้าย จอนหูดอกไม้ใส่ข้างซ้ายหมายถึง การบูชา</p>
<p data-bbox="325 1055 651 1128">การกำหนดลักษณะการออกแบบสร้างสรรค์ท่ารำในการแสดง</p> 	<p data-bbox="703 1055 1380 1503">ผู้วิจัยใช้ท่าทางธรรมชาติที่สื่อออกมาในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 ให้ชื่อว่า “กรรมวิธี” โดยการเล่าถึงกรรมวิธีการประดิษฐ์ด้ายพัน ผู้วิจัยได้นำท่าทางตามธรรมชาติกับท่าทางนาฏศิลป์และจินตนาการให้เกิดสุนทรียและความสวยงาม โดยให้นักแสดงร่วมกันออกมาประดิษฐ์ด้ายพันช่วงที่ 2 ให้ชื่อว่า “วิถีนุชา” โดยการเล่าถึงการบูชาความกตัญญูของพระโพธิสัตว์ทั้ง 5 ที่มีต่อแม่กาเผือกผู้ให้กำเนิด ผู้วิจัยได้นำท่าทางตามธรรมชาติกับท่าทางนาฏศิลป์และจินตนาการให้เกิดสุนทรียและความสวยงาม โดยให้นักแสดงนำด้ายพันไปหย่อนลงในกระท้อเพื่อการบูชา ช่วงที่ 3 ให้ชื่อว่า “ศรัทธาสัญลักษณ์” โดยการเล่นผ้าเพื่อแสดงสัญลักษณ์ด้ายพันตีนกา</p>
	<p data-bbox="703 1514 1380 1637">ผู้วิจัยได้นำท่าทางตามธรรมชาติกับท่าทางนาฏศิลป์และจินตนาการให้เกิดสุนทรียภาพและความสวยงาม โดยให้นักแสดงนำผ้าสีขาวที่แสดงให้เห็นถึงสัญลักษณ์ของด้ายพันมาทำเป็นรูปตีนกา (ด้ายพันตีนกา)</p>

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาของประเพณีจุดประทีปตีนกาเผือก ที่เป็นประเพณีอันสำคัญ โดยมีความเชื่อพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนาเรื่องตำนานพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ที่มีกำเนิดมาจากแม่กาเผือกของชุมชนหมู่บ้านเบญจพาด ตำบลพังตรุ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์นาฏกรรมเข้ามาผสมผสานสามารถสื่อออกมาให้เห็นเป็นลักษณะรูปธรรมได้อย่างชัดเจนและแสดงถึงอัตลักษณ์ของ

ท้องถิ่นที่ยังเน้นให้ในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจต่อผู้มีพระคุณ มีความรักใคร่ สร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งให้กับ
ชุมชนเบญจภาคีสืบต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาหนังสือ พระไตรปิฎก เรื่อง พระพุทธเจ้าห้าพระองค์ พบว่าได้มีการกล่าวถึง
เรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ ของพระพุทธเจ้าสมัยปฐมกับในพระไตรปิฎกมาเป็นหลักธรรมคำสอนแก่ลูกหลาน
และชาดกเรื่องแม่กาเผือก (พระพุทธเจ้า 5 พระองค์) คติความเชื่อตำนานเรื่องแม่กาเผือก อันเป็นที่มาของเหตุแห่ง
การจุดประทีปที่สะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับความเชื่อที่มนุษย์สร้างขึ้นจนเป็นประเพณี ที่ชาวชุมชนหมู่บ้านเบญจภาคี
ตำบลพังตรุ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ในวันออกพรรษา คือ 1) ด้ายพันตีนกา นำด้ายมาพันเป็นรูปตีนกา
3 แฉก หมายถึงเท้าของแม่กาเผือกที่มอบไว้เป็นสัญลักษณ์ให้ลูกทั้ง 5 พระองค์ ระลึกถึงคุณของมารดาผู้ให้กำเนิด
2) กะพ้อจุดประทีป การนำไม้ไผ่มาตัดแบ่งครึ่ง แล้วนำกระบอกไม้ไผ่ตัดเล็ก ๆ มาวางบนรางกะพ้อ
9 จุด หมายถึง พระพุทธเจ้า 5 พระองค์และธาตุทั้ง 4

2. หลักการและวิธีสร้างสรรค์นาฏกรรมไทย พบว่านาฏกรรมไทย ศิลปะการแสดง หรือการแสดง
สร้างสรรค์ที่มีการเรียกแตกต่างกันออกไปนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งของมนุษย์ที่ใช้ท่าทางแทน
คำพูด แทนความคิดต้องคำนึงถึงองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การกำหนดรูปแบบการแสดง พบว่า ต้องกำหนดรูปแบบ
ให้อยู่ในจารีตประเพณี โดยทั่วไปนิยม มีกฎระเบียบอันเป็นข้อบังคับทางนาฏศิลป์กำหนดให้อย่างเป็นระบบและไม่
เกิดผลเสียต่อความเชื่อของชุมชน ต้องคำนึงถึงทำนองเพลงมีความแตกต่างในด้านระดับเสียงและด้านความยาวของ
เสียง 2) การกำหนดทำนองดนตรี พบว่า องค์ประกอบของบทเพลงที่สำคัญจะอยู่ที่ทำนองเพลงจะมีความ
หลากหลาย ลักษณะแตกต่างกันออกไปดนตรีเป็นเรื่องของศิลปะที่เกี่ยวกับเสียง ซึ่งอาจจะลอกเลียนเสียงมาจาก
ธรรมชาติหรือเสียงอื่น ๆ ทั้งในแง่ของสุนทรีย์ ในแง่ของมรดกของวัฒนธรรม การสะท้อนถึงความเป็นไทยอัตลักษณ์
ของท้องถิ่นชุมชนที่ประณีตละเอียดอ่อน 3) การกำหนดหลักการออกแบบนาฏกรรม พบว่า การออกแบบและการ
สร้างสรรค์แนวคิด รูปแบบ กลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่งๆนั้น จำต้องคำนึงถึงปรัชญาเนื้อหาความหมายท่ารำ ท่าเต้น
โดยจำเป็นต้องคำนึงถึงทฤษฎีทางทัศนศิลป์และทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหวที่จะนำมาประยุกต์ในการออกแบบของตน
อยู่เสมอและสื่อสารผ่านท่าทางไปให้ผู้ชมเข้าใจได้ โดยมีสัญลักษณ์ที่จะช่วยให้งานนาฏกรรมนั้นสมบูรณ์ คือ เครื่อง
แต่งกาย และเครื่องประดับที่ต้องสร้างสรรค์ออกมาให้สอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างสรรค์

อภิปรายผล

1. ที่มาของประเพณีจุดประทีปตีนกา พบว่า คติความเชื่อและการสืบทอดวัฒนธรรมพุทธ
ศาสนาในอดีตนั้น สืบทอดและดำรงอยู่ได้ด้วยศรัทธาของพุทธศาสนิกชนอาจจะมีการจดจำ เล่าต่อรวมถึงการ
ปฏิบัติตนของบรรพชนที่มีการสืบทอดโดยใช้หลักคำสอนทางพุทธศาสนาผ่านนิทานมาเป็นตัวเชื่อมทำให้เกิดความรัก
ความผูกพันของคนในชุมชน ดังเช่นความเชื่ออันเป็นที่มาของเหตุแห่งการจุดประทีปที่สะท้อนให้เห็นพิธีกรรม
เกี่ยวกับความเชื่อที่มนุษย์สร้างขึ้นจนเป็นประเพณี ที่สืบทอดเพื่อเป็นศูนย์รวมความดีงามของชุมชน

2. นาฏกรรมชุดจุดประทีปตีนกาเผือก เป็นการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งของมนุษย์ที่ใช้ท่าทางแทน
คำพูด แทนความคิด เป็นศิลปะที่แสดงออกให้เห็นถึงอารมณ์ ความรู้สึก ถ่ายทอดจากโลกของนามธรรม ให้ออกมา
เป็นรูปธรรมโดยต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างสรรค์ให้สมบูรณ์ เช่น 1) การกำหนดดนตรี ทำนองเพลง 2)
การกำหนดลักษณะเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ 3) การกำหนดลักษณะการออกแบบสร้างสรรค์ท่ารำในการ
แสดง

การกำหนดลักษณะของทำนองเพลง พบว่า การกำหนดทำนองเพลงในการแสดงมีจังหวะและ
ทำนองจากช้าไปเร็ว สลับกันในแต่ละช่วง เพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการแสดงและเป็นการสื่อให้เห็น
บรรยากาศ สัมผัสถึงกลิ่นไอ ความรู้สึกเหมือนจริงตลอดจนของผู้คนในชุมชนที่ออกมาช่วยกันจัดเตรียมงาน เพื่อ
แสดงถึงเหตุการณ์ ความสามัคคี ความร่วมมือ โดยทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง

ได้แก่ ช่วงที่ 1) เป็นทำนองที่สร้างขึ้นใหม่สื่อให้เห็นถึงยามรุ่งอรุณ ชาวบ้านที่มาพบปะกัน เพื่อเตรียมความพร้อมใน
ประดิษฐ์อุปกรณ์ที่ใช้ในการบูชา จึงเป็นที่มาที่แสดงให้เห็นถึงจังหวะเริ่มจากช้าไปเร็ว เพื่อสื่อความเลอะรู้สึกรู้สีก ช่วง
ที่ 2) เป็นทำนองที่สร้างขึ้นใหม่โดยสื่อให้เห็นถึงพิธีกรรมการบูชาแม่กาเผือกและพระโพธิสัตว์ทั้ง 5 พระองค์ มี
บทพูดคลอไปกับเพลง สื่อถึงการบูชา เพื่อสื่ออารมณ์และความรู้สึก ช่วงที่ 3) มีทำนองทำนองที่สร้างขึ้นใหม่
ให้มีจังหวะที่เร็ว เพื่อสื่อถึงสัญลักษณ์ การเล่นผ้าสีขาวที่เสมือนด้ายพันที่ชาวบ้านใช้เป็นสัญลักษณ์สำคัญในการบูชา
มาพันผูกให้เป็นรูปตีนกาเผือก

การกำหนดลักษณะเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ พบว่า กลุ่มคนในส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน
เบญจพาด ส่วนมากเป็นกลุ่มคนชนชาติพันธุ์ไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) ได้อพยพเข้ามาอาศัยตั้งแต่บรรพบุรุษ คณะผู้วิจัยจึง
ได้นำแนวคิดเครื่องแต่งกายนี้มาเป็นต้นแบบในการออกแบบและสร้างสรรค์ให้เกิดความแปลกตาและเพื่อสนอง
ความคิดและจินตนาการของผู้วิจัยที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดโดยมีการอธิบายความหมายของรูปแบบดังนี้ ผู้แสดงสวมครอบ
แขนกุด ตัวเสื้อสีน้ำเงิน หมายถึง ความศรัทธา กระโปรงผ่าบริเวณหน้าขาสองข้าง ชายผ้าข้างหน้าเป็นรูปสามเหลี่ยม
ปักด้วยเลื่อมเพชรและปอองอ้อย ขอบสะเอวเย็บประดับเหรียญเงินกระโปรงสีแดง ปักเหรียญเงินและปักปอองอ้อย
เลื่อมเพชรแบบไทยทรงดำ เย็บขอบด้วยผ้าไทยสีม่วงให้สื่อความหมายไทยทรงดำหรือลาวโซ่ง ใส่เครื่องประดับเงิน
สร้อยคอ(จิ้งนาง) ข้อเท้ากระดิ่งเงิน และใช้ดอกไม้ประดับบริเวณศีรษะด้านซ้าย จอนหูดอกไม้ใส่ข้างซ้ายหมายถึง การ
บูชา

การกำหนดลักษณะการออกแบบสร้างสรรค์ทำรำในการแสดง พบว่า ผู้วิจัยใช้ท่าทางธรรมชาติที่
สื่อออกมาในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 ให้ชื่อว่า “กรรมวิธี” โดยการ
เล่าถึงกรรมวิธีการประดิษฐ์ด้ายพัน ผู้วิจัยได้นำท่าทางตามธรรมชาติกับท่าทางนาฏศิลป์และจินตนาการให้เกิด
สุนทรีย์และความสวยงาม โดยให้นักแสดงร่วมกันออกมาประดิษฐ์ด้ายพันช่วงที่ 2 ให้ชื่อว่า “วิถีบูชา” โดยการเล่าถึง
การบูชาความกตัญญูของพระโพธิสัตว์ทั้ง 5 ที่มีต่อแม่กาเผือกผู้ให้กำเนิด ผู้วิจัยได้นำท่าทางตามธรรมชาติกับท่าทาง
นาฏศิลป์และจินตนาการให้เกิดสุนทรีย์และความสวยงาม โดยให้นักแสดงนำด้ายพันไปหย่อนลงในกระป๋องเพื่อการ
บูชา ช่วงที่ 3 ให้ชื่อว่า “ศรัทธาสัญลักษณ์” โดยการเล่นผ้าเพื่อแสดงสัญลักษณ์ด้ายพันตีนกา ผู้วิจัยได้นำท่าทางตาม
ธรรมชาติกับท่าทางนาฏศิลป์และจินตนาการให้เกิดสุนทรีย์ภาพและความสวยงาม โดยให้นักแสดงนำผ้าสีขาวที่
แสดงให้เห็นถึงสัญลักษณ์ของด้ายพันมาทำเป็นรูปตีนกา (ด้ายพันตีนกา)

จากการอภิปรายและสรุปผลข้างต้น หากสามารถนำเอาศาสตร์ทางด้านนาฏกรรมไทยมาสร้างสรรค์
ผสมผสาน กับความเชื่อ ความศรัทธาตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่คนเห็นเป็นเพียงแค่นามธรรมให้
กลายเป็นรูปธรรมและยังประโยชน์ที่จะรักษา สืบทอด ประเพณีจุดประทีปตีนกาเผือกอันดีงามของชุมชนชาวบ้าน
เบญจพาดไว้ให้เป็นประเพณีสืบทอดต่อไป

5. ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำเอกลักษณ์ของประเพณีอื่น ๆ มาสร้างสรรค์เป็นการแสดงชุดใหม่
2. สร้างสรรค์การแสดงเชิงการท่องเที่ยวของจังหวัดอื่น ๆ

6. บรรณานุกรม

- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2531). การถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสานทิศทางหมู่บ้านไทย. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การ
พิมพ์
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. 2543. ภูมิปัญญาอีสาน. มหาสารคาม: โครงการตำรา คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โชคดี ออสุวรรณ (2550). พระไตรปิฎก ฉบับสำหรับประชาชน ตอนว่าด้วยพระสูตร. พิมพ์ครั้งที่1. โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- ธวัช ปุณโณทก.(2538). วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน.
ในเพ็ญศรี ตึก และคณะฯ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์.(2562).จุดประทีปตีนกา. มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 31 พฤษภาคม - 6 มิถุนายน 2562
จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_200219
- ประคอง นิมมานเหมินทร์.(2545).นิทานพื้นบ้านศึกษา.พิมพ์ครั้งที่ 2 .โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย:กรุงเทพมหานคร
- ปัญญา รุ่งเรือง.(2525).ประวัติการดนตรีไทย.กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- พีรพงศ์ เสนไสย.(2546).นาฏยประดิษฐ์.พิมพ์ครั้งที่ 1.มหาสารคาม : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม
- พีรพงศ์ เสนไสย.2561.นาฏยปรัชญา .พิมพ์ครั้งที่ 1.มหาสารคาม : ภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- วัฒนะ จุฑาวิภาต.(2545).การออกแบบเครื่องประดับ.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศราวุธ จันทระชา และ อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์.(2563).นาฏกรรมกับพระพุทธศาสนาในล้านนา:วารสารมหาวิทยาลัย
นราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2
- ศิริภาพร ฐิตะฐาน ฌ ถกลาง. 2539.ในท้องถิ่นมีนิทานและการละเล่น : การศึกษาคติชนในบริบททางสังคมไทย:
กรุงเทพฯ : มติชน
- สังัด ภูเขาทอง (2532). การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุภาสิริร์ ปิยะพิพัฒน์,มนต์ศักดิ์ มหิงษ์. (2551) ดนตรีไทยเพื่อการพัฒนาสุขภาพ. คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี: ปทุมธานี
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). หลักการแสดง นาฏยศิลป์ปริทรรศน์.พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ คงคาอุยฉาย.(2549).ศิลปะการตกแต่งเสื้อ.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- อภิลักษณ์ เกษมผลกุล .(2552).ตำนานพระศรีอาริย์ในสังคมไทย : การสร้างสรรค์ และบทบาท (วิทยานิพนธ์
ปริญญาดุขฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาทิตย์ ซีรวิชย์กุล. (2552). ทานและทานบารมี: ความสำคัญที่มีต่อการรังสรรค์วรรณคดีไทย พุทธศาสนา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทยบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้ำเงิน เบญพาด.(2563) .ประเพณีจุดประทีปตีนกา. สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2563
- บุญทัน นพคุณ.(2563). ประเพณีจุดประทีปตีนกา. สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2563
- อภิลักษณ์ เกษมผลกุล. ความเชื่อและชาติพันธ์. สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม. 2563

อโยธยานาฏยวิจิตร: การสร้างสรรค์ดนตรีและนาฏศิลป์ไทยที่ได้รับ แรงบันดาลใจ จากร่องรอยทางประวัติศาสตร์และศิลปกรรมอยุธยา

Ayothaya Nadayavijitra: Creative of Thai Music and Dancing Art Received Motivation
from Ayutthaya Historical and Fine Arts Vestige

อุมารณ กกล้าหาญ¹

อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹Umaporn Klahan

Lecturer of Music Education Faculty of Humanities and Social Sciences
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

คำสำคัญ: การประพันธ์เพลงไทย, เพลงมโหรีโบราณ, นาฏศิลป์ไทยแบบราชสำนัก, ประวัติศาสตร์และศิลปกรรม,
สมัยอยุธยา

ที่มา/ความสำคัญ แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์

การแสดงชุด “อโยธยานาฏยวิจิตร” เป็นผลงานสร้างสรรค์ทางดนตรีและนาฏศิลป์ไทย ที่มีแรงบันดาลใจจาก
การศึกษาร่องรอยทางประวัติศาสตร์และงานศิลปะแขนงต่างๆ ในสมัยอยุธยา โดยเฉพาะเรื่องการดนตรีและฟ้อนรำ
ปรากฏหลักฐานว่ามีบุคคลที่ทำหน้าที่โดยเฉพาะ โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสตรีชาววัง ตลอดจนกำหนดไว้ในกฎ
มณเฑียรบาล ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (อ้างในพงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์ : ๒๕๕๓) ได้ทรง
อธิบายไว้ว่า

“อันขนบธรรมเนียมฝ่ายในพระบรมมหาราชวังกรุงรัตนโกสินทร์มิได้คิดตั้งขึ้นใหม่ เอาขนบธรรมเนียม
ในพระราชวังครั้งกรุงศรีอยุธยามาใช้เป็นแบบแผน จะว่าแต่เฉพาะขนบธรรมเนียมฝ่ายในพระราชวัง เมื่อครั้งตั้งกรุง
รัตนโกสินทร์ยังมีนาฎที่สูงสุดดีเคยเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ในพระราชวังกรุงศรีอยุธยาอยู่หลายคน ที่สำคัญคือเจ้าฟ้าพิณทวดี
พระราชธิดาพระเจ้าบรมโกษฐ์ เป็นต้น เป็นผู้บอกแบบแผนขนบธรรมเนียมฝ่ายในพระบรมมหาราชวังที่ใช้เป็นตำราสืบ
มา...ที่เรียกว่า ผู้หญิงชาววังนั้น ที่จริงมีต่างกันเป็น ๓ ชั้น จะเรียกอย่างง่าย ๆ ว่า ชั้นสูง ชั้นกลาง และชั้นต่ำ มีฐานะ
และโอกาสกับการทั้งการศึกษาอบรมผิดกัน ชั้นสูงคือ เจ้านายที่เป็นพระราชธิดา ประสูติและศึกษาใน
พระบรมมหาราชวัง เบื้องต้นฝึกหัดมารยาททั้งกิริยาจาและสัมมาคารวะ แล้วให้เรียนหนังสือและการเรียนแบบ
ต่าง ๆ ทั้งเย็บปักถักร้อยทำกับข้าวของกิน ทั้งสอนให้รู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาด้วย แต่การสอนหนังสือนั้น เมื่ออ่าน
ออกเขียนได้แล้วก็เป็นอันยุติ แล้วท่านผู้ใหญ่ในวังพิจารณาเลือกแล้วนำถวายตัวเป็นข้าราชการฝ่ายในได้รับเบี้ยหวัดแต่
นั้นมา ราชการอันเป็นหน้าที่สำคัญสำหรับชาววังที่เป็นชนชั้นสูงนั้น ถ้าว่าอย่างกว้างมีเป็น ๔ ประเภท คือ

๑) เรียนวิชาประเภท ๑ เช่น หัดเขียนหนังสือและเรียนอักษรศาสตร์ถึงขั้นแต่งโคลงฉันท์กาพย์กลอน
กระบวนช่างก็เรียนถึงขั้นฝีมืออย่างประณีต เช่น ร้อยดอกไม้สดและปักสะตัง ซึ่งไม่มีที่ไหนอื่นจะทำได้งามดีเหมือนที่ใน
วัง การพยาบาลไข้เจ็บก็ฝึกหัดในชั้นนี้ ถ้าเป็นผู้มีอุปนิสัยชอบเรียนเลขหรือความรู้เรื่องพงศาวดารก็เริ่มเรียนในตอนนี้
เจ้านายชั้นพระราชธิดาทรงศึกษาประเภทนี้เป็นพื้น จึงมักเป็นอาจารย์ฝึกสอนคนชั้นหลังต่อๆ กันมา

๒) เป็นพนักงานประเภท ๑ คือทำการงานต่าง ๆ ในราชสำนัก เช่น พนักงานพระภุชญา พนักงานพระ
ศรี เป็นต้น และมีการอย่างอื่นอีกหลายอย่าง หม่อมเจ้าและหม่อมราชวงศ์มักรับราชการในประเภทนี้ นอกจากนั้นมัก
เป็นผู้ที่เคยรับราชการแต่รัชกาลก่อน ๆ จนอายุเป็นกลางคน

๓) เป็นนางอยู่งานประเภท ๑ คือสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้สอย เช่น เชิญเครื่องราชูปโภคตามเสด็จ และผลัดเวรกันประจำอยู่บนพระราชมณเฑียรคอยรับสั่ง เป็นต้น ล้วนแต่เป็นสาวทั้งนั้น

๔) เป็นมโหรีหรือหัดพ้อนรำเป็นระบำและละคร ซึ่งเรียกกันว่า “ละคร (ฝ่ายใน)” ประเภท ๑ ใน ๒ พวกนี้มักเลือกที่มีแนวฉลาดแต่อายุยังเยาว์เพราะเป็นการยาก ต้องฝึกหัดนานจึงจะทำได้

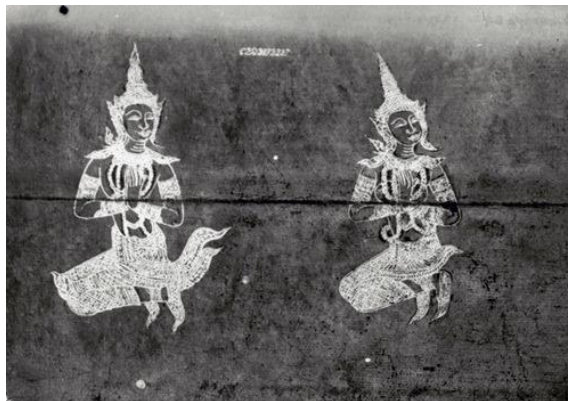
ราชการฝ่ายในทั้ง ๔ ประเภทที่กล่าวมาก็เป็นประเพณีมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา บางอย่าง เช่น มโหรี ระบำ และละครใน ดูเค้ามูลอาจจะเป็นวิชาได้มาจากอินเดียแต่ดัดคำบรรพ์ ที่ว่าดังนี้เพราะเมื่อข้าพเจ้าตามเสด็จ พระพุทธเจ้าหลวงไปเมืองชวา ได้เห็นเจ้านครยกยาและเจ้านครโซโลรับเสด็จ ให้มีระบำนางในและละครซึ่งราชบุตรเล่นเป็นตัวละครรำถวายทอดพระเนตร นึกพิศวงว่ระบำและละครหลวงของชวาช่างละม้ายคล้ายคลึงกับของไทยเราเสียจริง ๆ จะว่าใครเขาอย่างใครก็ไม่ไม่มีหลักฐานที่จะคิดเห็นได้ ครั้นภายหลังมาข้าพเจ้ามีกิจต้องคิดค้นเรื่องการขับรำของไทยแต่โบราณ จึงพบเค้าเงื่อนของมโหรีและระบำกับละครใน ซึ่งเคยมีมาในต่างสมัยเป็นชั้น ๆ”

นอกจากนี้ยังปรากฏข้อความที่กล่าวถึงนางระบำในราชสำนักอยุธยาในโคลงทวาทศมาส ว่า

ระบำบรรยาศแกลิ่ง	ถวายโฉม
คืออัปสรสวรรค์ใน	ฟากฟ้า
มหรสพพบแลโลม	ลาญสวาทิ
โอบ้เหนหน้าหน้า	โศกศัลย์ ๆ

จากหลักฐานดังกล่าว จึงได้นำมาสู่การสร้างสรรคผลงานตามจินตนาการ เป็นนางอัปสรพ้อนระบำ ประกอบการบรรเลงมโหรีแบบราชสำนักอยุธยาเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์

แนวคิดในการออกแบบท่ารำ

ภาพที่ ๑ ภาพท่ารำเทพพนมในตำรารำฉบับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุทธาสาวรรค์
ภาพเขียนลายเส้นรงค์บนสมุดไทยดำ

การออกแบบท่ารำได้ใช้ต้นแบบท่ารำจากหนังสือตำรารำ ฉบับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุทธาสาวรรค์ ซึ่งเป็นภาพเขียนลายเส้นรงค์บนสมุดไทยดำ มาผสมผสานกับจินตนาการในการสร้างกระบวนรำแบบตัวนาง ให้สอดคล้องกับท่วงทำนองและลีลาของดนตรี

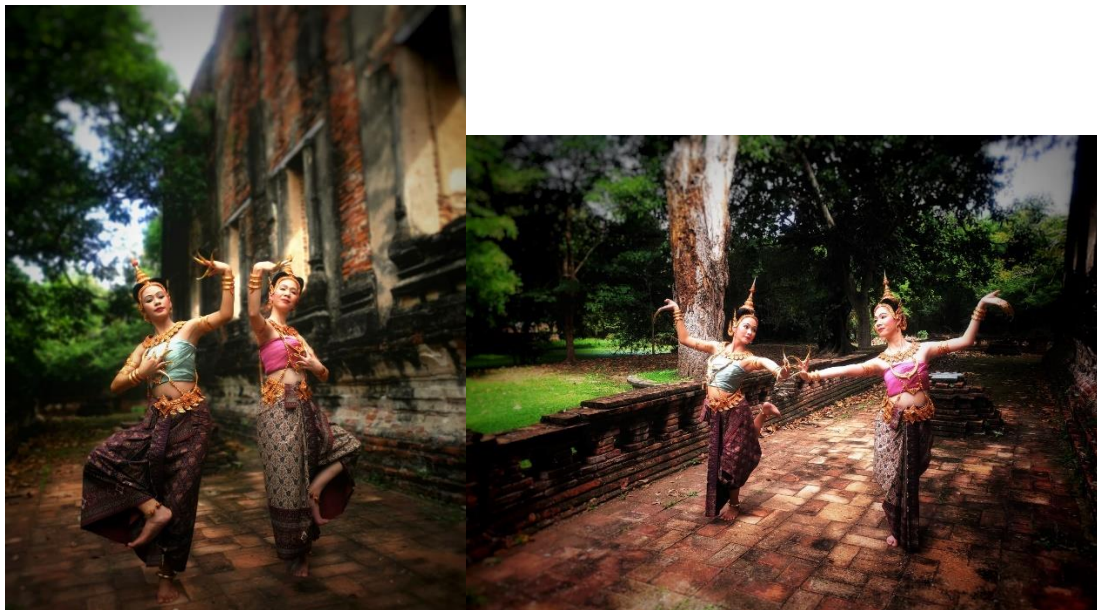

เครื่องแต่งกาย

ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย ได้แบบมาจากภาพจิตรกรรมทวารบาลที่อยู่ด้านหลังพระประธานในวัดใหญ่
สุวรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นภาพของนางอัปสร ๒ นาง นำมาจัดทำเครื่องแต่งกายประกอบด้วย ภูษาผ้าลาย
อย่าง ศิราภรณ์ กรอบพัทตร์พร้อมกรเจียกจร สนนองเกล้า ถนิมพิมพาภรณ์ มีกรรองศอ ทับทรวง สิ้งวาลัย รัตพัสตร์
พาหุรัต ทองกร กำไลข้อเท้า และเล็บมือ

ภาพที่ ๒ ภาพทวารบาลด้านหลังพระประธานวัดใหญ่สุวรรณาราม จ.เพชรบุรี
จากหนังสือชุดจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย วัดใหญ่สุวรรณาราม

ภาพที่ ๓-๔ การแต่งกายและทำรำชุดอโยธยานาฏยวิจิตร

เครื่องดนตรีที่ใช้

ผู้จัดทำได้เลือกใช้เครื่องดนตรีที่ปรากฏหลักฐานว่ามีการประสมวงอยู่ในสมัยอยุธยา จากวงมโหรีเครื่องหก ซึ่งเป็นวงดนตรีที่ใช้ขับกล่อมในราชสำนัก ประสมกับเครื่องเป่าพาทย์ สอดคล้องกับหลักฐานในช่วงปลายกรุงศรีอยุธยา มีภาพจิตรกรรมและภาพจำหลักไม้แสดงการเล่นดีดสี่ตีเป่าเป็นกลุ่ม โดยมีเครื่องมโหรี เช่น ซอสามสาย กระจับปี่ เป็นต้น บรรเลงร่วมกับเครื่องเป่าพาทย์ เช่น ระนาด ซอวง เป็นต้น ซึ่งปรากฏในเพลงยาวไหว้ครุมนโหรีที่แต่งขึ้นใกล้เคียงกันนั้นระบุแบบแผนว่า

ขอเดชะเดชาภูวานาถ	พระบาทปกเกล้าเกศี
ข้าผู้จำเรียงเรื่องมโหรี	ซอกรับกระจับปี่รามะนา
โทนขลุ่ยฉิ่งฉาบระนาดซ้อง	ประลองเพลงขับกล่อมพร้อมหน้า
ขอเจริญศรีสวัสดิ์ทุกเวลา	ให้ปรีชาชาญเชี่ยวชาญในเชิงพิณ ฯ

จึงนำมาประสมเป็นวงมโหรีเครื่องแปด ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ได้แก่ ซอสามสาย กระจับปี่ ขลุ่ยเพียงออ ระนาดเอก ซอวงใหญ่ ฉิ่ง กรับพวง โทน-รามะนา

ภาพที่ ๓ จิตรกรรมฝาผนังแสดงการเล่นมโหรี
เครื่องหก (ที่มา : ดนตรีไทยเดิม)

ภาพที่ ๔ วงมโหรีเครื่องหก

แนวคิดในการจัดทำเพลง

เป็นการประพันธ์เพลงสำหรับวงมโหรีโบราณ ลีลาและอารมณ์ของเพลง เป็นเสียงที่นุ่มนวล สงบ สื่อถึงการใช้เสียงเพื่อสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำนองเพลง มี ๔ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ทำนองนำ มีความยาว ๒ บรรทัด หรือ ๑๖ ห้องเพลง บรรเลง ๑ เที้ยว ไม่ใช่หน้าทับ

ส่วนที่ ๒ ทำนองเพลง อัตรารั้งหะ ๒ ชั้น เป็นเพลงท่อนเดียว ใช้หน้าทับพระทอง มีความยาว ๑๐ บรรทัด หรือ ๕ หน้าทับ บรรเลง ๓ เที้ยว

ส่วนที่ ๓ ทำนองเพลงอัตรารั้งหะชั้นเดียว เป็นเพลงท่อนเดียว มีความยาว ๔ บรรทัด บรรเลง ๔ เที้ยว

ส่วนที่ ๔ ทำนองจบ มีความยาว ๒ บรรทัด บรรเลง ๑ เที้ยวต่อเนื่องจากชั้นเดียวแล้วทอดจังหวะลงจบ

บันไดเสียงและกลุ่มเสียง ใช้บันไดเสียงแบบเพนตะโทนิค เสียงซอล มีเสียงหลัก ๕ เสียง คือเสียงลำดับที่ ๑ ๒ ๓ ๕ ๖ ของบันไดเสียง ได้แก่ ซอล ลา ที เร มี เป็นเสียงควบคุมในการสร้างทำนองเพลง การดำเนินทำนองเป็นทำนองทางกรอ แบบเพลงมโหรี

โน้ตเพลง

ทำนองนำ

--- ซ	--- ม	--- ร	--- ท	----	--- ล	--- ท	- ร - ม
--- ซ	--- ม	--- ร	--- ท	----	- ล - ท	- รี่ - ร	- ม - ซ

สองชั้น (๓ เที้ยว)

----	- ล ล ล	- ท - มี่	รื่อ ท - ล	- ซ - ม	- ร - ม	- ซ - ล	----
--- ซ	--- ล	- ท - รี่	- ท - ล	รื่อ ท - ล	- ซ - ล	- ท - รี่	--- ท
--- ม	--- ร	ม ร ท ร	- ม - ซ	- มี่ รื่อ ท	- ล - ซ	-- ล ท	รื่อ ท - ล
--- ร	--- ม	ล ซ ม ซ	ล ท - ล	- ท - ล	- ซ - ล	ท ล ซ ม	- ร - ซ
----	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ ซ ซ	----	ร ม ซ ล	- ท - รี่	- ท - ล
--- ล	- ล ล ล	- ท - ม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ล	- ท - รี่	--- ท
--- ร	ม ร ม ซ	---	ท ล รื่อ ท	-- ล ท	รื่อ ท ล ซ	- ม - ซ	---
--- ท	รื่อ ท ล ซ	- ร - ม	- ซ - ล	- มี่ รื่อ ท	- ล - ซ	-- ท ล	ซ ล - ท
--- มี่	- รี่ - ท	ล ท รื่อ ท	ล ซ - ล	ท ล ซ ม	- ร - ซ	- ล - ท	----
--- ม	--- ร	---	---	- ท - ล	- ซ - ล	ท ล ซ ม	- ร - ซ

ชั้นเดียว (๔ เที้ยว)

- ท ท ท	ล ท รื่อ ล	ท ล ซ ม	ซ ล --	- ซ ล ท	ล ท รื่อ ล	ท ล ซ ล	ท รื่อ - ท
- ร ม ร	- ม ซ ม	- ซ ล ซ	- ล ท ล	ท ล ซ ม	- ซ --	- ซ - ล	ซ ท ล ซ
- มี่ ซี่ มี่	- รี่ มี่ รี่	- ท รื่อ ท	- ล ท ล	ท ล ซ ม	ร ม ซ ล	ท ล ซ ล	ท รื่อ - ท
- ร ม ร	- ม ซ ม	- ซ ล ซ	- ล ท ล	ท ล ซ ม	ร ม ซ ล	ท ล รื่อ ท	- ล - ซ

ลงจบ

-- ร ม	ล ซ ม ล	-- ร ม	ล ซ ม ซ	- มี่ รื่อ ท	มี่ รื่อ ท ล	ท ล ซ ม	- ร - ซ
--- ซ	--- ม	--- ร	--- ท	----	- ล - ท	- รี่ - ร	- ม - ซ

เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณาธิการ. (๒๕๒๗). **ชุดจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย วัดใหญ่สุวรรณาราม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์. (๒๕๕๓). **มโหรีวิจักษณ์**. กรุงเทพมหานคร : จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๐). **สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทยภาคคีต-ดุริยางค์**. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สังัด ภูเขาทอง. (๒๕๓๒). **การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
เรือนแก้วการพิมพ์.
- ศิลปากร,กรม. (๒๕๔๕). **วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๒**. กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (๒๕๓๕). **ดนตรีและนาฏศิลป์ของชาววัดและชาววัง ในดนตรีและนาฏศิลป์กับเศรษฐกิจและสังคม
สยาม**. (๑-๓๐). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- อานันท์ นาคคง (๒๕๕๐). **ดนตรีไทยเดิม**. กรุงเทพฯ : สำนักงานอุทยานการเรียนรู้.

การแสดงสร้างสรรค์ ชุด “ถงไทยวน” The creation of performance “Thong Thai Yuan

ริติมา อ่องทอง¹

¹ตำแหน่ง อาจารย์ สังกัด วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

แนวคิดและรูปแบบการแสดง

การแสดงสร้างสรรค์ ชุด “ถงไทยวน” เป็นการแสดงประเภทระบำที่มีแนวคิดและแรงบันดาลใจมาจาก “ถง” หรือ “ยาม” ของชาวไทยวน ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ถงเป็นสิ่งของที่ชาวไทยวนใช้ในชีวิตประจำวันในโอกาสต่าง ๆ เช่น การใช้ถงยามเพื่อการประกอบอาชีพทำไร่นา การใช้ถงยามเพื่อใส่สิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ หมาก เงิน เสื้อผ้า ของใช้และของมีค่าอื่น ๆ รวมถึงการใช้ถงยามในขั้นตอนการทำอาหาร นอกจากนี้ ชาวไทยวนยังมีความเชื่อในเรื่องการเผาถงยามไปพร้อมกับผู้เสียชีวิตเพื่อนำติดตัวไปในอีกภพภูมิ กล่าวได้ว่า ถง มีความสำคัญและอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชาวไทยวนอยู่เสมอจนเป็นอัตลักษณ์เฉพาะที่มักจะทำให้เห็นว่าชาวไทยวนจะสะพายถงยามติดตัวไว้เสมอในปัจจุบัน ถง เป็นงานหัตถศิลป์สำคัญที่สร้างรายได้ให้กับผู้คนในชุมชน ตลอดจนเป็นเครื่องที่แสดงถึงความมีวัฒนธรรมที่ละเอียดอ่อน มีอัตลักษณ์ทั้งในด้านเทคนิคการทอ ลวดลาย สี และการตัดเย็บ ดังนั้น ผู้สร้างสรรค์จึงมีแนวคิดที่นำถงยามมาบูรณาการเข้ากับศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ โดยสร้างสรรค์การแสดงขึ้นใหม่ในรูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์เชิงอนุรักษ์ประเภทระบำ โดยมีระยะเวลาการแสดง 7 นาที สามารถแบ่งการแสดงออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 การนำเสนอที่มาและวัฒนธรรมของชาวไทยวนสระบุรี และสภาพความหลากหลายของถงที่มีลักษณะ สีลวดลายที่แตกต่างกัน

ช่วงที่ 2 นำเสนอคุณค่าทางวัฒนธรรมของถงยามด้วยบทขับซอล้านนา

ช่วงที่ 3 นำเสนอการรำรำที่งดงามของหญิงสาวชาวไทยวนประกอบกับถงยาม

การแสดงชุดนี้ได้สร้างสรรค์ลีลาท่าทางโดยใช้รูปแบบลีลานาฏศิลป์ที่ผสมผสานระหว่างนาฏศิลป์ล้านนาและนาฏศิลป์ไทยเป็นหลัก มีการผสมผสานการใช้ศาสตร์ทางด้านศิลปะการแสดงหรือเทคนิคทางการแสดงและการใช้อารมณ์ประกอบการแสดง นอกจากนี้ ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์บทร้องประกอบการแสดงขึ้นมาใหม่เพื่อสื่อถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของถงไทยวน โดยใช้ทำนองเพลงเดิม คือ ทำนองซ้อยเชียงแสนและทำนองซอพม่า และการสร้างสรรค์ทำนองเพลงพื้นเมืองภาคเหนือขึ้นมาใหม่ ประกอบกับการออกแบบการแปรแถวและการใช้พื้นที่การแสดง โดยการนำลวดลายของผ้าทอที่นิยมนำมาตัดเย็บเป็นถงยามมาบูรณาการเข้ากับทฤษฎีทางทัศนศิลป์ และใช้การแปรแถวที่มีรูปทรงอิสระตามแบบนาฏศิลป์สมัยใหม่

การแสดงชุดนี้ใช้นักแสดงผู้หญิงล้วน จำนวน 10 คน โดยคัดเลือกนักแสดงผู้หญิงที่มีทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทยมาตรฐานหรือนาฏศิลป์ล้านนา โดยไม่จำเป็นต้องมีทักษะทางนาฏศิลป์ในระดับสูง หากแต่มีไหวพริบปฏิภาณในการรำ มีความสามารถในการจดจำทั้งบทร้อง ทำนองเพลง และกระบวนท่ารำ และในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย ผู้สร้างสรรค์ออกแบบด้วยการผสมผสานเครื่องแต่งกายแบบดั้งเดิม ได้แก่ การนุ่งผ้าซิ่นลายขวาง และการสร้างสรรค์แบบสมัยใหม่ คือ การออกแบบเสื้อขึ้นใหม่โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากเสื้อ “แฉ่ว” ของชาวไทยวน โดยผู้แสดงจะถืออุปกรณ์ประกอบการแสดงหลักคือ ถง ตามรูปแบบดั้งเดิมที่มีลวดลายและสีสันหลากหลาย

วีดิทัศน์ผลงานสร้างสรรค์ :

https://drive.google.com/file/d/1MYMbuMxBibSGkiMRveX5X4ts_2BcindO/view?usp=sharing

นาฏยประดิษฐ์รำคู่ ชุด สาวเครือฟ้าชมสวน

พิมพ์ิกา มหามาตย์¹

¹วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

แนวคิดและรูปแบบการแสดง

ผู้สร้างสรรค์มีแนวคิดอนุรักษ์ สืบทอดงานละครร้องปรีดาเลีย ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ที่เคยเฟื่องฟูมากในช่วงรัชกาลที่ 5-7 ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงที่มีความสุนทรีย์ทางด้านดนตรีไทยเดิม และในปัจจุบันได้รับความนิยมน้อย โดยผู้คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและนิยมละครเวทีและละครเพลงที่มีลักษณะเชิงพานิชย์ ความสุนทรีย์ที่แฝงในละครร้องถูกมองข้าม ผู้สร้างสรรค์จึงมีแนวคิดที่จะสร้างสรรค์ละครร้องชุดสั้น ๆ ตามรูปแบบละครร้องปรีดาเลีย เพื่อเป็นต้นแบบให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้และตระหนักในคุณค่าการละครของไทย ผนวกกับผู้สร้างสรรค์ได้แรงบันดาลใจจากความไพเราะของชื่อพรรณไม้ดอกไม้ประดับในละครเรื่องสาวเครือฟ้า จึงได้นำชื่อต่าง ๆ นั้น มาเรียบเรียงใหม่ เพิ่มดอกไม้ประดับประจำรัชกาลที่ 10 เข้าไป ให้ตัวละครสาวเครือฟ้าและสาวคำเจ็ดได้ร้องเพลงชื่นชมดอกไม้บานาพันธุ์ ซึ่งเป็นการชมความงามของธรรมชาติเกิดความสุนทรีย์ทางด้านวรรณศิลป์ ดุริยางคศิลป์ และนาฏศิลป์อย่างมีเอกภาพ

รูปแบบการแสดง มีลักษณะเป็นการรำคู่ ใช้ประกอบการแสดงละครเรื่องสาวเครือฟ้า หรือใช้เป็นชุดวิพิธทัศนา ใช้ท่าทางแบบสามัญชน (กำแบ) ผสมผสานกับท่ารำแบบมาตรฐานและท่าฟ้อนพื้นเมืองของภาคเหนือ ระยะเวลาในการแสดง 7 นาที สามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 เปิดตัวผู้แสดงสาวเครือฟ้าและสาวคำเจ็ดในกิริยาเดินเล่นชมสวน ด้วยท่าทางที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ จากท่าพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยผสมผสานท่าฟ้อน

ช่วงที่ 2 สาวเครือฟ้าและสาวคำเจ็ด ร้องเพลงชื่นชมดอกไม้ ทั้ง 23 ชนิด มีลูกคู่ร้องรับตามรูปแบบละครแบบมีลูกคู่ ด้วยท่ารำที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ จากท่าทางแบบสามัญชน (กำแบ) และท่ารำทางนาฏศิลป์ไทย

ช่วงที่ 3 ร่ายรำด้วยท่าทางสามัญชน ที่ประดิษฐ์ใหม่ขึ้น บอกเล่าถึงสาวเครือฟ้าและสาวคำเจ็ด ช่วยกันเก็บดอกไม้บานาพรรณมาเพื่อร้อยดอกไม้ไปขายในตลาด

การแสดงชุดนี้ผู้สร้างสรรค์ได้ประพันธ์เนื้อร้องใหม่จากชื่อดอกไม้ทั้งหมด 23 ชนิด ซึ่งเป็นดอกไม้ที่มีอยู่ในยุคปัจจุบัน ใช้ทำนองเพลงลาวซมดง ลาวพุงขาว และเพลงฉิ่ง ประกอบการแสดง ใช้ผู้แสดง 2 คน ที่จำเป็นต้องมีความสามารถด้านการร้องเพลง การรำละคร และการแสดงออกทางอารมณ์ รวมถึงมีบุคลิกลักษณะที่สอดคล้องกับบทบาทของตัวละคร ด้านการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย ผู้สร้างสรรค์ใช้รูปแบบการแต่งกายของหญิงสาวล้านนา (ภาคเหนือ) ที่มีค่านิยมการแต่งกายด้วยการนุ่งผ้าซิ่น และห่มสไบ มุ่นมวยผมไว้กลางศีรษะ ประดับดอกไม้และปักปิ่นขนาดเล็กเพื่อความสวยงาม มาบูรณาการทฤษฎีสี เพื่อสร้างสรรค์เป็นเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง มีการออกแบบฉากให้สอดคล้องกับสวนดอกไม้ เพื่อให้เกิดความสมจริงและความสวยงามในการแสดง

นาฏยประดิษฐ์ ชุด สীগซ์ตรีย์ทรงเครื่อง The choreography: Si Kasatri Song khrueng

ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม¹

¹สังกัด คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ Narongrit.chao@gmail.com

แนวคิดและรูปแบบการแสดง

จากแนวคิดการทรงเครื่องราชูปโภคแบบพระมหากษัตริย์เสด็จนิวัติกลับพระนครของ พระเวสสันดร พระนางมัทรี พระขาลีและพระกัณหา ผู้สร้างสรรค์เกิดแรงบันดาลใจในการ สร้างสรรค์การแสดงรำทรงเครื่องของสี่ตัวละครข้างต้น การสร้างสรรค์ในครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษา เรื่องราวของมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์ที่ 13 กัณฑ์นครกัณฑ์ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและ หลักการสร้างสรรค์องค์ประกอบการแสดงการรำทรงเครื่องตามแนวทางของละครชาตรี สร้างสรรค์กระบวนการทำารูปแบบจารีตนาฏศิลป์ไทยดั้งเดิมและการออกแบบท่ารำทาง นาฏศิลป์ไทยขึ้นใหม่ตามทำนองเพลงและบทร้องที่ประพันธ์ขึ้น ตลอดจนเครื่องแต่งกายยืน เครื่องเพื่อความสุนทรีย์ะทางการแสดง เนื้อหาการแสดงกล่าวถึงการบำเพ็ญทานบารมีได้ สำเร็จของพระเวสสันดรและทำการทรงเครื่องเพื่อเสด็จนิวัติกลับพระนคร

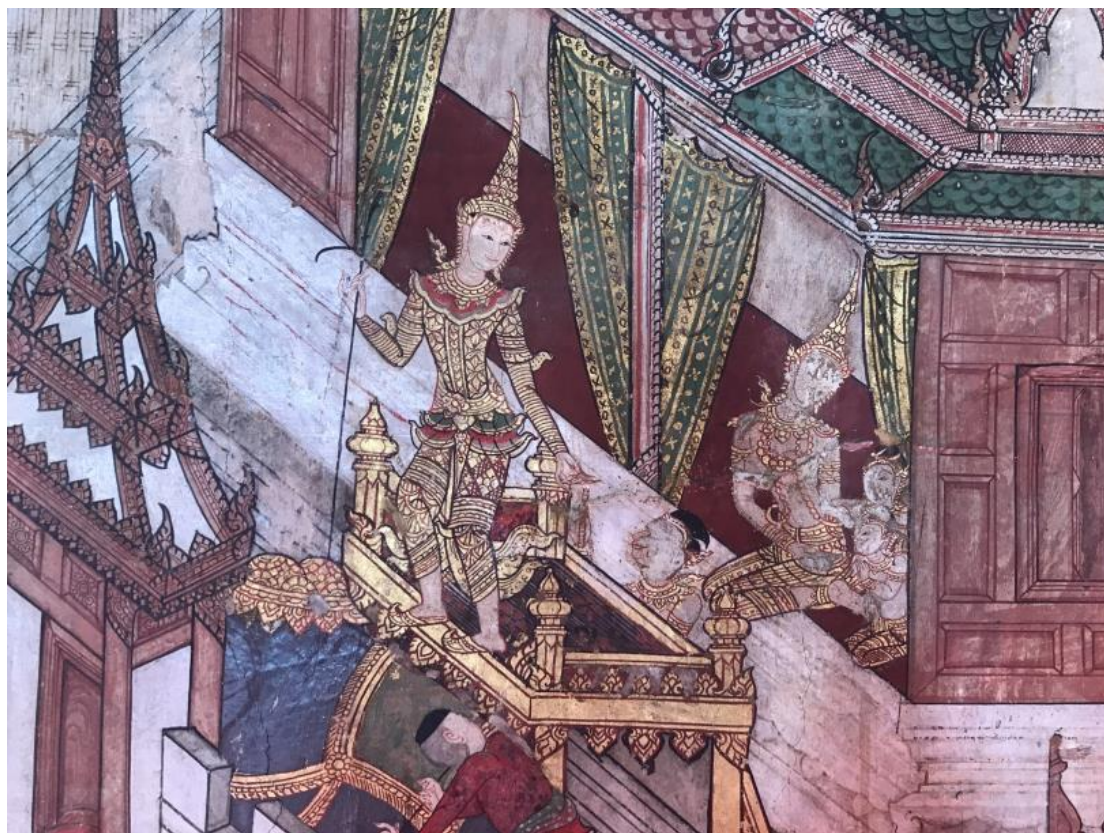
นอกจากนี้การแสดงยังสะท้อนให้เห็นถึงสัญลักษณ์ของสถาบันครอบครัวที่เป็นเป้า หลอมทางบุคลิกภาพคุณลักษณะของสมาชิกและปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว ผ่านการ แสดงสร้างสรรค์จำลองทรงเครื่องอันองค์ความรู้ภูมิปัญญาของบรมครูด้านนาฏดุริยางค ศิลป์ไทยให้คงอยู่สืบไป ดังนั้นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยแนวอนุรักษ์ในครั้งนี้จะสามารถเป็น ส่วนหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยมิติทางศิลปวัฒนธรรม ให้ซึมซับและสามารถอยู่ ร่วมกับคนในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข นาฏยประดิษฐ์ ชุด สীগซ์ตรีย์ทรงเครื่อง แบ่งการแสดง ออกเป็น 3 ช่วง ประกอบด้วย

ช่วงที่ 1 การกล่าวถึงภูมิหลังตัวละคร

ช่วงที่ 2 การลงสรทรงเครื่องของตัวละคร

ช่วงที่ 3 การกล่าวถึงจุดหมายการของการทรงเครื่อง

เครือข่ายศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย
Thailand University
Art and Culture Network

